

M. Szabó István

Elfojtott sanzonok

TARTALOM

Vadokin vadjai

A gyerek nem választott

Angyaltér

Mesterségesen fokozott örömek

Gyermek és kutya

Nyomorultak

Elfojtott sanzonok

Késő juttatások meséje

Megtagadott tragédia

Ami kell, mert kell

Beethoven

Mesterséges fizika

Néhány szóban a könyvről

Vadokin vadjai

Tavasza volt Vadokin tanyáján.

Elmúlnak az évszakok. Létük egybemosódik. A tavasz, a nyár, az ősz, a tél jellegét veszíti, egy sem létezik többé külön. Köztes évszakok. Jellegtelenek. Tavasszal levélhullás, télen almaérés, nyáron fagy és ősszel hóvirág. Vége az összes apró csodának. És az emberek a csoda hiányán csodálkoznak, csodálkoztak.

Fent az erdőben, nem messze a hatalmas hegy csúcsától, távol minden ember lakta településtől, Vadokin tanyáján, tavasz volt. Apró kis hóvirágok, megnyíló források, széllal együtt nevető lombok, szorgos méhek, hangyák, ügyeskedő mókuskok, surranó rókák, tovafuló farkasok, brummogó, cammogó medvék, mind Vadokin tanyája körül. Faház, fenyőfából építette. Két szoba, nagy konyha, kamra, nagy pince. S a házhoz fűskamra támaszkodik. Fent az erdőben, nem messze a hegy csúcsától. Itt élt Vadokin feleségével, két kis gyerekével. S néhány hegymászón kívül senki sem tudott Vadokin és családja létéről. Gyermekait nem adta iskolába, hanem maga tanította őket. Hatalmas könyvtárat hordott össze Vadokin, még mielőtt a hegyekbe költözött volna az emberek közül.

Mert gyerekkorában Vadokin az emberek között élt. Kisvárosban, mely a hegy lábánál fekszik. Közönséges gyerekkora volt: szerető anyja, szigorú apa. Vadokin festő szeretett volna lenni, de a nagyvárosban nem vették fel az akadémiára. Mikor elutasították, építész szeretett volna lenni, de itt is elutasították. Ezek után nem akart hazamenni a kisvárosba, hanem ott lézengett a nagyvárosban. Csavargó lett belőle, az utcán aludt, alkalmi munkákból kereste meg a betevő falatot, rengeteget ivott, minden kezébe kerülő könyvet elolvasott, ellopot. Már úgy tűnt, teljesen tönkremegy minden körülötte, mikor kitört a második világháború. Otthon kellett jelentkeznie katonának. S mikor végre hazament, kiderült, apja meghalt. Négy napja volt még hátra a sorozásig, ezt a négy napot anyjával és nővérével töltötte, kik kivakarták a nagyvárosi koszból, kopaszra nyírták, hogy szabaduljon a tetvektől. Hallgató szemrehányás, ki nem mondott, perzselő neheztelés, majdnem-majdnem megvetés töltötte ki ezt a négy napot. De fájdó lélekkel búcsúzott el anyjától és lélekkel, s ment a kaszárnába. Penészes falak, összevizez szalmazsákok, részeges altisztek, tahó katonák és tetvek közé. Mindössze négy hét kiképzés után Lengyelországban találta magát, utána Franciaországban, aztán Oroszországban. Dühödt vadállatként harcolt. Nem hitből, elkeseredésből. Meg akart halni. De nem halált kapott, hanem kitüntetés. A Vaskeresztet.

Oroszországban fogságba esett. A komcsik sokat kínozták. Vermekben húzódtak meg éjszákára, napjában egyszer nyers krumplit kaptak enni, vizet alig lehetett találni a munkatábor területén. Percenként ütötték-verték őket. Kőbányában dolgoztak, sokukat agyonütötték az alázuhanó sziklák. Aki ezt túlélte, annak ott volt a hasmenés, a vérhas, a tüdőbaj, a végelgyengülés. Vadokin lázongás nélkül tűrte a megpróbáltatásokat. Pedig neki több jutott: a Vaskereszt kitüntetés volt. Végül megpattant benne valami, megszökött. Kimászott a farúccsal lezárt veremből (fogával rága szét a faágakat összekötő kötelet), éles kődarabbal ütötte fejbe az alvó őrt, elvette puskáját, kését, egyenruháját, és hazaindult. Több ezer kilométer, ellenséges területen. Éjszaka gyalogolt. Nappal erdőben, elhagyott házakban, árkokban húzódtak meg. Értelme majdnem teljesen elhagyta. Azt evett, mit talált. Bogyókat, füvet, néha lótetemre bukkant, madarat dobott agyon. S mikor mindene elfogyott, elborult elméje nem is fogta fel, hogy emberi testbe ütötte kését, faragott ki darabokat, s nyelte a véres, rágós húsdarabokat. Tizenegyedik napja volt, hogy egyetlen falatot sem evett. Elhagyott falura bukkant, az egyik kunyhóban hátrahagyott, halálosan beteg öregembert talált. Pillanatig

tétovázott, bár nem tudta miért, nem fogta fel, miért, aztán vette kését, és kiharította az öreg combjából egy darabot. Az észre sem vette: halálos betegen feküdt az ágyon. Vadokin a teljes combhúsát leszedte, csak ez után ütötte az öreg szívébe kését.

A vadonba bukdácsolt ez után. Hogy mennyi időt töltött ott, maga sem tudta.

Talán a sors iróniája volt, hogy a háborúnak már két éve vége volt, mire hazaért. Elborult elmével, hosszú, mocskos szakállal, tetves hajjal, foszlányokra szaggatott ruhában. Anyja talált rá kertjük végében, az illemhely mellett, nyers tököt evett, miközben szükségleteit maga alá végezte. Rendőrség vitte az örültek házába. Hosszú hónapokig kényszerzubzonyban volt, közveszélyes örült lett. Talán így is maradt volna élete végéig, ha egy ápolónő nem szentel neki különösebb figyelmet. Idő elteltével Vadokin magához engedte ezt a fiatal nőt, aki lassan megszeliődítette, emberi érzéseket csiholt ki belőle. A kényszerzubzony lekerülése után is hosszú időbe került, míg sétálhatott pár lépést egyedül az intézet udvarán.

Verával a kapcsolat nem szakadt meg a gyógyulás után sem. Idő után szerelmesek lettek egymásba, végül összeházasodtak. Első gyerekük megszületése boldoggá tette Vadokint. Anyja halála sem tudott felhőt vonni boldogsága egére.

De mikor a kis Niko hat hónapos lett, Vadokin házat porig égették ügybuzgó antifasiszták. Vadokin és felesége megmenekült a tűzből, de Niko bent égett a házban. Vadokin elméje ismét elborult. Eltűnt a városkából, senki sem tudta, merre jár. Hónapok múltán két fiatal férfi holttestét találták meg az erőben. Lábuktól fogva akasztották fel őket. A nyomozás megállapította, hogy élve nyúzták meg őket, vágták le nemi szervüket, ujjukat. Vadokin mintegy három hétre ezek után előkerült, de semmit sem tudtak rábizonyítani. Vera elvált tőle. Így kezdődtek meg barangolásai a hegyekben. Hosszú hetekig gyalogolt a patakok mentén, állatok húásával táplálkozott. Ez az életforma megnyugtatta, s kisfia halála után először érezte ismét valamennyire boldognak magát. Aztán közel a hegycsúcshoz házat kezdett építeni magának. Egyetlen szerszáma volt: egy fejsze. Télen fejezte be a házat, s telehordta mindenféle szükségleti dolgokkal. Betört a városka könyvtárába, rengeteg könyvet ellopot. Tulajdonképpen a ház minden berendezését összehozta. De senki sem tudott rábizonyítani semmit. Senki sem tudta, hogy Vadokin itt épített házat magának.

S mikor mindennel készen volt, Vadokin teljesen eltűnt. Két évet töltött itt teljesen magányosan. Olvasott, csinosította a házat. Az erdei vadak megszokták a ház és Vadokin jelenlétét, nem törődtek vele. Ugyan egyszer medve támadott rá az erdőben, de ő pusztán késével végezett a hatalmas állattal. Vadokin nagyon erős volt.

Két év után éjszaka ismét a városba ment. Ruhát, konzerveket lopott magának. Hajnali négy óra volt, mikor Verával találkozott. Volt asszonya úgy ölelte meg, mintha nem is múlt volna el közel három esztendő elvállalásuk óta. És vele tartott a hegyekbe. Amit Vadokin nem tudott akkor, az az, hogy Verát is szorongatta a rendőrség, a háború-ellenesek az ő házat is felgyújtották. Amit még nem tudott Vadokin, hogy Vera mindig is szerette őt. De nem bírta elviselni, hogy férje miatt meghalt gyerekük, a kis Niko. Idő kellett neki az értéshez.

Most meg követte Vadokint az erdőbe, messze az emberektől. Vége minden nyomornak, gondolták. És így is lett. Hamarosan megszületett második gyerekük. Kislány. A Renáta nevet kapta. Vadokin boldogan dolgozott. Az erdő mindennel ellátta őket, Vera megtanult szőni, különféle szöttesekkel csinosította hajlékukat. Renáta után ismét gyerekük született, fiú, aki a Tas nevet kapta.

És így voltak boldogok, ők négyen.

Olykor, a nyarak derekán, hegymászók letek rá házukra. Megpihentek a fűskamrában, egy üveg szeszt, konzerveket hagytak hátra, kisebb használati cikkekkel fejezték ki hálájukat. És mentek tovább. Sokukat nem látták viszont: gyilkos volt a hegycsúcs, mely ott magaslott messze a házuk fölött. Akik visszatértek az emberek közé, nem beszéltek Vadokinról és családjáról. Valahogy elfelejtették őket.

És tavasz volt Vadokin tanyáján. És ők örültek a tavasznak. A kis Renáta nyolc éves, Tas mindjárt hét éves lesz. Öröm nézni, miként fejlődnek ezek a gyönyörű, édes gyerekek. Vera minden idejét velük tölti, ha Vadokin nem tudja tanítani őket, hát ő oktatja a csöppségeket. Öröm nézni, hogy mennyire szeretnek olvasni, milyen sok kérdést tesznek fel apjuknak, anyjuknak.

Egyetlen félelme maradt a férjnek és feleségnek: eljön majd az a nap is, mikor a gyermekek elhagyják őket. Ki tudja, talán bűnösnek is érezték magukat, hogy elvették tőlük más emberek világát.

Ezen a tavaszon Vadokin idegen emberre bukkant az erdőben. Eszméletlenül feküdt a bokrok között. Pillanatig tétovázott: hagyja itt? Végül hátára vett, hazament vele. Az idegen azon az este tért magához; bemutatkozott, a neve Jozeph, mesterségére nézve bukott író.

Vadokin azt mondta neki, maradhat, míg felépül, de utána menjen el innen. És soha egy szót se mondjon senkinek róluk. Jozeph ezért is nagyon hálás volt. Magára húzta a takarót, három napig aludt megszakítás nélkül. Nagyon fáradt volt.

Vadokin végigkutatatta könyvtárát, és megtalálta Jozeph műveit. Teljes neve Jozeph Mukas. Harmincnégy éves. Német, Berlinben lakik. Vadokin három könyvet talált. Elolvasta mind a hármat. Jozeph szerelmes regényeket írt, meghintve egy kis ezotériával. Biztosan sikeres könyvek voltak. Ezért nem értette, hogy miért nevezi magát bukott írónak.

Ezt Jozeph mondta el. Mert sohasem akart szerelmes regényeket írni. De valamiből meg kellett élnen. Vadokin ráncolta a homlokát. Nem teljesen értette ez. Jozeph tovább beszélt. Elmondta, hogy negyedik könyvét saját pénzén adta ki. És ez volt az igazi regénye. Melyben valós dolgokat, gondolatokat, történeteket fogalmazott meg, melyen két évet dolgozott. Minden pénzét beleölt a könyv kiadásába, mert a kiadók nem vállalták fel kiadását. De olvasóközönsége elfordult tőle. Szerelmes könyv helyett szépirodalmi alkotással találkoztak. A kritika alaposan kicsúfolta a könyvet.

A könyv tehát megbukott, Jozeph meg adósságokba keveredett, hogy el tudja kerülni az éhenhalást. Ötödik könyve ismét szerelmes munka volt, de ez is megbukott, ez a kényszerrel megírt munka. Jozeph az adósok börtönébe került, büntetése letöltése után pedig semmije sem maradt. Csavargó lett belőle, aki egyre többet volt az erdőkben, hegyekben. Már majdnem éhen halt, mikor Vadokin rátalált.

Bár Vadokin ösztönösen irtózott tőle, s maga sem tudta miért, Jozeph a háznál maradhatott. Segédkezett a ház körül: tetőt javított, fát hasogatott, főzött, mosott. Nagyon ügyetlen volt, s ha Vera nem ragaszkodik hozzá, Vadokin elkergette volna.

A gyerekek is szerették Jozephét. Sok mesét tudott, gyerekmondókát, verseket, tudott játszani, s így Vera is több időt tudott a házi munkákkal tölteni.

De Vadokin nem szerette Jozephét, és legszívesebben elkergette volna. De esze azt mondta neki: hadd legyen ennek az embernek esélye arra, hogy összeszedje magát, meggyógyuljon. Ennyivel tartozik a sornak.

Vadokin így gondolkodott.

Nyár volt Vadokin tanyáján

És így fordult a tavasz nyárba. Bőséges esők jöttek, s a patakok megduzzadtak, vidáman csobogtak. Hűvös barlangrendszereket hozott létre az erdő, hívogatóan csalogatták az embereket. Jól esett heverészni a pihentető fák tövében, csak hallgatni, csak lenni, olykor aludni.

És Vadokin is elfogadta valamennyire Jozeph jelenlétét. A gyerekek egészen hozzánőttek az idegenhez, virágot szedtek vele és játszottak az erdőben. Jozephnek sikerült megszelídítenie egy farkast, aki hűségesen követte mindenhová. Igaz, nem volt nehéz dolga, a farkas folytonosan Vadokin tanyája körül ólálkodott, a szemétből evett, és Vadokin eltúrta a farkast, bár nem akarta teljesen a házhoz szoktatni. De felesége és gyermekei kedvéért eltúrta azt is, hogy az író farkast hozott a házhoz. Csúf jószágot. Fogai töredezettek, farka felét elveszítette valamilyen csapdában, bundájából tenyérnyi darabok hiányoztak, csupasz bőrén látszottak a vérszívó bolhák. De Jozeph szerette a farkast. Társának nevezte, barátjának a magányban, hogy Vadokin kissé mérgesen kacagott.

Történt, hogy a ház gazdája hosszabb útra készült. Méhek tanyáit akarta felkeresni, hogy mézet gyűjtsön télire. Kissé félve búcsúzott el háza lakóitól, most, hogy Jozeph itt lakott velük. De Vera megnyugtatta: inkább örülnie kellene, mert a férfi majd vigyáz rájuk. De Vadokin úgy kelt útra, hogy most nem szívesen megy el. Gyerekei néhány száz méteren elkísérték, majd visszatértek, így egyedül folytatta útját a messzi tisztások fele.

Több napos vándorút állt előtte. Az első két nap semmi szokatlan nem történt, gondolataiba merülve ment a fák által alkotott barlangrendszerben, lassan, nyugodt léptekkel. Harmadik nap, miközben reggelit készített magának, az az érzése támadt, hogy van valami vagy valaki a fák között, és őt követi. Néhány percig alaposan figyelt, aztán úgy vélte, hogy becsapják az ösztönei, ezért reggeli után tovább folytatta útját. Még két nap gyalogút állt előtte a méhek tanyájáig. És e két nap alatt a furcsa érzés megmaradt lelkében. De hiába próbálta apró jeleit felfedezni követéjének, semmit sem talált.

Összegyűjtötte a méhek mézét, visszafele indult. Nehéz út áll előtte, jókora súlyt kell cipelnie. Lassan haladt, többet kellett pihennie. Egyik pihenés alatt hallotta először, hogy követik: mintegy ötvenméternyi távra az erdőben gallyak recsenését hallotta. De most nem törődött ezzel, mert minél hamarabb haza akart érní. Eszébe sem jutott, hogy esetleg emberek követik, s a visszaúttal felfedheti előttük házat, titkát.

A későbbiekben még háromszor hallotta a gallyak recsegését. Nagytestű valaminek kellett lennie, hogy ilyen távolról is hallotta a töréseket.

Végül hazaért, de nem sietett a házhoz. Nem messze a tisztástól letette nehéz terhét, óvatosan házához lopózott. Messziről látta, hogy gyerekei kint játszanak a ház előtt. Felesége és Jozeph sehol. A farkas sincs sehol.

Hátulról közelítette meg a házat. Lekuporodott, belesett a gerendák réseinek között. Felesége Jozeph ágyában volt. Szeretkeztek.

Jeges rémület szorította össze szívét. Nem tudta, mit tegyen. Ilyen helyzetben még sohasem volt. Óvatosan, hogy ne vegyék észre, visszaosont oda, ahol a mézet hagyta. De egy adott ponton ereje elhagyta, összeesett, eszméletét veszítette.

Talán órák is eltelhettek, mire magához tért. Szürkület volt ekkor már, s a hegyekben a nap hamarabb nyugovóra tér a csúcs mögött. Feltápáskodott, ment volna tovább. De hatalmas alak körvonalait pillantotta meg szákja mellett, s ez megtorpanásra készítette.

Medve - gondolta, és elővette kését.

Medve volt. Az állat több napon keresztül követte, megmagyarázhatatlan ösztönei hajtották Vadokin után. Most meg ott ült a mézes zsák mellett, és Vadokint várta. Hozzá sem ért az édes zsákmányhoz.

Ereje egyszeriben visszatért, halálos szúrásra készen közelítette meg a medvét. De az állat a legapróbb jelét sem mutatta annak, hogy meg akarná támadni. Tovább üldögélt, csak szemével követte a férfit. Vadokin nem tudta mire vélni ezt. Leeresztette kését, egészen közel ment az állathoz. Meg is simogatta. A medve brummogott, mintha helyeselt volna. Aztán pár pillanat után leült az állat mellé. Ekkor látta meg, hogy az terhes. Nagyon közel járhat a szüléshez. A zsákba nyúlt, lépet vett elő, megkínálta az állatot. Az elfogadta a lépes mézet.

Óráig üldögéltek egymás mellett, mikor Vadokin felállt, vette a zsákot, indulni akart. Agya teljesen üres volt, érzései teljesen halottak, szédült, imbolygott. A medve megbökte orrával. S úgy tett, mintha mutatná: kösd a zsákot a hátamra.

Így mentek tovább, együtt tették meg a távolságot a házig. A medve egészen a ház ajtajáig követte Vadokint. A férfi leoldotta hátáról a zsákot és belépett a házba. Fülledt meleg fogadta, szagos levegő. Az ajtónyitásra felébredtek a gyerekek, felesége gyertya után nyúlt, gyufa lobbant, fény öntötte el a ház belsejét. Tas és Renáta körbetáncolták apjukat, zsákja után kapkodtak, minél hamarabb mézet akartak. Ő meg mosolyogva adott nekik, s csak ezek után nézett feleségére és Jozephre.

Persze külön ágyban voltak. Mosolyogva fogadták, Vera átölelte, megcsókolta. Jozeph hangoosan próbálta elmesélni, hogy miként fogott mókust Renátával, mikor Vadokin megszólalt.

- Takarodj ki a házamból...

- De uram... - méltatlankodott volna a bukott író. Vadokin megragadta a karját.

- Talán jobb is, ha nem mégis még - mondta vérbe borult szemmel.

Halotti csend ereszkedett a házra. Pár pillanatig állt így Vadokin és Jozeph. Az író karja közel járt az összeroppanáshoz a férfi acélos szorításában, de mukkanni sem mert. Ekkor hangzott fel a farkas halálordítása: a medve megölte Jozeph állatát. Hallani lehetett miként roppantja össze az állat csontjait. Jozeph mozdulni sem mert Vadokin szorításában.

- Ülj ide - mutatott Vadokin az asztal melletti székre. S meg sem várta, hogy az író helyet foglaljon, maga ültette le, hogy Jozeph fájdalomában és félelmében felordított.

- Csend... - suttozta Vadokin. Leült. Elővette kését, az asztalba döfte akkora erővel, hogy a széles penge átütötte a bükkfa deszkát. Vera a sarokba húzódott, magához vonta a két rémült gyereket.

- Beszélj - mondta.

Az író hebegett-habogott. Hogy szerelmes Verába, nem tud élni nélküle. Hogy Vera is szerelmes belé - és itt az asszony felé nézett, mintha bízást várt volna, de Vera nem mozdult, csak nézett maga elé -, és nem bűn mit cselekedtek, mert a szerelmük mentesíti a bűn alól. Végül Vadokin a szavába vágott, elhallgattatta.

- Te bűnről beszélsz - mondta neki -, míg én csupán azt kérdeztem, miért tetted. És nem tudsz magyarázatot adni nekem. Nem vagyok kíváncsi arra, hogy mit tartasz bűnnek és mit nem. Nem, mert nem hiszek az olyan emberek bűnmentességében, mint te. Aljas, sóvárgó, kivénhedt farkasok vagytok, még lihegésetek is hamis, s szemetek nem tud tágra nyílni az apró csodák láttán. Íme: még egy kérdésre sem tudsz válaszolni. Elveszed egy más ember

asszonyát, tehát tolvaj vagy. Ám miért lettél tolvaj? Mert aljas vagy. Hibáztatni nem tudlak ezért, még Verát sem, de házamból kirakhatlak. S hazudnék én magam is, mikor azt mondom, hogy nem végezném ki a fajtádat. Mert ti teszitek tönkre mocskos érintéseitekkel a csodákat, a mindennapokat. Olvastam könyveidet, hitvány szóhalmazok. Hallgattam értekezéseidet jóról, rosszról, Istenről, s csak egy nagyság erejét még felmérni sem tudó ember zagyvaságát hallottam ki belőle. Takarodj innen. De kapsz egy ajándékot tőlem.

S szemmel nem látható gyorsasággal kapta ki a kést az asztalból s nyisszantotta le Jozeph hüvelykujját. És utána kirugdosta a házból.

- A kezem!... - ordította a hitvány művész.

- Ha a helyedben lennék - mondta erre Vadokin -, inkább egy medvével és az életemmel foglalkoznék - és utána dobta a levágott hüvelykujjat.

- Jaj Istenem - szakadt ki az íróból. - Mit tettem...

- Ne erőlködj. Még most sem tudod, hogy mit tettél - mondta Vadokin, s betette az ajtót Jozeph mögött.

- Gyertek ide... - tárta ki karját gyerekei felé.

S azok odamentek és átölelték apjukat. Reszkettek a kicsik, apjuk fejüket simogatta, csókolgatta őket, hogy megnyugodjanak.

- Takarítsd fel a vért - mondta feleségének. S miközben az asszony vizet és rongyot hozott, tovább csókolgatta, nyugtatgatta gyerekeit.

- Nem haragszom, Vera - mondta a vért feltörő asszonynak. - Akarom, hogy tudd: nem haragszom, nem neheztelek rád. Nehéz elviselni ugyan, de valahogy lesz. Voltak nehezebb pillanataink is, de íme, ismét találkoztunk, és együtt vagyunk. Nem tudom, miért tetted, s ne is válaszolj, nem fogom megérteni sohasem. Csak azt mondd, hogy te engem akarsz.

Vera hallgatott. Keze megállt, könnyek borították el az arcát.

- Akarsz? - hangzott fel Vadokin rekedté vált hangja.

- Igen... Akarlak.

- Akkor rendben. Feküdjünk le. Fáradtak vagyunk mindannyian.

Vera tétovázott.

- De a medve... - mondta, mire férje nyersen szavába vágott:

-... nem a mi problémánk...

Lefeküdtek. Odakint néma csönd honolt.

És ettől a naptól kezdődően valami megváltozott Vadokin tanyáján. Némábbak lettek valahányan: a két gyerek, férj és feleség. Mintha a napok is rövidebbé változtak volna: hamarabb köszöntött be a szürkület a tanyára. A medve velük maradt, a gyerekek nagyon megszerették. Csak Vera nem bírta elviselni az állatot: szörnyű emlékeztetője maradt. A medve beköltözött a pincébe. Itt szülte meg édes kis bocsát, mely nagyon nagy örömet okozott a gyerekeknek. Sokat játszottak együtt.

Jozephról senki sem emlékezett egyetlen szóban sem. De jelenléte ott függött a család felett, szürkévé tette az érzéseket. Vadokin és felesége többé nem éltek nemi életet.

Így telt el az utolsó nyár Vadokin tanyáján.

Ősz volt Vadokin tanyáján

Talán meglelték magukat az őszben, s ettől szabadultak el a nevető érzések, a játékoság. Mert ahogy a fák leveleiket kezdték hullatni, Vadokin családja apránként megtalálta a boldogság fele vezető ösvényt. Ugyan apró lépések megtételéhez volt csupán erejük, de milyen örömmel tették meg ezeket a lépéseket! Együtt járt a hattagú család az erdőben, olykor napokra elhagyták a tanyát. Mézet, málnát, áfonyát, és még sok mindent gyűjtöttek be télire. Vadokin fát kezdett felhalmozni, s a medve is segített neki. Az állat szinte követelte, hogy részt vegyen a nehéz fizikai munkákban. Mint medvebőrbe öltözött alázatos emberszolga követte Vadokint, mindenhová vele ment. Vadokin nagyon megszerette az állatot, bár viselkedését nem értette. De nem is törődött ezzel.

És múlt az idő és rövidültek a napok. És a medvebocs nagyon szépen fejlődött, és majdnem teljesen felnőtt. Együtt heverészett a gyerekekkel, még ágyukba is befeküdt, ha Vadokin nevetve nem kergeti ki a házból, s tereli be a pincébe, hol avarból készített neki kényelmes ágyikót. És ilyenkor mintha anyja is megszidta volna a bocsot: meglegyintette, hogy hagy békén az emberfaját.

És mikor elvégezték a felkészülést a télre, a hosszú estéket együtt töltötte a család. A két medve a ház sarkában heverészett, míg a többiek felolvastak, énekeltek, vagy különféle játékokat játszottak. Mily örömek! Meleg a házban, békesség, csaknem teljesség. Vadokin csapóajtót vágott a ház padlójába, hogy a medvék azon keresztül járjanak le alvóhelyükre. Úgy érezte, ezzel egy kicsit tartozik nekik: már családjának tagjai.

S már készültek az első hó eljövételére, mikor Jozeph jelent meg Vadokin tanyáján.

Nem egyedül jött, három csavargó kísérte. A városban Jozeph teljesen elzüllött. Alkoholista agyában úgy jelent meg ez az eljövétel, hogy ő jót tesz. Felszabadítja Vadokin terrorja alól feleségét és két gyerekeit, ő lesz a gyermekek apja, Vera hű férje, nem egy háborús bűnös, egy tudatlan, agresszív balfácán.

Hajnali három óra fele lehetett, mikor a medvék mocoogni kezdtek. Vadokin is megébredt. Nem hallott semmit, de ösztöne ébresztette: valami nincs rendjén. Egészen halkan felkelt, felöltözött, elővette széles kését, kilesett az ablakon. Éles szemével hamar felfedezte Jozephét és cimboráit.

Vera is felébredt.

- Mi van? - kérdezte, bár azonnal rájött: Jozeph jött vissza.

Vadokin intette, hogy maradjon csendben. Visszajött az ablaktól, alaposan bezárta az ajtót, felnyitotta a pincelejárót, lement a medvékhez. Csendre intette a nyugtalan állatokat is, majd kinyitotta a pince hátsó lejárátát és óvatosan kimászott. Beosont az erdőbe, a gazfickók mögé került. Tudta, a több napos gyaloglás után fáradtak lehetnek, így könnyen végezhet velük.

Nemcsak fáradtak, részegek is voltak. Jozeph nem annyira. Nála puska volt, Isten tudja, honnan lophatta.

Vadokin lecsapott a négy emberre. Kése villámgyorsan járt, két emberrel végezett, mire a hitványok magukhoz térhettek volna. Jozeph és megmaradt cimborája a ház fele futott. Vadokin utánuk rohant. Elkapta a harmadik embert is, beléje döfte kését. Ekkor hátratántorodott: Jozeph egészen közről rálőtt. A szívre irányzott lövés nem volt pontos, de Vadokin bal vállát átszakította a lövedék, hogy felüvöltött a fájdalomtól. Lerogyott, próbált uralkodni a fájdalomon.

Kinyílt a ház ajtaja, Vera állt az ajtónyílásban.

- Mentsd magad, Jozeph! - kiáltotta. - Mentsd magad, mert megöl! Gyere be! Ide! Gyere erre!

Az író befutott a házba. Elreteszelték az ajtót maguk mögött. Vadokin ott feküdt az avaron és hallotta, hogy sírnak gyermekei. Megpróbált feltápáskodni, de visszarogyott. Mintha éles kardot döftek volna át vállán, a fájdalom onnan sugárzott át egész testébe. Könnye is kicsordult, de hang nem hagyta el száját. Ekkor két lövést hallott, utána medveordítást.

Hihetetlen erőfeszítéssel feltápáskodott, a ház fele ment. Dulakodás zaját hallotta, majd az író hangját:

- Szemet szemért, fogat fogért! Szemet szemért, fogat fogért! Rohadjatok meg fasiszta disznók!

És újabb és újabb lövések.

A házhoz ért, megpróbálta belökní az ajtót. Nem hallotta gyermekei, Vera hangját, s ez adott erőt neki. Egyre ütötte az ajtót. Végül Jozeph engedte be: akarata ellenére szétlötte az ajtózárt.

Nem volt ideje felmérni a ház belsejét, ahogy belépett, Jozephnek rohant. Az író rá akart löní, de a puská üresen kattant. Ahogy Vadokin leütötte az író, felborították az asztalt, s az asztallal együtt a petróleumlámpát. Tűz lobbant fel, a száraz, gyantás fenyő azonnal lángra kapott.

Ott birkóztak a padlón, közel a pincelejáróhoz. Hosszú percekig. Körülöttük a ház lángokban állt. Recsegett-ropogott a tető, mindjárt alározkadt.

Az anyamedve feje jelent meg a lejáróban. Elkapta Jozephét, magához ölelte. Halálos ölelésben. Az író összeroppant, valószínűtlen hangot hallatott, ott maradt lógva a medve karjaiban.

- Tas! Reni! Vera! - kiáltotta Vadokin.

Recsegés, ropogás a válasz. A medve elengedte az író élettelen testét, Vadokin felé kapott. Magával húzta, le a pincébe. Éppen jókor, a tető alározkadt.

A pincében Vadokin ismét eszméletét veszítette.

Dél körül tért magához, a vérveszteség teljesen elgyengítette. Mellette a ház még mindig füstölt. Vera, a gyerekek és a két medve sehol. Örülként járta be a füstölgő romokat. És szerre megtalálta a két medve, két gyermeke és felesége csaknem szénné égett tetemét. Jozeph golyója megkímélte a gyerekeket és Verát a tűzhalál fájdalmaitól. A két medve nem tudott kimenekülni a pincéből: a ház teljes, égő súlya rájuk rogyott. Azonnal, hogy Vadokint kituszkolták a szabad ég alá.

Végül a fájdalom odasújtotta a földhöz. Némán sírt, tagjai görcsbe rándultak.

Pilinkélíni kezdett az első hó.

Így kezdődött meg a tél Vadokin tanyáján.

Tél

Pocsék pocsolyák és kartondobozokban töltött éjszakák piszkos, szürke sikátorok mélyén. Nincs múlt, jelen, jövő, még a van is hiányzik. Létezés egy olyan purgatóriumban, melyről nem veszünk tudomást.

Takaró és kötszer, mert a genny mindig folyik vállából, mert takarója mindig nedves, átfagy benne éjszaka. Itt a városban semmit sem lehet találni, a szemetesek mellől ellökdösik a hivatásos koldusok, csavargók. Mi lettem én itt? - de a kérdés fel sem merül elméjében. Városlakó. Csak ennyit tud. Olykor megsajnálják, pénzdarabot löknek elébe. Gyűlölettel szívében veszi fel a pocsolyából, kenyérért megy. Nem szolgálják ki bármelyik üzletben. Ebből kerül ki mindennapija. Nem iszik, mert nincs értelme. Ismét koszos, hajában ott laknak a tetvek, éjszaka bepisál, nem is veszi észre. Reggel jég van ágyéka körül, nemi szerve csaknem lefagy. Nem várja a halált, nem vár semmit. Ez az ő purgatóriuma: félszükségletek pokla.

Jogosult lenne hadisegélyre, de nem vesz róla tudomást. Talán nem is tudja. Fontosabb az, hogy valamicske meleg legyen éjszaka. De ha az sem akad, túléli. Fát hasogat, vizet hord. Alig, mert alig van ereje. Tányér leves, egy-egy ruhadarab a fizetsége. Mi lett veled, Vadokin? Mi lett belőled, Vadokin?

Semmi. Ő így adná meg a választ. Nem maradt semmi. Nincs remény, mert értelmetlen, nincs fájdalom, mert értelmetlen, nincs túlélés, mert értelmetlen. A *van* van, semmi több. Mi lesz veled, Vadokin? Lehet veled valami, Vadokin? Maradt benned egy apró szikra a tűzvészből, annyi halálból?

Nem tudja, talán igen, talán nem. Kék szeme vizenyős lett és tagjait Parkinson-kór rángatja. Hamarosan meghal.

Vadokin ott mászik előtted. Az emberevő Vadokin, a gyilkos, szerető, védő Vadokin ott mászik előtted. Takaró és kötszer kell neki.

S ha csak ennyi, akkor miért kell Vadokin?

Nem... már senkinek sem kell Vadokin. Ha találkoznak vele, megnézik, ha útjukban van, kikerülik, vagy odébb rúgják. Egy ember, ki fölött senkinek sincs hatalma.

Ez volt Vadokin élete.

Itt van a városban, míg fent a hegyekben, nem messze a csúcstól, sűrűn hull a hó. Romokat temet be. Szenes romokat, tetemeteket. Két medve, anya és gyerekei tetemét, egy ház roncsait.

Aztán tavasz lesz a hegyekben, és felolvad a hó. De csak a hegyekben.

Mert a városban nincsenek évszakok.

A gyerek nem választott

Tudom, most talán egy óvatos kis történetet vársz, mely elringat, nem kér tőled semmit. Talán így is lesz. Talán nem fog kérni tőled semmit sem, mi az alábbiakban következik. Talán nem kényszerítelek arra, hogy gondolkodj, talán igen - magam sem tudom. Tudod, most arra gondoltam, hogy előveszem minden naivitásomat, s egy olyan írást vetek papírra, mely egyszerre képes ringatni és gyötörni. Velem legalábbis ezt tette.

Évek óta itt húzódik bennem a gondolat, az életképeket azonban nem alkottam meg. Azokat most fogom megalkotni, itt helyben. Jegyzetelés és egyéb perverzitások nélkül.

Összehúzó és szétnyomó. Összetaszítók és szétválasztók.

Szerettem volna, ha nem kell ezt tegyem. Szerettem volna, ha nem kerül sor Kisfény életére és halálára. Szerettem volna, ha Molpag minden hangja életet, és nem halált adott volna.

Szerettem volna egy olyan írást megalkotni, melyet nem kell papírra vetni.

Elbuktam. Bukásomat olvashatjátok az alábbiakban.

Kisfény koraszülöttként jött a világra. Csendes volt, még születésében is. Apja alig tudta előkaparni a pénzt kórházra, hogy ne cigánykunyhóban szülessen a gyermek, fagyban, december 23-án. Anyja alig élte túl a szülést. És az orvosok lemondtak a gyerekről, mert nem akart sírni születésekor. Köldökzsinór tekeredett nyaka köré, majdnem megfojtotta. Pár percre is beletelt, míg Kisfény felsírt.

Apja az Amália nevet adta neki. Az anyja Kisfénynek nevezte. Születési dátumát a részeg orvos elírta. Kisfény a törvény szerint már egy évesen jött a világra. A hivatalbéliek nem foglalkoztak az elírással. Cigányok közt gyakori volt, hogy a gyermekeket később jelentették be, sőt, volt kit be sem jelentettek.

Ahogy kijöttek a kórházból, már a kórház kapujában meg akarták venni Amáliát. Apja gondolkodott. Otthon van még négy gyermek. Százmillió és egy mosógép nem megvetnivaló dolog egy olyan valamiért, amivel úgyis csak kínlódás van. De anyja nem engedte Kisfényt. Azt mondta, adja oda valamelyik más gyermeket, de a kislányt ne. Végül is ez történt. Az egy éves Jánost vették meg az emberkereskedők, igaz, érte nem adtak annyi. Hetvenmilliót és egy használt televíziót kapott a család. Azt mondták a kereskedők, azért csak ennyi, mert Jánoska emlékezni fog, s ez meggyűjtheti a bajukat.

Így maradt meg a négy gyermek, köztük a csecsemő Kisfénnel. A kapott pénzből fát, ételt és egy ágyat vett az apa, megfizette adósságai egy részét, a többit elitta. Hetekig részeg volt, haza sem került. A közeli kocsmából küldetett néha pénzt a feleségének, hogy ne haljanak éhen. Szerencsére az asszonynak bőségesen volt teje, így Kisfény nem éhezett.

Nagyon csendes gyerek volt. Evett, aludt. Családja észre sem vette, hogy van. A nagyobbak kint voltak a telepen. Egy szál ingben, mezítelen lábbal játszottak a hóban. Jeget vertek, nejlonzacsóra ülve szánkáztak, mikor elfogyott a fa, a közeli erdőtől loptak. Ha valamelyik tehetősebb cigány levágta soványa disznóját, ott kunyeráltak egész nap a ház előtt. Ritkán kaptak valamit. A kisebbeket anyjuk olykor a saját tejével táplálta. Ha nem könyörültek meg rajtuk a szomszédok.

A cigánytelep két részre oszlott: a Jézus felettire és a Jézus alattira. Utóbbit a Gödörnek is nevezték. A Jézus feletti részen laktak a tehetősebbek. Házuk téglából készült, volt rajta ablak, ajtó, a villanyt bekötötték, némelyik házban fürdőszoba is volt, víz nélkül. Az egész telepen egyetlen vízcsap volt, most befagyva feketéllett a telep bejáratánál. A Gödörben laktak a szegény cigányok és a nyomorultak. Szerencsésebbje lopott annyi téglát, vagy készített annyi vályogtéglát, hogy egyszobás kunyhóját ebből építette. A tetőre kátrányt húztak vagy nejlont feszítettek. Az ablakokat egyszerűen betáblázták, hogy fény nem jutott a kunyhóba, az ajtót bádoglemezekből készítették, amit a vastelepről loptak. Nagyobb részüknek nem volt házuk. Ők a hegyoldalba ástak lyukakat, abban éltek. És ők voltak a nyomorultak. Ők adták el gyermekeiket, vagy jártak lopni a környező falvakba, be a városba. A tehetősebbek kihasználták a Gödör-bélieket. Uzsorakölcsönt adtak nekik, hogy eladósodjanak náluk. Ebből a pénzből a környező országokba mentek lopni a nyomorultak, vagy fosztogató bandákba verődtek, betörték, verőlegények voltak. De sohasem tudták teljesen kifizetni a kölcsönkapott pénzt. Az összeg háromszorosát, négyszeresét kellett kifizetniük.

Kisfény családjának szerencséje volt, hogy apjuk kártyán nyerte nyomorult kunyhójukat. Különben Amália nem éri meg az egy éves kort: megfagy.

Az egész telepnek a Váradi József út 27 számra szolt a személyazonossági igazolványa. A város nem ismerte el a cigánytelep létezését, ezért nem voltak utcanévek, házsámok. A telepen mintegy háromezer ember élt. A rendőrség állandóan zaklatta őket. Hajnali négy órakor nagyszámú rendfeltartó vonult ki a terep köré, és rárontottak az alvó cigányokra. Ütötték-verték őket. Sokan megnyomorodtak. Ágyban feküdtek életük végéig. A rendőrök onnan is kihúzták őket. Halálesetek is voltak. Kivizsgálás soha.

Tavaszi jött, majd nyár, majd ősz, majd tél, és ismét tavasz. Kisfényből gyönyörű kisgyerek lett. Anyja kivételével családja nem vett róla tudomást. Sohasem játszott más gyermekekkel, állt és nézte azokat. Apja kikerülte lányát, félt hozzáütni, ránézni. Valami sugárzott Kisfényből: maga volt a megtestesült ártatlanság angyali kisugárzása a telepen. A cigányasszonyok keresztet vetettek, ha meglátták Amáliát. Egyesek meg is esküdtek, hogy este ragyogni látták a kislányt, ahogy ott állt a megfeszített Krisztus szobra előtt. Mások arra esküdöztek, hogy látták a Szent Anyával beszélgetni, ott az erdő aljában. Babonás félelemmel kezelte mindenki a lányt. Részeg férfiak kitértek az útjából. Egyszer a kocsmában megesküdt valaki, hogy megy, és most veri agyon Amáliát, mert elpusztította kecskéjét. Boszorkány, nincs helye emberek között. Pusztuljon el. De a férfi, ahogy kilépett az italmérésből, megbotlott, elesett, az ütés erejétől eltört lábszárcsontja és átdöfte bőrét. Nem ment orvoshoz, helyi kuruzsló látta el végtagját; a seb úgy befertőződött, hogy később le kellett vágni az üszkösödésnek indult lábat. Többé senki nem akarta bántani Amáliát.

Nyáron apja azt mondta anyjának, hogy többé nem akarja etetni a lányt. Elég nagy az, hogy megkeresse a saját kenyerét, lássa hát el magát. Így ment Kisfény koldulni a városba. Anyja bevitte a másfél éves gyermeket, s a piac közelében a földre ültette, kartonpapírra. Megtanította, miként kell kezét kinyújtja az emberek felé. Megtanította volna is, hogy mit kell mondjon, de hiába: Kisfény néma volt. Aztán otthagya a kislányt. Nem messze tőle ő is kartonra ült, ott kéregetett és figyelte lányát.

És Kisfény ott ült és kéregetett. Kinyújtotta a kezét az emberek felé, nézte a zacskókat, kosarakat, melyekből kilógott a hagyma szára, a szalámi vége, nézte a lábbeliket, szandálokat és sportcipőket, nadrágokat, szoknyákat. Olykor megálltak előtte, pénzt dobtak neki. Zsebébe tette a papírpénzeket, az aprókat a kartonon hagyta, anyja így tanította.

Körülbelül egy óra telt el így. S a gyerek egyre több pénzt kapott. Kis zsebecskéjébe már nem fértek a papírpénzek, kis kupac emelkedett a fémpenzekből. Egyetlen óra alatt több pénzt gyűjtött össze, mint más gyermek egy egész hét alatt.

- Szomjas vagy, drágaságom? - kérdezte meg anyja később, s döbbsen vette észre, hogy lánya milyen sok pénzt gyűjtött össze. Lehajolt hozzá, megölelte, s maga sem tudta miért, folyini kezdtek a könnyei. Némi idő múltán leült lánya mellé, ölébe vette, és tovább sírt. Egyre hangosabban, végül már jajveszékelt. Ismeretlen eredetű fájdalom szorította össze a lelkét. Rendőr rugdosta fel őket a porból. Így történt Kisfény első koldulása.

Este érték haza. Anyja kézen fogta gyermekét, úgy ment végig vele a telepen. Az ivó elé mentek, ott elvette Kisfénytől a sok pénzt, bement. Férje elé szórta az asztalra, és életében először rávissított:

- Ez a te gyermeket! Ez a te gyermeked, gazember!

- Tudtam én... - vigyorgott a férfi, és úgy sújtott felesége arcába, hogy az hátra esett, tarkóját beleütötte egy asztal sarkába, és eszméletét veszítette. A férfi összesöpörte az elébe dobott pénzt, hátára dobta az asszonyt, kiment a helységből.

- Fizetség - reccsentek utána.

- Holnap, ténsúr, holnap...

- No gyere - vetette oda Amáliának. A gyerek követte.

Anyja a kunyhóban tért eszméletre. De férje ütése maradandó nyomot hagyott testén: megbénult. Többé nem kelhetett fel az ágyból.

Ezután Kisfény látta el a családot. Apja minden reggel kikísérte a piac közelébe, dél körül enni vitt neki, elvette az addig összekoldult pénzt, aztán este utána jött, részegen. Alig vett ennivalót családjának, minden pénzét adóssága kifizetésére és italra költötte. Ráadásul szidni kezdte Amália testvéreit, hogy ők nem képesek semmit sem hozni a házhoz, hogy jó lenne, ha példát vennének legkisebb testvérükről. Feleségével egyáltalán nem foglalkozott. Az asszonyt gyermekei etették, eltakarították alóla piszkát.

Teltek-múltak az évek. Kisfény nem került iskolába, nem is szeretett volna odamenni. Továbbra is kerülte az emberek társaságát, bár nagyon szerette nézni őket. Valósággal lenyűgözte az emberek mozdulata, beszéde, tetteik, viselkedésük. Többször rajtakapták, hogy bekukucskál a kunyhókba, vagy órákig áll a kis téren a Krisztus szobor tövében. Boszorkány, most lesi ki prédáját - súgtak össze az emberek, és elkerülték a Krisztus szobrot. Kisfény olykor egész éjszakára eltűnt otthonról. A hét éves gyerek a közeli erdőben töltötte az éjszakát, s mivel jól látott a sötétben is, órákig gyalogolt a sűrűben. Reggelre hazament, hogy koldulni vigyék. Apja meg sem próbálta leszoktatni lányát erről a viselkedésmódról.

Napi egymilliót is összekoldult Kisfény, míg mások keresete százezer körül mozgott. Ha apja félreteszi a pénz egy részét, tisztességes házat építhetett volna, megadhatta volna adósságait, gyermekeit iskolába küldhette volna, anyjának orvosi ellátást biztosíthatott volna. De nem ez történt. Nem örült a pénznek, inkább babonás félelemmel töltötte el. Akárcsak a telep minden lakóját. Még a katolikus papot is, aki úgymond felvigyázott a telepre.

Történt ugyanis, hogy Kisfényt nyolc éves korában megkeresztelték, sok más gyerekkel egyszerre. A pap morzsolta mondókáját, s ahogy Amáliához ért, és megérintette a kereszttel, az elgömbült a kezében. Mintha a kislány fejéhez ragadt volna. A pap hátrahőkölt, kiejtette a tárgyat kezéből, a közelben álló cigányasszonyok felsikoltottak, jajveszékelnéi kezdtek, ruhájukat szaggatták, többen elájultak. Amália megijedt, kiszaladt a templomból, az erdőben rejtő-

zött el, s néhány napig haza sem jött. Nem félt már. De az erdő hűvös hajlékot biztosított neki, s annyira jól érezte magát ott, hogy nem kíváncszott haza.

Többé nem léphetett be a templomba. Senki sem mert foglalkozni vele, ha nem tesz félre valami kis pénzt magának ételre, talán éhen is hal. Anyja sem foglalkozott többé vele, akinek addig volt néhány kedves szava hozzá. Még két évig élt a telepen, s bár semmiféle különös dolog nem történt, az emberek félelme egyre nőtt. Végül apja külföldre adta el Amáliát. Halállal fenyegették: ha nem tünteti el lányát, megölik.

Így került a tíz éves Kisfény a hivatalosan nem létező nyomorból az ukrán koldusbanda kezébe. Apja kétszázmilliót kapott érte és egy mosógépet. Tanúkkal igazolta, hogy nem veri át a maffiát: néma lánya valóságos aranybánya.

Az ukránok Budapestre vitték Amáliát. Néhány hónapig élt itt, viszonylag jó körülmények közt. Orvos vizsgálta meg, volt mit ennie, testén nem ejtettek sebet, hogy ezzel is több pénzt tudjon kicsikarni az emberektől. Nem tetszett neki a város. Hiányzott az erdő, s a pompázatos, hatalmas épületek elbűvölték ugyan, de félelemmel töltötték el. Éjszakánként sokat imádkozott, nem is imádkozott, hanem beszélt Istenhez. Azért, mert senkihez sem beszélhetett. Kis szívében megmagyarázhatatlan érzések voltak, valakinek el kellett mondjia ezeket az érzéseket. Nem hiányzott a telep, csak az erdő. Nem érezte egyedül magát, mert azt sem tudta, mit jelent társas lenni: sosem voltak barátai. Megvolt magával: pici szívében semmiféle rossz érzés nem volt, inkább valamiféle ürt érzett, melyről azonban tudta, hogy előbb vagy utóbb el fog tűnni.

Molpag először koncertezett Budapesten. Hihetetlenül sikeres előadóművész volt. Napjaink Paganinije - mondták rá kritikusan, de ő nevette ezt a minősítést.

Koncertjei milliós bevételeket hoztak. Szerzeményei szintén. Kottáit kapkodták az emberek, még azok is, akik semmit sem értettek a zenéhez. Divat volt Molpagot hallgatni, Molpag-féle kottákat vásárolni, Molpag hangversenyekre járni. Napjaink világában Molpag volt az egyedüli, aki értett a zenéhez. Ereje határtalan: mikor a pódiumon állt hegedűjével, kiszakította az emberek lelkét és az égbe emelte. Vonójának egyetlen vonása képes volt összetörni vagy könnyet szakasztani. Akkora ereje volt, hogy Molpagot csak szeretni vagy gyűlölni lehetett, senki sem volt közömbös iránta. S a nem értők inkább meghúzódtak nagyságának árnyékában, mintsem ellene szóljanak. Féltékeny zenésztársai megpróbálták elhallgattatni, sohasem sikerült. Összehordtak róla tücsköt-bogarat, belekötöttek szerzeményeibe, hogy nem ismeri az ellenpontozás törvényeit, hogy nem felelnek meg a zene szabályainak, s főként: hogy *játszhatatlanok*. De mikor Molpag koncertet adott, a hiénák sorba álltak jegyért, és igazi könnyeket sírtak, ha nem jutottak belépőhöz.

Molpag a Budai vár udvarán adta a koncertet. Műsoron saját szerzeményei és Beethoven átiratok voltak. És Kisfény belopózott a koncertre. A kis gyermeket a tömeg sodorta be az udvarra, ahol elrejtőzött egy ornamentum mögött.

Este volt, valamelyest enyhült a hőség. Budapest ott zsúfolódott a várban. Mormogás a nézőtérén, izgatottság, tülekedés, izzadságszag, feszültség. Nyolc órakor az előzenekar nyitotta meg a koncertet. Ugyan enyhült valamelyest a feszültség, de mindenki Molpagot várta. Kisfény életében először találkozott a klasszikus zenével. Kis kezével megmarkolta az álfalat, könnyei csordogáltak a tüneményes zene hallatán. A zenekar Mozart szonátákat játszott. Kissé dühösen. Még ők is Molpag koncertjére vártak, s talán nem is vállalják, hogy fellépjenek előtte, de a zsíros tiszteletdíj gyógyszer volt aggályaikra.

Fél óra múlt el. A zenekar befejezte előadását. Felálltak a zenészek, meghajoltak, tétova taps. Az összes fény kialudt a Budai várban. Valósággal tapintani lehetett a levegőben a feszültséget. Kisfény leguggolt.

És a sötétben zúdulni kezdtek a hangok. Molpag Beethoven ötödik szimfóniájának átiratával kezdte meg koncertjét. Egyetlen hegedű, egyetlen zenész, de mintha egy egész filharmóniát hallottak volna az emberek. S milyen zene! A Sors úgy özönlött elő a Stradivari hegedűből, mint a gátját darabokra zúzó víztömeg. Felemelt, hogy a következő pillanatban összetörjön, hogy emberi méltóságot dicsőítsen, s mégis kinevesse azt! Hogy múlhatatlanul, tökéletesen fontossá tegyen mindenkit, hogy aztán eltaposson, összetörjön. És múltak a percek, melyek óráknak, esztendőknak, évezredeknek, végül időtlennek tündek. Jajgatott a tömeg Molpag hangjaitól.

És Kisfény hangosan sírni kezdett. Kis lelkében betelt az üresség, letérdelt, kis kezét fejéhez szorította, hogy valahogy elfojtsa zokogását. Megszakadok - gondolta -, Istenem segíts, mert megszakadok.

És Molpag alakja megvilágosodott. Véget ért az Ötödik első tétele, s a hallgatók megpillanthatták azt a férfit, aki ezt tette velük: szikár, csontos, magas, fekete göndör haj, szomorú arc, olyan tekintet, mely a követ is átdöfi. Paganini - robbant az emberek elméjébe a gondolat -, Paganini. A hasonlóság valóban lenyűgöző volt. Mintha maga a Mester kelt volna ki késői sírjából, s állt volna az emberek előtt, számon kérve tőlük ezt is: miért temettetek el halálom után ötvenhat évvel, miért vettétek el ezért fiam, Achille életét, vagyonát, miért gyalázott meg engem a katolikus egyház ennyire, hogy még a földben sem hagyott nyugodni! Ezt kérte számon Paganini száz évvel halála után itt a Budai várban, és mindenhol, ahol koncertezett.

De az emelvényen nem Paganini állt, hanem Molpag. Csak Molpag. Aki most reszkető testét kihúzza, megtörli verejtékes homlokát, kába tekintettel végigpásztázza a tömeget, meghajol, az emberek őrzöngnek. Pár pillanat, és Molpag ismét a Stradivari húrjai közé csap. Kihagyja a második tételt, a harmadik harsan fel. És a tömeg hangtalanul tűri az újabb csapásokat, pedig ha korbács hasítana bele testébe, talán jobban elviseli.

És Kisfényt ismét betöltik a hangok. Tíz éves testecskéjét hangtalan zokogás rázza, könnyei egyre folynak. Este biztosan megverik, hogy nem ment haza, leadni a napi bevételt, de ez a gondolat most elkerüli. Lelke csordultig van Molpag, Beethoven hangjaival. Életében először izzani kezd valami benne, s ahogy ismét megérinti az álfalat, az lángra kap érintésétől. Keze a tűzben van: nem veszi észre. Nem okoz fájdalmat a tűz.

Senki sem veszi észre a tüzet. Hamarosan vége a harmadik tételnek, Molpag a negyedikbe vág. Zenekar szólal meg háta mögött, de ő túljátssza a zenekart. S a hatás leírhatatlan.

Mikorra befejezi a negyedik tételt is, lángokban áll a színpad. Kitör az általános rémület, hisztéria. Rohannak az emberek, feldöntött széksorokon bukdácsol át a tömeg, egymást tapossák, eltörő csontok roppanása hallatszik. Molpag felocsúdd, ekkor már majdnem mindenki kirohant az udvarból. Sebesültek fekszenek szerteszét, jajgatásukat elnyomja a lángok recsegése, ropogása. Molpag is menekülne. Leszökik a színpadról, hegedűjét magához szorítja, vonóját eldobja. Ekkor kisgyerek testét pillantja meg a lángok között, ismeretlen erő löki oda. Leteszi a stradivarit, felemeli a gyermeket. Reccsen a díszlet, előre dől, alig tud elrohanni onnan. A díszlet ráromlik az isteni hegedűre, s még a tűzben is hallani, hogy a húrok jajgatva pattannak el. Molpagnak a könnye is kicsordul, tétovázik, ekkor Kisfény megmozdul a karjában, s átöleli a mester nyakát. Nem, még nem tért magához. Molpag nem tétovázik tovább, szalad ki a várból. Lángnyelvek közt vezet az útja. Tüdeje levegőt keres, a forróság leperzseli a haját.

Mindegy, mindegy, most ki innen, ki innen ezzel a gyerekekkel. S mikor kiér a várból, a tömeg előtt összeesik. Mielőtt eszméletét veszítené, ezt mondja:

- Kérem... kérem, vigyázzanak rá... Orvost...

És lerogyott.

Féltő kezek emelik fel testüket. Kórházba viszik őket, ápolják őket. Ugyanabban a szobában helyezik el őket. A kis rongyos koldusgyereknél füstmérgezést állapítanak meg, napokba telik, míg teljesen felépül. Molpag hamarosan helyrejön, őt az izgalom viselte meg, semmi más baja nincsen. Hosszan nézi a tűzvészből kimenekített kislányt, s maga sem tudja miért, de egyre jobban megszereti.

Amíg Amália eszméletlenül a kórházban fekszik, Molpag megpróbálja felkutatni szüleit. Három nap után fény derül Amália kilétére. S a mester - maga sem tudja, miért - elhatározza, hogy örökbe fogadja Kisfényt. Amália apja tüstént kihasználja a helyzetet, a mester súlyos pénzüsszeget fizet. De cserébe az apa lemond lányáról.

Molpagnak nincs felesége, gyermeke. Közel jár a hatvan évhez, azon gondolkodik, hogy hamarosan vissza kellene vonulnia. Minden hangverseny elvesz valamit élete lángjából, közelebb taszítja a halálhoz. És ő még nem akar meghalni, élvezni akarja vagyonát. És most itt van a kislány. Részesíteni akarja az élet ajándékaiban.

Kisfény két hét után tért magához. Jól van, bár kissé gyenge. Molpag izgatottan szalad a kórházba, mikor értesítik, hogy Amália magához tért. És belép a szobába, és hosszasan magyarázni kezdi a lánynak, hogy örökbe akarja fogadni. És Kisfény mosolyog, nem igazán érti ezt a hosszú, szikár, csontos embert. De érzi lelkének erejét, s ez boldoggá teszi. Igent int. Molpag csak ekkor veszi észre, hogy a gyerek - néma. Megsimogatja arcocskáját, elsírja magát. Elfordul, hogy Kisfény ne lássa könnyeit. De a kislány az arca után nyúl, maga felé fordítja és átkarolja Molpag nyakát. Akárcsak a tűzvészben. És ahogy ott öleli, Molpag hevesen dobogó szíve lassan megnyugszik. Immár apa és gyereke öleli egymást.

Óriási botrányjal járt, hogy Molpag egy tíz éves cigányleányt vett örökbe. Menedzsere is megpróbálta eltanácsolni ettől a lépéstől, de Molpag mindenkit félrelökött. S amikor menedzsere erélyesebben lépni akart, a mester kirúgta. Olasz birtokára vonult vissza Kisfénnyel, s nem foglalkozott azzal, hogy a botránylapok még pedofiliával is megvádolták. Nem, nem zavarta őket semmi. Az ukrán maffia sem: túlságosan magasan volt Molpag felettük.

Molpag teljesen visszavonult a koncertezésétől. Hónapokig tűrte, hogy az újságok előbb kérdőre vonják ezért, hogy istenadta tehetségét nem ossza meg a világgal, végül meg könyörögve kérték, hadd folytassa munkáját. Döbbenetes összegeket kínáltak egyetlen koncertjéért is, de ő mindenkit elutasított. Sorra utasította vissza a neves zeneakadémiák felkérését is, melyek professzori állást kínáltak neki. Végül kénytelen volt komoly védelemmel ellátni birtokát, mert a lesifotósok a legkülönb módon próbálták lencsevégre kapni.

Egy év után lassan elcsendesült a felzúdulás, s a világ mintha elfelejtette volna Molpagot és Kisfényt. Más, szaftosabb pletykákra lettek éhesek a lapok, televíziók.

A mester eleinte taníttatni próbálta Amáliát, de hiába. A kislány mosolyogva vett részt az órákon, de semmi sem maradt meg fejében. Mintha képtelen lett volna a tanulásra. Orvosok vizsgálták meg, hogy miért nem tud beszélni, de semmiféle problémát nem találtak. Csóválták fejüket, értetlenül álltak a tünetény előtt. Azt is megállapították, hogy a gyereket nem érte semmiféle pszichés hatás sem, mely következtében elveszítette volna beszélőképességét. A végső diagnózis kissé nevetséges is: nem akar beszélni.

Kisfény miatt a mester ismét gyereknek érezte magát. Hegedűt félredobta, zenéről hallani sem akart, egyre a gyerekkel játszott. Ott játszadoztak a hatalmas birtokon, lovagoltak, madarakat kergettek, s olyan bolondosságokat műveltek, hogy a személyzet már azt hitte: a mester elvesztette az eszt.

És négy esztendő múlt el így, és a világ csaknem teljesen megfedkezett Molpagról és Amáliáról. És Kisfény felcseperedett és Molpag egyre öregedett, de egyikük sem érezte az idő múlását. Hosszabb világ körüli utazásra indultak: hadd ismerje meg Kisfény a világot. És ezen az úton vette észre Molpag: szeme egyre gyengül. Eleinte nem foglalkozott a tünetekkel, később orvosokkal vizsgáltatta meg magát. Súlyos idegsorvadásban szenvedett, látását hamarosan el fogja veszíteni. Róma volt az utolsó állomás a világ körüli úton, utána visszatértek a birtokra. És néhány hét után Molpag teljesen elveszítette látását, és semmi sem tudta kisegíteni a betegségből. És ekkor döntött úgy, hogy búcsúkoncertet rendez.

Bécs lett volna a búcsúkoncert színhelye. De a hangversenyre sohasem került sor.

Molpag gyakorolt. A hangversenyre készült, évek óta nem volt hangszer kezében. Sorra próbálta hegedűt. S az egyik hangszeren a húrok felszakadtak, s a mester szemébe csaptak. Molpag üvöltött a fájdalomtól: a húrok mindkét szemgolyóját felhasították.

Mindkét szemgolyóját el kellett távolítani, szemürege sohasem gyógyult be: állandóan szivárgott belőle a genny. Kisfény sokat siratta nevelőapját, de fájdalmát nem mutatta a mesternek. Állandó támasza lett, ahogy Molpag mondta: szemem a szemem helyett. És egy év múlt el így, és a mester elhatározta, hogy lánya tizenhatodik születésnapjára zenét szerez. A lehető legtökéletesebb szimfóniát, címe: Kisfény gyakorlatai. És ekkor kezdte Molpag Amáliát Kisfénynek nevezni, akárcsak az anyja.

És a mű nem lett kész Kisfény tizenhatodik születésnapjára, mert a mester több évig dolgozott a szimfónián. Amália tizennyolcadik születésnapján került bemutatásra.

És a világ megrettent. Elsőprő hanghullám érte, mely felperzselte, megsemmisítette, hogy újra felépítse. És emberek milliói jajgattak és sírtak egyszerre a planétán, mert Molpag művét nem lehetett nem meghallgatni. És mindenki azt mondta, hogy a klasszikus zene lehető legtökéletesebb darabja, csak a mester mosolygott magában kesernyésen, és azt gondolta, hogy amíg tökéletes zenedarabnak nevezik művem, addig nem értik meg tisztaságát. S ha tökéletes a szimfónia, akkor csak a zenét hallgatják, és nincs üzenete ennek a zenének. Felemel, feléget, újjáteremt, de nem mondta el, hogy mi a legfontosabb: a lehető legtisztább szeretet.

És a mester teljesen emberkerülő lett, és csak Kisfényt tűrte meg maga mellett. Ekkorra már nagyon megöregedett. Maga sem akarta bevallani, de a halálra készült, és csak Kisfény szeretete tántorította vissza a végzetes tétől.

- Az én lángom - suttozta néha, és az emberek tényleg azt hitték, hogy Molpag végre teljesen elvesztette az esztét. És magyarázták ezt: a tökéletes zenemű minden energiáját kiszívta, teljesen tönkretette.

- Bolondok... - mondta a mester indulatosan, ha ezt meghallotta.

S bármennyire nem akarta, elkövetkezett az a nap is, mikor meghalt. Kisfény mellett lehelte ki lelkét, miközben a lány kezét fogta. Könnyei folytak: Molpag, az ő fénye kihuny.

És Amália egyedül maradt. És hiába tette meg őt Molpag egyedüli örökösének, az emberek kiforgatták Amáliát a hatalmas vagyonból. Létező és nem létező rokonok százai indítottak törvényszéki tárgyalást, követelték részüket a mester vagyonából. És a pénz hangjától mámoros bírák, ügyvédek mindent elloptak Amáliától. Végül a birtokról is mennie kellett.

És most mit tegyen? Talán hihetetlen, de Kisfényben ez a kérdés fel sem merült. Huszonkét éves volt ekkor, hihetetlen étellel a háta mögött. Az emberek babonás félelemmel féltek tőle még mindig, s a sajtó is - akárcsak a cigánytelepen - boszorkánynak nevezte. Aki megrontotta Molpagot. Ugyan, mi másért is fogadta a mester magához a kolduslányt, miért is fejezte be a hangversenyeket, turnékat.

És Kisfény, mikor kiért a birtokról, az erdőbe ment, és az erdőben élt. Messze elvándorolt, évekig nem látott senkit sem. Ruházata teljesen tönkremegy, teste mocskos, haja sáros, állatok követik, napokig nem eszik, végül teljesen elvadul. Télen barlangokban fagyoskodik, nyáron örül az esőnek és a nap erejének. És medvék hoznak neki eledelt, és rókák surrannak utána és nyulak, s ha megpihen egy tisztáson, köréje gyűlnek az állatok, és nem bántják őt, és nem bántják egymást sem. És a világ teljesen elfeledkezik Kisfényről. És ő több mint tíz évig élt ebben az állapotban, és nem érezte szükségét semminek sem. Gyerek maradt, néma, természetes, s ha Molpag élne, akkor talán teljesen boldog lenne. Majdnem minden nap újraélte találkozásukat, a Budai vár-béli tűzvészt, melynek harmincegy halálos áldozata volt, szám-talan sebesültje. Újraéli a hangversenyt, a hangok, az ötödik szimfónia ragyogó tündöklését, s olykor úgy megy az erdőben, hogy integet, akár egy karmester. És ilyenkor könnyek mossák arcát, akárcsak egykoron a hangversenyen.

S maga sem tudja miként történhetett ez, de tizenvalahány évi vándorlás után a cigánytelep melletti erdőben találta magát. S mikor kilép az erdőből, az állatok elmaradnak mögötte. Idegesek, legszívesebben erővel tartanák vissza Kisfényt, nem tehetik. Ott maradnak az erdő szélén. Visszavárják a lányt.

Késő este van, mindenki alszik. Kisfény bolyong a házak között, mígnem rátalál a kunyhóra. És nem mer belépni. Ó, ha most itt lenne Molpag, akkor minden jó lenne. De Molpag nem lehet itt.

Órákig lapul a kulipintyó mellett. Hallgatózik. Olykor lépések verik fel a telep éjszakai csendjét, ilyenkor megriad, kezét szívére szorítja, hogy elhallgattassa hangosan dobogó szívét. A kutyák megugatják az éjszakai lépéseket, de neki békét hagynak, közelébe sem mennek.

Végül sikerül annyi erőt összegyűjtenie, hogy belépjen a kunyhóba. Óvatosan kinyitja a bádogajtót. Odabent semmi hang. Az egész kunyhó berendezése egy ágy. Odamegy. Anyja fekszik az ágyon. Nagyon megöregedett, jóformán élőhalott. S ahogy megérinti az összezsugorodott testet, felébred.

- Te vagy az lányom... - mondja, kérdezi az öregasszony.

És Kisfény életében először megszólal:

- Anya...

A hang torz, alig érthető.

- Lányom...

És Kisfény leül az ágyra, és sírva öleli át magára hagyott anyját, akit a szomszédok tartottak eddig életben. És aki most karjai közt kileheli a lelkét.

De Kisfény ezt nem veszi észre. Egyre sír, egyre jobban fáj. És ismét csoda történik, akárcsak a Budai várban: szorításában anyja teste lángra lobban, lángol az ágy, és hamarosan az egész kunyhó, a tető alároskad, a falak bedőlnek, a lángok terjednek, már a szomszédos házakat, viskókat támadják, s hamarosan lángokban áll az egész telep. Ordítózás, fejetlenség, zűrzavar, kétségbeesés, mentési kísérlet, de minden hiába. Ide nem jönnek tűzoltók, és víz nincs a telepen, minden elpusztul. Sok ember odaveszett a tűzvészben, köztük Kisfény is. Akkora volt a hőség, hogy a Krisztus kereszt ügyetlen alakja elgörbült. Ott feküdt a földön, mint egy hasznavehetetlen fémдарab.

Most, hogy itt fekszem az ágyon, és te bukásomat ünnepelheted, minden olyan kusza. Összeszedtem minden naivitásomat, hogy ezeket a sorokat leírjam, s nem sikerült. Sokkal több van, mire Kisfény képes, valóban. Csakhogy én nem akartam tőle semmit.

Valahogy úgy vagyok, hogy megtiltanám neked is, hogy akarj valamit tőle.

Kisfény annyira sok és annyira kevés, hogy minden és semmi lehet.

Kisfény annyira sok és kevés, hogy nincs lényege.

Igen, elbuktam. De szerencsém van a bukásban: Kisfénynek fel sem tűnne.

Tulajdonképpen neked sem tűnik fel, igaz?

Tudod mit?

Hadd ünnepeljük meg bukásunkat!

Angyaltér

*Az akarat mindig egy fehér teret takar,
melyet idővel betölt a piszkos szürkeség,
melyből később igazság, aztán vallás lesz.*

I.

Úgy élek ebben a városban, hogy a nagyság bűvöletét keresem, de csak káprázatos pom-pom lányokat találok. Elmennek mellettem, nevetnek rám, visszanevetek, egymásra vicsorognak a sárga fogak, és mindenki majdnem boldog. Olyanok a városi lányok, mint az antikvárium könyvek: sok kézen átmentek, és poros szaguk van, de az ember jó érzéssel veszi kézbe.

Nem városban, hanem sziklák között lenne helyem. De valamennyire hiszek a városban. Felülete nem érdes, minden kényelemmel ellát és ennem ad. A város ad, és kér. A sziklák csak vannak. Olykor elképzelem, hogy az emberek kiszabadulnak a város igézetéből és elmennek a sziklák közé. Aztán jajgatva hazaszaladnak: a sziklák véresre marták talpukat, kezüket, felhorzolták mellkasukat, néhányan bordájukat törték, sőt, súlyosabb balesetek is előfordultak. A város visszavárja őket, ellátja sebeiket, andalító dalokat énekel nekik, érintése egyszerre hűvös és meleg, izgató, kielégülést ígérő.

Hatalmas keresztet véstem a folyó partján lévő sziklafalba. Hetekig dolgoztam a keresztben, arra az időre ki is költöztem a városból. Eldugott hely ez, ember számára alig elérhető. Katlan, csak a folyó szeli ketté, s ahhoz, hogy bejuss a katlanba, életeddel játszol. Kevesen is tudnak róla, csak a helyi barlangászok (a város körül rengeteg a barlang, tele őskori maradványokkal). De ők sem látogatják, túl veszélyesnek találják. Gyáva férgek! Pedig a látvány megérné: a katlanban hatalmas tó, mellette folyik a folyó. Érdekes, hogy a tavat nem táplálja semmiféle patak, csak az eső. Nyüzsögnek benne a vak halak. S a sziklák a katlanban úgy helyezkednek el, mintha valami óriási kéz szórta volna szét azokat. Nagyon nehéz köztük utat találni a sziklafalhoz. Rengeteg bokor, a falból nőnek ki. S a sziklafal nagysága mintegy ötven méter. Hatalmas, hófehér folt. Ide véstem a keresztet. A bejárat a katlanban csakis a folyón keresztül van. Percekig kell visszatartani a levegőt, hogy be tudj jutni a hosszú sziklafolyosón. Majdnem megfulladtam. De itt vagyok.

Megvallom, a halált kerestem, mikor beúsztam a folyóba, a sziklaüregbe. Abban reménykedtem, hogy a folyó erős sodrása magával visz, s nem tudok a felszínre jönni, hogy levegőt vegyek. De mikor már majdnem eszméletemet veszítettem, a folyó partra lökött, itt, a katlanban. Ennek már két hónapja.

Miért? Mert a városnak poshadt az életvize. Úgy adtam magamat a városnak, miként veszik a gyerekek a játékot: tessék, ez a tied. És a város örült nekem. És én is örültem, hogy magamat a városnak adhatom.

De a város öröme felületes és koszos. Akár a pom-pom lányoké. Lábukat örömmel teszik szét neked, de érintésükben csak papír-íz és papírrecsegést találsz. Ajkuk fonnyadt, bármennyire is dús, duzzadó melleik halma csak homokdűne: kifolyik kezed közül, a semmibe vész. Mosolyuk kátrányos és ragadós, megigéző, kielégíthetetlen érzéssel lep be. A város lányai ezek. Olyanok, mint fonnyadt anyjuk: nem valók, csak lányaik démonjai, lányukat féltik tőled, tőlem, mindenkitől, s olykor jó tanácsokkal látnak el: ezt ne érintsd meg, azt ne edd meg, vigyázz, azt ne törd össze. S te engedelmeskedsz, mert a város örömének eleinte mindenki

engedelmeskedik, sőt, bele is feledkezik. Rövidebb vagy hosszabb időre, az most teljesen mindegy.

Nevem István. Életem legfontosabb tette, hogy egy keresztet véstem a sziklafalba. Minden, mi ez előtt történt, lényegtelen, csak út, mely a kereszthez vezetett. Miként lényegtelen maga a kereszt is. Nem több, mint egy érzelmi állapot kifejezése, ha úgy tetszik, egy belső keresés. Nagy szavak. Születnek a tükrözött zsenialitás jegyében. Fordított ereje lettem önmagamnak. Megragadtam hitemet, és darabokra zúztam. A kereszt csak a felvállalás legendáját ünnepli, és nem a beteljesülést. Mert nem lehet bennem beteljesülés, ha a városban élek, s a város törvényeinek engedelmeskedem. Úgy csúfolom meg a szakrális tereket, hogy tudomást sem veszek róluk.

De hadd beszéljek a városról. Benne születtem. Kórházainak egyikében. Benne nőttem fel. Egyik napközijébe jártam, egyik iskolájába, egyik templomába, egyik parkjába, egyik piacát kutattam, egyik réjtjét be is jártam, egyik szülőm ilyen volt, a másik meg olyan. Normális hétköznapi emberek, a maguk tudatával. A város egyik tudatával. Akárcsak én. Hitemet ez a város formálta, s én engedelmeskedtem neki, mert nem tudtam, hogy mit teszek. Úgy hittem a városban, hogy tudomást sem vettem a városba vetett hitemről. Nem történhetett másként.

Olyannyira semmisnek tűnik ez, hogy most írni próbálok róla. Olyannyira valószínűtlen, sőt, lényegtelen. Holott fontossága vezetett ezen sorok megírásához. Végül is mit vállaltam fel a városban?

Most már tudom: valószínűtlenségét. És haragját, hogy ezt észrevettem, tudatosítottam magamban. Hatalmam lett a város felett azzal, hogy tudomást szereztem a városról, a város mibenlétéről.

Ha úgy tetszik, démonod vagyok, a démonod lettem. Önként vállalt terhed, de ez nélkül is ott rejteznék minden mozdulatodban. Tudatlan érzékenységedből élek, miközben a nagyság ígéretét ajándékozom neked. Miért? A válasz roppant egyszerű: mert engem is megbántottak. Olyanok bántottak meg, kik pontosan olyanok, mint te. És az önteltséged, az éned, a te tudatod az én - erőm.

Ezért kellett több hetes munkával a sziklafalba vésnem a keresztet. Nem önfeláldozás, nem is megsemmisülés. Az, hogy meg akartam halni, már önmagában ellentmondásos.

II.

Anya, ki által születtem! Hitem a városban, végrendeletem késői letéteményese! Anya! Miért lettem városlakó? Miért kellett életemet a városban elkezdenem? De mondd: voltaképpen mit választhattam volna? Semmit...

A beteljesületlen fiú, a tékozló fiú. Önmagát pazarló a városban, s élete a keresztben csúcsosodik ki. Az örület határán, ha ugyan már el nem ment az esze. Végtelenül unalmas és vérlázító mókuserék. Elemi örömeink magunkban, hogy megérintjük önmagunkat.

Vastag festékréteg szürke vásznakon. A város műtermei halottak, holott dolgoznak bennük. A születés valószínűtlen gyakorlása a vásznakon, az izmosodó szobrokon. Aktus nélküli szeretkezés anyák napján.

Apa, ki társam voltál a születésben! Fiad vagyok, letéteményesed sohasem leszek. Gyengéd oktatásod a vér tüzeiben csúcsosodik ki. Intő kezed, aggódó szavaid nagyon komoly játéka. Mi többet tudtál volna adni nekem? Semmit...

A megroggyant térdek nappala. Rozsdás inak pulzálása, az utolsó nagy felszakadás, komolytalanság. Megérintése dolgoknak a *nem szabad* jegyében. Ha kézen tudnak fogni, s vezetni tudnak, elnyerhetem a szabadság béklyóját.

Ebben rejlik az én hitem. Győzelmek hirdetése déli 12 órakor. Az emelt fő haszontalansága az életben. De senki sem tud ez nélkül életben maradni.

III.

Így kaptam rá a heroinra, az egyetlen barátomra, az egyetlen kielégítőmre. Mert a város nem adott semmit, s akik laktak a városban, belefeledkeztek abba.

Akárcsak a nagykönyvben írja: az első adag ingyen volt, a második fél áron, a harmadik, negyedik is, végül az ötödikért teljesen fizetni kellett. És a heroin nem olcsó. De én gazdag vagyok. Ha úgy tetszik, milliomos, és nem is kell dolgozzak senkinek sem. Résztvényeim vannak mindenfele, családi örökség. Apám, anyám, még az inasunk is, életét vesztette egy balesetben, azóta egyedül vagyok. Nyolc éve. És nem éltem a gazdagok életét, bár e nyolc év alatt nagyon sokat utaztam. Drogokkal. Gyönyör, nagyon jó volt, most sem bánom. És nem kellett volna mindennek megtörténnie, ha a város életvize éltető.

Hét évet töltöttem a drogok örömeiben, és nem volt miért leszokjak róluk. Kapcsolataim az emberekkel teljesen megszakadtak, egyedül éltem a nagy házban, alig ettem, egyre csak utaztam. És így volt jó nekem.

Így életem, a tudatos elmúlás árnyékában. És egyre jobban elfogytam, és egyre többet és egyre jobban akartam a halált. Írhatnám azt is, hogy bolond voltam. De nem. Csak meghúzódtam az örület és a magány árnyékában, mert más nekem nem jutott.

Nem volt miért éljek. Most sincs.

Most nem pusztítom magamat. Most sem akarom az életet, de elegendem volt az izzó vágyakból, melyeket magamra szabadítottam. És valamennyire szükségem van arra is, hogy a körülöttem lévő dolgok szakrális jelleget öltsenek, különben ismét a pusztulásba sodrom magamat. És a körülöttem lévő dolgokat. A baj nem jár egyedül, mondják, és ez valóban így van.

Csontváz lettem, szürke, aszott, agyatlan és lélek nélküli. A belső vágyak letéteményese. Ilyen mélyre süllyedtem. Önmaga átka lettem. És ezért nem okolhatom a heroint vagy a körülményeket. A várost sem: tudtam, milyen ő, haragját másságommal mégis magamra szabadítottam. Mert akartam, hogy haragudjon a város, gyűlöljön a város, mert így legalább nem laposak és csaknem elhanyagolhatók az érzései.

És hét év után ott feküdtem a penészes, lehangoló, elsötétített házban. Hét év önmagam tüzeiben. Mondják a nagyok, hogy ez a pokol. És igazuk is van.

Senki nem viselte gondomat. Ha az utcára tévedtem, megrettentek tőlem az emberek. Vagy félrelöktek, nyomorult koldus. Úgy is néztem ki.

De soha nem gondoltam volna, hogy az értékek megtagadása vezet el oda, hogy az értékek rabul ejtsenek. Ragaszkodás nélküli ragaszkodás. Minden és semmi egyszerre. Önpusztító nyomor, melytől szívesen szabadulnék - gondoltam hét év után. És úgy döntöttem, megölöm magamat.

Csak túl kellett volna adagolnom magamat, de ehhez nem fülött a fogam. Keresnem kellett valami szakrálist halálomban, hogy miért, magam sem tudom. Talán utolsó felvillanása a Létnék, hogy némi pátosszal és pökhendiséggel fogalmazzak.

IV.

Vagy úgy fogalmazzak, hogy széttörtem az életemet? Hazudnék, nagyon is hazudnék. Mindezt én választottam. Érzelmek nélküli életet. Nincsenek barátnőim, nem is voltak. Ugyan kerestem a nyeszlett gyönyöröket olcsó és drága nőkben, szórakozóhelyekben egyaránt, hogy rájöjjenek: nem nekem valók. Nekem a heroin kellett. S mennyire jól tettem, hogy ezt választottam, mert így elérhettem, hogy életemben öröm is legyen.

Mert olyan a város, mint egy antikváriummi könyv.

V.

Halál. Már csak a szó hallatán is beleborzongok a félelembe és a gyönyörűségbe. Tulajdonképpen mit akarok? Elveszíteni egy meg nem élt életet. Engedelmeskedni a tudattalan erejének, vagyis meghalni, mert az életben nem leltem semmi értelmet. De legalább halálomban kell találjak valami szakrálist.

VI.

Nem fulladtam meg, s kissé csodálkoztam is ezen. A kopott csontváz partra mászott. Mi lehet ennek az értelme, ha ugyan van? Egy felsőbb akarat megnyilvánulása? Vagy pusztán biológia. Mindegy, valamelyiket választom. Sőt, a kettőt - egyszerre.

Este tértem magamhoz. Illetve az *éhség* térített magamhoz. Fáztam, tagjaim görcsbe voltak rándulva. Hihetetlen fájdalom uralta testemet. És ott volt az éhség, az éhség. Mindent megadtam volna egy kevés heroinért. Mindent, Istenem...

Hamarosan ismét eszméletemet veszítettem. És napok múltak el így: tudatosan, tudattalanul. Olykor úgy éreztem, meghalok. Szörnyű volt magamhoz térni, mert az éhség egyre növekedett. De nem akartam több kábítószer, mert nem akartam visszamenni az emberek közé. Életemben először élni akartam.

Végre nem voltam tisztátlan gyermek, hanem egyszerűen érzélem és értelem nélküli.

Nem tudom, hány nap telt el így. Nem érzékeltem sem a teret, sem az időt. Voltam, a szó legszorosabb értelmében. Hiábavaló életemnek minden egyes pillanata lepörgött előttem. Apám erős karja, anyám mosolya, inasunk ruháján a korpa, a sáros autókerekek, a napközi sárga csillagokkal díszített ablaka, homály a hálóban, az első tinta szúrós illata, füvek, bokrok, fák suhogása, patakok csörgedezése, lesötétített szobák penészes szürkesége, recsegő ágyam az elvetélt szeretkezések alatt, és a legdöbbenetesebb: életem legteljesebb szürkesége. Vádoltak. Életemben először vádoltak. És nem tudom mi, vagy ki vádolt.

VII.

Hogy miként bírtam ki táplálék nélkül ennyi időn keresztül, fogalmam sincs. Két hónapig egyetlen falat sem ment le a torkomon. Egy doboz felbontatlan cigaretta maradt a zsebemben, celofánt borítása megvédte a víztől, azt szívtam, napi egy szálát.

És ültem a tó partján, és gondolkodtam. Megszabadultam az éhségtől. És örültem, hogy szervezetem legyőzte a heroint. Legyőzte az éhséget. Boldog voltam, de üres. Meg kellett tanuljak érezni, talán életemben először. De még nem éreztem semmi szakrálist körülöttem.

Mert a város mindent elvett tőlem, mivel tudtam, hogy mi a város.

Átaludtam az éjszakákat, az egyik sziklaüregben kerestem menedéket. Eleinte a puszta sziklán aludtam, később levelekből vettem ágat. Sokat aludtam.

Dél körül ébredtem minden nap. És lementem a tó partjára, és néztem a vak halak nyüzsgését a vízben. Beleszerettem mozgásukba. Leírhatatlan mozgásukba.

Valamit tennem kell - éreztem, és ekkor sírni kezdtem, nem tudom miért. Csak jöttek a könnyek, bátortalan gyerek lettem. Gallyal csapkodtam a vizet, a halak elmenekültek. Az állapot egyre jobban a hatalmába kerített. Végül örvöngeni kezdtem, fel-alá rohanguáltam a tó partján. Már nem sírtam. Iszonyatosan haragudtam mindenre és mindenkire. Nem tudom miért.

Este lett, mire megnyugodtam. Káprázatos volt a ragyogó égbolt felettem. Hullócsillagok, rengeteg. Tehát augusztus havának a végén vagyok.

És elmerültem az égben.

Reggel úgy ébredtem, hogy keresztet vések a hatalmas sziklafalba. Köteleket sodortam, hogy meg tudjam mászni a falat.

VIII.

Szükségtelen írnom arról, hogy miként haladtam munkámmal. Nagyon nehéz volt, a sziklát megmászni életveszélyes. Kevés tartotta, hogy le ne zuhanjak, halálra ne roncsoljam magam a sziklatömbökön.

Furcsa kérdésre kerestem közben a választ. Kinek az életét élem?

A magamét?

És nem tudtam erre válaszolni. Úgy éreztem, mivoltomat élesen kettőbe hasította valami. Egyik felem sajnálatosan gyenge, gyerekes, másik felem határozott, erős. És világosan éreztem: választhatok, hogy ki legyek.

De nem szabadott volna ide jutnom, most már tudom.

De mit tehetnék? Tőlem függött, bizonyos mértékben.

De nem csak tőlem.

Íme, megeltem szakrális mivoltomat, gondoltam, s boldogan dolgoztam tovább. Rossz érzéseim elsápadtak, de megmaradtak. Életem részévé lettek, ám tudtam, tudom: nem szabad menekülnöm előlük.

Szárnyakat adott nekem a kereszt kifáragása, és megmentette az életemet. Eltakarta a múltat, s izgalomtól dobogó szívvel vártam, hogy mit hoz a jövő. Új érzések voltak születőben bennem, és ápoltam is azokat.

IX.

Azon a hajnalon valósággal sziporkázott az égbolt. A gyönyörű színek könnyet csaltak szemembe, magával ragadott a nap ébredése. Hátam mögött a kereszt teljesen kész volt. Befejeztem munkámat, talán vissza is mehetnék a városba. Hadd legyek ott, találjak szerelmet, társat, élet-igenlést, örömet, utazzak a világban, legyek benne egy keveset mindenben.

Órákig álltam mozdulatlanul a tavacska partján. Lábam előtt tömegesen úsztak a vak halak, szinte az volt az érzésem, hogy árnyékomba csoportosulnak.

Ekkor valaki megérintett. Nem ijedtem meg, a legteljesebb nyugalommal fordultam meg.

- Jó reggelt - hallottam.

- Inkább dél - mosolyogtam el magam. - Inkább dél.

Látogatóm hatalmas termetű volt, hosszú, dús haja lobogott a szélben, nem takarta el markáns, határozott arcvonásait. Olyan 30 év körülinek néztem. Egyszerű szövetnadrágot, rövid ujjú inget viselt, karjai izmosak, keze érintése gyengéd, meleg. Egész lényéből erő, határozottság, és gyöngédség sugárzott: azonnal bizalmamba fogadtam.

- Igen, inkább dél - nevetett, és kezet nyújtott.

- István, igaz? - kérdezte, miután megszorította kezem.

- Igen.

Néhány lépést tett a tó partján, rá sem nézett a keresztre.

- Hm... - mondta, és továbbra is mosolygott.

Vártam, mit akar tőlem. Hadd mondja el, ne én kérdezzem.

Inkább ő kérdezett:

- Mit jelent az élet igénylése? S ha igent mondunk az életre, mit jelent az élet szakralizálása?

A lehető legőszintébben válaszoltam:

- Érzem, de nem tudom kifejezni. Ösztöneimben új parázs izzik, mely úgy ígér és ad, hogy nem vesz el semmit. Talán ez. De miért kérdezed ezt tőlem?

- Mert annyira megtagadtad önmagadat, hogy hozzád küldtek - hangzott válasza.

Néhány pillanatig szemembe nézett, alig bírtam elviselni kristálytisza, meleg tekintetét.

- Talán húzódjunk árnyékba - mondta később, és elindult a sziklaüreg felé, ahol éjszaka aludtam, behúzódtam az eső elől.

- Igen... - mondtam, és követtem.

Leült a száraz levelekre.

- Egyetlen kérdésedre sem tudok választ adni - mondta -, de tudom, hogy nincsenek igazán kérdéseid.

- Egy kérdésem azért lenne...

- Hallgatom...

- Ki vagy?

- Én vagyok az, akit hozzád küldtek. Elégítsen ki válaszom. Nem misztifikálni próbálok, átlépem a felesleges tudnivalókat. Mikor akarsz visszatérni a városba?

- Nem tudom még.

- Helyes. Holnap vissza fogsz térni.

- Miért?

- Mert így van rendjén.

Most rajtam volt a hallgatás sora.

- Nincs semmi különös a városban, István. Nincs semmi különös.

- Nem értem, miért mondod ezt...

- Csak emberek. Akárcsak a falvakban, tanyákon, vagy bármilyen elszigetelten. És ez még egyelőre így fog maradni. Mindig is lesznek, kik úgy éreznek, mint te, mindig is voltak, vannak. Nincsen ebben semmi kivetnivaló. Nem vagytok különbe, még mások sem. Emberek vagytok. S hogy kell valami szakrális? Igen, mindenkinek kell. Ez nélkül nem lehet életben maradni, tudom. De nem feltétlenül kell tudatosan akarni az életet, mert ez már kapaszkodás az életben. Lenni kell benne. Nem azért kaptátok, alkottátok meg, hogy hiábavalóságát éljétek meg. Vagy éppenséggel egyfajta filozófiával tekintetek rá. Az élet nagysága az élet pusztá létében rejlik. Mindössze annyit kér, hogy légy dinamikus, vagyis mozogj benne. Tudom, különösek ezek a szavak. De az élet mozgásra épül. Mindenki élete.

- Miért mondod ezt nekem?

- Mert annyira megtagadtad az életet, hogy el kellett küldjenek hozzád.

- És ez baj? - lettem kissé pökhendi.

- Nem... végül is nem baj - nézett maga elé tűnődve látogatóm. - Azt teszel, amit csak akarsz.

- Ne haragudj...

Nevetni kezdett.

- Nem tudok haragudni, nem ismerem ezt az érzést. Legalábbis nem ismerem úgy, miként te.

- Nem értem.

- Pedig érted - mosolygott.

- Kábítószeresek?...

- Útkeresés - rázta meg a fejét.

- Keresztvésés? Szeretet?

- Csak egy kevésbé... Végül is életben maradtál, és ez a fontos. De nem akarom, hogy nyomorult légy. Teljesen tönkretetted a szervezeted, gyakorlatilag a pusztá akarat tart életben. És azt szeretném, ha visszatérnél a mindennapi élethez. Ahhoz, mit te meg sem ismertél, ám máris ítéletet hoztál felette.

- Ha nem elégített ki...

- Kevesek vannak, akiket kielégít, legalábbis maradéktalanul. Miért követted el azt a szörnyű hibát, hogy te másnak gondoltad magad? Tudom, ragaszkodsz igazadhoz, s végül is - igazad van. De ne feledd el, hogy ember vagy. Soha.

- Rejtőzhetek a szépben, a rosszban, a gonoszban, a jóban...

- Ha úgy tetszik... Miért is ne? Egyik sem tisztátlanabb a másiknál. Nézd - mondta, és itt megrázta a fejét -, végül is mindegy, de jobb lenne, ha abbahagynád a nagy szavakat. Semmi egyéb ne törekedj, mint a boldogságra. Közhely? Valóban... De éld meg.

Itt elhallgatott az ismeretlen, és mély levegőt vett. Maga elé nézett, fadarabot vett fel a földről, a levelek között kotorászott, szórakozottan, csöndesen. Haja az arcába omlott, így nem láthattam, ám tudtam: *mégis* boldog, mégis egyszerre szomorú. És meg tudtam érteni érzéseit.

Magamra néztem. Ruházatom rongyokban. Kezem tíz ujjáról felszakadtak a körmök a durva munka mián, karom olyan vékony volt, akár egy gally. Bőröm szürke a mocsoktól, pikkelyes a naptól. Milyen lehet az arcom?

- Ti tulajdonképpen mindig válaszokat kerestek, még akkor is, mikor arcotokba üvölt a megcáfolhatatlan igazság. Elérted azt az állapotot, mikor mindent hamisnak kiáltottál ki, s talán igazad is van - folytatta az idegen. - S most mit tegyek veled? Hibáztassalak? Öröm nélkül tenném meg, hisz megérdemled. De nem rovom rád ezen bűn terhét. Szükségtelen.

Hevesen közbevágtam:

- Miért?! Mi az én bűnöm?!

Rám nézett. Hosszasan, elmerengett arcomban.

És szégyellni kezdtem magam. Nem az elfecsérelt éveimet, nem a tetteimet, hanem legbelső érzéseimet, gondolataimat. Hogy mennyire megtagadtam magamat, mindenben és mindenki-ben.

A megvilágosodás pillanata volt ez? Nem. Ez az igazságosság pillanata volt. Amely nem kér és nem ad, nem követel, hogy parancsolhasson. A felesleges filozófiák örökre eltűntek akkor, s a későbbiekben szinte hihetetlené vált, hogy ilyen gondolatokból állt egykoron az életem.

- Hitetlenséged.

Hallgattam.

Órákig ültünk egymás mellett szótlanul. Jelenléte végtelenül megnyugtató, szeretetet adott, melyet úgy szippantottam fel, mint tikkadt levél a vízcseppeket. Erősödtem mellette, minden túlzás nélkül állíthatom ezt.

Este lett.

X.

- Gyere ki velem - mondta, és felállt.

Engedelmeskedtem. Megfogta a kezemet, és én ezt is engedtem neki.

A tó partjára vitt. Ott belelökött a vízbe. Ismeretlen erő nyomott a víz alá, úgy éreztem, megfulladok. Hamar elfogyott a levegő tüdőmből, görcsbe rándultam. Testem akár egy homokkal megtömött zsák, a mélység fele húzott. Képtelen voltam tagjaimat megmozdítani. Tehetetlenül kellett túrnöm, ahogy egyre közelebb kerülök a halálomhoz.

Ekkor halak gyűltek körém, vak halak ezrei. És a felszín fele taszítottak. Még néhány pillanat, és meghalok. De ekkor éltető levegő tódult fuldokló tüdőmbe. Hörögve szívtam.

A parton ott állt az angyal. Testét lángoló fény övezte, kezében lándzsát tartott. Hatalmas szárnyai egyre kavarták a levegőt.

Fegyverével a vízbe csapott, mire testem kiemelkedett a vízből. Ott voltam a semmiben a tó felett. A sziklafalba vésett kereszt lángolt. Alattam a tó forrott az iszonyatos melegtől. Most a forráság, a tűz általi halál kaparintott markába. Jajgattam, ordítottam a fájdalomtól.

- Miért?! - ordítottam, ahogy ott forogtam a forró levegőben.

És erre azt a választ kaptam, mit magam is használtam mások szenvedéseivel szemben.

- Mert lehet!

XI.

Mikor magamhoz tértem, mintha semmi sem történt volna. Az angyal szórakozottan üldögélt mellettem, örömmel üdvözölt. Sőt, ironikusan meg is jegyezte, már attól félt, hogy meghalok. Anyád, gondoltam dühösen, s ő nevetni kezdett:

- Végre egy egészséges gondolat!

Amíg ott feküdtem a parton, ő a sziklaüreghez ment, hófehér kenyeret, sült húst, és egy üveg bort hozott. Valahonnan vásznat varázsolt elő, arra helyezte.

- Nem csak dolgozni, enni is kell - bölcsekedett, incselkedett.

Szörnyen éhes lettem. Az első falatokat ő adta számba, képtelen voltam magam enni. Aztán egy korty bor következett. Hűvös, jótékony ital, tiszta erő. Egyenesen a palackból.

Ő is ivott és evett.

És jóllaktunk, és én nagyon haragudtam. És ő végig rajtam nevetett és mosolygott, és egyetlen pillanatra be nem állt a szája, hogy már idegesített. Egy csacsogó kisgyerek lett, ennivalóan ártatlan, hogy szépségében, ártatlanságában bármily butaságot elkövethet, akkor sem lehet bántani.

Rólunk, emberekről, beszélt és nevetett. Hogy mennyire buták, kicsinyesek, önzőek vagyunk, és mennyire értelmetlen ezért az életünk. Hogy mennyire erősek lehetnénk önmagunkban, s ezért még nem is kell szenvednünk.

Később, evés után, még ezt mondta:

- Soha ne feledd el, hogy valóban ott a segítség, ahol kell, valóban ott a segítség, ahol kéri.

Mély álomba merültem. Reggel sehol sem volt, mintha ez az egész meg sem történt volna.

Mikor a tóhoz léptem, hogy arcomat megmossam, tiszta, fiatal arc nézett vissza rám, nyoma sem volt a kábítószernek. Testem izmos, hajam hosszú és dús, akár az angyalnak, kenderből készült ruha takarta tagjaimat, érintése puha, kellemes, megnyugtató.

Ahogy a vízbe értem, megriadtak a halak. De néhány pillanat után körém gyűltek. És néztek.

XII.

Olyan a város, akár a deszakralizált teremtség legendája. Nincs semmi szent benne, és mindent beborít a szürkeség. Gyerekek, felnőttek, öregek és fiatalok vannak benne, vannak parkjai, kórházai, templomai, iskolái és különféle intézményei, melyeket, miután visszamentem a városba, sorra meglátogattam. Elnéztem a szürke épületeket, parkokat, embereket, lányokat, melyek most sem ígértek semmi, és lábukat is szívesen széttennék nekem... de nem kellett egyik sem... Nem kellett az épületek, a parkok, a termek és templomok, sőt, még a gyerekek mosolyából sem kértem. Inkább elnéztem mindenki apró hibáját, és örültem azoknak. Leheveredtem a réteken, és barangoltam az erdőkben, ittam a patakokból, gallyakat törtem össze, hogy halljam recsenésüket.

És ebben fedeztem fel az emberek szakrális mivoltát. Az apró hibákban, az apró örömeiben, a legapróbb, hirtelen sóhajokban, mozdulatokban, ruhák suhogásában. A városnak nincsen szakrális mivolta, nem, azt ne a városokban keresd, hanem az emberekben. És végre, oly hosszú idő után nevetek. És aztán - képzeljétek - még szerelmes is lettem.

És higgyetek nekem, írhatnám nevetve. Hiszen én ettem az angyalok eledeléből és ittam az angyalok borából.

Higgyétek el nekem: nem különb az az emberek eledelénél és az emberek boránál.

A keresztet még egyszer látogattam meg. Ekkor már kis szerelmesem is velem volt. Bár arra vártam, hogy megpillantjuk a maga pompájában azt a hatalmas szimbólumot, nem ez történt.

A sziklafal beitta a keresztet, és magáévá tette. Úgy nézett ki, mintha a természet szeszélye rajzolta volna a falba azt a keresztet, nem pedig egy emberi kéz.

És ahogy ott álltunk mi ketten abban a hatalmas, ám mégis kicsi angyaltérben, kicsit megilletődve a hely áldott kisugárzásától, tudtam, hogy ezek a dolgok csakis így történhettek meg, és végre nem éreztem magamat semmiért hibásnak.

És a csók, melyet akkor az ajkamon éreztem, fontosabb volt, mint a nagy kereszt azon a hatalmas sziklafalon.

Mesterségesen fokozott örömek

Úgy álltunk a sírnál, hogy tudtuk: igen, most már nincs kitől elvenni semmit. Utolsó útjára kísértük. Ő örökre megnyugodott itt, a piciny kis temetőben, ez a rengeteg virág alatt. Tulipánok és rózsák, érdes koszorúk és ügyetlen gyertyák. Mindenben egy keveset őt fedeztem fel, és ez az érzés folytonosan könnyeket csalt arcomra, de uralkodnom kellett. Mert nem tartoztam családjához, nem tartoztam ismerősei körébe: miért sír ez a harminc éves fiatalember ennek a fiatal, tizenhat éves lánynak a temetésén? Egyáltalán mit keres itt, a fájdalomtól elkínzott család körében, még ha a sarokban is húzódik meg.

Este visszamentem a temetőbe, és megálltam a sírja mellett. A lenyugvó napban kerestem a felszabadulást, valamiféle metaforikus értelmet ebben az egészben, de felesleges mondanom, hogy nem találtam semmit. Nem sírtam, nem is fájtam, hanem megmagyarázhatatlan üresség töltött be. Úgy álltam ott, mint akinek nincs semmi értelme, nincs semmi lényege, és minden, mi köztünk történt, immáron teljesen felesleges, lényegtelen. Elmúltak azok a pillanatok, mikor az első ügyetlen csók a maga legteljesebb puha mivoltában megtörtént, az első tétova mozdulatok, tapasztalatlanság és fájó tehetetlenség. Istenem...

Aztán következtek a hosszú, forró és nyugtalan éjszakák. Az első szeretkezés, fájdalomkiáltás, mikor testébe hatoltam, s kibuggyant az első vércsepp, de hozzám tapadt. Ne aggódj, ne aggódj, tudom, vigyázol rám, érzem, hogy vigyázol rám, folytasd, kérlek. S én az izgalomtól remegve folyattam, és óvatosan és nagyon puhán... És mikor az első kéj halk sóhaja feltört belőle, Istenem, mennyire megkönnyebbültem. És az első szeretkezés végén ott feküdtünk egymás mellett, és én arra gondoltam, íme hazataláltam, a tizenhat éves lány oldalán. Életemben először érzem magamat teljesnek és lényegesnek, nem vágyom izzó pillanatokra, dübörgő vágyakra, hanem megelégszem a szív apró dobbanásaival, és tudom pihegésével, mezítelen bőre érintésével, mi még akkor is egyfajta izgalmi állapotban tartott.

Most mit tegyek? Vegyek fel egy virágot sírjáról, és vigyem haza, rakjam valami edénybe, és nap mint nap imádkozzak előtte? Sirassak egy olyan múltat, mi édes tiltásokkal volt tele, és a legnagyobb öröm volt életemben? Legyen angyal helyett démonom?

Ősz van, és én olyan feleslegesnek érzem magamat. Itt állok a sírja mellett. Kicsim...

Hűvös szél, tovasodródó sárga levelek. Homályba vesző ígérek, szúrós fenyőkoszorúk és fekete szalagok. Rajtuk hitvány ígérek: sohasem felejtünk. Holott mindenki azon lesz, hogy elfeledjen, kicsim. Mindenki azon lesz, hogy újból felvegye élete valamennyire megszakadt vonalát, és tovább menjen, értetlenkedve, hümmögve, olykor könnyezve, de... továbbmegy...

És az első szeretkezés után hogy kaptad fel a ruhádat... Mennem kell, anyámék fejbe ütnek, ha tovább maradok. Hány óra? Tizenkettő... Istenem, csak tizenegyig engedtek ki... Mi lesz... Puszillak, rohannom kell... Kicsi arany... Annyira szeretlek...

És én ott maradtam a hűvös-meleg éjszakában, azzal a néhány aranyló hajszállal párnáimon, és egy elképesztő szeretkezés emlékével... Kínzó érzések... Istenem, mit tettem... Semmit. Semmit! És azok az apró, remegést előidéző, gyöngéd vágyak... Valamiféle tisztaság megérintése, mi találkozik az én tisztaságommal.

És most úgy állok sírod mellett, hogy ez lett az én büntetésem.

És másnap izgatottan hívtalak fel, hogy jól vagy, minden rendben, és te neveltél, hogy igen, ne aggódjak, és mindig is túl sokat aggódom, és nem fájsz ott sem, és anyádék is aludtak mire hazaértél, és nem szóltak másnap egy szót sem. És mennyire örülsz nekem, és annyira szeretlek, kicsi arany. És letettem a telefont, és néhány percig szólni sem tudtam, pedig néhány kliens jött, kikkel foglalkoznom kellett volna. Kiszaladtam volna az üzletből, hozzád...

Letérdeltem, és simogatni kezdtem a virágokat sírodon. Friss földhányás; vajon milyen lesz a sírkereted, fejfád... Istenem, bolond gondolatok, de mit tegyek. Azt már szinte felesleges leírni, hogy nem akartam ezen dolgok történetét.

Kutya tévedt be a temető kapuján, látod, egyenesen hozzám futott. Emlékek, harmatcseppes emlékek. Hozzám jöttél, s nevetve hívtál fel az útról, hogy kissé késni fogsz, mert három kutya szegődött melléd, és mindenáron játszani akarnak. És én némileg dühös lettem, hogy ez is elvesz vajmi keveset időnkéből, aztán nevetni kezdtem, igen, játssz, játssz a kutyákkal, amennyit csak akarsz, az sem baj, ha egész idődet átjátszod velük. Mert olykor elég *az a pillanat*, mikor megölelhetlek és magamhoz szoríthatlak és megcsókolhatlak, és te máris eltűnsz valamiféle és félig-meddig magad választotta forgatagban, félhomályban, szociális létformában. Hogy itt hagyj engem, félig-meddig tudatosan, félig-meddig homályosan a vágyak között... Látod, most ez a kutya hozzám siet, és hozzám bújik... Olyan csinos kis állat, alig látszik ki a földből, feje egészen olyan, mintha róka lenne valamelyik szüleje, nem pedig kutya, és nyüsszít, hozzám bújik; hát hogy marad ez életben a többi vad között, a mindennapos élelemszerzésben... valami csodával határos módon, lehet, hogy befogadják valami lépcsőházba, itt a közelben, és enni dobnak neki, és néhány gyerek nyakörvet helyez nyakára, és körbehordozzák a városban, s ez a kis kutyus örül ennek, és boldog, hogy gazdija van, szeretik, foglalkoznak vele...

Istenem, milyen sok bolondságot összehordok itt... Nem tudom, valamiféle magyarázatot kellene talán kitalálnom, de sehogy sem megy... Majd veszek valamit hazafele a kutyának, enni dobok neki én is...

És nem akarom, de ilyen metaforákban lelem fel annak az értelmét, hogy már nem vagy itt. Hogy itt van a lenyugvó nap, vagy hogy szűrják kezemet a koszorúk, és szinte mellbe vágnek a fekete szalagok, hogy hörögve kell levegő után kapjak, és kivertnek érzem magamat, mint ez a rohadt, játékos kutya, mely rendelkezik a te játékoságoddal, tisztaságoddal, és jön, hogy azt írjam, te küldted nekem ezt a kutyát, hogy legyen velem, most, hogy te nem vagy itt, és a jelenléted is alig érzem, ebben a rohadt estben, csak itt vannak ezek a szűrős dolgok, lemenő nap és...

... egy vadállatnak érzem magamat, melynek kést döftek gyomrába, és felhasították, ám nem üvölt a fájdalomtól, hanem őryöngve ugrik neki kedvtelésből támadójának, hogy elharapja a torkát, hogy darabokra zúzza, hogy élvezze erejét még ebben a sebzett állapotban is...

Ha hinnék a sorsban, akkor mondanám, hogy előre meg volt tervezve találkozásunk, ha hinnék a szabad akaratban, írnám, hogy mindent megmozgattam volna, hogy elérjek hozzád...

... még ilyen ócska szavak között is érzem, hogy igen, igen, igen - így tettem volna... Helyzet-elképzelés, és felesleges létezés, ki tudja, talán túlságosan felerősítem ezt vagy azt az állapotot, és nem engedem, hogy vigyázzak magamra, vagy hogy vigyázzanak rám, nem tudom...

... és szeretném, ha lenne valami misztikus ebben az egészben, mert az azt bizonyítaná, hogy van Isten, vagy más ilyenfajta entitások, létezések, és értelmet nyernék, hogy tovább tudjak lépni...

... pedig te is tudod, hogy tovább fogok lépni...

Látod, a kis kutyus most a kezembe mart, és elrohant... Nincs zsebkendő nálam, nem tudom letörölni a vért, sírodra, virágaidra folyik, pedig nem akarom...

Itt egyre hűvösebb van, egyre vacognak a fogaim, egészen kék a kezem, teljesen átfagytam, de nem gond... Hülyeség, hogy ezt írom...

... és itt olyan csend van, még szerencse, hogy teljesen egyedül vagyok, tényleg, mert ha jönne valaki, nehezen tudnám megmagyarázni, hogy mit keresek itt, bár ki tudja, temetőbe járó emberek egészen sok mindent meg szoktak engedni más, ugyancsak temetőbe járó embereknek... Itt lehet fájdalom, üresség félhomály és perverz öröm...

De csitt, mert lépéseket hallok, elfutok egy keveset, de csak ide a közelbe, hadd lássam, ki jön ebben a gyanús félhomályban... igen, itt jó lesz, ez a fenyőfa mellett megbújok...

Istenem, az édesanyád az... Mennyire össze van törve, alakja teljesen összeroppant, látom, szinte összement, még bot is van nála, arra támaszkodik, pedig sohasem láttam nála botot... jaj... sírok, bocsáss meg, talán nem kellene... Most mit tegyek? Menjek oda hozzá? Nem, nem tehetem, csak elmélyíteném fájdalmát, én lennék a megmagyarázhatatlan valami, egy magas, hosszú hajú ember, fekete bőrkabátban és torz pofával... Talán annyira megijedne tőlem, hogy összeesne, nem, inkább itt maradok, és figyelek...

Letérdelt a sírodhoz, és látom innen is, hogy sír, hogy teljesen össze van törve. Akárcsak én az előbb, sírodat simogatja... Istenem, csak észre ne vegye a vércseppeket, de ki tudja, talán volt olyan jótékony a föld, hogy beitta, vagy talán annyira fáj, hogy nem tud másra figyelni, csak rád, az elméjében és lelkében meghúzódó képre, mindenre, mi te voltál... Istenem, mit érezhet... Remélem, nem marad sokáig, és visszamehetek a sírodhoz... de miként is juthat ilyesmi eszembe, hiszen ő az édesanyád, s ki tudja, talán titokban lopózott ki ide, hogy édesapád ne is tudja, hogy nővéred nem is tudja, talán szüksége van *még egy bizonyosságra*, akárcsak nekem, hogy nem csupán szemeim láttak, vetítettek agyamba szörnyű képeket, a te temetésed...

Istenem, mit tegyek... Mit tegyek, hogyan tovább... Valami meleg van a kezemen... Igen, még mindig vérzem, most látom, hogy a kutya teljesen felszakította a bőrt a kezemen, húsból is kiszakított egy darabot... Miért tette...

De hallga! Megpróbálok minél halkabban lélegezni... Pedig hörögve kapnék levegő után, szinte a fulladás határán állok... szívem majdnem kiugrik mellkasomból...

Édesanyád még mindig itt van. Ott térdel sírodnál... Ha tudná, hogy mi együtt voltunk, istenem... hogy én voltam lánya egyetlen szerelmese, egyetlen férfi az életében...

Igen, anya, mindjárt megyek haza... Ne idegeskedjetelek annyit, megmondtam, hogy kettőre otthon leszek... Nem, na... ne idegesítsd magad, mert csak árt ennek az egésznek... Azt hittem, megbeszéltük, hogy ha valami baj van, megbeszéljük, hogy találjunk valami megoldást... Igen, megyek, mondom, ne idegeskedjetelek... Csak itt nézünk valami filmet... Mikor vége lesz, megyek haza... Nem, nem egyedül, Ádám elkísér... Jó... Igen, igen...

És leteszed a telefont, és rám nézel. Nem értem, miért csinálja ezt, azt hittem, megbeszéltük, s úgy örültem... És én hallgattam, pedig ki tudja, valamit mondanom kellett volna. De én sem tudok mindenre valami *nagy és hangzatos* magyarázatot kitalálni, vagy valamiféle misztikus megoldást kínálni tálcán, hogy stílusos legyek... hiszen az volt a legszebb a szerelmünkben, hogy nem volt semmiféle túlvilági dolog benne, semmiféle hitvány misztika...

... csak azt tudom, hogy akkor is téged választottalak volna, ha történetesen a világ túlsó végén vagy, valamiféle érthetetlen, és teljesen hatalmába kerítő erő küldött volna hozzád, sőt, vonzott volna hozzád, engem, a különcöt, a *hajnalhasadottat*... Pedig mindenféle szerepvállalás nélkül mondtam ezeket a szavakat neked is, és te azt válaszoltad, hogy igen, tegyem meg, ezt akarod, és én hitetlenkedve néztem rád, de a szemedben ott volt, a szemedből sugárzott a valódi értés tisztasága, és én szinte kábultan engedelmeskedtem annak az erőnek... Mert kellett, minden ösztönöm ezt parancsolta, és akkor beszélgettünk, rengeteget, és már hajnal volt... Kávéra hívtalak, milyen stílusos, nem?... És nem kaptunk semmit nyitva, hát vettünk egy újságot, csak azért, hogy darabokra szakíthassuk... És szavaltunk hazafele, bolondok és boldogok voltunk, infantilisak, legalábbis érzelmileg, és olyan jó most ezt érezni...

... mert tulajdonképpen nem fájok, és nem is akarok fájni, és igen, lenni akarok...

... hogy miért, magam sem tudom, mert nem akarok keresni most semmiféle kérdésre válaszokat, és éljek a túlbonyolítás különlegesen ostoba művészetével...

Istenem...

Mit teszek holnap... Talán... Igen. Kimegyek a városból. Van ott a határban egy hatalmas sziklafal, s már régen játszom azzal a gondolattal, hogy hatalmas keresztet vések arra a falra, valamiféle nagyon vad állapotban, hatalmas keresztet, mely éjjel-nappal fénylik. Istenem, milyen bolond gondolatok, hogy mi eszébe nem jut az embernek ilyen bolond hatások mellett... Vadul borzongó romantika, szinte ócska, de annyira való, annyira komoly, annyira reális, hogy nem és nem lehet tőle szabadulni.

Most felállt az édesanyád. Mennyire meg van törve, jaj, mennyire segítenék neki, mindent megtennék. Odaszaladnék hozzá, térdre rognék előtte, és elmondanám, hogy mi együtt voltunk, hogy engem is szeretted, nem csak őt. Mit tenne? Talán azt várom, hogy kezét fejemre teszi, és megáld? Igen, lelkem mélyén ezt szeretném, de sohasem fogja ezt tenni. Úgyhogy menjen inkább. Menjen haza, és gyászolja a lányát a maga módján.

Bolond...

Igen, hazafele indul... Nézd csak, az a kis kutya odaszaladt hozzá is, alig látni a sötétben... Nyifogva ugrálja körbe... Játssz velem, néni, játssz velem néni... vagy... játssz velem is néni...

Most menjek vissza a síroddhoz? Igen? Legyél tovább a büntetésem... Mik ezek az érthetetlen szavak... Talán így fizetem vissza azokat a percek... Talán így vezekelek szeretkezéseinkért, csókjainkért, harmatcseppnél is tisztább pillanatainkért, óráinkért...

Istenem, mennyire szerettelek!...

Mennyire minden voltál nekem, jönnek a szavak, de nem így van... Mert már előttem megtanultam lábra állni.

Jó. De mik ezek a nagy rejtélyek?

Istenem, semmi rejtély nincs itt. Kérlek, ne neved ki. Tudom, annak ellenére, hogy halott vagy, nem mindegy neked sem, hogy néhai kedvesed miféle kapaszkodókat talál utánad. Igen... most érzem jelenlétet...

Igen, találkozhatunk holnap is... Látni akarlak. Nem zavar, hogy harminc éves vagyok. Nem, sőt... Igaz, nem is látszol annyinak, és melletted nagyon szabadnak érzem magam. Igen, látni akarlak, alig várom. Alig...

Úgy jöttem haza, mint akit valamivel jócskán fejbe vertek. Többször is egymás után. Mi történt, mi volt ez az éjszaka? Miféle bimbó nyitja ki szirmait - nekem? Szinte hihetetlen, hogy ezen a nyelven tudom csak kifejezni magamat. Olyan szavakat használok, olyan mondat-tani szerkezeteket, melyeket soha nem használtam... Metaforáim, hasonlataim csapnivalóak, mégis olyan erővel vannak bennem, mint kevés dolog életemben.

És másnap nem láthattalak, mert nem engedtek ki. Ezt tűröm. A harminc éves. Akinek már gyerekei kellene legyenek, valamiféle normális életvitele, nem pedig fura vágyai, hitvány ötletei, s olyan forrongásai, mely már az anarchizmusba vezet. Nem vagyok más, és ezt az érzést egyedül te tudtad megadni nekem.

Vagy mégis vigyek haza egy virágot? De mondd, miként is tudnám egy olyan párnára fektetni, melyen te hevertél alig négy nappal ezelőtt, kicsim. És neveltél, hogy kicsi arany, és csiklandoztál. És később szeretkeztünk, annyira gyöngéden. Az utolsó egyesülés, hihetetlen, hogy ezt egyáltalán le tudom írni, és nem roppanok össze.

Mi lesz holnap? Ebéd anyáméknál. Mint minden vasárnap. Húsleves, sült hús, valami makaróni. Majd elmegyek oda is, el kell menjek. És uralkodni fogok ezen a fájdalomon is, mint annyi más.

Most azt mondd, hogy mennem kell picim? Hogy pihenj békében? Hogy majd találkozunk?

Lassan nem jönnek a szavak, elfogyok, és olyan rettenetes homályba merül minden. Jó lenne valamiféle lovagot hívni ide, súlyos páncélban, csataménen, hogy nehéz pengéjével kergesse szét azt, ami voltam, vagyok, leszek. Mennem kell, picinyem, mennem kell. Megfagyok sírodnál, felgyújt, hogy jelenléted érzem.

... most miért követsz hazafele? Miért? Ott kellett volna maradnod... Ne sugdoss lelkemben, ne mondd, hogy szeretsz, és itt vagy nekem, hogy maradsz mellettem, mert előbb vagy utóbb én is hűtlen leszek hozzád...

... gyere, adjunk enni, ennek a hálátlan kis kutyának...

Itt lohol nyomunkban... Talán néhány szelet szalámi megteszi...

Nem eszi meg. A fenébe is... szinte biztos vagyok, hogy a te kezedből elvenné.

Miért követsz? Tényleg ott kellett volna maradnod... Nem jó, hogy itt jössz mellettem, és egyre a kezemet követeled. Jaj, ez nem jó nekem, higgy nekem... Hadd menjek el. És mi lesz az emlékekkel, az érzésekkel? Nem tudom. Mi lesz velünk? Nem tudom...

Nézd, most tényleg fájni kezdtem, nagyon. Leülök egy keveset erre a padra ni, s megpróbálom összeszedni magam. Annyira erőtlen vagyok... Alig tudom végtagjaimat hurcolni, saját súlyom rogyasztott erre a padra.

Az előbb az üzletben nagyon megnéztek, sőt, félve szolgáltak ki. Miként nézhetek ki?

Jó itt a padon, talán megnyugtat egy keveset. Csak ne ültél volna le mellém, te...

Miként fogadjalak? Miként váljak el tőled? Miért hallgatsz? Miért vagyok ilyen gyenge? Miért!

Ne aggódj, mindjárt rendbe szedem magamat, csak egy keveset felfordult a gyomrom, azért hánytam. Jaj, a véres kezemmel töröltem meg a számát, talán nem kellett volna. A fenébe is, mikor szűnik meg ez a vérzés. Talán zsebkendőt is kellett volna vásároljunk. Vagy jobb lesz elmenni egy orvoshoz, a kórházba, hogy varrják össze? Ne bíztass, úgysem megyek. Nem

igazán tudok vigyázni magamra, és nem is akarok. Jó lesz a kabátom belseje is, oda törlöm a vért, jó?

Elnézést, ismét hánynom kellett... Nem tudom, mi jöhet fel, két napja egy falatot sem ettem.

Jó, itt vagyok ismét.

Olyan különös érezni az illatodat, pedig nem is vagy úgy itt. Ha összeesem, vigyázol rám? Tényleg? Köszönöm...

De mit tudd tenni egy kísértet. Miben tudnál segíteni nekem. Ostoba kérdés, olyan történelem-ízű. Jó, ezt most nem tudom másként magyarázni, pedig szívesen megpróbálnám, tényleg. Hát ez van.

Nem, nem mentem el, csak egy pillanatra mintha megszűntem volna létezni. Milyen érzés volt? Nem tudom. Fekete, sötét, de nem mondható ki. Nincs rá szó a mi nyelvünkön. Hogy van-e szó rá más nyelven? Nem hinném. Annyira szeretem az ilyen ártatlanul ostoba kérdéseidet. Nem mennél el?

Akkor jó, maradj. Végül is nem tudom eldönteni, hogy jó vagy rossz ez. Kicsit nem is akarom. Hűséges voltam-e hozzád? Igen. De hogy jön ez ide, kis bolondom?

Nem, szó sincs semmiféle nagyságról.

Nem kellene továbbmennünk? Lassan éjszaka van, és én nagyon fádom itt ezen a padon. Próbáljunk meg felállni, jó? Segítesz nekem? Csak egy keveset... Így, igen, most jó is... Igen, azt hiszem, hogy tudok járni. Megpróbálom. Igen, megy ez. Még szerencse, hogy nem látja senki sem... Olyan üres itt minden utca. Vagy vannak rajtuk emberek, és én nem látom. Nem, ez nem mókás, nem az. Jó, könnyű neked nevetni. Nem nevensz? Ne haragudj, nem akartam... Hogy is mondják erre? Igen, megvan: nagyon elvagyok. Nevetséges. Menjünk, kérlek, haza akarok élni. Hátha ott lelem nyomodat az ágyamon.

Csak óvatosan. Néhány lépésenként megállunk kicsim, jó? Nem bírom, tudom máris levegőért kapkod, szívem bolondul ver összevissza. Hogy hol a kutya? Te kis butus, rég lemaradt. Talán visszament a temetőbe. Vagy valami lépcsőházba, ahol tanyázik. Tudod, ahol etetik, és a gyerekek pórázra kötik, hogy sétálni vigyék a városba. Lehet, hogy nőtény kutya, és kivették a méhét, hogy többet ne szüljön meg abban a lépcsőházban. Hogy honnan jutnak eszembe ilyen dolgok? Kicsim, most mindenféle gondolat van bennem, ki sem tudom fejezni az egészet. Semmit sem tudok kifejezni. Menjünk tovább, jó?

Végül is nem történt semmi különös, igaz? Csak meghaltál, egy kicsit elmentél. Jön, hogy hibáztassalak: itt hagyta. Ne aggódj, ez csak egy kósza gondolat. Mindig megtalálalak a temetőben.

Istenem, bocsáss meg, nem akartam. Jaj, akkora hülyeséget mondtam, sajnálom. Mit csináljak? Ne sírj, kedves, nem, nem volt szándékos. Nem volt, komolyan mondom. Kinyitnád az ajtó helyettem? Köszönöm, itt a kulcs a belső zsebemben. Véres, hát persze, hogy véres. Még elvérzek itt neked. Nem, nem akarom bekötni a kezem, nem akarom levetni sem a cipőmet, sem a kabátomat, le akarok dőlni az ágyra. Igen, jó lesz. Gyere, feküdj mellém.

Milyen hideg vagy... Jó, hülye vicc volt, bocsí.

Aludnék, de nem tudok. Talán ha nem lennél itt, sokkal könnyebb lenne aludni.

Nem na, mondtam, hogy nem kötöm be. Kösd be te, ha annyira kell neked...

Hogy most gonosz vagyok? Igen! A fenébe is. Mi a pokolnak kellett apád elé kirohannod az útra? Miért?! Ez lett belőle...

Igen, én intéztem el, hogy a vizsgálati fogságból kiengedjék a temetésre. Jó, tudom, szép volt ez tőlem. De soha nem fogják megtudni, nem akarom. Szerencsére, hogy nem ivott semmit, különben kemény éveknek nézne elébe a börtönben.

Hogy mi lesz a családdal? Nem tudom. Szerettem volna megismerni őket. Nagyon szerettem volna. De mivel magyaráztuk volna a tizennégy évet köztünk? Te sem akartad igazán...

Valahogy meglesznek. Remélem, anyád megbocsátja apádnak, hogy megölt. Meg kell bocsássa neki. Nem volt szándékos. Olyan kis szeleburdi vagy néha, na! Látod, mi lett belőle.

Hogy elvérzek? Nem hiszem. Nem, tényleg nem hiszem. Holnap ismét meglátogatlak, miután ebédeltem anyáméknál.

Igen... ott leszek, pontosan három órákor. Viszek virágot is.

Menned kell? Jó... De ne menj, nem akarom. Még vigyázz rám, pár órácskát... Igen, maradj. Maradj még itt, kicsim. Én kérlek, a kicsi aranyod. Igen, tudom, hogy szeretsz. Meg vagyok győződve róla.

Fáradt lettem, tudod? Nagyon fáradt. Olyan homályos minden. Ne, ne gyűjts villanyt. Nem akarom.

Most alszom egy keveset, jó? De csak egy egészen keveset. Hogy? Nem. Nézd, nem is vérzik annyira.

Mi? Nem tudom, kicsike, nem tudom. Pedig annyira tudnám. Most alszom. Kicsit elmegyek. Potty... Elmegyek.

Énekelnék egy keveset, azelőtt. Énekelsz te nekem? Igen?

De jó...

Pontosan ezt a kisbaba dalt...

Hogy fényesebb? Valami igen... Nem tudom megmagyarázni. Félek is tőle. De nem baj, azért valami kellemes is benne... Jó, most tényleg alszom... Fogjad a kezem közben, kérlek. Nem, nincs semmi rossz előérzetem... Most melegebb van... melegebb... melegebb... Igen, rendben van... Csitt... máris alszom... aranyom...

Maradj... még... Istenem... nem is nehéz...

Megyek... csak még egy keveset...

Gyermek és kutya

Úgy gondolok rá, mintha az utolsó harmatcseppek egyike lett volna az utolsó napon, egy bibliai szárazság előtt. Miért? Magam sem tudom. Létezése erőt adott, nem, nem olyan erőt, hogy igen, van miért tovább menni, akarni az életet, vagy követni valamiféle gyanús filozófiai vagy politikai, vagy akár kereskedelmi nagyságot... Hanem csak úgy - volt... Kicsit nevetséges is, nem?

Igen, nevetnem kell, s Istenem, milyen szívesen teszem, ha rá gondolok. Mert az ő létezése mutatta meg nekem azt, hogy más dolgok is vannak életemben, mint a tulajdon problémáim. Melyeket már annyira kezdtem fókuszolni, bizonyos perverz értelemben akaratom ellenére, hogy lassan-lassan kezdtek felgyújtani, s majdnem kiégették.

Igen, most elringatok egy keveset. Végre akarom is. Olyan szavakat akarok, melyek a csendes, tiszta szomorúságról szólnak, és nem váltanak meg senkit, vagy semmit sem. Úgy akarok lenni, hogy nem teszek közben, mozgok közben, hanem utat engedek végre valamennyire csöndes érzelmeimnek.

Jó, egy keveset füllentek is, de most szükségem van, hogy magamnak is hazudjak egy egészen picikét. Olyan *édes picikét*.

- Bitang az anyja - mondta nagyapja, s én szinte a fülemhez kaptam. Nem hallok jól? Mi történik itt? Alig egy órája vagyok itt, máris ezt hallom. Mit tettem, hogy ennyire megnyitottam az öregembert? Mert nem olyan ember, akin látszik, hogy talán évek óta nem beszélt senkivel sem, s ezért bárkinek megnyílna. Különös történetet hallottam tőle.

Unokája 1989. február 27-én született. Az Anna nevet kapta. Apja nincs, vagy nem akart lenni. Furcsa, igen, de Anna házasságon kívül született, hát tényleg bitang gyermek. Anyja - szajha. Olyan szajha, mely nem akárkit vesz a lába közé, s nem is hivatásszerűen, egyfajta tudatossággal űzi mesterségét, hanem olyan intellektuális szajha. Mint milyenek most sorakoznak az egyetemeken, összetévesztik a tudást a szabadsággal, vagy valami olyasmit hisznek be maguknak, hogy azonnal émelyegni kezd az ember gyomra. Intellektuális szajha. Nem tud szeretkezni, csak baszni. Talán jó az orális szexben, máskülönben csak a lábát tudja széttenni, és nincs életszaga. Bakjai a felsőbb osztályokból kerülnek ki, a középosztály számára szinte elérhetetlenül messze van. Szinte, mert szüksége van a középszerűségre, ezért majdnem mindig ott mozog, legalábbis fiatalabb éveiben. Ha *enged* is valakinek a középosztályból, felháborodottan megy tovább, és ezt gondolja: Istenem, minek képzelet magát az a disznó. Ironikus.

Anna nagyon szép csecsemő. Fürtjei feketék, kissé hullámosak, apró lábujjai, keze egészen csodálatosak. Alszik sokat, de ébren is sokat van, ám nem sírdogál. Hanem inkább gügyög, és néz bele fekete szemeivel a világba. Nagyanyja, nagyapja olykor aggódnak is érte: mi lesz ezzel a gyerekkel, nem sír, nincs benne életerő. Orvos ismerős jön a házhoz, alaposan megvizsgálja a csecsemőt: semmi baja, inkább örüljenek, hogy ennyire csendes gyerek. Ritka az ennyire egészséges csecsemő. Kissé lassabban fejlődik majd, de ez nem azt jelenti, hogy nem életerős. Inkább majd gondolkodik azon, hogy megnőjön-e, mondja nevetve az orvos. Parolázik a nagypapával, játékosan átöleli a nagymamát, valamit suttog a fülébe, hogy a néni nagyot, csaknem sikamlóst nevet - hol vannak azok az évek -, és elmegy. A kicsi felé hajolnak, és Anna nevet, gögicsél.

Anyja nem foglalkozik a csecsemővel. Apját nem ismerik, minden bizonnyal valami közép-szerű ember lehet. Valami mesterember, ki megkapta a könnyelmű fehérnépet egy részeg éjszaka. Apja próbál beszélni anyjával: kérjen a férfitől tartásdíjat. Lánya húzódozik. Napokig, hetekig veszekednek. Végül kiderül: annyi férfi volt lányuk közelmúltjában, hogy nem tudni, ki az apa.

Elfogadják. Anna önmaga ügyvéde: annyira aranyos, csak szeretni lehet, csak törődni lehet vele. Első szava nem az, hogy mama, nem. Hanem nagypapi. Csodálkoznak, ki tudta mondani ezt a bonyolult szót. Másfél éves lehet, mikor végre elszánja magát, hogy felálljon. Teljesen egyedül. Mindeddig hiába is próbálták lábra állítani, Anna keserves sírással tiltakozott. Nagypapi nyugdíjas, nagymami dolgozik, hát egész nap nagypapi nadrágjába fogózkodva tötyögnek a két szobás lakásban. Pillanatra sem válik meg nagypapitól, talán még a vécére is elkísérné.

Óvodába küldenék, de lehetetlen. Anna nem szereti a gyerekek közt, egész nap nagypapival és nagymamival akar lenni. Akaratos kis gyerek. De ismét - annyira aranyos, hogy nem lehet nem engedelmeskedni neki.

S így együtt marad a család. Anna a konyhába költözik be, annak sarkában állítja össze kis gyerekvárát. Kihurcolja ágyikójából a különféle takarókat, párnákat, játékokat, a lehető legjobban van láb alatt. S a várba bemenni nem akármilyen... Háromszor körbe kell járni a konyhasztalt, hogy bejussunk oda, s hogy kijöjjünk a mesés világból, háttal kell távozni a konyhából. Anna nagyon ragaszkodik ahhoz, hogy várában meglátogassák. Ilyenkor vámot szed: cukrot, csokoládét, nápolyit. Órákat tölt a várban, olykor nem is tudni, hol van a gyerek. Nagypapi és nagymami örül ennek, nincs láb alatt. Anyja a fejét csóválja: igen, hitvány természetet örökölt a gyermek.

Olykor erőt vesz rajta valamiféle érzés, melyről sehogy sem tud számot adni magának. Ilyenkor a lehető legnagyobb gonddal felöltöztetni a kis Annát, a városba viszi. Büszkén mutogatja: ne, milyen gyereke van. A gyerek némán tűri. De alig várja, hogy hazamenjenek. Szereti anyját, de idegen neki. Anyja ezt érzi, így lesz számára is idegen tulajdon gyereke.

Anyjának nincs állása. Különféle szeretői tartják el a huszonhét éves asszonyt. Hol sok pénze van, hol meg anyjáéktól kér kölcsön. Kölcsön, de soha nem adja vissza. Olykor hetekre eltűnik otthonról, nem ad semmiféle életjelt magáról. Rengeteget iszik, lassan alkoholista lesz belőle. Továbbra is gögös, valamiféle felsőbbrendű személynek tartja magát. Hiába minden beszélgetés, kérelem, fenyegetés.

- Lehet, hogy mi rontottuk el a nevetését - mondja nagyapja. Fájdalom után kutatok az arcán, nem találok. Istenem, mennyire megedződhetett. Szemüvegét most leveszi, úgy néz rám.

- Nem hinném - mondom.

Az öregember mosolyog.

- Hová járt iskolába a lánya?

- Alig nyolc osztálya van - rázza meg a fejét. - Szerettük volna, ha tovább tanul, be is írattuk egy gimnáziumba, azonnal ott hagyta. Javíthatatlan, higgye el.

Arra gondolok, hogy magam is ismerek egy ilyen lányt. Alkohol-orgiás éjszakáimon ismertem meg, mikor magam is eszementen keretem valamit hónapokon keresztül. Alig tizennyolc éves, két évvel korábban abbahagyott mindenféle iskolát. Apja, anyja tehetetlenül tűri. Nagyon részegen próbáltam beszélni vele. Hogy tanuljon, már csak a tudás kedvéért, hogy jobban megismerje önmagát. Barátnője megfogta a kezem, magával vitt, elmondta, feleslegesen

teszem. Nem érti meg. Értetlenkedtem. De igen, megérti, meg tudom értetni vele. Mikor visszamentem a kocsimba, és ismét beszélni kezdtem a lánnyal, abban a részeg állapotban is megdöbbsenem. Hihetetlen tompaság nézett vissza rám. Szomorú lettem, úgy éreztem magam, mint egy kivert kutya, igen.

- Nem hinném.

Anna négy éves, mikor a szomszédba egy öreg néni és a lánya költözik. Az öreg néni nyolcvannégy éves, lánya hatvanöt. Földjüket régen elvette az állam, őket egy piszkos udvar végében meghúzódó szoba-konyha lakásban helyezte el. Onnan sikerült valahogy felvakarják magukat, ide, a központhoz közel eső tömbházba. Két szobás lakás, akárcsak az Annáéké. És pontosan Annáék felett, a második emeleten.

A kislány hamar megbarátkozik velük. Minden további nélkül kopogtat az ajtajukon, s úgy lép be házukba, mintha az birodalmának része lenne. Fel-alá futkos a lakásban, a két öregasszony meg csodálkozva nézi: mit akar itt ez a gyerek. Hiába tesznek fel neki kérdéseket, Anna nem válaszol, csak nevet, s mindjárt elbújik az asztal alatt, onnan kacag ki rájuk. Fertály óra múltán keresésére indult nagyapja. A nyitva hagyott ajtón hallja unokája nevetését.

Így barátkozott össze a két család, így lett Anna két család féltett kincse.

Alig kilenc hónap múltán meghalt az öregasszony. Halálos ágyán arra kérte Anna nagyszüleit, hogy vigyázzanak lányára. Súlyos cukorbeteg, nem ment férjhez. Egyedül marad, mert nincs senki rokonuk.

- Megígértem - hajtotta le fejét az öregember. - És azt hiszem, nagyon jól tettem.

- Milyen volt a temetés? - kérdeztem, s mindjárt szégyellni is kezdtem a kérdést. De kíváncsi voltam... Ugyanakkor eléggé különös ez a nap. Állandó fejfájás, idegeskedés, valamiféle homály. Nem is tudtam, egyáltalán eljöjjen-e ide, javítani, délelőtt még panaszkodtam is, hogy nem akarok, pihenni szeretnék, nem pedig idegen embereknél mászkálni.

Pár pillanatig késett a válasszal. Aztán ezt mondta:

- Hát... Csendes, milyen is lehetett volna. Kevés virág, kevés résztvevő, üres szavak a lelkes szájából. Sohasem szerettem a vallást, az egyházat, van benne valami szörnyen idétlen, komisz. De most nem találom a szavakat - legyintett.

Annácska a temetés után sem változott meg. Míg a felnőttek gyászoltak valamennyire, ő vígan játszadozott. Segített a gyászt hamar elfeledtetni. Kiderült, hogy Magdi néni kitűnően beszél a német nyelvet, s ekkor nagyapja úgy gondolta, hogy foglalkozhatna a kis gyerekekkel. Habár az öreg nő foglalkozása szövőnő volt, kitűnő pedagógiai érzéssel foglalkozott a gyerekekkel. Hamarosan ott pötyögte a német szavakat, s alig néhány hónap után már egészen jól tudta kifejezni magát. Magdi nénivel csakis német nyelven beszéltek.

Iskola. Anna hét éves korában ment iskolába. Az első nap. Virág a tanító bácsinak, feszingés, nagyszülők kíséretében, és az a sok gyerek!... Azt sem tudja, mit tegyen, csak áll ott, és szepeg, de nem sírna, mosolyogna ugyan, de valahogy nincs miért. Nagyapja darabos keze sohasem tűnt ennyire idegennek, mégis - melegnek. Mit akarnak tőle? Kislány fut oda hozzá, beszélni próbál vele, nem megy. Csacsog a kislány, mindenfélét kérdez, de Anna néma. Végül nagyapja válaszol a kislánynak, aki segít megkeresni Anna osztályát.

Ott ül a padban, és nagyon egyedül érzi magát. Zavarja a tinta szaga, a frissen nyomtatott könyvek szaga, a műbőrből készült táska szaga, zavarba hozza ruháskája és a masni a hajában. Hazamenne, azonnal.

Szerencsére az első napon mindössze két órát kellett az iskola betonépületében eltöltenie. Nagypapi és Magdi néni várja az épület előtt, kezükben csokoládé, arcukon mosoly. Annácska megnyugszik. Ott megy a két öreg között, kezüket fogja. De nyugalma nem tart soká. Megtudja, holnap is vissza kell jönnie ebbe az épületbe, a sok gyerek közé, és nagyon sokáig kell ezt tennie, éveken keresztül.

Este a mesevárba rejtőzik, alig lehet kicsalogatni onnan, hogy ágyba menjen.

Anyja alig vesz tudomást arról, hogy gyereke iskolába ment.

- Jó, jó, intézzétek, nekem nincs időm - mondta többször is. - Úgyis látom, hogy nagyon odavagytok azért a kis vakarcsért, alig engeditek meg nekem, hogy foglalkozzak vele. Hát legyen a ti gyermeketek, s adjatok neki olyan nevelést, mint nekem! - kiabálta indulatosan. - De nehogy azt higgyétek, hogy egy nap nem fizetem vissza ezt az egészet. Vissza én, az Anna nevelését is, az én nevelésemét is, vissza az utolsó fillérig.

- Nem is tudom, hogy rosszul estek-e ezek a szavak - mondta az öregember, közben a fejét rázta. - Azt hiszem, hogy - nem. Nem, nem esett rosszul.

- Miért? - kérdeztem.

- Nem is tudom - válaszolta. Pár pillanati elmerengett előttem; nem mertem megtörni csendjét.

Istenem...

Anna végül is megszokta az iskolát, de sohasem szerette, folytatta nagypapja. Nehezedő kézfejével megtörölte a szeme sarkát. Lopva, szigorúan.

Össze is barátkozott azzal a kislánnyal. Együtt készítették el a leckéket, mert bizony Anna kissé ügyetlen volt. Figyelme hamar szertefoszlott, inkább játszani szeretett volna, mindenkivel. Nem volt különösen tehetséges, hanem inkább szorgalmas. Néhány hónap elteltével azonban, kisgyerek léte, sikerült valamiféle önfegyelmet erőltetnie magára, s így hamar előrehaladt tanulmányaiban. Napjai roppant egyszerűen teltek. Délelőtt iskola, mely átnyúlik a délutánba is, délután tanulás, estefelé német nyelv tanulása Magdi nénivel. Szombat és vasárnap játék, mert leckéit már péntek este elvégezte, hogy szabad legyen az a két nap. Szombat és vasárnap együtt ebédelt a három öregember és a kislány. Ez volt a fizetség Magdi néninek a német leckéért. Kevés nyugdíjból tengette életét, alig jutott neki a mindennapira. Annáék sem álltak jobban. Ugyan nem voltak szegények, de csak a legszükségesebbekre futotta.

Vakációit is otthon töltötte. A család csak egészen ritkán ruccant ki a közeli kis faluba, hogy meglátogassák rokonaikat. Ilyenkor Annát alig lehetett hazavinni: az állatok közt ragadt, imádott játszani a kutyákkal, bárányokkal, tehenekkel, sőt, a szárnyasokkal is.

Történt, hogy az egyik kutya hat kutyakölyöknek adott életet. Olyan hónapos körüliek lehettek az édes kis kölykök, mikor Anna ismét vidékre látogatott. Néhány napot töltöttek ott, s mikor hazajöttek, csak akkor vették észre, hogy a negyedik kislány az egyik kutyakölyköt - ellopta. Szigorú nagypapja életében először és utójára felpozította unokáját. Legszívesebben visszakergette volna falura: adja vissza a kutyát, térden állva kérjen bocsánatot.

De nem ez történt. Anna addig könyörgött, hogy megtarthatták a kis korcsot. A rokonok sem haragudtak meg: különben is sokba kerül nekik gazdád keríteni a kölyköknek, hát még örültek is. Így került Csikas az családba.

Csikasz. Anna leckéi nyomán adta a nevet a kis kutyának. Példásan gondozta: hat órákor kelt, hogy dolgára vigye a kutyulit, rohant haza az iskolából az etetésre, este meg ismét séta. Szinte fölösleges leírni, hogy mennyire összeszoktak. Csikasz az ajtóban vár rá, egy ágyban aludt vele (játékosan morgott, mikor a kislány odébb küldte, mert a kutya mindig előbb feküdt le és terpeszkedett szét az ágyon a játék kedvéért: hadd lökje odébb Anna), s ha a nagyszülők nem tiltakoznak szokatlan heveséggel, talán még egy tányérból is evett volna vele.

Annácska hatodikos volt, mikor meghalt nagyanyja. Éjszaka arra ébredt, hogy a kis korcs szokatlan hangon sír. Félelemtől remegve kelt fel, ment át nagyszülei szobájába.

- Nagypapi... Nagypapi - ébresztette halkán nagyapját. - Valami baj van, nagypapi, jaj, valami baj van.

- Nincs semmi baj, kislányom - ébredt a nagypapa. - Menj, feküdj vissza, még felébreszted a nagyit.

- De a nagyival van valami baj, nagypapi...

Alig bírtam uralkodni a könnyeimen.

- Hogy honnan érezte meg ennyire pontosan, sohasem fogom kitalálni - mondta az öregember. És most az ő szeméből is könny szivárgott. - Tudja, nincs Annában semmi különös... Hogy is mondják? Igen... Hatodik érzék, azt hiszem... Vagy a kutya ébresztette... Nem, ez bolondság...

- Szerencsére itt van Magdika. Anyja lehet anyja helyett. Igen... Az is lett. Az az öregasszony...

- Tudja, hogy még szűz? - nézett rám hamiskásan az öreg, s még örültem is ennek a hirtelen fordulatnak a sok szomorúság után.

- Soha nem volt férfivel - folytatta az öreg, mintha nem értettem volna a szóból. - Pedig nagy-szerűen néz ki. Nyolcvan felé tart már, de nem mutat többet hatvannál. Láttam fényképeket, melyek fiatal korában készültek róla, ejha... Mondtam már, hogy súlyos cukorbeteg?... Igen... Képzelve, betegsége miatt nem működik jól a húgyhólyagja, s ezért a végbelén keresztül kezelni kell. Az orvosok könnyebben megtehették volna ezt a vagináján - és itt hirtelen nagyon komor lett -, de ő inkább a fájdalmasabbat választotta, hogy ne sérüljön szűzhártyája. Hihetetlen...

- És tiszteletre méltó - tettem én hozzá.

- Igen, az... Meg nem is lát jól... Illetve... Majdnem teljesen vak. A közelmúltban visszakapta a földjeit. Én segítettem elintézni neki a papírokat. Harminckét hektár föld, itt, itt a város határában. Elég sok pénzt kapott érte. Tisztességes ajánlatot tett a vevő is. Állatorvos, de nem gyakorolja szakmáját, nem, lótenyésztéssel foglalkozik. Gyönyörű állatai vannak, nagyon szelídek. Képzelterti, mennyire örült Anna nekik. De még Magdika is. Hatalmas házban lakik, melynek nincsenek belső ajtajai. Kérdezem tőle, hogy hol alszanak. Mondja, az emeleten, csak hogy el van rejtve a feljáró egy kamrában. Igen, gyönyörű háza van. Két lovat adott el az ötvennyolc közül, hogy meg tudja vásárolni Magdika földjeit. Harmincegy hektárt. Mert Magdika egy hektárnyit megtartott magának, gyönyörű gyümölcsfák vannak ott. Almafák. Eddig már kétszer szüreteltünk. Finom gyümölcsök teremnek ott, a nagybani kereskedők az utolsó darabig megvásárolják.

De Magdika néni nem költötte el pénzét, nem is változtatott sokat az életmódján. Ugyanolyan szegényesen élt tovább a család. Ki nem mondott szándék: az örökös Annácska lesz. Mert anyjára semmiben sem számíthat.

Anyja... Aki lassan a harmincas évei derekára ért, és az idő múlásával elmúlt a szépsége is. Fogai rohadásnak indultak, pocakja lett, combjain narancsbőr, hajdani pompás haja hullásnak indult, végül egészen rövid frizurát volt kénytelen vágatni magának. S ha a tudat nem is, helyette az idő végezte be a *magunkhoz-térés* feladatát. Mert már nem kellett senkinek, s ezért egyedül maradt. Nincs egyetlen barátja sem, barátja sem, esélye arra, hogy férjet találjon magának, a nullával egyenlő. Egyre többet volt kénytelen otthon időzni. S azok a szűrés pillantások, melyekkel annak idején méregette boldoguló családját, most ellene fordultak. Legalábbis elméjében. Mert nem kitagadott ő abból a családból, nem is megvetett, hanem felesleges, érzelmi szempontból szinte felesleges.

Ahogy ritkulnak a különféle orgiák életében, úgy egyre jobban érzi, hogy talán túlságosan is késő egy félreszabott életet megmásítani. De valamennyire erőt vesz magán. Esti iskolába megy, érettségi oklevelet szerez, lánya segítségével, ki akkor nyolcadikos. És az érettségi után elvégez valamiféle segédkönyvtárosi kurzust. (Innen is volt ismerős nekem. Ott ült a könyvtárban, s kedvetlen arccal vette át meg adta ki a könyveket. Akkoriban annyira szent volt számomra a könyv, hogy szinte az arcába kiáltottam: Istenemre, könyvtárban dolgozol, hát nem érzed?! Mert érzéstelensége mögött ott húzódott valamiféle undorító közöny mindennel szemben, mi tudást jelent. Jó, most már tudom, hogy tévedtem. És nem az anyával van a baj, hanem a könyvtárakkal. Ezért is nem járok most már könyvtárakba.) Valamelyest családjával is megjavult viszonya, ám nem túlságosan. Lányához kedvesebb, már nem hivalkodó. Olykor órákig ül a sarokban, szótlanul, de nem a jövő felett töpreng, inkább a múlt igézi meg. Olykor főz is, levesei íztelenek, mártásai túlságosan hígak, húasai nyersegek. Inkább Magdika néni főztét eszi a család (az öregúr segít neki, vagy Anna). Mikor első ízben voltam náluk, javítani számítógépüket, akkor kitüntetett figyelemmel foglalkozott velem. Nem, nem a férfit látta bennem, hiszen én is középosztály-béli vagyok, hanem az *érthetetlen*. Javítom azt, mihez nem ért ő, tehát most engedélyezi, hogy *fölötte* legyek, de kedvességével megpróbál behálózni, hogy maga alá gyűrjön. Ez már akkor feltűnt, de nem foglalkoztam vele, ám most, hogy második ízben vagyok itt, tudatosult is. Miértje és mikéntje egyaránt. Pedig most nincs is itthon.

Miután el kellett jönnie a könyvtárból, mert egyetemem végezett valaki került helyére, előkönyvelési kurzusra iratkozott be. Alakja még jobban tönkrement, most már határozottan csúnya. Micsoda átok lehet ez most neki. Igaz, különösebben nem érdekel. Nincs miért.

És most munkanélküli. Kurzusát nagypapa fizeti. Ő az egyetlen kenyérkereső a családban. Ironikus ez. Hiszen nyugdíjas. Mit lehetne tenni? Szinte szégyellem magam, hogy miért, nem is tudom.

Közben befejezem a gép szerelését. Lassan este van. Nem is csoda, hosszú szünetekkel ment ez a, különben alig harminc perces, munka. Istenem, milyen szomorú vagyok, mégis van valami öröm lelkemben. Nem is akarok menni. Szerencsére nem is küldenek, és ez most nagyon jó. Másként nem tudom kifejezni.

- Mondja, mivel foglalkozik szabad idejében Anna?

- Van valamiféle keresztény ifjúsági est ott a lelkésznél, oda szokott eljárni - mondja az öregember. - Most tizenhat éves, de a lábát be nem tette valami klubba vagy más szórakozóhelyre. Nem is nagyon engedjük - mosolyodik el hirtelen, ám csaknem ugyanabban a pillanatban komor lesz, akárcsak az előbb. És német nyelven ír pályázatokat. Képzelve, ezen a nyáron két hetet töltött a bajoroknál, nyerte a kirándulást. Családos háznál volt elszállásolva, s nagyon tetszett neki. Ha minden igaz, jövő évben az ottani diák jön hozzánk.

Vagy olvas. Nem sokat, de olvas. És amióta megvan a számítógép, hát játszik. Talán túlságosan sokat. Gyorsan megnyugtatom, hogy ezek csak kezdeti tünetek, de közben jön, hogy kacagjak. Holott van valami feszültség a levegőben.

Anna most sem társas lény. Azon a bizonyos „keresztény estéken” is csak azért vesz részt, mert valami vonzza a vallás fele. Holott nem is olvassa a Bibliát. És nem is olvasta.

Hallottam, hogy egyszer a lépcsőházban lakó tanárnő fiával veszekedett valami felett. Még a fiú anyja is bekapcsolódott a veszekedésbe. Hát kimentem. Szerettem volna a végére járni a dolognak, de Annából harapófogóval sem lehetett kihúzni egyetlen szót sem. Másnap megállít a tanárnő, s azt mondja, szerinte a maszturbáció felett veszekedtek. Hallja? A maszturbáció felett!

- Hány éves a fiú?

- Annával egyidős.

- Legalább két éve maszturbál tehát - mosolyodok el. Kissé kínosan érzem magam.

- Hát persze! És az anyja azt mondja nekem, hogy nem is tudta, hogy a fiú maszturbál. Mire én: de asszonyom, nemhogy maszturbál, hanem erotikus álmai is vannak, mi több, éjszakai magömlése is! Hát persze, hogy magához nyúl néha a fiú! A férfiak közül majdnem mindenki teszi ezt.

- Még az Athos hegyi szerzetesek is - vetem közbe nevetve.

- Tanárnő, és meglepődik azon, hogy a fia önkielégítést végez. Remek pedagógus.

- Mindig is az volt az érzésem, hogy a tanárok gyerekei tele vannak gátlásokkal. Vagy... miként is fogalmazzak... értetlenül sokat tudnak. Nincs életszaguk. Igen...

- Egyetérték - legyint az öregember.

Most már tényleg az utolsókat simítom a gépen. Türelmetlené tesz, feleslegesnek érzem magamat, ha hiábavaló dolgokat teszek valamivel. De még maradnék. Állnék fel, búcsúznék is, mikor az öregember ismét megszólal. Ezt mondja:

- Tudja, Anna nem maszturbál.

Elvörösödtem, már éppen valami hangzatos mondatot fogalmaztam meg válaszul, mely arról szólt volna, hogy márpedig ez természetes emberi szükséglet, és nem kellene tiltani, és ilyen hasonszórú dolgok, de az öreg folytatta:

- Nincs hüvelye. Az anyja egy szajha volt, és a gyermekének nincs hüvelye. Nincs vaginája.

Hogy milyen érzéseim voltak? Egyszerű: ezt képtelen voltam felfogni.

- Nem élhet szexuális életet, nem lehet férje, nem lehet családja, nem lehet gyereke - mondja az öregember, és most sír.

Ülök a széken és hallgatok.

Hosszú percek múlnak el így. Este fél kilenc van, tegnap dél óta egy falatot sem ettem, nagyon nehéz napom volt. Istenem, nagyon nehéz napom volt.

És ülünk a csöndben. Öreg és fiatal. Nincs benne semmi különös.

Talán húsz perc is elmúlhatott, mikor csengettek az ajtón. Anna jött haza, mögötte ott csóválja a farkát a kis Csikasz.

Most már megyek is. De előbb leírom telefonszámomat, ha gond van a géppel, hívjanak bármikor. És kilépek a házból.

Felkapcsolják nekem a villanyt, az öreg kezét nyújtja nekem. Hosszasan megrázza. Ügyetlenek az utolsó szavaim:

- Köszönöm a beszélgetést.

Mintha riporter búcsúzott volna alanyától.

Késő este érek haza és olyan különös minden. Mintha valamiféle különös, homályos világ zárt volna magába, csöndes, végtelenül nyugodt, és ennek pontosan ellentéte. Valaki eszik helyettem, valaki fogja a villát, a kést, valaki marcangolja a húst, a kenyeret, valaki megsimogatja macskáját.

És így vagyok... vagyok... vagyok...

És arra gondolok, hogy mi miatt szűnnek meg kapcsolataim az emberekkel. Például a tegnapelőtt egy lánnyal, a sokadikkal, és arra gondolok, hogy mennyire nagy hülyeség hinni a különféle tanításokban, érzésekben, tanokban, dogmában, hogy mennyire elszomorító az életem, hogy mások tükrében kerestem magamat, hogy mennyire szomorú az életünk, mert mások tükrében keressük magunkat.

És ott van Anna, hófehér arcával, és tizenhat évével és kis korcs kutyájával, és beszél hozzám. Holott nem tett semmi különöset, és nem tettem semmi különöset... Alig néhány percig láttam izgatott kis arcát, mosolyát, kis kutyáját. Istenem, megszakadok...

Olyan volt ő, mint egy hirtelen jött ébresztő, melynek semmiféle köze nincs semmiféle revelációhoz vagy akár katarzishoz.

Magdi néni, ki azért gyűjtötte a pénzt, hogy mesterséges vaginát operáljanak a gyerekeknek. És a számítógépet is ő vásárolta a kislánynak

A gyerek, ki nem is tudja, hogy nincs vaginája.

Az anya, ki szajha és gyerekének nincs neve. Legalább annyira tiszteletben tartja gyermekét, hogy nem mondja el neki azt a borzasztó igazságot.

Istenem, mit visel magán ez a család, a jövő és a múlt milyen szörnyű terhét.

És mi, kik vagyunk és voltunk ebben, és elválasztanak bennünket önön gondolataink, kapcsolataink egymásban. Mértéktelenül ostoba gondolataink. Csak fekszünk egymás mellett, a legteltesebben halottan, holott: szeretjük egymást.

De eltaszít bennünket az egymásban érzett üresség.

Gondoltad volna?

Én sem... Istenem, én sem...

Hogy ennyire egyszerűek...

Nyomorultak

Nyomorult tavasz

Démenotar egy padlószobában lakik immáron harmincegy éve. Nem messze a nagyváros központjától, lombikok, különféle égők, órák és furcsa szerkezetek között. Nem is érzékeli az idő munkáját, annyira leköti munkája. Ezt a tételt próbálja bebizonyítani: a tudat alakulása kizárólag a körülöttünk lévő tudománytól függ. És példákat hoz fel erre: mikor Newton megalkotta a klasszikus fizikát, akkor az emberek gondolkodása mechanikussá változott, mikor a keresztény egyház meghirdette az egy isten tanát, halálra ítélte a többszerűséget, az emberek tudata én-központúvá vált, és így tovább. Démenotar nevet is adott annak a tudmánynak, melyet ő próbált megalkotni: mesterséges fizika. Mondanivalója: az igazság csak addig terjed az emberek tudatában, míg azt a különféle felfedezések, gondolatok *megengedik*.

Negyedik napja nem tudok aludni. Csak forgolódom az ágyon, és ostoba ítéletek feloldozásával töltöm időmet, éjszakáimat, miközben - más szórakozásként - az elmúlásról töprengek. Úgy érzem magam, mintha ragyogó csoda venne körül, melynek értése messze elmarad. Megérintés születik, ha úgy tetszik, felemelkedik emberi mivoltom, de valamiféle szkizofrén reakció állít elém különféle gátakat. Ki tudja, talán a különféle ígéretekben rejlenek ezek a gátak.

És még töprengek különféle írásokon, bizonyos elmeállapotokon. És csodákat fedezek fel mindenben, hogy ne éljek bennük. Különféle tudósokra, elmélkedőkre gondolok, kik megalkotnak különféle dolgokat. Maradéktalan állapot ez, mármint úgy értem, hogy teljesen magának követel.

De nézzük csak. Egyetlen érintés, máris megjelenik a múlt, valamiféleképpen másként, mint eddig. Pontosabban nem tudom megfogalmazni, sajnálom.

Nem vagyok hiábavaló?

Tegnap éjszaka üzenetet kaptam a másik országból, hogy nagyon szeretsz. Köszönöm. Tudnál segíteni nekem? De miben, kérdezheted, s nem csalatkozol a válaszomban: nem tudom.

Démenotar minden reggel hat óra harminc perckor ébred. Az alvást teljesen fiziológiai szükségletnek tekinti, és meg van győződve arról, hogy ha kellőképpen megértenénk, és a megfelelőképpen felhasználnánk agyunk működését, soha többé nem lenne szükségünk alvásra. Mi több, testünk minden egyes sejtjének külön tudnánk parancsolni, pontosan éreznénk testünk minden egyes sejtjének pillanatnyi állapotát. Határozottan meg van győződve arról, hogy úgy élünk jelenlegi tudatunkkal testünkben, mi teljesen ellent mond Descartes egyik hasonlatának: igen, úgy élünk testünkben, mint kormányos a hajójában, és nem fordítva. Ha teljesen uralni tudnánk elménket, agyunkat, csupán akkor tudnánk megvalósítani teljes uralmunkat testünk felett. Ám akkor már nem uralom lenne, hanem valami teljesen más. Hiszen az az érzésvilág, mi jelenleg valamennyire meghatároz bennünket, teljesen megszűnne. Mi több, még táplálékra sem lenne szükségünk, sőt, bizonyos értelemben még fizikai testre sem.

Erre tanít a mesterséges fizika. Tudati állapot a lehető legtökéletesebb formában, mindennemű uralom és akarat nélkül. Ellentmondó, mégis *érthető*.

Ez a szkizofrén állapot... Rengeteg gondolatom az elmúlás körül forog, és csaknem meglepem magamat: körülölelem. Holott nagyon fájdalmas lenne elmenni, hiszen oly sok makacs érzés, bódulat, örület köt ide. Istenem, és milyen kevés öröm...

Micsoda szavak, gondolatok... Tulajdonképpen mit akarok?

Már nem tudom. Vagy nem is akarom tudni. Színek és formák, töltelékek és kapcsolatok. Csak ennyit akarások.

Mindig is szerettem volna írni egy drámát, mi az emberi igazságosságról szól. Kidolgoztam - fejemben - az összes színpadi jelenetet, a különféle feszültségeket és örömeket, de nem jutottam közel a szavakhoz, a történetekhez. Kerestem a tökéletesen kifejező történetet, keresem továbbra is, hogy valamivel betöltssem időmet. Engedelmeskedtem az emberi indulatoknak, érzéseknek, hogy sápadt jelenetekre bukkanjak egy gyanúsán piszkos, poros, szürke színházban, hol a színészek önmaguk felett vitatkoznak, hogy minden mozdulatukkal az elmúlást idézzék - és nem igézzék - meg. És jött, hogy elmondjam nekik, hogy hé, csend, tévedtek, de végül is legyintettem. Legyintett a szerző.

Istenem, ki tette ezt velem...

Ha már lehet, akkor legyen - mondták nekem szó és történés és igeidő nélkül valamik, valakik. És egy lehetőséget tártak fel előttem, melyben nincsen semmiféle logika, sem elmúlás, sem örömteliség, vagy alkotás. Ez volt az utolsó alkotás. Mindenféle másság nélkül.

Démenotar felébredés után azonnal megmosakszik. Szokása szerint nyelvét letakarítja egy kiskanállal. Utána fogat mos, és kétszer megmossa az arcát. Nem borotválkozik minden reggel, ezt a heti kétszeri foglalkozást inkább este tervezi be, kedden és pénteken. A rutin segíti abban, hogy gondolatait mindig a megfelelő fókuszolásban tartsa. Nevetséges ezt így megfogalmazni, de ez a legközelebbi.

Cseng a telefon. Ki írta a Nyomorultakat? Victor Hugo. Most csak ennyi, mert sokan vannak körülöttem. És tétova szavak, búcsú. Később ígéret egy dallamon keresztül, kérlek, ne halj meg előttem.

Felbontani a szokásos írásmódot, gondolatiságot, és úgy érinteni, hogy köztes értéssel, értelemmel látni el a szavakat. Sokkal fontosabb az állapot, mint maga a mondanivaló. Jelző, igeidő nélkül, mindössze az alanyra figyelve önmagunk által.

Kulccsal való teremtés az értéshez. Mint a mesében: ne nyisd ki a negyvenedik szobát. S bár a mennyország következhetett volna be a negyvenedik napon, a negyvenedik szoba kinyílt. Kulccsal való teremtés, a következő gondolat erejét tartom kezemben, hogy megszabjam a történetet, cselekményt, mi önmagam vagyok, leszek. Filozofálás nélkül.

Mondod, te ebben meg abban fejezed ki magad.

A negyvenedik szobában nincs semmiféle szimbólum vagy akarat, csak önmagunk kifejezése egy másik síkon. Ki tudja, talán magány vagy öröm, vagy valami ilyes dolgok. Mint például nevetve vitázni azon, hogy ezt a szót így írják-e vagy ejtik: sose, sohse. A télhez sose kell, a tavaszhoz sohse. A nyárhoz sose, az őszhöz sohse.

Démenotar mosakodás után kávéfőz, közben enni ad macskájának. A kis jószág már tíz éve elválaszthatatlan társa, s az egyetlen élőlény, mit megtűr maga körül, a maga környezetében. Szomszédban lakó néni intézi a különféle számlákat, bevásárol neki, olykor főz neki, takarít nála. Szereti ezt a különös embert. Démenotar ezt különféle apróságokkal hálálja meg. Megjavítja televízióját, különféle javításokat végez lakásában.

Reggeli után felöltözik. Lábát zöld papucsba bújtatja, zöld háziköntöst vesz fel. Nadrágja sötétbarna, pecsétetes, helyenként ki van égetve, akárcsak a köntös és a papucs.

És jön a munka. Különféle szerek preparálása, különféle szerkezetek megszerkesztése, elkészítése, javíthatása, szigorú és félszigorú módon, metodikus gondolkodás, melybe mindig van valamiféle szabadság begyúrva, hadd ne illeszkedjenek a különféle kerek egymáshoz. Hadd legyen meg a véletlenszerűség szabadsága.

Az erőltettség ostoba játéka.

De tulajdonképpen mi is történik itt? Igen, tudom már. Adsz valakinek egy könyvet, s miután elolvasták, az asztalhoz hívnak. Nem tudsz bánni a nőekkel, mondják. Nevetsz. És ezt kérdezed: mi a fenének beszélsz a saját vágyaidról. Kimeredő szemek. És te tovább folytatod: miért raktál a könyvek helyére üresen kongó kerámia vázákat könyves szekrényedre?

Honnan tudod? Mert te pontosan ez a típus vagy. Nem, hazudsz, valaki elmondta. Nem, nem mondta el senki.

Ó, ne halj meg előttem! Nem akarok ostoba fotográfia-lenyomat lenni elmédben, ha én halok meg előtted.

Családok és családfák. Apróhirdetés: környékbéli családok családfáját készítem el előnyös áron. Telefonszám, 16 óra után.

Úgy várok itt, hogy már nem várok semmit, senkit. Nem, nem lemondó szavak ezek, hanem elfelejtettem másként élni. Ó, ne halj meg előttem. Nem is akarok. Életben tartanak különféle gondolatok. Minként tette egy kislány a halálosan beteg nagypapával, kinek már meg kellett volna halnia. Minden este mesét olvasott fel neki, ám nem fejezte be a mesét: csak másnap. És nyomban új mesébe kezdett. És így tartotta életben nagypapáját a kíváncsiság.

Nem, nincs itt semmiféle játék, és a legkevésbé sem ostobák itt a dolgok. Nincsenek dolgok. Túlélés másoknak, nekem - paráznság magamban. Enyhe értetlenség, talán csak ennyi. Kereszt, fény, gyermek, szerelem, ez a négy kell énnekem. Felismered? És akkor most dobd el. Azonnal.

Manifesztumok az üres órákban. Helytelen szavak. Csak szórakozok.

Jó lenne valami kis, és roppant érdekes történetet elmesélni, vagy vicceket mondani. Ki szavaz az érdekes történetre? Kezeket a magasba, hadd lássam. És ki szavaz a viccekre? Kezeket a magasba, hadd lássam.

Fegyvert tölts!

Célozz!

Tűz!

Démenotar egész délelőttjét a szerkezetek módosításával tölti. Közben szigorú pillantásokat vet jegyzetömbjeibe, különféle összefüggéseket keres, újabb jegyzeteket vezet be, másokat áthúz.

Tizenkét órákor ebéd. Egyszerű ebéd, másoknak reggeli lenne. Pirítós kenyér, kevés tojás, vaj, egy pohár tej. Persze ad a macskának is. Miközben kávéfőz, ismét. A kávé nagyon szereti, egyetlen káros szenvedélye.

A ház előtt csörömpölés hallatszik, ezt ordítózás követi. Démenotar arra lesz figyelmes, hogy ajtaját verik. Kábán nyitja ki, ki zavarja munkájában. A szomszéd néni. Az ablakhoz rohan, feltépi. Démenotar tiltakozna, ekkor a néni felsikolt:

- A fiam! Agyonnyomta a fiamat!

És kirohan a szobából. Démenotar kinéz az ablakon. Odalent csödület. Hatalmas teherszállító autó, oldalára dőlve, nehéz üveglapok estek le róla. Emberi test van az összetört üveglapok alatt. Összeroncsolt testéből folyik a vér, befolyik a csonka üveglapok közé, különös ábrákat rajzol.

A tömeg egyre nagyobb. Néhány perc, és megérkezik a rendőrség. Utánuk a mentők. Késő. A huszonhét éves fiú testét darabokra roncsolták a hatalmas üveglapok.

Démenotar tétován áll az ablakban. Most menjen le, segítsen a néninek? Annak a fia volt mindene, igen, talán jó lenne lemenni. De nem mer. Lábai nem engedelmesskednek akarátának. Nagyon meg van rémülve. Gyáva, gondolja, mérhetetlen gyáva. Magára kiáltana, haragosan. Végül megnyugszik. Mégiscsak jól teszi, hogy nem megy ki a lakásból. Lekászalódik a székről, visszatér munkájához. Olykor belehőrpint kávéjába, hűmmög. Egyre közelebb kerül a lehetségeshez.

Félek. Igen, valamennyire félek. Félek, hogy ez a kábulat nem állapot, hanem állandósult életforma. Ez a realitás, miben itt vagyok. Persze, ócska kérdések, szavak, sőt, szimbólumok: most ezt kérdezem, most arra kérdezek rá.

Félek, hogy ráismernek a szavakra, és büszkén mondják: én idéztem elő benne. Félek a lehetőségestől. Félek a kulisszatitkoktól.

Mint például az az ember. És amit mondott nekem: te és az akarat. Legendás az akaratod. Félrehajtott fejjel hallgattam, ittas lettem szavaitól. Önmagam gyűlöletébe bonyolódtam bele. A szomszéd teremben huszonnégy és hetvenkét órás házasságok, egyszer használatos jegyűrűk és csókok, tovább és egyre tovább tartó boros- és sörösüvegek mellett. Istenem, mennyire meginnék egy pohár bort.

- Jössz velem a mezőre? Lóháton támadni? Sámán lenni, repedt csontok mellett?

- Te tudod, hogy miért születél. Miért nem teszed azt? Mert a csontokat mások roppantották meg helyetted?

- Akaraterő? Így legyek ostoba Zarathusztrád?

Végül felálltunk és bementünk mi is a terembe. A szomszédos asztalnál ott ülnek az akarat dicsérői, dicsőítői. S ha jobban belegondolok, én csak baszni akartam, csinálni létező és nem létező barátnőim miriádjait.

Shakespeare-i szonettekben kellene értekezнем csodálatos ostobaságođról, gondoltam magamban, ám annyira szépnek találtam ezt a kifejezést, hogy néhány perccel később a megfelelő szöveghelyzetben ki is mondtam. Hadd figyeljék az akarat ostobái az akaratot a semmi felett.

Kezdetben volt az Ige. Ám annyira magányosnak érezte magát, hogy teremtett valamit.

És így tovább, és így tovább, tovább... Érzékelés rag, igeidő, sőt, most már alany és állítmány nélkül.

Pompás, rózsaszín szövések. Elvásott hátaк, beesett vállak. Villa és fonál a bogos kézben, egyre homályosabb tekintetek. Késő pillanatok, addig nem lehet visszabontani a Nyomorultakat.

Nem, ez nem egy logikátlan és értelem nélküli folyamat.

Ez itt a bibliai Zarathusztra zuhanása, buddhista elmélkedés közben.

Démenotar minden ebéd után pihent egy keveset. Szüksége is volt erre, hiszen a délelőtti gyakorlati munka után a sokkal fontosabb elméleti munka következett. A rengeteg számolás, elmélkedés a különféle korok, korszakok, kijelentések felett. Roppant hangsúlyt fektetett arra, hogy megismerje a különféle tudósok, művészek életét, elmondása szerint sokkal többet valaki tanításából levonni, ha ismerjük annak kiindulópontjait, személyiségét. Bár - akárcsak mindenhol - itt is vannak kivételek. És itt Szent Ágostonra gondolt, Hippo püspökére, ki fiatal korában pogány, kicsapongó életet élt. Későbbi megtérését mivel lehet magyarázni? - töprengett Démenotar.

Mert az egyetlen felismeréssel aligha. Vagy mégis?

És mi a szenvedő művész legendája? Vagy Kant, ki után be lehetett állítani a város toronyóráját is, olyannyira pontos időben kezdte és fejezte be sétáit. A tiszta ész kritikája... Nincs előtte és nincs utána, mondják. Szüksége van Michelangelónak matematikára? Tudatos matematikára? Ő most több vagy kevesebb? Nem, nem értem ezt, töprengett. De ez által mihez vagyok közelebb, folytatta, a tagadáshoz, vagy a felismeréshez? Hisz mindkettő a megismerés szerves része. De ha a megismerés egyúttal felismerés is, akkor mi választ el bennünket az ösztönszerűségtől?

És ehhez hasonló kérdések százai. Hogy uzsonnáig már zúgott az agya, s majdnem valamiféle transzba került. Csendes kis macskája mintha tudta volna ezt: hat óra körül addig nyivákkolt, míg gazdája magához tért. Hadd faljanak együtt valamit. És hallhassanak egy kevés zenét közben: Gershwin, Berlioz, vagy valami divatosabb sláger, mindegy.

Démenotar uzsonnára almás tésztát, fánkot vagy lepényt fogyaszt. Mózi - így becézi macskáját - is jó étvággyal falja be az édes süteményt, a szomszédos Anna néni konyhájának termékét.

Immár három éve, hogy meghalt a fia. Démenotar szinte automatikus mozdulatokkal veszi elő három évvel ezelőtti naplóját, hogy memóriáját támogassa. Igen, ezen a napon halt meg a fiú.

A bejegyzés erre a napra: Ma nem történt semmi különös. Lapozgatja a naplót, négy nappal később erre a bejegyzésre bukkan: nem tudtam dolgozni a temetés végett. Nem hívtak meg, nem mentem el.

Kissé megdöbben. Ennyire érzéketlen lennék? - gondolja. Nem, nem vagyok érzéketlen. Ma mindenesetre az Eroica gyászindulóját fogjuk többször is meghallgatni Hunor *emlékére*.

A zseni, aki nem tudta kifejezni magát csak tizenhat percben, mondtam akkor, abban a szobában. És ültem a kényelmetlen széken - vasból, műanyagból készült - és hallgattam a gyászindulót, és a lány ezt mondta: ezt az érzést kelted bennem.

Arcom lángolni kezdett ezektől a szavaktól. Szégyelltem mindent és mindenkit. Persze, a pillanatnyi dicsfény után. Olyan könnyű volt elcsattannia az első csóknak, hogy szinte természetes következmény volt a későbbiekben a folytonos vitatkozás.

Kutya a konyhában, dobozban, pisi a konyhaszék alatt és jóindulat és szeretet az asztalon, a kamrában, a nappaliban, a tekintetekben, a szavakban; apró kis nélkülözhetetlen csodák, melyek pontosan azért kellettek, hogy az Eroica gyászindulója megszülethessen. Nem, nem napóleoni nagyság vagy kicsinyesség, hanem használt harisnya szaga és szürke kalap a fogason, alatta sál és felöltő és dzseki. Alul meg a cipők demokratikus elhelyezkedése. A kutya olykor beléjük szagol.

Éjszaka nincs csend, hanem csak emlékezés. Ital, kis szoba, számítógép, és igen, túl közel vannak a falak. Szemben egy kép, plakát, félhold, melyen női bohóc ül, sapkáját kezében tartja, kozmikus szelek fújják szét gyönyörűen fehér haját, tekintetében földnyi kékség és egy piciny kis könnycsepp ígérete.

Nekem adod? Mutatás. Nem. Leintés.

Tizenhat percnyi zsenialitás, és érthetlenség. Diktátort temetnek az Eroica dallamaira. Pedig nincs szó nagyságokról, s ezt a kürtök nagyon is tudják. Sápadt rézhangjukon átsüt a nemzet összeomlása. Minden nemzet összeomlása. Minden hangszer fájdalomból szólal meg. Valahogy le kell győzni a tehetetlenségi erőt.

Kinek a tudata jelent meg is, és pompásította el a biológia szerves és szervetlen erejét?!

Miféle pocsék Mohamed vagy Jézus szabta ki a Nyomorultak erejét? Hogy így lettünk, vagy - teszem azt - úgy. Magyar tanárnő férje, ki munkanélküli, és abból csapja be kenyerét, hogy ábrákat rajzol különféle képernyőkön. A munka szeretete, a munka alázata. Dolgozz és imádkozz. De hadd kérjek egy kevéssel többet, pap uram, rendben? Tudod, értem született az Eroica, és nem a te gyászindulód. Ott találtam meg egy csobogó patak partján, súlyos beton-tömbök alatt. Cserépvirágokat helyeztetek a betontömbökre, de azok széttörték a cserepeket, és fákká terebélyesedtek. Sok száz biológus, kémikus vizsgálta: muskátliból nem nő fa. De nem találtak semmi különöset. S ti újabb erőt kaphattatok ez által: beírtátok a csodák könyvébe, hogy vacak hitetek újabb gyantát kapjon, s tovább lángoljon.

Mesterséges fizika.

Démenotar hatvanöt éves korában halt meg. Alig két hétre Anna néni után, ki nyolcvankilenc évet élt.

Testét akkor fedezték fel, mikor az oszlás büze már a szomszédos lakásokba is betört. Különleges osztag csomagolta össze a rohadásnak indult testet, a lakást meg több hétre lezárták. Később takarító csoport jelent meg, védőruhában, légszűrő maszkot viseltek, és zsákokba gyűjtötték össze a néhai Démenotar ingóságait. Rengeteg volt: alig lehetett férni immár a padláslakásban.

Minden munkája megsemmisült. Jegyzeteit, faszerkezeteit tűzre vetették, a különféle anyagokat, melyeket kísérletekhez használt, laboratóriumok kapták.

És közben csodálkoztak a munkások:

- Hogy ez az alig száz centi magas törpe mi minden össze tudott ide hordani. Nem jó az embernek, ha sokat van egyedül, mert ne, ez is elherdálta az életét mindenféle haszontalan szerkentyű fabrikálásával.

Utolsó naplóját felüti az egyik munkás, beleolvas.

- Hé! - kiáltja nevetve. - Ide hallgassatok, mik voltak a törpe utolsó szavai: nyomorultak tavasza. Szép tőle, nem? - és röpül a napló a többi limlom közé. A munkás meg tovább rámol. Egyre nehezedő szívvel, és maga sem tudja miért.

Hivatalos szervek temették el, hogy a kis törpének senki hozzátartozója nem akadt. Ott nyugszik a temető egyik sarkában. Mellette egy alig tizenhat éves lány, kit tulajdon apja ütött el az autóval, véletlenül.

Démenotar. Egy apró kis tudós. Előtte fejet hajtott az akarat.

Egy lehetséges felismerés, semmi több. Olyan üresek lennénk munkássága nélkül, mint a születések előtt elhelyezett, bronzból készült anyaszobrok, miközben a kórházakban csótányok között születnek az újabb és újabb gyerekek.

Vég hajnal, köszöntelek.

kígyó a kezemen kígyó a szavamon
kígyó a lábamon és kígyó a botomon
——— szárazrűcskös asszonybotom
a sziklához csapom és összetöröm

Elfojtott sanzonok

Azokban a napokban sokat gondolkodtam. Voltaképpen a gondolkodás töltötte ki minden percemet, pillanatomat, hogy már végül az időtlenséget kezdtem érzékelni. Voltam, a szó legcsodálatosabb értelmében. Sikerült felülemelkednem az intellektuális jó és rossz fogalmán, ritka állapotok egyike. Sikerült belebújni különféle emberek, egzisztenciák, tudatok bőrébe, pontosan tudtam, mit jelent kőnek vagy fának lenni. Sikerült megszüntetnem magamban minden érzést, minek következménye van, vagy fakadt a múltból. És éreztem, életemben először: a múlt dinamikus, megváltoztatható. Akárcsak a jövő, jelen, mert minden oksági törvény nélkül létezik, hatás és ellenhatás nélkül, és a puszta gondolkodás nem más, mint állapot, idő nélkül, materializálódás, fizikai törvények nélkül. Önmagukat alkotjuk meg e kettő által, semmi több. Tehát mi alkotjuk ezeket a törvényeket is. Tehát áthághatóak, elvetélt szóval: gyalázhatóak.

Sok ez, vagy kevés? Nem, nem, tudom, sőt, mosolygok is, hogy ilyen kérdést egyáltalán felteszek. Talán csak tudati kapaszkodás, de még ez is felesleges. Am szükség van rá, különben elborulhat az elme. Szükségem van énemre, identitásomra, hogy létezni tudjak, az nélkül, hogy szárnyakkal emelkednék a magasba.

Áruljam el? Egy színdarabon dolgoztam hetekig, és sehogy sem tudtam elcsípni a megfelelő összhangot. Karaktereimet jól eltaláltam (persze mindegyikben én jelentem meg egy keveset, és most nevetek is...), de összhangjukban - miként is fogalmazzak... - kitolták egymást. Tudod, mikor a citromos süteményben olyan sok a cukor, hogy a citromot alig érzed benne. Inkább ragacsos massa az egész, képlékeny, míg ki nem szikkad.

Hát ez volt a problémám azokban a hetekben. És persze ott volt az érzelmi életem is, mi nem is olyan régen ment tropára. Túl sok volt bennem az energia azokban az időkben. Képtelen voltam normálisan írni, túltengtem. Ha valamit megpróbáltam megfogalmazni, csaknem azonnal halál lett a vége, helyesebben: halállal végződött. És végül is ez normális, valamennyire: kivetítése a közelmútnak, semmi több. Persze, mindenkinek szakadnak meg kapcsolatai, mindenki tudja, milyen érzés az a fajta elváltozás, mi ezt követi. De nekem akkor, most, valami más volt. Inkább fogalmazhatok úgy, és még így sem helyes, hogy belezuhantam egyfajta időtlenségbe, a dolgok egyszerre való jelenlétébe. Ezt a fajta elváltozást nagyon nehéz megfogalmazni. Mind olyan szavak kellenének ide, hogy „felülemelkedés”, „röpülés”, „zuhanás”, és még sok ilyen úgynevezett nagy szó, de erről szó sincs. Olyan érzés most ezt megfogalmazni, mintha hetekig kábítószert szedtem volna, és most ki lennék égve, és ülök az „utazások” tövében, és kérdezem: mi is történt? És csodálkozom, akár egy gyerek, és nem tudom kifejezni gondolataimat, csak egy metaforában, mi akár egy sajtos sütivel is lehet kapcsolatos.

És akkor elérkeztem ahhoz az állapothoz, melyet nem is lehet igazán megfogalmazni. Gondolkodtam, írhatom, de nem gondolkodás. Hanem egyfajta tudati elváltozás, érzékelése a lét erejének. De már azt is megfogalmaztam, hogy - lehetetlen írnom erről. Nincs rá szó, mondat. Talán az érintés, igen. Csak annyi az egész.

És ebben az állapotban járkáltam mindenféle. Írtam ismerőseimnek és gondolkodtam ismeretlenjeimnek, voltam az időnélküliség gyomrába, és felfedeztem magamat mások szemében és tudatában. És ami rémisztő volt az, hogy teljesen nem tudtam elválasztani az én tudatomat az övékétől. Miként ők sem tudták az enyémétől. Ha lehet így fogalmazni, *mégis*, előnyben

voltam: ők nem tudták ezt. Érzékelték, de elsiklottak felette. Megértettem, miért tudom befolyásolni az embereket, akarataikat is irányítani: mert ők is ezt teszik velem, az enyémmel.

Így például kikötöttem egy sztriptíz bárban is. Egyik barátom vitt el, miután jócskán felöntöttem a garatra és számtalan filozófiai hülyeségen átrágtam magamat, szerencsétlenségére - neki. És most ismét nevetnem kell. De nekem nincs pénzem, mondtam neki, de Dávid legyintett, hagyjam a fenébe. Egyedül van ő is, szeretője valahol a tenger partján nyaral, hadd használja hát ki az időt, velem, meg amúgy sincs kivel igyon. És elvitt az apró örömek milliárdos forgalmába.

Persze csengetni kellett az ajtón, bárkit ide nem engednek be. És félhomály a helységben, rejtett vörös fények, fekete bőrfotelek zseniálisan rosszul elhelyezve. Kevés vendég, jobbára láthatatlanok az én nemtörődömségemnek. Valami lányszerű alkat vonaglik a tükörrel borított színpadon, a színpad mellett pedig társai várják, hadd végezzen táncával, felváltják. Majdnem fülsüketítő zene, de ez most teljesen lényegtelen, legfeljebb a beszélgetésbe zavar be, nem túlságosan. Lehuppantunk az egyik bőrfotelbe, eddig nem túlságosan izgalmas, sőt, unalmas, de régi sanzoni újdonságában van valami izgató, hogy mi, maga sem tudom, talán a lehetséges *érzelmi* pornográfia, de ez is fárasztó valamennyire. Inkább egy üveg vörösbor.

Melyet szökére festett negyven év körüli felszolgáló hoz, kávé kíséretében. Koccan a pohár, valahogy kitöltöm a bort. Ajkamhoz emelem, íze végtelenül izgató, s utóíze: mintha folyékony állapotban lévő dúsgazdag földet hörpintenék fel. Erőt ad, magával visz, ha úgy tetszik, eltávolít. És hátradőlök, fejemet a bőrfotelre pihentetem, elengedem magamat, és ellibegek innen, ebből a semminek is tekinthető molekularács-halmazból. Dávid beszélni próbál, percekbe kerül, míg rájön, nincs akivel. Percek múlnak el így, aztán Kisfényre gondolok, az egyetlen lényre, ki akkoriban betöltötte az életemet, s kialakulóban volt vele valamiféle kapcsolat. Hiányzott, de hogy rá gondoltam, a lány akkori érzete valamiféle iszapos talajra rángatott vissza. Észrevettem, szőke lány ül Dávid mellett, beszélgetnek, és ekkor határozottan egyedül éreztem magamat. Végre, gondoltam, végre nem lökök el senkit sem, és szubjektumként tudom érezni magamat.

Percek múltak el így? - igen, mintegy óra, észre sem vettem. A kávé elfogyott, a nagy pohárból régen kiittam a bort, újratöltöttem, és ekkor láttam meg azt a kis Lolitát. Ott ült a színpad mellett, nevetve nézett, engem mohó vágyak rohantak meg. Beszélni, beszélni akarok vele! Semmi mást, csak beszélni! És mondtam Dávidnak, hogy hozza asztalunkhoz a lányt, én túlságosan gyáva vagyok. És ne mondja meg ezt neki, mert szégyellni fogom magamat, csak hozza ide. És Dávid idehozta a lányt. Térdig érő bőrcsizma, rövid szoknya volt rajta, a többire nem is emlékszem. Arca enyhén ovális, szeme barna, haja szőke, ajkai enyhén pirosak, kevés smink, sok ragyogás és ártatlanság, melyet csak én láttam. És úgy ült le mellém, mintha egy szerelem hajnalát bontotta volna fel akkor. Tudta: belém fog szeretni, és én eldobom őt. Nem ez történt.

Reggelig, kora délelőttig beszélgettünk. Megtanított arra, mit kell érezni egy nőben. Mérhetetlen csodálattal töltött el: ő volt eddig az egyetlen női szubjektum életemben. Tucatnyi barát-nőm volt, tucatnyi lány, kikkel ágyba bújtam, kóstoltam szeretkezést és baszást, ragaszkodást és megvetést, de ő más volt. Dórina más volt. Neki nem kellett megfelelni, és nem volt semmiféle intellektuális kihívása sem, mi oly sok fáradsággal jár. Mellette önmagam lehettem.

Nem, azon az éjszaka nem bújtam ágyba vele. Többször is elmondtuk egymásnak, hogy ezen az éjszaka nem akarjuk egymást. Tizenegy óra körül mehettem ágyba, kiégett testel, lélekkel, mégis valamifajta nyugalommal. És másnapról visszakerültem a megfelelések világába. Késő

délután ébredtem, zuhanyoztam. A fürdőablakon besütött a lenyugvó nap, különösen éles sugarai áthatoltak a vízsugarakon, melyek testemen fröcsköltek szét. És néztem ezeket a vízsugarakat, kezemet emeltem feléjük, ahogy szétporladtak ujjaimon, tenyeremen, az örökkévalóságról csacsogtak, hogy csak bámulni tudtam. Teljesen feloldódtam a vízsugarak alatt, hatásukra megszűntem létezni, órákat töltöttem a fürdőszobában, a nap már rég lenyugodott, és én alig kaptam levegőt a sok gőztől. Az éjszakát Kisfénnyel töltöttem. Dórina hívott, de nem vettem fel a telefont. Inkább a megfelelést választottam, mert szégyenkeztem. Később büntudatom is lett, most már tudom, felesleges érzés, ennél csak az önsajnálát veszélyesebb.

És megpróbáltam visszatérni a megfelelésekhez, de ezt már leírtam. Ha találkozót kért tőlem, hazudtam, aztán lemondtam. Ha kért, menjek fel hozzá, azt mondtam nincs pénzem, hazudtam. Nem, én megpróbáltam visszatérni az elfojtott indulatokhoz, megoldani a megoldhatatlant, múltat keresni, múltat, mi most annyira nagyszerűnek és irreálisnak tűnik. Mint minden. Ha csak egy pillanatnyi időre is elengedem magamat, teljesen e világ tudati részévé változok, és úgy tekintek az emberekre, mint öntudatokra, kik annyi, de annyi időt töltöttek el testük megformálásával, hogy elképesztő. Igen, ez a különbség, csak ennyi.

De aztán nagyon megromlott Kisfénnyel a kapcsolat. S bár még együtt voltunk, én felkerestem Dórinát. Részeg voltam, szinte eszméletlenül részeg. De ártatlansága annyira vonzott... És felmentem hozzá. Nagy örömmel fogadott, s bár én próbáltam hűséges lenni akkori kedvesemhez, ő ezt nem engedte (ironikusan, de *hűen* írhatnám, hogy ezt egyikük sem engedte). Kezemet fogta, nem engedett egyetlen pillanatra sem, nem engedte, hogy mellette is egyedül érezzem magamat, mint oly sok lány mellett, és mikor valahogy kinyögtem, hogy nem akarom megcsalni barátnőmet, szinte az én szavaim érzetével mondta (sajnálom, ezt nem tudom másként megfogalmazni), hogy ezzel nem csalom meg. És hozzám simult, és megnyugtató, nem, nem erőt adott, hiszen annak akkor sem voltam híján, és minden mozdulattal ígézett, tisztán, és így adta tudtomra, hogy szeretkezni akar velem azon az éjszakán...

... hogy végül már alig vártuk, hadd legyen már záróra, és hajnali négykor belezuhantunk ágyamba, és órákig szeretkeztünk, csaknem jajgatva az iszonyatos élvezettől, és úgy olvadtunk össze, hogy tudatunk a szó legszorosabb értelmében egyesült, és testünk minden porcikája minden orgazmus után tovább égett a vágytól...

... hogy enyhe romantikus töltetet csöpögtessen ebbe az egészbe: ki tudja, talán azért, mert tudtuk ott bent, hogy ez az első és utolsó éjszakánk együtt, és így is történt...

... különös most ezeket a szavakat írni Kisfény ajándék gyertyájának fényében, miközben alig néhány perce hívott fel, hogy megy a könyvtárba, mert holnap szemináriuma van, és fel kell készülnön, és szokás szerint mindent ad nekem, csak önmagát nem, de ez nem baj, s csak azért írtam ide, hogy érzékelhető legyen a különbség a két lány között, de ezt talán le sem kellett volna írni, vagy mit tudom én, és különben is, már nem vagyok együtt Kisfénnyel...

És az következett ez után, hogy nem kerestem egy ideig a kapcsolatot senkivel sem, és nem engedtem senkinek sem, hogy felvegye a kapcsolatot velem, hanem visszabújtam drámámba, és megpróbáltam tovább csiszolni a történeteket, de sehogy sem volt mondanivalóm... Hogy mi volt a mondanivalóm abban a műben? Hát... semmi különös... valamit akartam írni az igazságosságról, no nem a filozófiai igazságosságról, hanem - pont.

Na látod! Hát éppen ez az! Nem tudtam kifejezni azt, amit le akartam írni!

November közepe táján lehetett akkoriban, és napokig ködbe burkolózott a város, hogy az emberek, mint valami holt, mozgó tetemek, imbolyogtak az utcákon. Köztük én is. Nagyon jól esett az a szürkesség, hahaha, gondoltam, kifejezi agyamat, teljesen. De a köd inkább azt a bizonyos tudatos tudatlanságot erősítette bennem, igen. Mászkáltam az utcákon, mindenféle

különösebb cél nélkül. Órákig, hogy vizes volt a ruhám, mire hazaértem. Este korán lefeküdtem, későn aludtam el, mert élveztem azt a felemelő, végre büntől és moráltól és erkölctől mentes állapotot (ez szerencsére megmaradt). És így ment ez. De hogy a drámával egy lépést sem haladtam előre, hát restelni kezdtem magam, s úgy döntöttem, hogy megpróbálok belőgni nap közben a színházba, hadd üldögéljek el egy keveset a sötét előadóteremben, hátha segít a történet kikovácsolásában.

Sikerült belőgnöm, végül is majdnem mindenkit ismerek ott. Kicsit nehezebb volt a színterembe lopózni, de végül ott ültem a - hehe - világot jelentő deszkák sarkain, és lelógattam a lábamat a nagy sötét semmibe, és pompásan éreztem magam. Egyedül voltam, a hatalmas, sötét teremben semmi nesz, tompa csend, szinte bizsereg a fülben. Levettem kabátomat is, ne neszezzen, és eljátszadoztam a gondolatokkal...

... a színésszel, aki külföldi, gazdag ismerőseinek sírt, hogy annyi pénze sincs családjának, hogy kicseréljék eltört vécékagylójukat, és a külföldi barátok megsajnálják és küldtek pénzt nekik, de mikor jöttek egy esztendő múltán, akkor a vécékagyló ugyan meg volt vásárolva, de nem volt felszerelve, mert arra sem volt pénz, holott valójában csak arról volt szó, hogy a színész nem óhajtotta felszerelni, inkább élvezte tovább „nyomorult”, „nincstelen” sorsát...

... biztosan élvezettel töltötte el az is, hogy fia eladta a jégszekrény motorját, s mikor végre valahára szerelőhöz került a szekrény, akkor derült ez ki, de nem baj, addig is jó volt, a fagyasztói részben keresztretjtvényes folyóiratokat tartottak...

... az a színész, aki - Istenem! - hihetetlen, roppant dinamikus, férfias erővel játszotta el Héraklészt egy hihetetlen drámában, hogy férfias erejétől felállt frissen mosott hajam, kiver a veríték, lelkem mélyéig borzongtam, de később úgy hisztizett a színház büféjében, mint aki történetesen buzi és baszatlan is, hogy a nyál elsavanyodott a számban (mit tudsz te!)...

... a színész, ki hihetetlen erővel játszott ezen a deszkákon különféle szerepeket, aztán külföldre ment, és ott olcsó reklámfilmekben reklámozott olcsó sorsjegyeket...

... az egyik szeretőm, kit éveken keresztül *hozzám hasonlónak* tartottam, csaltuk egymás szeretőit egymással, lázban töltött éjszakák, filozófiai nappalok, aztán színésznő lett belőle és elbasztunk mindent...

... és így tovább és így tovább, de saját darabomhoz egyetlen szó erejéig sem kerültem közelebb, de végül is hagytam a fenébe az egészet, és csak élveztem a sötét termet, ritka reccsenését a deszkáknak, és tudtam a kint lévő ködöt és a köd is tudott engem, és végül gyerekdalok jutottak eszembe, és azokat dúdoltam hangtalanul...

... és így ringattam el magamat órákon keresztül, hihetetlen országokba utaztam, és különös borokat csókoltam, és haomát ittam, és lélegzés nélküli lélegzet voltam, mely nélkül azonnal megszűnne létezni mindenféle életforma, oxigénes és nem oxigénes...

... mikor egy gyerek szaladhatott hozzám a sötétben. Véletlenül belém rúgott, hogy fel is sikoltott a hirtelen ijedtségtől. Ne félj, ne félj, csitítottam, és meg is nyugodott pillanatok alatt, és azt kérdezte, hogy mit csinál itt a bácsi, és közben megrázta a fejét. Mosolygott. Tényleg, mit tesz itt a bácsi, kérdeztem magamtól, és felhúztam a térdem, és átkulcsoltam, és azt válaszoltam, hogy a bácsi csak üldögél a sötétben, nem csinál semmit. És a kis gyerek azt kérdezte, hogy miért, és erre nem tudtam válaszolni, hát egy kérdéssel védekeztem, azzal, hogy ő mit keres itt, és a kis szöszi válaszolt, hogy szalad fényt kapcsolni, mert egy óra múlva előadás. Itt az idő elkotródnom innen, nem akarom látni a darabot, nagyon fárasztó lenne most az a megjelenítés, gondoltam, és felkászálódtam, elkaptam a már mosolygó gyereket, a

magasba emeltem, pusztit nyomtam homlokára, felvettem kabátomat, és kimentem a színházból.

Szerkesztő úr, szerkesztő úr, szóltak utánam a kapuból, de én fittyet hánytam erre, és szinte szaladva vágtam neki a ködös parknak, hogy padra üljek, egy olyan padra, melyen valamikor enyelegtem valamelyik szeretőmmel, és akkor ez volt a legfontosabb, miként most ez a legfontosabb. Ám a parkban megtorpantam, nem tudom, miért, és inkább hazafele indultam annak a kis gyerekeknek az emlékével.

Ennek nincsen pontosabb meghatározása. Nem is lehet.

És nem tudom, merre jártam akkor még, de éjfél is elmúlt, mire ott találtam magamat lakásomban, a szöszi kisgyerek, Dórina és Kisfény enyhén fájdalmas emlékével abban a homályos ködben, tudatban, mely, íme, most lakásomba is behúzódott, és allegorikus, csapnivaló hasonlatokat, metaforákat, szimbólumokat ölt magára idétlen szárnycsapások közepette. Madár, mely szárnyaival csak összezavarja a ködöt, nem megtisztítja az égboltot, a nedvesség behatol tollai közé, s a reggeli fagykor holtan fordul majd le az ablakom előtt lévő fáról. De ez csak érzés, ez nem történt meg. Ez csak egy kivetítés.

És felkuporodtam díványomra, és a telefonomat vettem, és felhívtam Annát, Kisfény legjobb barátnőjét, és azt mondtam neki, hogy megelőzőm azt, hogy elfeledkezzen rólam.

És ő azt mondta, hogy jól teszem, és akkor már nem voltam biztos ebben. Hangja megzavart magányomban, örömemben, de kellett társasági énemnek, egyfajta magányenyhítésre volt szükségem, bár nem kifejezetten. És ott beszélgettem vele abban a ködben, miközben a madár leszállt a földre, tétován, félénken és tanácstalanul pislogott. Szükségem volt arra, hogy ott lássam akkor a madarat, azt a fekete szarkát. Fejét félretartotta, úgy pislogott rám, némileg ijedten. És Anna azt kérdezte, hogy vagyok, persze nem tudtam válaszolni neki, pedig nagyon akartam. Aztán úgy maradt a dolog, hogy a hét végén találkozunk, és akkor majd beszélgetünk sokféle dologról.

Letettem a telefont, fénye megvilágította a madarat.

Jó lenne ez a szereplő is abban a drámában. Mely csakis erről az igazságról szól, erről a meg- és felosztásról, szuggesztíóról. Agyam most ködös, semmi másról nincs semmiféle érzetem, csak az elfojtott szanzonokról, abszurd vágyakról, de vágytalanul. Lét, tudta, igen, ilyen nagy szavak, és akkor - végre fáradtság.

És feküdtem ott, és a madár eltűnt...

... és ismét rohantam a különféle képekben, és léteztem a dobogásokban, időnélküliségben...

... voltam az a fiú, ki hatszáz kilométeren keresztül lógott a vonat ajtajában, nem volt hely a szerelvény belsejében, és kezében egy rózsát szorongatott, melyet házínénijének vitt, és a parkból lopta, és mire odaért, az ellenszél levitte a rózsa szirmait, de ő a csonkot átadta a házínéninek, és az érezte, hogy miért kapta meg a csonkot...

... és levágták minden végtagomat, és hihetetlen fájdalom húzódott meg helyükön, és képtelen voltam akkor ott a díványom megmozdítani végtagjaimat, és *tudtam*, hogy most hadirokek vagyok, kit japán katona lőtt halálra atombombával, és egy kintornás zenélő doboza leszek, és összeszakadnak a még épségben maradt zsigereim a nyekergő hangok szolgálatában...

... és végigfilmeztem szuper kamerákkal fegyencek halálát, kiknek azt mondták, hogy felvágták ereiket az előlük elrejtett végtagjaikon, holott nem vágták fel az ereket, hanem a vér hőmérsékletével megegyező folyadékot csöpögtettek csuklóikra, és a fegyencek mégis

meghaltak, elvéreztek borzasztó tudatukban, és a róluk készített filmemet óriási sikerrel vetítették a mozikban, mert ilyen nem is lehet, ám mégis igaz...

... szöszi, majdnem törpe növésű tizenhat éves csinibaba voltam, kinek most veszik el szüzességét, miután olcsó módon ígérték meg különféle hangulatos szavakkal és olcsó üdítőket vásároltak neki, és akkor nem értettem, hogy miként lehet olyan *mocskos* a tudatom, hogy ilyen képeket varázsolt elmémbe röpültemben és zuhantamban, de éreztem a lány ijesztően ijedt izgalmát, orgazmusát...

... és a következő pillanatban Dórina lihegett felettem, és mellette ott feküdt Kisfény, és torz szerelmes játékot játszottak különféle könyvek és játékszerek között, hol gyertyafényben, hol reflektorok fényében, üvöltő zenében vagy halk Chopin darabokban...

Ha *akkor* volt az *időnek* valami lényege, akkor délután három órakor ébredtem fel, magzat-testtartásban, és nevettem, valami végett vidáman ébredtem, nem tudom, miként. És nem tettem semmit egész nap, hanem csak ültem, nem is ettem, nem is ittam, és este összeszedtek a barátok, hogy elég volt abból a különös magányból, menjek már velük. És elvittek valami zugkocsmába, ahol kapadohány tette ólomszerűvé a levegőt, és eltorzított népzene rotyogott elő a hangszórókból, az egyik sarokban tévé, piros-fehér mintás viaszosvászonnal borított asztalok, barna székek, bicegnek vigyorogva, munkásemberek. Én nem szoktam ehhez, menni akartam, de leültettek, bort toltak eléem, belekóstoltam, s inkább sört választottam, pocsék íze volt a bornak, mintha túlságosan is felhígították volna a cibrelevest, pocsék, pocsék, és akkor a Dórina melletti bor emléke meg túlságosan is megőrződött a számban. Négyen voltunk, Zoli, Tamás, Attila, és órákig beszélgettünk, de hogy miről, fogalmam sincs. Elüldögéltem ott a széken, néztem a különféle mintákat az asztalokon, melyeket a cigarettahamu szeszélye rajzolt oda, elbújtam a munkásemberek barna-zöld kabátjában és kiszagoltam a különféle gyárak munkapadjainak verejtékét, degettjét, különféle lakások mészporát, és éreztem a drámákat, örömeiket, születéseket, szerencsés jókívánságokat és tudatokat. Nem is tudták, milyen sok életet hordoznak mozdulataikban, mennyire elhatározzák a jövőt, jövőnket ott, abban a pillanatnyinak tűnő tudattalanságban, holott lehet, hogy akkor határoztak el mindent a lehető legjobban, s a későbbiekben materializálják is, hogy végül elmondhassák: mi nem akartuk ezt, és fellázadjanak, sztrájkoljanak, pedig ők szorították magukhoz a tehetetlenség roppant különös erejét, mi csakis és csakis tőlük függött és függ továbbra is.

És mikor már kellőképpen részeket voltunk, és lebonyolítottuk a különféle telefonbeszélgetéseket a különféle szeretők felé - legyen az feleség vagy barátnő, vagy maga az optimista jövőtudat -, továbbmentünk, más kocsmák felé néztek, és nézettek engem is, ki akkor már egészen jól elvoltam magammal. Vagy nem? Vagy még mindig? Mindenesetre várható találkozások miatt rettegtem szelíden, és reménykedtem, hogy nem fogom túlságosan kimutatni vágyaimat, és így kíváncsi is lehetek, vagyis megfelelhetek az enyhe elvárásoknak, vagy valami ilyen dolgoknak, melyek lassan nagyon távol állnak tőlem, mert belefáradtam használatukba. És taxiba ültünk, és egy másik kocsmába vittek engem, és én fizettem a taxit, és bedübörögtünk a kocsmába és leültünk, és jött egy főszer, hogy mit kérünk, és ott kezdtek a többiek vitázni, hogy mit is kérnek, és én csendesén végighallgattam, hogy mit is kérnének, és mire eldöntötték, én már mindent kértem, és ki is hozták: vodkát, kávé, sört, bort, talán még heroint is rendeltem volna, ha történetesen kiejtik a szót, és kifizettem mindent, és vigyorogtam a képükbe, és bort töltöttem magamnak, és hátradőltem, és a kabátomat sem vetettem le. És úgy elvoltam ott, néhány másodpercig, de megláttam Kisfényt, és félni kezdtem, és már elegendő volt a félelemből, miként elegendő van most is... Hátat fordítottam neki, próbáltam szociális életmódot élni ott, a barátaimmal, mikor váratlanul átöleltek, és Anna volt ott, egy

hete beszéltem vele, és körülrajongott, és én is örültem neki, nem tudom, miért, és mellém ült, és sokat, sokat beszélgettünk...

És gyűlölni kezdtem magamban a magány érzését. Mert ott rám tört, mint egy alattomos kutya, vagy túlságosan gyáva oroszlán, és a fából készült falnak szögezett, és hiába volt mindenféle társaság körülöttem, legszívesebben az asztalra ugrottam volna, és mindenkinek az arcába ordítottam volna...

De mit? Azt a fene-megette drámát, mit az igazságosságról próbáltam megfogalmazni számomra oly sok időn keresztül, hogy már az időtlenségbe süllyedtem bele (szerencsére)? Túlságosan is ismerős szavak: egyek vagyunk, nem egyformák, meg ilyes dolgok, filozófiai igazságok, nem kifejezők, inkább elvetéltek és feleslegesek. Inkább hallgattam. Aztán, mikor a vécére kimentem, nem jöttem vissza, hanem az udvaron maradtam, és rohadó *almamaradékokat* tapostam szét, és szinte élveztem, hogy fröccsennek szét talpam alatt, szinte élveztem, mert csak fizikai hatás az egész, egyfajta elválkozás, semmi több. Aztán, hogy sokat voltam odakint, Anna utánam jött, és azt mondtam neki, hogy öleljen át, tartson szorosan, ne kérdezzen semmit, nem mondjon semmit, és Anna így is tett. Közben esett az eső, kissé megáztunk mind a ketten, ott, abba az almamaradékos időben, tudatformában. Végül Anna kézen fogott, magával vitt, vissza, és onnan mentünk is tovább, Zoliékkal, és én elhaló pillantást vetettem Kisfényre, és legszívesebben kiteptem volna tulajdon szívemet, hogy utat engedtem annak a pillantásnak, mert mocskosnak éreztem magam miatta, *mint akit bemocskoltak tulajdon vágyaival*. És továbbvittek, másik kocsmába, hol két barát és egy lány ült egy asztalnál, és én tüstént leültem melléjük, mi több, itt is akartam maradni, mert annak a lánynak annyira elbűvölő volt a mosolya, hogy kibukkantak enyhén barna fogai, melyek első szülése alkalmával teljesen tönkre fognak menni, de akkor nem törődtem ezzel, hanem rejtve bámultam gyönyörű arcát, barna haját, és nagyon jópofa tréfákat tudtam mondani, hogy nem is voltam önmagam, tényleg. De hagyjuk a süket pszichológiai magyarázatokat.

Alig tíz perc után továbbvittek innen is, a közeli klubban kötöttünk ki, vagdosóan dübörgő zene, drága sör és tömeg közepette, és én nevettem, és egyszerre voltam szomorú, és bort akartam inni, de nem szolgáltak ki egész pohárral, csak egy palackkal, és én nem akartam meginni a negyedik üveg bort is, mert akkor teljesen részeg leszek, és nem akartam részeg lenni...

... és álltam a bejárat mellett, kezemben a sörösüveg, előttem furcsa párocskák vonaglottak a hülye zene tompán dübörgő ritmusára, és nem volt hasis érzése ennek az egésznek...

... és kimentem az ajtó elé, és ott is volt egy bőrdívány, mint mindenhol, és leültem és néztem az emberkéket magam körül, és az egyik panaszos hangon mondott valamit mellettem, de köptem rá, mert annyira részeg volt, hogy beszélni is alig tudott, és felálltam, és elmentem a vécére, és pisáltam, és visszaültem a díványra, és a tag akkor veszekedett egyik barátjával, hogy mi a fasz van, csak az arcát puszilta meg, és mi a faszság ez, miért van ezen így kiakadva...

... mosolyogtam...

... és leült valaki mellém, és azt mondta, nézd azokat a marhákat, mennyire kergetik vágyaikat, és én azt mondtam, hogy nem, nem a saját vágyaikat kergetik, hanem mások vágyait hiszik magukénak, és erre a tag mellettem elhallgatott, és én is hallgattam, és így ment ez reggelig...

... reggelig, alig szóltam valakihez, csak ültem az ajtó előtt, teljesen magamba roskadva, és a dráma karakterei jártak különlegesen furcsa táncot oszlófélben lévő elmémben, és mind-egyiküket a lehető legnagyobb pompájában értettem, hogy már azt hittem, tudathasadásos

vagyok, de szerencsére az alkohol érthetővé és elérhetővé tett előttem különben érthetetlen és elérhetetlen dolgokat, és segített elmerülni az időben...

... reggel ott találtam magam a táncparkett melletti bőrdíványon, mellettem túl részeg és túl fáradt párocska csókolózott álmatagon, elővették a még aktuális lázadásuk egyre jobban elfáradó testiségét és meggyőződésen alapuló lelki tüzét, aztán elmentek és egyedül hagytak, és én tovább ültem ott...

... és ekkor egy lány ült le mellém, aki mindenféle fenntartás (rossz szó) nélkül arcon csókolt, a számat célozta, de félrekaptam, és dicsérni kezdte öltözékem és hajam, és én azt mondtam udvariasan, hogy bassza meg, ne siessük el a dolgokat, és a lány ült mellettem, és várt, és én szemébe néztem, és ekkor vettem észre, hogy istenem, ez a lány visszamaradott, a szó szoros értelmében, és meglepődtem és tanácstalan lettem, néztem fehér kabátját és csíkos tornacipőjét, és hülye kérdést tettem fel, hogy miért jár ide, de többre nem is voltam kíváncsi, és a lány válaszolt is, mélyen megvitatta velem a kérdést egyetlen szó kimondásával: csak, és megvonta a vállát, többször is...

... és Zoliék már régen hazamentek és magam maradtam ott, ezzel a lánnyal, ezzel az entitással, kit én választottam így, hát félismerősöket szedtem fel, hogy hazamenjek magam is, mert egyedül nem akartam útnak indulni, és kifele jöttünk a kocsmából, és azt mondtam, hogy elfelejtett szonok...

...és erre az egyik ember azt kérdezte, hogy mit jelent ez, és én azt mondtam, hogy ezt az egészet jelenti, ami itt van...

... miben ők is benne vannak, és én is benne vagyok, és együtt alkottuk meg ezt, mert annyira akartuk, hogy végül is engedelmeskedett a mesterséges fizika törvényének és materializálódott...

... valami különös módon erről tud mindenki, de senki sem akar tudomást venni róla, hogy egyazon tudat részei vagyunk mindenféle szaros filozófia nélkül, hanem elfojtják magukban ezt az érzést, és belekapaszkodnak a múlt, jelen, jövő fogalmába, és igeneiket, nemeket használnak, hogy ki tudják fejezni magukat, és ez nagyon szomorú...

... szóval ezt mondtam, és a tag furcsállva nézett rám, de láttam, hogy kapizsgálja amit mondok, és azt mondta, hogy ez kurva jó gondolat volt, mire én azt mondtam, hogy ez nem gondolat, hanem valami más, nem tudom micsoda, olyan elfojtott szonok...

...és ezek a félismerősök mindenáron verekedni akartak, és én nevetve fogtam le hol az egyiket, hol a másikat, míg a posta előtt tényleg összeverekedtek, és kissé nevetve néztem négyüket, ahogy a földre hullnak, összekapaszkodnak, de még egyszer sem csapták meg egymást...

... és hét óra körül lehetett, és ébredt a város, és ébredt a várossal a büntudat, és én ezt világosan éreztem, de nekem nem volt büntudatom...

... és jött egy férfi, és azt mondta, hogy szép magyar fiúk, hát miért kell verekedni, hisz jön a rendőrség és elvisz benneteket, és én vakarni kezdtem valamimet, hogy tényleg nem akarok a zsarúságra kerülni, pedig jó hecc lenne, miközben az egyik tag a földön azt ordította, hogy szétnyitom az agyad te geci, miért nem vagy otthon a feleségeddel és a gyermekeiddel, és akkor úgy döntöttem, hogy nekem ebből elég, hazamegyek, hazajövök...

... és otthagytam őket, és jöttem a sárga lámpák fényében, egy kicsit burkolóztam a felkelő nap sugaraiba is, mikor felhívott Zoli, és kérdezte, minden oké-e körülöttem, nem-e másztam bele valamiféle hülye bunyóba, vagy valami, és tényleg jól esett, hogy aggódik értem, és nevetve

mondtam el a történeteket, és mondtam, hogy megyek haza, ne aggódjon, majd holnap találkozunk, és letettem a telefont, és világosan éreztem

... a magunk választotta büntudatot és a különféle szabadságvesztéssel járó bűnök fogalmát, melyek az Istenbe, isten rendszerébe vetett hitben csúcsosodik ki, ám ideje lassan lejár, és hamarosan megváltozik a tudat, sikerül az elvonatkoztatás...

... most, mikor a lehető legnagyobb szüksége van a karakterek összhangjára a legnagyobb drámának, igen, most fog eljönni, mert szüksége nagyobb, mint bárminek is volt a történelem folyamán *bárminek*...

... és nem leszünk többé érdekek vagy hazugságok, egyének és életek és halálok - *ok*...

... és ott írtam meg drámámat, találtam meg a tökéletes összhangot a karakterekkel, de történés, idő nélkül, és semmi egyéb ez, mint emanáció, melynek te is részese vagy, hogy ezeket a szavakat elolvastad...

Így lehettem azon a reggelen egy magányos ember, kit soha többé nem hagynak egyedül a különféle elemek... Ott oszlott fel hitem a kifigurázott bibliai Istenben, mi ugyanakkor a lehető legtökéletesebben betöltötte szükséges feladatát, és csordultig telek köszönettel *érte* ezért, és imára kulcsolom kezem, hogy megkezdjem saját halhatatlan elmúlásomat abban a tudatban, mi csupán az érintésekből épült fel, melyekre éveken keresztül kerestem a magyarázatokat, és ideig-óráig hittem is ezeknek... és végre kifejezte magát abban a drámában ott, itt, melynek címe: elfojtott sanzonok...

... egymásban elfojtott sanzonok...

Késő juttatások meséje

Mesélj nekünk valamit, hiszen olyan szépen mesélsz - mondták nekem. Meglepődtem, bele-néztem a csillogó, meleg tekintetekbe. Helyzetteremtés, futott végig elmémen, helyzetterem-tés, semmi több. Tárgyalható különféle filozófiák, felfogások tükrében, de most egyiket sem tesszük. Az egyetlen *ehhez* fontos dolog: mi mindent kell megélnünk, hogy mesélni tudjunk és akarjunk. Végül is legalább ennyire lehetünk fontosak és komolyak, célzottak és fegyveresek.

De hogyan ringassunk el? Élesen, hidegen, bársonyosan, kielégületlenül, puhán vagy vakon? Annyiféle mód van! Hogy olykor a tematika teljesen felesleges, akár az idézetekkel teleírt könyvek. Mit várnak tőlem ezek a csillogó szemek? Egy újabb történet... Boldogan tenném meg... Megvan a pohár bor is hozzá. És cigaretta az asztalon, halk zene a háttérben. Nem lehet elmulasztani ezt a pillanatot, mikor nincsenek nyughatatlan vágyak, nincs magány, dübörgés, kompenzálás és igénylés, nincs szerelmi éhség, az elme óvatosan nyugszik az agysejtek között.

Ülök a barátok, ismerősök tudatának tükrében. Gyerekeket keresek, játszom velük, később lányok, asszonyok, tüzes éjszakák, vad, bársonyos csókok, később fegyverek, lövések, acél-csattogás, vér, temető, a végső nyugalanság; egy újabb tudatos és legalább ennyire tudattalan teremtés, szavakban való ringatózás, nemzet-nélküliség, senkit sem kényszeríteni ígéreteinek betartására! Nem is vagyok itt, s ha egy pillanatra megjelenek, nem maradhatok. Ne kérdezd, hová mentem, előttem ülök, tudatod tüzeiben. Milyen feloldódás ez?

Magányos. Szelíd mosollyal: Schopenhauer-i. Kissé ironikus is, de nem tehetek róla. Van annyi türelmed, hogy megértsd, meg akard érteni azt, miről beszélek? Van? Kérlek, ne hibázz, hagyjuk az értést máskorra. Legyen egy kis érintés, hűség és paráznaság nélkül. Különben is, azt hiszem, hogy ebből mindenkinek elege van, de nagyon jó ostoba tőkét kovácsolni mindebből. Ám mindenki felháborodik, ha ezt az ostoba tőkét kétségbe vonják: ugyanis kell, szükségszerű, hogy büntetni tudjunk másokat. A lehető legteljesebb megfelelés ez - egymásnak.

Ember mondja embernek: ezelőtt minden sokkal egyszerűbb volt, mert tudtam, hogy mit akarok. Mostanra ennek vége, teljesen. Vergődök a világban, különféle országokban dolgozom, pénzt keresek, hazajövök, eliszom, örülteként viselkedem - másoknak bulisan -, továbbmegyek, más országban ugyanez, nincs sok különbség az emberek között. Elmegyek Indiába vagy Tibetbe, inkább Tibetbe, és majd lesz valahogy. Aztán hazajövök, és minden sokkal nyugodtabb lesz. Remélem, az lesz.

India vagy Tibet. Gandhi vagy Buddha. Egyik sem a megnyugvás ösvénye, de most nem is ez a fontos. Sőt, ez az asszociálás most határozottan rossz, felületes, mégis szükségszerű, valamennyire, hogy utakon tudjunk járni. Nagy elődökről beszélünk, és ezért mosolyogni tudunk. Milyen szerencsések vagyunk! S ennek az embernek az élete ott van, kiterítve; nem tudok megszabadulni a képtől: elázott könyv lapjai száradnak a hunyorgó napon, és nem a meleg szárítja a lapokat, hanem a szél. A még összeragadt lapok hamarosan zajongni fognak a levegőben, egymáshoz csapódnak, végül egy erősebb szélroham a kiszáradt könyvet lelöki az asztalról. De ne feledd: van lelked, szellemed.

Ó, most ismét ironikus voltam! Nem tehetek arról, hogy a tanítások ereje sohasem állt meg a szabadban bár egy asztalon, mert a tanításokat nem szabad a földre helyezni (ne dobjátok gyöngyeiteket a disznók elé). Csak akkor, ha egy egész házat építettek az asztal köré. És végül

is, mi az asztal? A föld megmagasított felülete. Talán ez az egyetlen, mi valamennyire csodálatos benne. Hiszen megírták, hogy a kosár is azért használható, mert üres.

Mesélsz? - kérdezték. Mesélsz végre? Feleszméltem, és halkan azt mondtam, hogy éppen azt teszem. Mit mondtál, kérdezték; kénytelen voltam hangosabban megismételni: éppen azt teszem. Hallgattak, és valaki mosolyogva megkérdezte: miről szól a te meséd, hogy ennyire az arcodra van írva? Miért, mi van az arcomra írva? Egy meleg, némileg ragyogó tekintet. Akkor miért olyan nehéz értése? Csend. Érdekes - mondtam, pedig semmi egyébre nem gondoltam most, minthogy miként rakódik le a cigarettafüst kátránya a tüdőben, és miként nehezíti meg a légzést. Csak erre gondoltam, igen.

Halk tekintetek, még halkabb mozdulatok, ketten elnyomják a cigarettát. Kevés bor kerül a poharakba, a szájba, a nyelőcsőbe, gyomorba; az előbbi pillanat rituális megsemmisítése. Most miben létezzek? Egy mesében. Az ittlét örömében és nyomorában, időtlenségében, teremtésében, álmában és csodálkozásában. A Homo Faber verejtékében, a Homo Sapiens rakétájában, holdra-szállásában, egy szakácsnő sült húsában, farkas lopakodásában, Anzelm éveiben, Nonci kezében. És nem mondhatom, hogy nekem így jó vagy így rossz. Nem mondhatok semmit sem.

De nem tagadsz meg semmit, jól értem? Igen, nagyon jól érted. Csak lemondok a gondolkodás erejéről egy kis időre. Ritkán sikerül. Volt egy tapasztalatom ezzel kapcsolatosan: fejemet nagy ütés érte, tudatom elhomályosodott, és azt sem tudtam, ki vagyok. Tudtam figyelni ezt az állapotot, távolról, és megerősödött bennem az, mit már régen gondoltam: inkább alkotnak engem a problémáim, mint vagyok én itt ezekben a következményekben és kapcsolatokban. Az elhomályosodott tudatban nem volt helye ezeknek a viszonyulásoknak, nem volt ráció. Bevallom, ijesztő volt. Az én minden erejével azon volt, hogy felszínre törje magát, és ismét kapcsolatokat teremtsen. Viszonyuljon, ítélkezzen, tőkét kovácsoljon.

Ezek után már azt sem tudom, hogy milyen halottnak lenni, pedig egy időben azt hittem, tudom. Később kezembe került egy könyv, benne Szókratész egyik híres kijelentése: tudom, hogy nem tudok semmit. Rájöttem, a halálban az az ijesztő, hogy a beavatkozás elmarad. Talán, talán így van. De ha elmarad, valóban így van, a tehetetlenség erejével nem tudom, miként fogok megbirkózni. Ki tudja, talán nevetséges is most erről beszélni. Csak még azt mondanám, hogy Szókratész kijelentése már önmagában annyit ad, hogy majdnem lehetetlen nem küzdeni vele. Illetve az is, hogy megküzdjünk vele.

Miért? Mert az értékek világában élünk. Ő meg azt mondta, hogy soha nem tanul semmit, minden pillanatban egyfajta tabula rasa. S ha így van, Szókratész értéktelen. Ugyanis itt éppenséggel az értékek megszerzése és megtartása, és újabb értékek megszerzése az újabb értékek megtartásához van. És így tovább és tovább... Most képzeld el, hogy lemondasz minden értékről, mert tudod, hogy nem tudsz semmit. Értéktelen leszel, nem vagy hasznára senkinek sem. Ennek a társadalomnak végképpen nem. Sőt, ez által veszélyes leszel, mert tudod, hogy nem tudsz semmit, és ezzel azt tudod, hogy nem tudhatsz semmit. De az én tudni akar, az ennek ki kell terjeszkednie. Csak így van értéke. És így lesz *csak* értéked. Ha homályos a tudatod, éned eltűnik. Megéled, hogy nem tudsz semmit.

Ó, miért is ülök itt? Miért is vagyok itt? Ki tudja, talán azért, mert elfeledtem a hovatartozás ígését, és megelégedtem egyetlen ember szeretetével. Mindent egyetlen lapra tettem fel, és vesztettem. Most adósságomat törlesztem, különösen kéjesen, a halál ízével poharamban és számban, gyomromban. Adósságom törlesztése a beléd vetett hit pocskék, visszaélt ereje, mondhatnám fennköltén, hogy meghúzódjak a nagy szavak árnyékában, és mások vágyaiba kapaszkodjak bele, így feledvén a sajátjaimat. Tudom, nem érthető. De ez is a mese része.

A te meséd sokkal érdekesebb, azért, mert az én mesém neked érdekesebb a sajátodnál. Nyakatekert kijelentés, a nihilizmust idézi, és a megfelelést, mégis. De így vagyok és vagy *gyémánthálónkban*. Az értésnek lassan semmi, de semmi értelme. Marad a szomorúság, mikor nem is tudjuk, hogy mit veszítettünk. Én téged, te engem. Egészen jó gyerekmondóka lehetne belőle, ki tudja, talán megfelelénk vele, benne. De ez is a mese része. Az igazságok kuncogó meséje, félhomályos szobából, fehér gyertyák pislákolásából.

- De mit akarsz?!

Csitt, gyermekem... ezt a kérdést talán fel sem kellene tenni, ugyanis válaszra kényszerítesz, és máris következik a célkitűzés, az elhatározás, a viszonyulás és a megfelelés. De ha már feltetted a kérdést, vagyok tisztelettel, és válaszolok: azt szeretném, hogy ne fájjak. Tényleg... Ne fájj bennem, ne fájjak benned. Látnod, nem is olyan bonyolult. Egy időben úgy fogalmaztam meg ezt, hogy haza akarok menni. Aztán az otthonban sem leltem semmi ígéretet *erre* a nyugalomra.

Talán nem is kellett volna meséljek, teljesen magamba estem vissza. Enyhe, lassú, bársonyos leszállása az érzéseknek, pihentető és halálos. A mesterséges fizika állapota. Szinte teljesen elpusztít az, hogy nincs semmi szakrális ebben a létben, világban. Csak a túlmagyarázott és vakon művel művi vágyak. Az utolsó megfelelés: hogy megfeleljünk azoknak a vágyaknak, melyekről azt hisszük, hogy a mieink. Nem gondolatok erre? Semmi baj, még semmi baj. Van, kinek mások halála kell az értéshez, a felszabaduláshoz. Szomorú, nagyon szomorú, gondolom, ez majdnem betegesnek tűnik.

Gondolom, azonnal feltevődik a kérdés, hogy mi a szakrális. Nem tudom... Talán az, hogy nem akarsz kiérdemelni semmit sem, és foszlányokra tépeted a hited, és valamennyire abban is hiszel, hogy az értékek egyszer teljesen elpusztulnak. Talán az, hogy tudsz szeretni, és szeretve vagy. Nem vitázol, és nem fogadsz el, hanem létezel... Talán ez a szakralitás. Mikor nem kell kalapot emelni, mások vérében mosni kezünket, és rendszereket támasztani, hogy el tudjunk feledkezni magunkról. Igen, ez a szakralitás, puha és csendes, magába fogad, hogy nem is tudod, mi az akaratod eleme, lényege. De hiszem azt, hogy az akarat lényege mégis a szakralitás.

Persze, gondolsz most Istenre, Krisztusra, különféle prófétákra, de ne tedd. Az nem szakralitás, hanem megfelelés. Félelem másokért magunkban. A szentség teljesen más. A szent az, hogy tudja előre a sebeket, és felkészül a gyógyításra. S miközben gyógyít, sírja saját erejét, mert íme, előre tudta, és örül, mégis, mert tud *forrasztani*. A szent nem unalmas, és főként nem is tudja magáról, hogy szent. Azt te tudod, ez a te kapaszkodód a szentben. Eléggé érthetetlen voltam. Azt hiszem, igen.

Hogy miért mosolygok? Mert szomorú vagyok, nagyon. És nagyon szívesen meghalnék másban, de nem tehetem, nem engedi a mesterséges fizika. Gyűlölöm ezt a tudományt. Azt mondja, mindent mi teremtetünk, ezért maradéktalanul magunkat okolhatjuk mindenért. Ám világosan érzem azt is, hogy nem teljesen van ez így. A mesterséges fizika leegyszerűsíti a világot, s egy kicsit a gondolkodás megkerülése is. Tényleg gyakran van az az érzésem, hogy bizonyos állapotokért nem vagyok felelős, bizonyos helyzetekbe nem én mentem bele, hanem belevittek.

Egyre nehezebb másban bízni, mert elmarad az értés és az érzés is. És nem akarok placebókat, és nem akarom felfogni mások abbéli nyomorúságát, hogy placebókat akarnak. Illetve értem, és érzem is mások placebóit, és megijeszt, nagyon. Úgy érzem ilyenkor, hogy hiába élek, éltem. Elgondolkodom azon: mi történhetett velük, hogy ez *van*. És beszélnék nekik: ne, ne tedd ezt. Légy, maradj, kérlek, ne menj el. A szükség érzése nélkül van szükségem rád.

Van, aki ezt gyakorlatba ületi, vagyis meghirdeti a placebók elleni háborút. Mint minden háború, ez sem fog sikerrel járni. Szükség van arra, hogy belepusztuljunk örültségeinkbe, hidd el. Veszélyes és vad, csaknem eszméletlen kijelentés ez. De ez is a mese része. Gyakran hirdetik is ezt, igaz, a következményeket mélységesen elhallgatják, sőt, a legtöbb esetben talán tisztában sincsenek vele. De egyesek csak így jutnak el magukhoz, hogy saját vágyaikat akarják és fejezzék ki ebben a csupasz létben. Én soha nem fogom gyakorlatba ültetni a placebókat, és az ellenük való háborút. Különös... hogy gyönyörűen hull a hó, és a föld tele van latyakkal, sárral... Vagy nézzünk csak az ég fele? Majd ha bolond leszek. Jó, most nevettem egy keveset, kell, olykor nagyon kell.

Csillogó, meleg szemek, némileg révülten. Többé nem koccanó poharak, kevés bor, hunyorgó cigaretták, lassan teljesen elhamvadnak. Megjelent a magány az arcokon. És a szórakozottság is. Révület, magány, szórakozottság, botor testek magukba süppedése, egy újabb szereposztás kálváriája. De még nem teljesen van ez itt. Most csak az érthetőség határait feszegetik, és megjelenítik az önmagában lévő akaratot, hogy borzongjanak egy keveset, nem divatosan. Igen, a szereposztás tényleg holnapra marad, hála Istennek... Alig tudom mozgatni végtagjaimat.

Nem rejtettem egyetlen kártyát sem ingujjamba, talán nagyot hibáztam. Bár most sem kellene elővenni, és az asztalra vágni. Még elkapja egy szélroham. Időben és térben az utolsó szélroham. Szerencsére a mesemondóknak ritkán kell különféle kártyákat vágni az asztalra, még hülyének is neveznék őket, ha megtennék. Ide szerencsére nem kell a játék élvezete, elegendő a halk szavak csilingelése. Istenem, de jó, hogy a szereposztás most elmaradt... Így mindenki megpihenhet, ideig-óráig. Most nincsen szükség a valószínűség-számításra sem. Halk, bársonyos illatok...

Vitalitás. Semmi életszerű nincs abban, mit mondtál, miről beszélsz, mondták aztán később, s én úgy döntöttem, hogy valóban nincs. Mert nincs helye itt az életnek, géneknek, molekuláknak, atomoknak, biológiának. Hanem az alkotóinkról beszéltem, gondolatainkról, időt kerülgető érzéseinkről. Freud ezt a halálösztönként fogalmazta meg, talán azért, mert ő sem tudta megállítani az időt. Holott az idő nem létezik. Ki voltam gyereknek, már nincs a felnőttnek, a gyerek különvált a felnőttől, így létezik. Egyszerre élünk több helyen, több időben, egyszerre létezzünk. Azért, mert senki sem egyezett bele az időbe. Végül is csak viszonyítási alapként használjuk.

De így nem lehet életben maradni, nem lehet szociális életformát élni. Miért, itt ki él szociális életformát? Talán az, kinek a világ minden tudományára és kábítószerére szüksége van, hogy ezek a dolgok ne jussanak el elméjébe? A sokak és a kevesek mind ugyanazt akarják, a pusztát, egzisztenciát. Előbb vagy utóbb mindenki éhes lesz, egyszer mindenki fájni kezd, és nem önmagában, hanem másokban. De most van ki fázik, van kinek melege van, s ezért van viszonylagos egyensúly. Valaki tüze valaki melegét feltételezi. Mi lesz, mikor kialszik minden tűz?

Talán az lesz az egyetlen momentum mindenki számára, hogy nem fenyegető a halál, és az elmúlás felragyog a maga teljes szépségében. Többé senki sem félti a vitalitást, az atomokat, molekulákat, géneket. Az idő tényleg megtorpan, elveszíti megszemélyesített mivoltát. Megszűnnek létezni az ideális államformák, eszmék, gondolatok, micsoda pokol ez. De talán hagyjuk most... mert ez is a mese része, öröme. Nehéz mesélni... Félni kell az értéstől, elsikkad az érzelem. Holott az érzelmek élnek általunk. Éppen ezért.

Ez nagyon nehéz. Igen, az, nem tehetek róla. Pátosszal mondhatnám: azért, mert csak ez maradt. Még nem döntöttem el, hogy ez hazugság lenne-e. Talán nem is tudom eldönteni, még nem. De hogy tele van félelemmel, az biztos. Magánnyal, egy kevés örülettel. Mit tegyek, nem tudok kedvesen mosolygó történeteket mesélni, most nem. Túl sok hiány van bennem, túl sok hiányt ruháztak rám. Hogy már meg sem tudom különböztetni, mi az enyém ebből az egészből. Olykor dühös vagyok ez miatt, máskor meg szomorú. És nem tölt el büszkeséggel az a tudat, hogy mindez: az enyém. Vannak ostobák, kik ezt ébredésnek nevezik. Nekik ígéretekre van szükségük.

Helyesen teszik, életük abban a pillanatban így teljes. Nekem meg úgy, hogy tudom ezt. Így el lehet kerülni a megfelelést, a különféle félelmeket. Meg kell bocsátani azoknak, kik ígéreteket kérnek, és azoknak, kik adnak. Ám ezt tudni meglehetősen magányos dolog, teljesen logika nélküli. De végül is eléri célját, mert elsikkadnak az értékek, és a becsület, mint vitalitás, eltűnik. Ha úgy tetszik, a természetesség lép helyébe. Az állapot, melyben nem kell ígérni. Nincs magány, összetartozás, megszemélyesítés, hanem a dolgok tényleges fénye. Ironikusan: csak ez van, sőt, ez lesz. Fura órája az értékek halálának. Végül is semmi különös nincs ebben. Az élet minden pillanatában megéljük ezt, hát nem lesz különös, ijesztő, halálos.

Nem tudom, miért mesélek erről, hiszen akkor én ismerem legkevésbé az értelmét. S miközben mégis mesélek, ott vagyok a sűrű hóhullásban is, édesem szobájában, halk szeretkezés hangjaiban, a nemtelenség megalkotásában, hol a megfelelés egyetlen csókba sűrűsödik, és megszűnik létezni a férfi és a nő, holott éppenséggel e kettő szubsztanciája a leglényegesebb. Igen, ott maradtam, és még engedélyt sem kellett kérnem, szerencsére. De azt hiszem, hogy túl sokat veszítettünk. Helyette értelmet és kényelmetlenséget nyertünk. A szükségtelenséget.

Mesélsz még erről? Nem tudom, lehetséges-e. Talán ha lehetnék olyan csodamester, ki egyetlen érintéssel átadja azt a pillanatot, mikor picit reszketve féltünk az elmúlástól, az ébredéstől, a megfeleléstől. Hát nem csodálatos? Nincsen semmiféle filozófiai nagyság sehol, nem is lehet. Érzésbéli szó van: nem bírom tovább, így a puha ajkak találkoznak. Némileg éhesen, de egymást beteljesítve. Akkor az ott nem volt a késő juttatások meséje. Miként van most, hogy mindezt elmondtam nektek. De ti kértétek, hogy meséljek. Nem, nem hibáztatok, inkább örülök. Hiszen tudom, hogy mindez pontosan így történt meg veletek is.

Ezért remélem, hogy nem adtam választ egyetlen kérdésekre sem. És remélem, ti sem tesztek fel kérdéseket magatokban magatokról. Nem akarok nyitogatni és csukogatni. Különben ebből is egészen jó gyerek-mondóka lehetne, nem? Ó, most nem voltam ironikus, hanem inkább szomorú. Kissé vegyes érzés ez, van benne vágy, félelem, de úgy is mondhatom, hogy a beteljesülés elmaradt, legalábbis most nincs jelen. Nem, nem mondok ellent magamnak, hiszen még mindig ott vagyok abban a szobában, de nem őrök féltve semmiféle kincset. Ugyanis a padlóra bízom a bútorok tartását, a falakra a képeket, az asztalra a poharakat és a más tárgyakat, az épületre magam, magunkat, másokat.

Ti el tudjátok ezt fogadni? Nem, nem a szomorúságot, hagyjátok vágyaimat, és megoldásokat se keressetek, mert itt tényleg nincsenek elfojtott sanzonok. Be kell vallanom, kissé magam is meglepődök ezen. Ám szerencsére nem bűvületben élek, most nem. S talán ez a legnehezebb ebben a mesében. Vannak bizonyos dolgok, melyeket mindig későn juttatunk el, ezért találtuk ki azt a mondást is, hogy a történelem megismétli önmagát. Ha így van, akkor nagyon itt az idő túllépni, hazamenni. Mert bármilyen különösen hangzik, egy szoba üressége csakis magával a szobával magyarázható.

Nem igazak azok a legendák, hogy nem bútorozták be, nem lakták be. A szoba választotta önön ürességét. Kissé furcsa ez. Zénón arról beszél, hogy nincs mozgás. Barátja addig jár fel-alá a szobában, míg Zénón idegesen rákiált, hagyd már abba. Mire barátja kérdezi, hogy elismered már végre a mozgás létezését? Látod, így lehet az értelem legendáját megkövetni. Nem eszközként kezelni. Önmagában az értelem semmit sem ér. Még nem láttam értelmet sétálni az utcán, úszni egy tóban. S már ennek a feltételezése is örültség. De itt csakis jóindulatú örültség van. Igen, most tényleg ironikus voltam.

Mert vannak sokkal többek és sokkal kevesebbek. És létezik az is, hogy ez így igaz, az meg úgy - hadd fecséreljük egy keveset a szót a komolyság tüzeiben, tükrében, míg ránk nem szól valaki. És meg kell engednünk ezt: azért van hatalma, mert szüksége van rá. De ebben az értelemben élni nem lehet. Valami másra van szükség: megölni az elsikkadás legendáit, és utat engedni. Jobban nem tudom kifejezni, végül is rossz mesélő vagyok, annak ellenére, hogy ti az ellenkezőjét mondtátok. Igen, nektek azért vagyok jó mesélő, mert egyelőre nincs, ki más meséljen nektek. És én még nem készültem fel arra, hogy ne meséljek.

Igazán nevetséges minden kapcsolatot megszakítani bárkivel is. A tudatosság ereje itt szörnyű: potenciális kapcsolatunkat még nem vettük fel egy idegennel, kiről nem is tudunk, de kitagadjuk azt, ki az életünk része volt és marad. Sohasem fogom megérteni az elválás legendáit, bármennyire is üzöm azokat magam is. Nem örömem siratom benne, nem is múltamat, jövőmet, nem siratok benne semmit. Egyszerűen fájdalmat okoz, és majdnem kényszerít arra, hogy mindent felégessek magam körül, és természetesen másokat is bántsak.

Ha van a mesének magyarázata, akkor ez az. A mozgó lét majdnem halálos gyűlölete, a dolgok akaratos eltorzítása. Igen, itt rejtőzik némi filozófia is. Szerencsére nem a megfelelés filozófiája ez, hanem a pusztaság megfogalmazása. Olyan, mint mikor egyedül vagy a havas dombtetőn, szemben állsz a lenyugvó nappal, vörös sugaraival teljesen beborít. Akkor csak az van. És még sok más, számtalan példa, hogy azonnal bontsam a képszerűséget a sok és a számtalan szavakkal. De nem szabad megfeledkezni arról, hogy bizonyos értelemben egész életünk azért történt, hogy ott álljunk a dombon. De mondtam már, ez nem több és nem is kevesebb.

Azért eléggé nyomasztó ez az egész, ez a *kapaszkodás-nélküliség*. Olykor egészen nagy terheket rak a lélekre, igen, a lélekre. Melynek igaz természetéről még mindig fogalmunk sincs. Lehet, hogy olyan üres, akár a kosár, és éppen ezért használható. Úgy vagyunk használhatóak, ha vágyaink vannak. Ha nincsenek vágyaink, értéktelenek leszünk. Nem a megtagadás ez, hanem a nem vállalás. Remek kibújó lehet, torzított értelemben. Ha a maga pusztaságában érintjük meg, akkor ereje majdnem végzetes lehet. De ebben nincs semmi csodálatos, ezek nem mély gondolatok, nem is állapotok, hanem keresés, *és ezt találás*.

Más gondolat szerint mi látjuk a tárgyakat olyannak, mint milyennek akarjuk. Ám mi van, magamat szeretem benned? Nem, ez hamis. Bőségesen elegendő az, hogy felismerlek, megismerlek, és szeretni tudlak azért, mi vagy. Nem vagy számomra meghosszabbítása önmagamnak, ám ha egybe forrhatok veled, akkor csakis tökéletes, és nincs tovább. Igen, még mindig ott vagyok az édes szobájában. Nem keresek semmit, hangtalanul mondom ki az ígét, akárcsak ti: itt, így. Valamikor a teremtés is így kezdődhetett, ezt diktálja a logika. Hát nem nevetséges? Megmozdult Arisztotelész Mozdulatlan Mozgatója, így megkezdte saját halhatatlan elmúlását önön létében.

Talán jó lenne, ha ti is mondanátok valamit, igen, ti. Gyújtsatok rá, olyannyira figyeltetek rám, hogy elfeledkeztetek magatokról, és rólam is. Látjátok, ti így meséltetek, holott nem azokat a szavakat mondtam ki, melyeket hallani szerettetek volna. És ha jól látom, van még egy kevés

bor is, töltsetek a poharakba, hadd koccanjanak ismét. Örömeiket lelik benne, higgyétek el. Én is bennük, ki tudja, talán ez tölti el azokat örömmel. A föld örül, ha teremtet, ám gyűlöli, ha termelnek rajta. Igen, minden tud szeretni és gyűlölni. Minden tele van kis öntudatokkal.

Mosolygok, mert lám, mit mondtam. De a kis öntudatok gondolatot tényleg szépnek találom, holott olykor eltölt félelemmel, mert a megsemmisüléssel fenyeget. Ne, most ne meséljünk tovább, inkább hörpintsük ki a bort, s lassan talán menni is kellene. Eleget bámultam Nonci kezét, túl sok emlékekkel töltött el. Nem akarok egyedül menni, nem, hanem eleget meséltem. Higgyétek el, ti is sokat meséltetek mesém közben. Csaknem megfoghatatlanul sokat. Ostoba szimbólummal élve: hatalmas sziklák erejébe rejtőztünk e néhány óra alatt. És a sziklák érzéstelenül fogadtak bennünket, ők sokkal jobban tudják szerepüket.

És igen, a mi szerepünket is. Ülünk tudatunkban, és ők a mi tudatunkban. Ők egyszerre vannak jelen Indiában és Tibetben, bennünk. Úgy is lehet fogalmazni, hogy az arany csak azért fénylik, mert mi úgy akarjuk. Mennyivel könnyebb a szikláknak, nem? Másként fogalmazva, ismét: nem is olyan nehéz mesélni, ha minden egyszerre van benned. Nem szétválasztva, hanem egységet alkotva. Örömem benned, másokban, magamban, a *gyémánthálóban*.

Hogy miért a késő juttatások meséje? Tényleg nem tudom. Illetve... valamennyire igen: mert meg kellett születessen, igen. Születése természetes, mert valaminek a következménye, s itt valamennyire igaza is van a logikának. Ám az út, mi ehhez vezetett, már az eltorzulás következtében jött létre. Igen, torzult dolgok is elsősorban természetest szülnek, aztán jöhet az elváltozás, eltorzulás. Talán ezért a késő juttatások meséje. Melyben sehol sem lehet elmondani, hogy: nehogy! Mert nem kér semmit, sőt, kételkedem abban, hogy van célja. Nem, nincs, csak öröme van önmagában.

Menjünk, lassan tényleg menjünk. Fáradtak a pincérek, egyikük már el is aludt, egyre halkabb a zene is, minden fáradtságot üzen, ne éljünk vissza velük, magunkkal egymásban. Olykor tényleg könnyebb, hogy máskor nehezebb legyen. Hiszen van nehezebb és könnyebb álom. Válasszon mindenki magának itt, ebben a késői órában. Én is választok: visszamegyek abba a szobába. A lakrész fürdőszobájában van egy óriási tükör, melyből mélységesen nyugodt ember nézett vissza rám. Megyek, megkeresem, vagy ki tudja, meg sem kell keresnem, mert el sem veszítettem.

Istenem, milyen jó érzés...

Megtagadott tragédia

Így vagyok én neked. A többről fogalmam sincs, nem lehet. Egyre jobban nem értem őket. Egyre jobban nem értenek, hogy a tanulás, és annak lehetősége, a lehető legteljesebb legyen. Van humorérzéke a sorsnak. Az áhított szükségszerűségnek...

Mosolygok, és a tükör válaszol. Nincs ebben semmi különös, ebben a rendszerben. Reggel nyolc óra, tél, mínusz tizennyolc fok, itt a fürdőben meleg gőz, a tükör is alig látszik. Éjszaka a szerelem jegyében telt. Most mosakodom. És játszom a gondolatokkal. A kifejezéssel. Az örömmel és a kábulattal. A tükör érintése hideg, ahogy letörlöm a gőzt. Álmos, de felvillanyozott alak bukkan fel benne. Végre - szerelem. Nevetséges. Anyaszült meztelenül a sárga fényben, tizenhat négyzetméteren. Olyan vagyok, mint egy bepólyázott bábú, környezetem által bebugyolálva, melegen tartanak, mert szükség van rám, holott ezt a szükséget bizonyos módon pontosan én szabom meg. Hiszek a falakban, s azok cserébe melegen tartanak.

Borotva, borotvapamacs, borotvakrém, pohár, törülköző. Módszeresen előkészítem mindazt, amit használni fogok. Nem sietek, nincs hová. Enyém a mai nap, holott milliárdokkal osztom meg. Alig látom magamat a tükörben, folyton gőzös lesz. De többszöri próbálkozás után sikerült kitűnően megborotválkoznom. Csak egy helyen vágtam meg magamat. Tapaszt ragasztok rá, azonnal elzárja a sebet. Pár perc múltán nyoma sincs a kis sebhelynek. És erre már meg is telt a fürdőkád. Nem szeretek tusolni. Nehezen lélegzem, talán túl sok itt a gőz.

Lassan ülök bele. A forró víz csaknem ölelve fogad, még szexuális izgalmat is érzek. De nem akarom Laurát a kádban. Ez most az én pillanatom, percem, időm, a reggelinél majd ráfigyelek. És megpihenek a fürdőkádban, pár pillanatig még a nedves, sikamlós álmam is elősurranak, enyhe remegést érzek testemben, hogy önkéntelenül is hímtagomon találok a kezem. Markolás, eleresztés, pillanatnyi nyújtózkodás, nem több. És alámerülök az üvegekádban, alig létezve, még önön tudatomban is. Tudom a víz fodrozását, klóros ízét, illatos hanyagságát, néma lustaságát. És percekig vagyok itt így, elevenen eltemetve, íz nélküli időtlenségben.

Kilenc órakor lépek ki a bérházból. Laura még nem ébredt fel. A garázsnál jut eszembe: a kulcsokat a lakásban felejtettem. Visszamegyek. Hihetetlen csend van ebben a bérházban, egyedüli lakó vagyok. Csak a korhadó lépcsők reccsennek olykor, akkor ijesztően. Havonta vagyonta kerül, hogy egyedül lehessen ebben az épületben. Kivettem mind a tizenkét lakrészt, egyet használók.

Nyitom az ajtót, belépek. Kellemes a mai reggel. Hidegében erős napsütés, a hó szikrázik mindenfele. Sárgás-fehér fényözön önti el az egész házat. Kissé létezem is benne, de csak mérsékelten. A konyhába megyek, keresem a kulcsokat. Végül a hálószobában találok meg, az éjjeliszekrény háta mögött. Odébb kellett tolnom a bútort, Laura felébredt. Álmosan néz rám. Bosszús lettem: eddig az enyém volt a reggel, most rá is figyelnem kell. Szerencsére a lány túlságosan álmos. Néz, nem szól egy szót sem.

- Aludj csak, édes - mondom -, néhány perc múlva itt is vagyok.

Remekül palástolom bosszúságomat, szinte büszke is vagyok rá, Laura leteszi fejét a kilaposodott párnára, tovább alszik. Megkönnyebbülten megyek ki a házból. Mégiscsak enyém ez a reggel...

Szeretek vásárolni, bár ritkán teszem meg. Szeretek vásárolni, mert nem kell tekintettel legyek a pénzre. A nagyvárosban senki voltam az üzletben. Itt, ebben az alig hetvenezer lakóssal bíró városkában nagymenő kutya lettem. Ahogy itt mondják. És a pénzem is sokkal többet ér. Itt

egymillió annyi, mint a nagyvárosban négy. És persze ez nagyon tetszik nekem. Havi keresetem mintegy hárommillió. Itt több mint sok.

Kedvemre válogathatok a sok áruból. Senki nem szól rám, ha túl sokat időzöm a termékek előtt, túl sokat fogdosom azokat. Tudják, sok pénzem van, és rengeteg mindent fogok vásárolni. Telerakom a bevásárlókocsit, a sorban mégis előre engednek. Én biztosítom a városban lévő munkahelyek harmincegy százalékát. Nevetséges hatalom, de játéknak kitűnő. És szükségem is van erre a játékra, de hogy miért, pontosan magam sem tudom.

Felnyitom a csomagtartót, telerakom. Lecsapom, beülnék az autóba, mikor öreg nénike állít meg. Koszos, ruhája rongyokban, bőre piszkos-sárga, bal csuklóján piszkos géz. Alig ér a mellemig.

- Csak egy keveset, kérem, ne haragudjon... - mondja, s rám mered vizenyős szemével. Koldus. Szinte hihetetlen. A reggel ez után már nem az enyém, Laura is felbosszantott, és semmi pénz nincs nálam, bankkártyával vásároltam. Hagyjon, mondanám neki, de tekintete valamiért zavarba hoz. Felnyitom a csomagteret, egy üveg üdítőt nyomok a kezébe, és azt mondom, menjen innen, hagyjon békén. Úgy áll ott a hidegben, az üdítővel a kezében, mint a nagy melegtől olvadásnak indult gyertya. Dühösen vágódok a kormány mögé. Holnap felhívom az üzlet tulajdonosát, ráparancsolok, hogy tüntessék el a koldust a környékről. Engedelmeskedni fog. Akarom.

Ugyan megnyugszom, mire hazaérek, de a düh emléke benne fog maradni a napban. Tíz óra. Kipakolom a sok cuccot, valahogy felhurcolom az emeletre. Reggelit készítek. Nem nagyot: tojás, sonka, némi ízesítő. Azért meglepem Laurát az ágyban. És persze kávé.

Úgy alszik, hogy a takaró lecsúszott a testéről. Gyönyörű teste határozottan izgalomba hoz, leteszem a tálat az éjjeliszekrényre, ledobom ruháimat, melléje bújok. Feszült vagyok, ő majd segít megnyugodni. Csókokkal ébresztem, végigsimogatom testét, néhány percre elrejttem arcomat, számat combjai között, ő halkan felsóhajt, lábát teljesen széttárja. Behatolok testébe, lassan-lassan, megfeszülök a kéjtől, magamhoz ölelem, megcsókolnám, de akkor megcsap bűzös, reggeli lehelete. Sietek befejezni az aktust, elmaradt a feszültség feloldódása. A reggeli is kihűlt. De elfogyasztjuk. Kedvetlen vagyok, olcsó kielégülés húzódik testemben, Laura szájszaga egyre és egyre nyelvemre csapódik emlékeim közül.

Amíg fürdik, az ágy szélén maradok, semmi kedvem felöltözni.

- Használhatom a fogkefedet, édes? - kiált ki a fürdőszobából.

- Nem! - kiáltok vissza enyhe undorral. - Vásároltam neked egyet ma reggel, ott találsz a tükör előtt.

- Igen... - hallom a határozatlan választ. Recsegés.

- Igen, meg is van! Édes vagy, tudod?... - állít ki a fürdőszobából, szájában a fogkefe, fogpasztától habzik az arca. Istenem... De azért mosolygok. És bólogatok is, holott arcul ütném. Dél körül színi viszem. Nem régen vásároltam egy kis házat a hegyek között, nincs messze a sípályáktól. Ott töltjük az éjszakát. Holnap is szabad vagyok. Hétvége van.

Alig egy óra múltán meg is érkeztünk. Ahogy a lány kiszáll az autóból, azonnal elhányja magát. Itt, mindenki előtt. Rámordulok, uralkodj magadon. Úgy vezettél, mint egy őrült, mondta, és akkor szinte meg is sajnáltam egy keveset. Innen gyalog megyünk a házhoz, tizenöt perc. Kellemes meleg fogad, otthon telefonon hívtam a kazánt, hogy bekapcsoljon. Laura alig néhány pillanat alatt teljesen otthon érzi magát. Ledobja a csomagokat, körbetáncol:

- Istenem, imádom, hogy gazdag vagy!

Fanyarul mosolygok. Pénz. Van, kész, legyen elég. De tudom, azért gondolhatom ezt, mert van pénzem. Ledobom a csomagokat magam is. Valahogy idegenkedem a háztól, nem tudom miért. Behúszom a sötétítőket, zavar az éles fény. A fürdőszobába megyek, zuhanyoznom kell, ismét. Laura követ. Összebújunk a meleg vízszög alatt (miért nem vásároltam ide is fürdőkádát!). A lány meztelen közelségemet keresi, s bár kilökném a fürdőből, magamhoz ölelem. Nedvesedő hajába rejtem arcomat, nincs kellemetlen szaga. Keze az ágyékomon, pillanatok alatt merevvé varázsol. Nincs előjáték, hevesen testébe hatolok. Egyre lázasabb az aktus, Laura a fürdő ajtajához ragad. Arcát sem látom, minden tele van gőzzel, Laura egyre nehezebben zihál. Igen, most kiadhatom feszültségemet, teljesen. Egyre hevesebbek lökéseim, Laura már jajgat a kéjtől. Eleinte ritmikusan, aztán egyre ziháltabban, végül már hörög. Vad baknak érzem magamat, büszke vagyok férfiaságomra, pusztá erőmre; ismét az időtlenségben lelem magamat, s Laura jelenléte már nem számít, egyáltalán nem. Percek múlnak így, és a rövid, *levezetőnek* indult játék hosszú szeretkezésé alakul át. Órákig vagyunk a fürdőben, számtalan orgazmus után mindketten az ájulás küszöbére kerülünk.

Már késő délután van, mire rászánjuk magunkat a síelésre. Laura boldog, nem érzi az én kielégületlenségemet, azt hiszi, erőt adott nekem, holott csak általa bizonyítottam be magamnak a saját erőmet. De vagyok annyira tapintatos, hogy ezt most nem érzékeltetem vele. Hiszen alig tegnap óta a szeretőm, addig különféle összejöveteleken találkoztunk. Senki barátnőm nem volt ebben a városban, túlságosan sérült múltat hoztam ide magammal. Az intimitás némileg elborzasztott, vagy hidegen hagyott, magam sem tudom. Igen, sérülések következménye lettem.

Éjfél körül eloltják a fényeket a pályákon, hazamegyünk. Semmi kedvem valami klubba menni, ahogy Laura javasolja. Duzzog, de beleegyezik. Kiadós vacsora, ágy, elutasítom közeledését, nem, aludni akarok, vagyis inkább nem kívánom őt, nem sok értelme van. Most is duzzog, de átölelem, s ez segít neki a megnyugvásban, elalvásban. Végül ismét egyedül maradok. Óvatosan elveszem karomat, odébb húzódok. Teljesen üresnek érzem magamat, úgy fekszem mellette, hidegen, acélosan. Végül belefáradok ebbe az állapotba, igen, szükségem van valami melegre. Csak óvatosan...

Felkelek, elhúszom a sötétítőket. Beragyog az ablakon a jeges, ám puha éjszaka, valamennyire jól érzem magam. Cigarettrára gyújtok, anyaszült meztelenül állok az ablak előtt. Elmerülök önmagamban olyannyira, hogy a cigaretta ráég a kezemre, ez magához térít. Laura mozdulatlanul fekszik az ágyon, még lélegzését sem hallom; mintha valaki titokban belopózott volna, és megfojtotta volna a lányt.

Úgy döntök, elmegyek ki az erdőbe. Gyerekkorom óta nem voltam a havas erdőben éjszaka. Akkor nagybátyám vitt el, szánkón, melyet két ló húzott, két sovány ló. Fel kellett mennünk valahová az Isten háta mögé a hegyekbe, mert egy karámra farkasok támadtak, és az egyik juhász életveszélyesen megsérült. Segítenem kellett nagybátyámnak, hogy miben, arra már nem emlékszem. Mire odaértünk, a juhász már menthetetlen volt. Előttünk hörögte ki a lelkét. Most, hogy ez eszembe jutott, nem tudom elválasztani: a juhász halálhörgése olyan volt, mintha a szokottnál nagyobb orgazmusa lett volna. Akárcsak Laurának szeretkezés közben.

Melegen felöltözök, halkan, egészen csöndben. Nincs szükségem buta kérdésekre. Be sem zárom magam után az ajtót, hanem nekivágok a havas erdőnek. Fenyő mindenhol, fekete törzsek, fekete tűlevelek és jeges hideg, kevés hóhullás. A némaság olyannyira tompa, hogy szinte törni lehet, mint az üveget. Teljesen magam vagyok. Saját gondolataim visszhangja vagyok ebben a mozzanat nélküli, képszerű időtlenségben.

Végül lélegzeni kezdenek körülöttem a *dolgok*. Ott vagyok gyerekkoromban, alig hét évesen, iskolában, a valószínűtlenül színes ábécéskönyvvvel és a tintaszagú padokkal, krétaporos osztályokkal, a megvert hatodikos diákkal, kit nyolcan tepertünk a földre, mert állandóan piszkált bennünket; huszonkét évesen az első újság szerkesztőségében, ahol akkor mint kulturális szerkesztő dolgoztam, szakképesítés nélkül, és éppen azt mondja akkori huszonöt éves barátnőm, hogy többé nem akarja kapcsolatunkat, mert semmi jövőt nem lát bennem, és akkor ott megfagytak könnyeim valamennyire; tizennégy évesen, mikor megnyertem a város filozófiai versenyét, és ifjú zsenikén dicsőítettek, hogy halálra nevettem magamat, de azért jóleset ez a füstös győzelem; huszonhét évesen, mikor második barátnőm azt mondja négy év kapcsolat után, hogy nem bírja tovább, mert nem is tudja, miért, és akkor ott helyben pusztá kézzel fojtottam volna meg, de elengedtem halálát; tizenhét évesen, mikor valami hobók úgy elverték, hogy súlyos agyrázkódást kaptam, és napokig alig láttam valamit, de valamennyire élveztem, hogy hasogató agyamban alig-alig talál kapaszkodót a tudat; huszonnyolc évesen, két egyetemmel a hátam mögött - fizika és filozófia -, mikor a város legnagyobb cégének (most hagyjuk a neveket) voltam marketingigazgatója, és mégis egy senki voltam, és kitértak az igazgatótanácsból; elegem lett abból, hogy másoknak keresek milliókat, ide jöttem, itt élek négy éve, teljesen egyedül, és van egy Laura.

És itt vagyok, most. Elég ez, vagy kevés, nem érdekel, mert itt vagyok. Badarság. Itt túl kevés a ragyogás. Nevetnem kell. Miféle ragyogás?

Olyan hirtelen ébredtem az emlékek özönéből, érzetéből a valóságra, hogy megakadtam egy kiálló gyökérben, elestem. Éles fadarabba ütöttem homlokom, azonnal elvesztettem eszméletem. Mikor magamhoz tértem, észrevettem, hogy homlokomon a bőr felszakadt. Mérgelődtem: ügyetlen vagyok! Vissza kellett térnem a házba. A fürdőben alaposan kimostam a sebet, a bőr lefittyent. Ragtapaszt kerestem, úgy ahogy elláttam sebem. Laura nem ébredt fel. Holnap orvoshoz kell mennem, valószínűleg össze kell varrni a hasítást.

Reggel sokáig kellett volna magyarázkodjak, de nem tettem. Röviden, tömören megfogalmaztam az igazat, de már így is kényelmetlenül éreztem magamat. Laura féltékenységi színjátékot produkált, végül azt követelte, vigyem vissza a városba. Magam is oda akartam menni. Valamivel lassabban vezettem.

Haza sem vittem Laurát. Egyszerűen kiraktam a kórház előtt, és a sebészetre mentem. Összevarrták a sebet, megtiltották, hogy néhány napig dolgozzak. Az orvos ragaszkodott ahhoz, hogy kivizsgálják agyamat is, visszautasítottam. A rövid munkaszünetnek viszont titokban örültem. Ugyan, nem tartóztam senkinek sem felelősséggel, de így okom van magam előtt elrejtetni a megszokott munkát, rutint. Olykor halálosan unok pénzt keresni, de valójában ez az egyetlen élvezetem.

Szinte elvártam volna, hogy Laura az autó előtt vár rám. Bocsánatot kér viselkedéséért, én meg kegyes leszek hozzá. Nem így történt. Óvatosan hazahajtottam, és élveztem, hogy beteg vagyok. A délutánt teljesen egyedül töltöttem, ócska filmeket néztem és pattogatott kukoricát majsoltam. Voltaképpen a letargiában kerestem a fellelkesülést, a másságot, de estére határozottan unatkozni kezdtem. Hamar ágyba mentem, úgy kilenc óra körül. Tizenkettőig forgolódtam, sehogy sem bírtam elaludni. Végül vettem a telefont, és felhívtam azt az eszkortszolgálatot, melynek szolgáltatásait olykor igénybe szoktam venni. Hamarosan egy barna lány duzzadó testét kóstolgathattam, türtem, hogy a félhomályban bámulja a fehér kötést homlokomon. Micsoda fanyar kéjt nyújtott ez a lány! Mesterien bánt velem, de túlságosan is unott voltam. Ám, miután a lány elment, gyorsan el tudtam aludni.

Későn ébredtem, kilenc órakor. Megnéztem telefonomat, nyolcvanhárom nem fogadott hívás. Egyre sem válaszoltam. Hogy mégis adjak valami *munka-ízt* ennek a határozatlan és sápadt hétfőnek, felhívtam az üzletvezetőt, és követeltem, hogy távolíttassa el a koldust az üzlettől. Közben bosszankodtam, hogy a tegnap elfelejtettem ezt megtenni. Nem jellemző rám.

Az üzletvezető egy óra múltán hívott, s elmondta, hogy az üzlet környékén nem találtak egyetlen koldust sem. Közben meg szabadkozott az alkalmazottak ügyetlensége miatt. Édes vigyorral hallgattam, aztán szigort mímelve elmondtam, hogy ez mégiscsak túrhetetlen. Miután letettem a telefont, rájöttem, hogy nincs semmi tennivalóm. Gondolkodtam, felhívom az irodámat, végül nem tettem meg. Úgyhogy egész egyszerűen csak hátradőltem, és éreztem, miként csúszok lefele különféle szürke lejtőkön.

Szinte örültem, de ugyanakkor fintorogtam is, mikor Laura felhívott. Eleinte próbált valami-féle büntudatot kicsikarni belőlem, s mikor rájött, hogy ebben ugyancsak rossz emberére akadt, gyöngédebb húrokat kezdett pengetni. Végül ő kért bocsánatot idétlen viselkedéséért, és ezzel a lány még nevetségesebb lett előttem. De így is múlt az idő. Úgy egyeztünk, hogy este találkozunk. Ám délután fele vettem a telefont, és magamhoz parancsoltam a lányt. Nem bírtam tovább az egyedüllétet.

Úgy érkezett, mintha pillangószárnyai lettek volna. Mézesmázos hangon csicssergett körülöttem, különféle édességeket próbált belém tömni, s mikor látta, hogy meglehetősen szürke a hangulatom, hozzám bújtt, kacérkodni kezdett, hogy a végén felizgatott, és engedtem örömeinek. Miért is ne?

Másnap nem bírtam tovább, dolgozni mentem. Mindent rendben találtam, csak a játszma kedvéért ráncoltam össze néhányszor szemöldökömet. Este meg ismét találkoztam Laurával. A tegnap kikönyörögte, hogy adjak kulcsot a lakáshoz; valami bamba érzetnek engedelmességedve adtam is. Úgyhogy a lány meleg vacsorával fogadott, csemegének magát találta melléje. Elfogyasztottam mind a kettőt. Miért is ne? Végül is izgatott valamennyire a hosszú szoknya alól kivillanó fekete harisnya.

És így ment ez egész héten, hogy a végén már élveztem is valamennyire ezt az egészet. Volt benne valami biztonságérzet, melynek hatása volt rám. Ki tudja, talán a változatosság, semmi több, mindegy, badarság.

Szombaton reggel ismét ott találtam magamat a fürdőszobában, a tizenhat négyzetméteren, egy szerelmes éjszaka után. Hosszasan borotválkoztam, fürödtem, hogy az éjszakának végül nyoma sem maradt rajtam, bennem. És mentem a bevásárlóközpontba. Ismét teleraktam a bevásárlókocsit különféle dolgokkal, maga az üzletvezető tolt ki utánam az autóhoz. A végén rá kellett morduljak, olyan sokat szabadkozott magas hangján. Magamra hagyott. Elkezdtem megrakni a csomagteret, mikor:

- Uram!... Kérem, segítsen ki valamivel...

Éreztem, hogy minden vér kimegy az arcomból. Megfordultam. Szólni akartam, de nem tudtam. A töpörödött, hitvány koldusasszony folytatta:

- Arra sincs pénzem, hogy hazamenjek a faluba. Pedig itt lakok a közeli falucskában... Már nem bírják a lábaim... Segítsen ki valamivel, az Isten meghálálja.

- Nincs semmi pénzem - nyögtem ki végre. Szinte csodálkoztam, hogy ilyen nyomasztó, lebilincselő, szinte félelmetes hatással van rám, de végül rájöttem: Isten említése frusztráltta tett.

- Uram... Az Istenre kérem... Segítsen nekem... Nincs senkim... Segítsen nekem, kérem... Isten meghálálja. Mindenkim meghalt, egyedül vagyok, nincs nyugdíjam, senki sem segít rajtam...

... és így tovább, és így tovább, míg valahogy kinyögtem, hogy nincs pénzem, mert bankkártyával fizettem, és sohasem hordok magamnál pénzt. Végül, akárcsak a múlt héten, kiragadtam valamiket az autóból, és a kezébe nyomtam. Akkor tűnt fel, hogy a fásli most a jobb csuklóján van. De nem kérdeztem semmi. Bevágtam magamat az autóba, rátapostam a gázpedálra. Nem bírtam megérteni, miként lehetett ilyen frenetikus hatással rám az a töpörödött vénasszony. És hol van ilyenkor az a kibaszott üzletvezető? Maga tolja ki a kocsit az üzletből, s egyszerre eltűnik, hogy helyet adjon ennek az undok töpörtyűnek. És ez egy nagy bevásárlóközpont! Miként lehetett, hogy senki sem volt a környéken?!

Jaj... nem bírom, csak érjek haza minél hamarabb, bújjak be a lány mellé, s aludjak egy órát... Kezdjük előlről a napot... Igen, ez az egyetlen megoldás... Nem értem magamat. Dühös vagyok és szomorú, hogy legszívesebben örvöngve csapkodnám a kormányt, a műszerfalat. Csak érjek haza... Laura még alszik, biztosan alszik... Aludnia kell!

Nem, nem alszik. Viháncolva fogad, mihelyst belépek az ajtón. Most értékelni kellene ezt a viháncolást, ő boldog. De én olyan szomorú vagyok, keserű, ideges.

- Miért nem alszol? - reccsentem rá.

Meglepődik, sőt az a borzongás az is jelenti, hogy a szó legszorosabb értelmében idegenkedik tőlem. Mindegy.

- Hazamehetsz, ha akarsz - dobom oda neki, és leülök az ágy szélére. Fáradt vagyok, feltűnően fáradt. Lehet valami sajnálatos is bennem, mert Laura pár pillanatig néz, aztán odakuporodik mellém, átölel.

- Mi a baj? Kérlek, mondd el, hogy mi a baj. Tettem valamit? Tudom, bonyolult vagy, olykor félelmetes is, de... Mi a baj? Mondd el, kérlek, édesem.

Inkább menjen el? Nem, nem tudom, irtózom attól, hogy egyedül maradjak. Ne, ne menjen el, ha éhes is leszek mellette, legalább itt van. Nyomorult helyzet, legszívesebben elkapnám a lány torkát, és ott helyben megfojtanám. És akkor csend lesz, nem lesz függőség az ő tudatától. Vagy tévedek?

Nem tudok mit mondani, ezért perceként át hallgatunk. Aztán úgy tűnik, Laura mindenre egyetlen megoldást tud: szeretkezni. Az aktus közepén elmegy minden kedvem, abbahagyjuk. Megsértődik, a fene enne meg, ez nekem nem kell, nem, tényleg nem kell!

- Megyek, reggelit készítek - áll fel, és vesz valami fürdőköpenyt magára. Bólogatok, menjél csak. Jó téged itt tudni, de egy másik szobában.

Beállok a zuhany alá, előbb forró vizet, majd hideg vizet engedek magamra, hosszasan, s valamennyire megnyugszom. A kedvem még mindig pocsek. Borotválkozom, ismét. Aztán kimegyek. Semleges kis aktusok ezek, de mentenek valamit. Mit? Nem tudom...

Laura megpróbál nagyon kedves lenni, falatokat dugdos a számba, ölelget, puszil, ahol csak ér. Mindegy.

Aztán valami okot mégis talál arra, hogy hazamenjen. Este ismét találkozunk, ígéri, és bennem felcsillan az öröm szálnalmas szikrája. De nem tudok dönteni: azért, mert este ismét találkozunk, vagy pedig azért, hogy egyedül hagy. Mindegy. Legyen már valami!

Bezárom az ajtót utána. A nappaliba megyek, bekapcsolom a tévét. Bamba képsorok, valahol robbantottak a terroristák, ismét. Nem hiszem, de nem is érdekel. Mindig szükség van mondvacsínált ellenségekre, hogy legyen, miért erősnek tudjuk magunkat. És ott fekszem a heverőn, zavaros elmével, és a koldusasszony képe nem hagy szabadulni ebből az állapotból. Erős vagyok, megpróbálom józanon megoldani a problémát. Könnyörtelen leszek magammal, igen, erős és hatalmas és akaratos, igen!...

Nem megy, ó, nem megy!... Mit tegyek? Mit tegyek? Egyszerűen nem értem: miként zavarhatott meg ennyire az a rohadt koldus? Ha minden jól sikerül, jövő héten eddigi legnagyobb üzletét kötöm meg, és akkor visszamehetek a nagyvárosba is, ha akarok. És most rohadt koldusokkal foglalkozom.

Telefon, felhívom az üzletvezetőt. Néhány perc múltán visszahív, persze senkit sem találtak. Én vagyok a bolond, a paranoiás. Oh, és érzékeny, persze, miként is felejtettem el.

Valahogy eljön az este, és vele Laura is. Óvatosan nyitja ki az ajtót, ott talál a nappaliban. Egész nap ittam, borzalmasan nézhetek ki. Nem baj, majd anyáskodhat felettem. És azt is teszi. Szinte élvezem, hogy nyomorult állapotban vagyok, annyira jól végzi a dolgát. Azt sem engedi meg, hogy szóljak valamit. Igen, élvezem, hogy így gondoskodik rólam. Ezt az erőltetett anyaságot...

Ébrednem kell, erősnek lenni, valamennyire feledni a múltat, mindenkit benne, és csak a történések erejéből táplálkozni! Nem bízni magamat senkire, hogy ne legyek sebezhető. Nemhogy nem hinni senki szavainak, hanem nem foglalkozni senki szavaival, nem venni komolyan azt, és csak magammal törődni. Hadd legyenek eszközeim a töpörödött erejűek, mert szükségük van rám, igen! Szükségük van az emberre, aki hatalmat gyakorol felettük, így lesznek ők valamennyire erősek, csak azt nem fogják tudni, hogy ennek az erőnek jelentős részét elveszem tőlük, és cserébe semmit sem adok. Legyenek mozgó illúzióim, hadd legyenek így tudatukban, tükrükben!

És így felállok. Nem sietem el, élvezem a felállni tudás erejét. Késő este van, Laura már alszik. Halkan ébresztgetni kezdem, igen, most kívánom a lányt. Édesen ébred... Olyan puha az ajka, keze érintése hihetetlen izgalomba hoz... Játszunk, és élvezetet lelünk játékunkban... Hirtelen ötlet:

- Táncolj nekem - súgom fülébe, mire meglepődik, de néhány pillanat után kacérkodva felnevet.

- Táncolj nekem... - súgom ismét, és Laura büszke arra, hogy *így* kívánom.

- Várj egy keveset - mondja, és eltűnik a fürdőszobában. Mikor visszatér, leheletfinom fekete harisnyát visel, harisnyakötő, csipkés, áttetsző melltartó, teljesen átlátszó köpenyke. Meggyújt néhány gyertyát; zene nélkül táncol a sárga fényben, mozdulataiban olyan bujaság van, hogy felszisszenek, és magamhoz kapok. Percekig tart ez, hogy végül már nem bírom, felállok, odalépek hozzá, térdre ereszkedik előttem, felemelném, de nem engedi, most ő akar markában tartani engem, és én átengedem neki a hatalom látszatát, örömet, az én örömemre...

Kitűnő volt a hét...

Két olyan üzletet sikerült kötnöm, melyek minden reményemet felülmúlták. Ha minden rendben működik, soha többé nem lesz gondom pénzre, mi több, különféle alapítványokat hozhatok létre, támogathatom a rászorulókat ezreikre.

Csütörtökön úgy döntöttem, hogy néhány napra szabaddá teszem magamat és Laurát is. Repülőgépet béreltem, mindenféle utaztunk. Habár untam az út nagy részét, azért Hamburgban akadt egy említésre való dolog. Valamiféle klubban voltunk, alaposan belőve, mikor rám akadt egy kis csaj. Bár élveztem a dolgot, nem akartam Laurát megsérteni. Éppen az ellenkezője történt. A lány biszexuális.

Hazatérés után jöttem rá, hogy mintegy négymillióba került az öt napos kalandozás. Nem baj, mosolyogtam, és másnap megvásároltam a repülőgépet. Vigyorogtam, mikor az üzletkötést követően a helyi lap is beszámolt a vásárról. Kis emberek fantáziája vagy, élvezek tudatukban lenni. Ó, nem vetem meg őket, szükségem van rájuk az eszközhasználatban.

Laurát elvarázsoltam, és valamennyire Laura is elvarázsolt a lehetőségeivel.

A koldusasszony képe megmaradt. Ha eszembe jutott az az idegen érzés, idegesen kaptam valami munka után. Szerencsére a lány minden éjszaka velem volt, lefoglalt.

Ez volt az egyetlen dolog, mi felett nem uralkodhattam, és ez olykor bizony kétségbeeséssel töltött el. Ha másként nem megy, gazdaggá teszem azt a koldust. De az emberek maradjanak olyannak, mint amilyenek. Ne mozogjanak, mert olykor határozottan nehéz követni a mozgásukat. Ne fejlődjenek, csak jobb eszközök legyenek. Akkor miért lettem én a koldusasszony, a töpörödött vénség eszköze? Eh!...

Két hét telt el viszonylagos nyugalomban. Erőm nem hagyott el, pedig az *elhatározott* erő után általában a letargia szokott jelentkezni. Így élveztem a kicsik paradicsomát, mely egyre szebb lett, egyre szórakoztatóbb. Vagyonom növekedésével növekedik erőm, hírnevem is, holott egyiknek sincs sok köze igazi énemhez. Így leszek nagy a mások tudatában, én, a mindig éhes ember.

Aztán eljött az a szombati nap is, mikor ismét vásárolni mentem. És ismét találkoztam a koldusasszonnyal.

Már vártam, és ő egyetlen pillanatig sem késlekedett. Miközben raktam a szokásosnál kissé távolabb megállított kocsirakterét, végre meghallottam a várva várt hangot:

- Uram!...

- Igen... - fordultam meg. Nagyon vigyáztam, hogy semmiféle indulatot, készülődést ne lásson rajtam.

- Valami kis pénzt uram, kérem... - mondta. Most nem nézett rám, nem döfött meg vizenyős tekintetével, mint máskor.

- Természetesen... - mondtam, és zsebembe nyúltam, miközben lopva körülnéztem. Sehol senki. Hogy a fenébe teszi ezt?!

Akkor sem nézett rám, mikor elővettem a bőrbe varrt ólombotot. Harminc centi hosszú, pontosan megfelel a célnak. Akkorát ütöttem a koponyájára, hogy a vér azonnal előntötte. Egyetlen pillanatig sem tétozáztam, bedobtam a kocsirakterébe. Az üléseket már régen nejlonnal borítottam. Különben vagy egy órát készültem reggel erre a találkozásra, mindent szépen kiterveltem.

Úgy feküdt ott, mint egy szennyes, véres rongydarab. Rádobtam egy takarót. Nagyon kicsi ez a fehérnép. Nem néztem meg, hogy lélegzik-e. Tudtam, hogy nem, megöltem.

Még egyszer körülnéztem, sehol senki, az üzletnek a parkolóban nincsenek biztonsági kamerái. Gyorsan az autóba ültem, gázt adtam. Néhány percen belül otthon voltam. Kiemeltem a hullát a kocsiból, az emeletre vittem, s ott az egyik lakrészben elrejtettem. Most tényleg

örültem, hogy az egész házat kibéreltem. Visszamentem az autóhoz, eltakarítottam az ülésekről a nejlont, elővettem egy táskát, benne egy rend ruha, visszamentem a házba, a hideg lépcsőházban átöltöztem. Bepakoltam az ólombotot és a ruhát, mi addig rajtam volt, majd a kazánba dobom a táskát, a hullával együtt. De most vissza az autóhoz. Hihetetlenül meg vagyok könnyebbülve.

Laurát reggelivel ébresztettem, és a reggeli utáni szeretkezés is tökéletesre sikerült. Utána pedig a hegyekbe, a kis házikóba. És minden pompás, minden tökéletes, fel tudok oldódni, tudok nevetni, hogy Laura nagyon boldog. Egyre kedveskedik nekem, végül kiböki, hogy szeretné, ha feleségül venném, és én - miért is ne - bólintok egyet, igen, el lehet ezen gondolkodni. Alig egy hónapja ismerjük egymást, de lehetséges, minden lehetséges. A lány akkorát sikított, hogy a pályán mindenki bennünket nézett, karomba ugrott, mindketten elestünk; jaj, ő boldog, nagyon boldog, nagyon, nagyon boldog, mondja egyre, és összevissza csókol, hogy végül már kínosan érzem magam, de nem akarok rászólni, különben is, hadd örüljön magának. Kicsit el is vette kedvemet a nagy örvendezéssel, de legyen, a fene egye meg...

Annyira feldobódtam, hogy teljesen megfeledkeztem a koldusasszony hullájáról. Valamikor csütörtök este mondta Laura, hogy jobb lenne körülnézni a bérházban, mert valami borzasztó szag lengi be a lakást. Hm, észre sem vettem. De akkor eszembe jutott, igen, és arra gondoltam, hogy éjszaka bedobom a kazánba a tetemet. A táskával együtt, hogy nyoma sem maradjon ennek az egésznek.

Hajnali három óra körül lehetett, mikor óvatosan kimásztam Laura mellől. Elvettem a kulcsokat, kinyitottam az első emeleten lévő lakrész ajtaját. Olyan bűz fogadott, hogy azonnal hányingerem támadt, ám uralkodtam magamon. Megkerestem a hullát, a picébe siettem vele. Alig láttam valamit a zseblámpa fényénél, nem tudtam jól tartani sem a hulla miatt, úgyhogy kénytelen voltam villanyt kapcsolni. A kazán mellett a földre dobtam, visszamentem a táskáért is, a fal mellé dobtam, majd kinyitottam a kazán ajtaját, felemeltem a hullát, és a tűzbe dobtam. Szörnyű a bűz. A lángok közt a koldusasszony még jobban összezsugorodik. Égetem a problémámat, és annyira szépnek találom a folyamatot, hogy nyitva hagyom a kazán ajtaját, nem törődöm a szaggal, hanem bámulom a lángokat, az égő hullát. Percek múlnak el így. A tűz létezik az én tudatomban, szinte irigylem ezt a hatalmat, a megsemmisülés hatalmát. Pedig csak kémiai reakció...

És így üldögelek a nyitott kazán előtt, belemerülve a szépségbe, mikor megzavarnak.

- Mit tettél? Istenemre, mit tettél? Mit tettél, te mániákus örült? Jaj, Istenem...

Laura, felébredt. Ott áll az ajtóban, sikoltozik, egyre és egyre Istent emlegeti, hogy már őrvöngeni kezdek én is. Ki tudja, mennyi ideje áll ott, én barom, teljesen megfeledkeztem róla.

- Figyelj... - állok fel, és megyek feléje.

- Maradj ott! Ne közelíts! - ordítja, s a félelem az arcán annyira megszépíti a lányt... Ahogy feléje megyek, belerúgok a táskába. Igen, ezt is tűzbe kell dobnom. Lehajlok, kiveszem belőle a kis botot. Laura felé megyek.

- Figyelj rám, édes, meg kell értened - mondom neki, és próbálok minél édesebb, mi több, együtt érző arcot vágni.

Mozdulni sem bír, egyre engem néz. Egész teste remeg, kész csoda, hogy nem veszítette el az eszméletét.

- Figyelj édes, meg kell értened... - érek oda hozzá, és megsimogatom az arcát. - Nem tettem mást, mint megoldottam egy problémát. Hidd el, nekem sem jó ez, hidd el, édes...

Egyetlen szó sem hagyja el az ajkát, úgy néz rám, mint akit hipnotizáltak. És ez zavar, nagyon zavar. Jobban megfogom az ólombotot. Miért nem menekül? Miért nem? Jobban tenné, hiszen most meg fogom ölni.

- Nem is tudod, mennyire megnyomorított az a rohadt koldus - mondom, és magamhoz ölelem a lányt. - Nem is tudod, mennyire szükségem volt, van erre... Nem is öltem meg, ha úgy tetszik. Csak... - és ekkor nem tudom, mit mondjak, de már mindegy is.

- Koldus volt? Te megöltél egy koldust... - mondja Laura. Eltaszít magától, hihetetlen erővel. Szaladna, de gáncsot vetek neki, elterül a betonpadlón. Állát beüti, kireccsennek metszőfogai, szája felhasad, vér önti el az arcát. Artikulálatlan hangokat hallat, tétován arcához nyúl, ránéz véres kezére, eszméletét veszíti. Nem baj, így sokkal könnyebb lesz minden, gondolom. Ott állok felette, pillanatig sem sajnálom. Letérdelek melléje, két kézre kapom a botot, belecsapom tarkójába, hogy az agyvelő cafatokban repül ki a koponyából. És leülök a hulla mellé, felhúrom a térdem, átkulcsolom, nem gondolok semmire. Nyugodtnak érzem magam, egyfajta luciditás uralkodik elmémen. Kitűnő állapot.

A kazánból kiáradó forráság térít magamhoz abból a különös állapotból. Laura testét is a tűzbe dobom, a táskát is, majd levetem ingem, megpróbálom összeszedni az agyvelőt, eltakarítani a nyomokat, valamennyire sikerül is. Végül anyaszült meztelenre vetkőzöm, a ruhát a tűzbe dobom, előkeresem a zseblámpát, lekapcsolom a villanyt, a lakásba megyek, forró vizet engedek a fürdőkádba. Hajnali öt óra lehet.

Mintegy két órát töltök a kádban, így vagyok magamban, ebben a tudatosan vállalt szükség-szerűségben, és tőlem függ, hogy vállalom-e a következményeket. S bármennyire is nyugodt vagyok, egyre jobban nem értem magamat. Így leszek érthető mások számára, mi több, tetteim által *elérhető*. Ha nem is értenek engem, tetteimről véleményt formálhatnak, és köszönöm, de ebből nem kérek. Most én fogom megszabni ezt a rohadt szükség-szerűséget, egy utolsó, pici aktussal.

Gondosan megborotválkozom, utána felöltözöm. Öltönyöm kifogástalan. A szekrényből előveszem egyik pisztolyomat, leülök a nappaliban a kis kávéasztal mellé, magam elé teszem a fegyvert. Semmi büntudatom nincs. De elegendő van ebből az acélos érzésből, ebből a *következményből*. Elegendő van abból, hogy önmagam terméke vagyok.

A pisztoly után nyúlok, homlokomhoz illesztem. Nem hallom a dörrenést.

Ami kell, mert kell

Armind szobrán négy éve dolgozom. Már gyűlölöm munkámat, otromba, brutális és ostoba teremtményemet.

Megrendelém az utóbbi nyolc hónapban csaknem naponta felhív. Készen vagyok-e, mi tart ilyen sokáig. Fenyegetőzik, visszavonja rendelését. Azt válaszolom, még nem tudom befejezni, mert keresem a kő természetét, anyagát. Végül is ez ostoba válasz, de nem tudok mást mondani.

- Hogyan? - kérdezi minden egyes alkalommal. És belekezd valami süket szövegbe, hogy ha a szobrászat a szakmám, akkor értsek is hozzá, ne az ő pénzén tanuljak. Arra nem gondol, hogy esetleg ő tett rossz lóra.

Végig kell hallgatnom beszédét, kioktatását. Holott ő a leglényegtelenebb ebben az aktusban. És ezt meg is mondtam neki. Nem értette, mert ő nem kell ilyen dolgokat értsen.

- Miért tart ilyen soká?! - förmedt rám.

- Tévedsz - válaszoltam. - Neked tart ilyen soká. Nekem nem.

Egy ujjal sem nyúltam semmiféle anyaghoz, egy ujjal sem nyúltam semmiféle szerszámhoz, Armind szobrából még papírra sem vettem semmi tervezetet, vázlatot. Csak annyit tudok róla, hogy egy angyal szobra lesz, kőből, szétterjesztett szárnyakkal; életnagyságú szobor. Armind szobrát még elképzelnem sem szabad, hagynom kell, hogy önmagát hozza életre, önmagát teremtsen meg. Addig nem nyúlok semmihez, míg a folyamat el nem éri a végét.

És Istenem, mikor fogja elérni?... Mert már alig bírom, igen, alig bírom. Lefogytam a négy év alatt, alig törődtem a körülöttem lévővel. Mindig, mindenhol - Armind. Az a kis, nevető szobor, melyből csak úgy árad a boldogság, a nevetés, a büszkeség, a kiegyensúlyozottság, minden, miben nekem már nincs részem, mert pontosan ő, Armind vette el tőlem. Olykor úgy vélem, hogy megtaláltam arcát, mikor a tömegben vagyok, de mire ráfigyelnék, már el is tűnt. Armind részekből fog állni, csak ennyit tudok., Mindenki és minden részleteiből. Eleme a hatalom lesz, s e hatalom nem más, mint a boldogság, a jókedv. Kell, hogy mosolyogjanak e szobor láttán, kerüljön nekem bármibe is. Kell, hogy örüljenek e szobornak, holott kevesen fogják látni, mert a temetőben lesz a helye, a temető egyik eldugott zugában. A megrendelém katolikus pap, az anyja sírjára készíttetné Armind szobrát. Ő csak egy angyalszobrot vár tőlem, én Armind szobrát fogom elkészíteni.

Régen feléltem már minden pénzt, mit a pap fizetett nekem, így kénytelen voltam eladni házamat. Albérletben húzódtam meg, és a város túlsó részén béreltem egy műhelyt, hogy bármikor dolgozni mehessek. Persze, arrafele sem mentem. Két év múltán elfogyott minden pénzem, feléltem minden tartalékomat, így kénytelen voltam anyámékhoz költözni; vissza anyámékhoz. Ugyan, szívesen fogadtak, nem nehezteltek rám. Sőt, örültek is nekem. Akkor határozottan megkönnyebbültem. Többé nem leszek egyedül ebben a folyamatban, gondoltam, mindjárt ott vannak édesanyámék.

Ismét elfoglaltam a szobát, ahol felnőttem. Az emeleten. Ablakom előtt két fenyőfa áll, irigylésre méltóan nyugodtan, méltóságteljesen és nyugtatóan. Csendes fák, nem zizegnek, nem beszélnek egymással. Talán azért, mert gyökereik összefonódtak, s ezért érzik, tudják egymás pulzusát, és többre nincs is szükségük.

A garázsban rendeztem be a műhelyt, a szerszámokat apám hozta el a másik műhelyből. És segített berendezni a műhelyt, kérges kezével végigsimogatott minden egyes vésőt, fűrészt, kalapácsot. Olykor könny csillant meg a szemében. Hogy minek az öröme, vagy fájdalma volt ez, nem tudom. Hiszen apám is szobrász volt, márványból dolgozott. Most túl öreg a munkához. Nyolcvankét évével aligha tudna egyetlen vonalat is kivésni. S miközben elraktuk a szerszámokat, olykor büszkén, lopva rám nézett. Éreztem tekintetét. Nem tudtam, éreztem. Legszívesebben odamentem volna hozzá, hogy átöleljem, és elmondjam neki, mennyire szeretem, mennyire nagy örömet szereznek nekem...

Nővérem nem örült annak, hogy hazaköltöztem. Holott már nem is lakik ebben a városban. Férjével, két gyerekével a közeli faluban telepedett le, onnan meg egészen ritkán jártak haza. De olyankor éhenkórásznak, semmirekellőnek titulált, a hátam mögött. Nem mondta ezt sem apámnak, sem anyámnak, de mindannyian tudtuk. Nem tudom, miért tette ezt, nem is érdekelt, de azért bántott. Húsz év különbség van közöttünk. Nagyon késői gyermek vagyok, apám ötvennégy éves volt, mikor születtem, anyám meg negyvenkilenc. S lehet, hogy nővérem inkább irigykedik, ő az ilyen erős érzelmeket kedveli, az alantasabb érzelmeket. És én fiatal vagyok öregek között. De ez butaság, hagyjuk, szükségtelen...

Apám és anyám egyetlen szót sem kérdezett a munkámról. Nem is tudtam volna sokat mondani... Annyiról azért beszámoltam, hogy egy angyal szobrán dolgozom, s míg be nem fejezem a szobrot, kénytelen leszek náluk élni. Csak ennyit mondtam, de többre nem is volt szükség. Meleg csillant meg szemükben, mintegy biztattak, hadd dolgozzak, hadd dolgozzak, a többivel ne is törődjek. Csak néhány részletkérdést tettek fel, hogy ki rendelte a szobrot, milyen céllal stb. Apám vonásai megkeményedtek, mikor megtudta, hogy a rendelő katolikus pap. De egyetlen szót sem kérdezett, semmit sem kifogásolt.

Gondolom, kell szóljak néhány szót arról is, hogy miért élek egyedül, miért nincs feleségem, gyermekem. Nos, nem sokat tudok mondani. Valójában azért, mert nincs amiért. Pedig fontos ez is, igen, azt hiszem.

Mikor Anzelm szobrán dolgoztam - hat éves folyamat -, akkor ismertem meg egy gyönyörű lányt, Eszternek hívják. Nagyon boldogok voltunk együtt, azt hiszem. S akkor alaposan el is hanyagoltam a munkámat, hogy Anzelm csak papíron született meg. Lerajzoltam a szobrot életnagyságban, s a papírt a műhely falára szegeztem. Aztán abba is maradt minden. Igaz, Anzelm jóformán minden gondolatomban benn volt, és nagyon büszke voltam rá. Most nem vagyok büszke rá. De akkor...

Tehát minden munkámat elhanyagoltam, és csakis annak éltem, hogy boldog vagyok, boldog lehetek. Már családot terveztünk, mikor Eszter úgy döntött, hogy másik városba költözik egy kis időre, ott kínáltak munkát neki. - Veled tartok - mondtam neki, s eleinte el is várta, hogy elköltözzöm én is. De valahogy úgy alakultak a dolgok, hogy sohasem tudtam elmenni oda, mi több, a két év alatt mindössze egyszer látogattam meg. Itthon tartott Anzelm és önmagam bővölete. Az a szobor - és nem félek kijelenteni - Isten keresése volt, a kemény, de még megműveletlen erő nagysága, delíriuma önmagam erejének, tehetségének. Ironikusan úgy is fogalmazhatnék, hogy önmagam keresése volt, biztonságos körülmények között. Valami kiindulópont valami fele, talán...

Az utolsó pillanatig azt hittem, hogy minden a legnagyobb rendben van köztünk. Mígnem egy napon a lány azzal keresett meg, hogy továbblépett, többé nem kér a mi kapcsolatunkból, mert túl sokat van egyedül. Sírva néztem rá: de én is egyedül vagyok itthon. Csak a fejét ingatta. Akkor valósággal őrjöngtem, mindent és mindenkit széttörtem volna maga körül.

- Miért kellett a másik városba költöznöd? - kérdeztem tőle.

Megvonta a vállát, és kétségbeesve csak ennyit nyögött ki:

- Mert kell...

Nem szakadt meg a kapcsolatunk egymással. Habár más férfival lakik, más emberrel alszik egy ágyban, más bakkal szeretkezik, ugyanúgy együtt vagyunk. Ilyen piszkosan, de reménykedve egymásban, így elégítjük ki egyre és egyre poshadtabb vízzel egymás szomjúságát egymásban.

És azonnal Anzelm örülete következett. Miután Eszter visszament abba a rohadt városba, más ember karjai közé, rohantam a műhelybe. Régen elő volt minden készítve... A hatalmas kötőmb, a szerszámok, a rajz a falon.

Éjt nappallá téve dolgoztam ezen a szobron. Jócskán eltért az eredmény az elképzeléstől: valamiféle zarathusztrai jelleget adtam Anzelmnek, hogy miként, azt magam sem tudom. De két hónap múltán egy komor szerzetes nézett vissza rám, kezében könyvet szorongatott, éppen megteszi az első lépést valahová, szakadozott szandáljában. Csuháját vastag kötél darab szorítja le, és érdes, kenderből font kötelek feszülnek a csuha alatt is, hogy minden lépés fáj Anzelmnek, véresre horzsolják a testét. Mert ez a világ a Siralom Völgye, semmi más. Vagy mégsem? Azt hiszem, ezt sohasem fogom eldönteni, nem tudom eldönteni.

Kórházba kerültem a megfeszített munkától. Csont és bőr voltam, alig tudtam mozgatni tagjaimat. S amíg a kórházban megpróbáltak életet lehelni belém, addig Anzelm vándorútra kélt, kiállították a környék összes templomában, nem tudom kié lehetett ez a szörnyű ötlet. Mintegy négy hónapig lehettem kórházban, s olykor bizony voltak pillanatok, mikor azt hitték, hogy nem maradok életben. Igaz, magam sem nagyon akartam élni. Úgy éreztem, huszonnégy éves fejjel elkészítettem egy olyan szobrot, melyet soha többé nem fogok túlszárnyalni, és ott volt az a bizonyos szakítás is. Majdnem teljesen tönkrementem. Apám hozott vissza az életbe. Nem szavaival, hanem mozdulataival, a szemében lévő keménységgel, mely nem a tettek keménysége, hanem a szellemé. A puszta erőé. Ő adta el a szobrot is, mert én Anzelmről hallani sem akartam. Súlyos pénzt fizetett érte egy úgynevezett gyűjtő, s gondolom, hogy apám, undorral telten ugyan, de eladta neki szobromat. Meg sem kérdezett engem, szükségtelen is volt, jobban ismer engem, mint én magamat.

Így hát összeszedtem valahogy magam, s aztán kijöttem a kórházból. Vásároltam egy kis édes házat az erdő aljában, ott húzódtam meg. Naiv voltam, azt hiszem. De most már mindegy. És itt keresett meg a katolikus pap; elmondta, hogy óriási hatást gyakorolt rá Anzelm szobra. Mester - mondta egyre, mester. Mosolyogtam, kesernyésen, egyáltalán nem estek jól a szavai. Végül rászóltam, mondja már el, hogy mit akar. De nem mondta el azonnal. Ravaszkodott talán, nem tudom. Akkor csak annyit mondott, hogy néhány nap múltán ismét megkeres, addig is döntssem el, hogy dolgoznék-e neki. Majdnem kiböktem, hogy nem, de inkább hallgattam. Négy nap múltán hívott fel, s elmondta, szeretne egy szobrot rendelni tőlem, egy angyal szobrát, az édesanyja sírjára, ki két évvel azelőtt halt meg. Nagy meglepetésemre igent mondtam. Ő csak annyit mondott, hogy egy angyalszobrot, és én már akkor, a telefonbeszélgetés alatt Armindnak neveztem el azt a gyönyörű szobrot.

Mert a dolgok úgy vannak, hogy már készen vannak még mielőtt nekikezdenénk elkészítésükhöz. Mert a dolgok előttünk és utánunk születnek. Mert úgy van ez, hogy a fa feltételezi a vizet, és a víz a fát, a gyermek az anyát és az anya a gyermeket. Mert másként nem is lehet, és nem is lesz soha. Hát ez Armind szépsége, öröme, boldogsága, végtelen nyugalma - önmaga.

Mikor kérdezte a pap, hogy mikorra készülök el a szoborral, kapásból vágtam rá, hogy három év alatt. Kis csend után kijelentettem, hogy rendben van, de hálás lenne, ha hamarabb, mert akkor a honoráriumom is nagyobb lesz. Vigyorogtam, bosszantott ez a pap, de ugyanakkor

mulatságos egy figura, igen. Azt mondtam, meglátjuk, hogy miként lesz. És még volt egy feltételem, hogy a szobrot előre kifizeti. És megmondtam neki, hogy mennyibe kerül, azt is csak úgy, kapásból (mintegy három év megélhetési költségeit mondtam neki). Most hosszabb csend következett, de végül ebbe is beleegyezett. S a beszélgetés végén még azt is mondta, hogy megduplázza az összeget, ha két év alatt elkészülök.

S most ide jutottunk, hogy a fejemhez vágja: ne az ő pénzén tanuljak. Holott azért nem tudtam eddig elkészíteni Armind szobrát, mert ő maga, Armind nem engedte ezt. Hogy ne üljek tétlenül, faragtam egy kis faszobrot, melynek a Kisfény nevet adtam. Egy kis cigánylány szobrát, akit akkor láttam, mikor egy verőfényes napon egy kertben üldögéltem néhány kávé és cigaretta társaságában. A kislány koldult. Odajött asztalomhoz, nem szólt egyetlen szót sem, csak rám nézett, és kinyújtotta a kezét. Hosszasan bámultam arcába, szinte ott felejtettem magam a vonásain. Végül leültettem, beszélni akartam vele. Elég hosszú időbe került, míg rájöttem, hogy néma. És nem is igazán törődött kérdéseimmel, nem is nézett arcomba, sőt, olykor csak nevetett. Bizony, eleinte azt hittem, hogy némileg visszamaradt, mégis, valami áradt belőle, hogy közelsége egészen megnyugtató, mi több, végül magam is nevetni kezdtem, és úgy neveltünk ott együtt, mint a gyerekek. Mintegy órát üldögélt ott velem, tömte magába a különféle tésztákat, édességeket, miket rendeltem neki, és én határozottan örültem, hogy megismerhettem. Egy óra múltán lekászálódott a székről, odaállt elé, ismét kinyújtotta a kezét. És ami pénz nálam volt, mind odaadtam neki. Még szerencse, hogy volt hitelem azon a helyen, különben csúfosan felszülök a számla törlesztésekor.

Kisfényt soha többé nem láttam, bár mintegy két hétig jártam szerte a városban, hátha találkozok vele valahol. Le akartam rajzolni, hogy vonásait felhasználhassam Armind szobrához. Végül rájöttem, hogy nem szabad ezt tennem, Armind teljesen önmagában kell létezzen, nem valaki vonásai által. És így született meg Kisfény szobra. Apáméknak ajándékoztam a kis szobrot, most, hogy hazaköltöztem. Csodálkoztam, mikor láttam, hogy anyám szemében néhány könnycsepp jelenik meg, ahogy meglátja a szobrot. Apám is meglepetten nézte. S mikor kérdeztem, hogy mi van, nem örülnek neki, anyám azt mondta, hogy fogalma sincs, miként tudtam ezt a szobrot kifaragni. Miért? - kérdeztem, és ekkor apám válaszolt, alig hallhatóan, hogy tiszta, túlságosan is tiszta, és ha nem hagyom abba az ilyen szobrok faragását, akkor a vesztembe rohanok. Ennél többet nem is mondott, hanem kiment a szobából. Néhány percig anyámmal maradtam, s ott álltunk, némán néztük a szobrot. Soha többé nem beszéltek nekem Kisfény szobráról, igaz, néha rajtakaptam őket, ahogy nézik azt, csöndesen elmélázva, valamiféle gyönyörű nyugalommal arcukon.

Hát ez is Armind része, gondoltam, s talán nem is tévedtem nagyot. Nem tudom, még nem tudom.

Akkorra már csaknem gyűlöltem Armind gondolatát is. És pontosan ez volt jó. Mert ez azt jelenti, hogy egyre jobban bennem van. Bár még fogalmam sem volt, miként fog megszületni. Bár anyámék nagyon sokat gondoztak, egyre jobban lesoványodtam. Apám talán haragudott is rám, nem tudom ezt biztosan. De ha haragudott is, az azért volt, mert a fiát féltette bennem, nem mást. Azokban a hetekben nagyon sokat beszélgettünk. Néhány pohár borral kiültünk a tornácra, és órákig beszéltünk a különféle munkákról, életképekről. Politikáról, emberekről, tömegekről soha. Apám undorodott mindentől, ami nem felelt meg az elképzeléseinek. És hozzá kell tennem, hogy elképzelései nagyon, de nagyon ritkán voltak hamisak, vagy akár megalapozatlanok. Mikor a saját munkáimról, azok folyamatáról beszéltem, óvatosan hallgattott. Ha tanácsot is adott, azt úgy tette, hogy alig okuljak belőle. Igen, tudta, hogy végig kell járjam a saját utamat. És ezért féltette *csak* a fiát bennem. Öreg ember létére olyan szellemi frissességgel rendelkezett, hogy az bámulatos volt. Ha izmai bírnák a súlyos, nehéz munkát,

még mindig dolgozna, tudom. Ám megtanulta azt is, hogy ne essen kétségbe ez miatt. És ez tiszteletre méltó. Ki tud létezni úgy, hogy saját fizikai léte következtében nem tud megfelelni annak, amit maga választott? Jóformán senki. De apám tudott, mi több, ebben lelt meg valamiféle különös békét, örömet, csendet. Csodáltam ezért.

Ha nem apámmal beszélgettünk, akkor hosszú sétákat tettem a városban. Fülhallgatót, lejátszót vittem magammal, zenét hallgattam közben, s órákig járkáltam a városban. Úgy is mondhatnám, hogy belevetettem magamat a város érzésébe, igen. Majdnem hajnalhasadtáig folytak ezek a séták, hogy végül már halálosan fáradt voltam, és alig vártam, hogy ágyba kerülhessek. Ilyenkor késő délutánig aludtam, ettem, néhány szót váltottam szüleimmel, visszamentem szobámba, megvártam az estét, és tovább folytattam a hosszú sétákat. Ha több napig tettem ezt, akkor lassan-lassan sikerült egy különösen mély állapotba kerülnöm; ilyenkor hallottam az épületeket beszélni, hallottam a sétautak nyögését a lábam alatt, a fű hideg, de azért jóleső borzongását a hűvös szelek hatására, a szökőkutak méltatlankodó, hórihorgas gögét, ahogy elmentem mellettük; és rámcsozátkoztak, hogy értem őket, és néhányan még méltatlankodtak is, hogy itt sem lehet nyugtuk... Hogy mit értettek ez alatt, tudom, csak hogy eléggé nehéz megfogalmazni. Azt hiszem, hogy az elemek azok, akik a legjobban fel vannak háborodva a törvényekre, mert a törvényeket ők tényleg nem hághatják át, míg mi, az élőlények áthághatjuk azokat, hiszen mi magunk hoztuk létre.

Ritkán megtörtént az is, hogy ilyenkor megjelent nekem Armind is. Eleinte arra lettem figyelmes, hogy egy kisgyerek szaladgál körülöttem, és kacag. Tényleg megijedtem ettől, mire azonnal eltűnt. Felocsúdtam a kábulatból, és ott álltam egyedül, a hűvös őszi szél egészen átjárt, reszkettek a tagjaim, és féltem, igen, féltem. Hazasiettem, órákig nem tudtam elaludni, és ilyenkor nem kerestem a kapcsolatot senkivel sem. Szüleim hozzászótkak ehhez, nem zaklattak felesleges kérdésekkel.

Ilyenkor napokra abbahagytam a sétálást. Csak feküdtem ágyamon, és szinte rettegtem attól a szobortól, mely íme, valamennyire kezdett életre kelni. Aztán, mikor elegendő erőt gyűjtöttem, elég bátornak éreztem magamat, ismét járni kezdtem a homályos éjszakákban. És Armind ismét megjelent. Ekkor már magasabbnak látszott, szebbnek, csodálatosabbnak. Nem lehetett eldönteni, nő-e vagy férfi. Igaz, erre nem is törekedtem. Élt bennem valamiféle homályos elképzelés arról, hogy az angyaloknak nincs nemük, de nevetségesnek találtam ezt a gondolatot, mert nem is lényeges, ezért hagytam az egészet.

Már nem féltem Armindtól, hagytam, hogy kövessen a sétákon. És minden alkalommal más és más volt valami Armindban. Egyre nagyobb, egyre szebb lett, egyre jobban közelített az értés határához. A megértéshez, a fizikai megnyilvánuláshoz. Igen, ekkorra már boldoggá tett Armind. Ezért észre sem vettem, hogy egyre több fogy el belőlem, ahogy Armindból egyre több lesz.

De soha egyetlen szót sem szólt hozzám. Ahogy én fogytam, ő egyre komorabb lett, végül szinte éreztem, hogy ő is haragszik rám, akárcsak az apám. Kezét hátán összekulcsolta, úgy követett. Léptei egyre nehezebbek lettek, egyre súlyosabbak, lassabbak és határozottabbak. Egyszer aztán hozzám lépett és megfogta a kezem. Magával vitt. Akkor a parkban sétáltam, teljesen egyedül.

Tehát magával vitt. A park közepén van egy ügyetlen emlékmű, két oroszlán márványból kifaragott alakja őrzi az emlékművet. Apám faragta a két fekvő, pihenő oroszlánt, jól megtermett állatok, erőt, és nem félelmet, hanem biztonságot sugároznak. Velük szemben pad, Armind oda ültetett le. Ő meg az oroszlánokhoz ment. Leguggolt a baloldalihoz, megsimogatta, mire a jobb oldalon lévő oroszlán felült, nyújtózkodott, hatalmasat ásított, megrázta

magát, és lustán odasétált Armindhoz, megbökte hideg, nedves orrával. A bal oldali oroszlán még mindig nem mozdult. Armind mosolygott, megsimogatta a felébredt oroszlánt, az meg örömmel tűrte, hogy Armind sűrű sörényébe tűrjön, játszon vele. Igen, úgy tűnt, mintha régi ismerősök lennének, és most örülnének egymásnak. Némán ültem a padon, nem féltem, mindezt természetesnek találtam. Körülöttem *élet*. Minden életre kelt, valósággal éreztem a molekulák játékát egymással, a fák nevetését, örömét. Minden mintha ünnepelt volna, igen, de ugyanakkor *természetes* ünnep is volt ez. Inkább *csak* öröm az élet felett.

Armind sokáig játszott az oroszlánnal, s engem teljesen elbűvölt játékuk. Olyan édesek voltak, Istenem! Annyira természetesek, gyerekek, de ugyanakkor erősek, magabiztosak!

Nem is törődtek azzal az oroszlánnal, amelyik még mindig aludt. S ez valahogy azt az érzést keltette bennem, hogy minden a maga útján kell, hogy haladjon, nem szabad senkit és semmit sehová, semerre siettetni. Tulajdonképpen borzasztó érzés ez, mert nincs semmiféle kapcsolata a célszerű türelemmel. És órák teltek el így.

Aztán Armind abbahagyta a játékot az oroszlánnal, és leült mellém. Az oroszlán, akárcsak egy játékos macska, a hasán feküdt, lábaival mulatságosan kalimpált a levegőben. Armind mosolyogva nézte. És én, nem tudom, hogy miért, szomorú lettem. Ugyan, csak egy keveset, egy egészen keveset. Talán azért, mert megértettem, hogy még mindig nincs köztük a helyem, még várnom kell, hogy ide visszakerülhessek. Nem halál, hanem átváltozás. Még várnom kell. És éreztem, hogy Armind haragszik rám ezért az érzésért, gondolatért, és tudtam, hogy igaza is van, de nem tudtam uralkodni ezen az érzésen.

Ekkor az oroszlán lábra állt, társához ment, bökdösni kezdte, hogy ébredjen fel. Pár pillanat múltán felébredt a másik oroszlán is, mindketten odajöttek hozzánk, az egyik az én felemre, a másik Armind felére ült, és hosszan hallgattunk. Olyan nagyon jó érzése volt ennek az egésznek. Most már tudtam, Armind nem az én teremtményem. És ennek nagyon örültem.

Lassan reggel lett. Magamhoz tértem. Armind eltűnt, a két oroszlán pedig úgy feküdt az emlékmű két oldalán, mintha mi sem történt volna az éjszaka. Hazamentem, lefeküdtem. Istenem, de jó volt akkor a pihenés! Pedig nem is voltam fáradt

Senkinek sem szóltam egyetlen szót sem a történeteikről. És abbahagytam a sétákat. Armind soha többé nem jelent meg nekem. Ott ültem a szobámban, napokig nem jöttem ki onnan. Olykor sírtam, igen, a tulajdon tehetetlenségemet sirattam. Hogy nem leszek képes kifaragni Armind alakját abból a durva kötömbből, melyet hetekkel ezelőtt magam választottam ki, és szállítottam a garázsba. Olykor Eszterrel találkoztam, karjaiban valamiféle beteljesülést kerestem, nyugalmat, szeretetet, mit csak ő képes adni, de soha egyetlen szót sem szóltam neki Armindról. Nem is tudta, hogy ezen a szobron dolgozom. Csak azt látta, hogy visszaköltöztem szüleim házába, és nem teszek semmit, nincsenek megrendeléseim. És anyagilag teljesen tönkrementem. De ezt nem mondta el, annyira már nem törődött velem. Nem is tudom, hogy ekkor már mit keresett karjaimba, szeretkezéseinkben, mindenki elől titkolt találkozásainkban, mikor veszélybe sodorta kapcsolatát a párjával, ki szintén szobrász. Ha rákérdeztem, nem is tudott válaszolni, annyit mondott, hogy én értem meg a legjobban. És én titokban reménykedtem, hogy ismét együtt lehetünk. Ó, mulatságos ez, de az ő biztonsága több még Armind biztonságánál is. Ó, mulatságos ez, hogy most én vagyok a szeretője egy olyan lánynak, kinek valamikor mindene voltam. Ó, ez gyalázatosan mulatságos, és olykor határozottan *csak* gyalázatos.

De voltaképpen ő tartotta bennem a lelket. Ő és Armind. E kettő nélkül talán sohasem faragok többé. És mulatságos az is, hogy voltaképpen én tartottam a lelket mind a kettőben. Nem, Eszter sohasem találta ki, hogy Armind szobrán dolgozom. Csak azt látta, hogy alaposan

lefogytam, és olykor nem tudok uralkodni az érzéseimen. Olykor szinte könyörögtem neki, hogy jöjjön vissza hozzám, nem bírom nélküle, és igen, ilyenkor talán nevetségessé tettem is magam előtte. De a biztonság, a szeretet, mit adott, mit mindig adott, még a sok *mert kell* közepette is...

És olykor azt mondta:

- Egyre kisebbnek tűnsz... Nem mindig, de vannak pillanatok, amikor olyan kicsinek látszol.

De sohasem kérdezte meg, hogy miért. Csak ennyi a különbség a *most* és az *akkor* között. Nincs semmiféle keresése a múltnak, hanem így éljük meg a jelent.

Azokban a hetekben valóban teljesen elvékonyodtam. És csak így tudom ezt magamnak megfogalmazni: egyre kevesebb lett bennem Beethoven kilencedik szimfóniájából. Egyre kevesebb...

Végül már búskomor lettem, s komolyan gondolkodtam azon, hogy kórházba megyek, hadd kezeljen valami lélekkovács egy keveset. De aztán elvettem a gondolatot, mi több, örülségnek találtam. Hiszen ez itt Armind szobra, nem más, ez itt egy ostoba és talán teljesen szükségtelen folyamat. Egy elképesztő rohadás, bosszantó, mindig bosszantó, hogy végül őrjöngve támadunk rá bárkire a közelünkben.

Le kellett mennem a műterembe, ahogy a garázst csúfoltam. És le kellett ülnöm a kötömb elé, órákig kerestem az ábrát benne. Végül már kívülről ismertem a tömb minden erezetét, molekuláját, atomját, elektronját. És olykor kevés tartotta, hogy ne ragadjak fel egy nagy vaskalapácsot és zúzzam darabokra az egészet. Átkoztam Armindot, hogy ilyen helyzetbe sodort, hogy különféle ígéreteket tesz nekem, az értés ígérését, aztán nem ad semmit.

Hogy mi lett belőle? Mondanom sem kellene. Minden esetben lerogytam a kötömb előtt és sírtam, mint egy kis kölyök. Olykor még imádkoztam is a köhöz, akár a pogány a bálványhoz. Aztán vettem a papírokat, fényeket kapcsoltam, vettem a ceruzát, és le akartam rajzolni Armind alakját. Hogy néhány óra múltán őrjöngve tépjem szét a vázlatokat; ekkor már ököllel támadtam a kötömbre, és véresre horzsoltam a kezem. De így sem működött semmi. Képtelen voltam munkához látni. Minden összemosódott előttem, és igen, közel kerültem ahhoz, hogy beleroppanjak ebbe a munkába.

És a legvégén rájöttem, vagy nekifogok a munkának, akár bármiféle vázlat nélkül is, vagy tényleg beleroppanok ebbe az egészbe. Hajnali négy óra körül lehetett, mikor vettem a vésőt és a kalapácsot. Munkához láttam. Az első percekben még tétovázott a kezem, ütésem gyatrák és erőtlenek voltak, határozatlanak. Az értelem viaskodott velem, érdes hangján súgta, hogy sohasem leszek képes végezni ezzel az alkotással, szoborral, hogy végül egyre dühöttebben dolgoztam, és íme: sikerült kikapcsolnom tudatomat. Délben tértem magamhoz, és óriásit haladtam. Még mindig kábán, a csaphoz léptem, lemostam a rászáradt vért kezemről. A köszilánkok arcomba pattogtak, itt-ott felsebeztek azt. Kimostam a sebeket, szerencsére szemembe nem került szilánk. És kiléptem a verőfényes, nyári délbe. Percekig álltam a garázs előtt, vaksin pislogtam, szinte nem is tudtam, hol vagyok.

Apám hangja térített magamhoz:

- Ebéd, fiam, gyere ebédelni.

Józan és hűvös hangja teljesen magamhoz térített. Volt valami vidám kicsengése is ennek a felszólításnak, hogy magam is mosolyogni kezdtem. És farkaséhes voltam. És most már tudtam örülni, ismét.

Ebéd után néhány órát pihentem is. Gyorsan elaludtam, kellőképpen kipihentnek éreztem magamat, mikor felébredtem. A garázsba siettem. A kötömbből már valamennyire kiviláglottak Armind vonásai. És mintegy óráig nézegettem a tömböt, mikor szárnycsapásokra figyeltem fel. A nyitva felejtett garázsba két gerle röpt be, az egyik polcon húzódtak meg, s szinte mosolyogni kellett rajtuk, annyira édesek voltak. Nem bántottam a madárcákat, pár perc után el is feledkeztem róluk. Ismét vésőhöz nyúltam. És dolgozni kezdtem.

És így ment ez hetekig. Nyolc hét után teljesen elkészültem Armind alakjával, már csak a csiszolás volt hátra, ami önmagában is komoly, erőt igénylő munka. Ez idő alatt a két gerle fészket rakott magának a polcon, s egy reggelen az otromba kis fészkecskében két tojást fedeztem fel. Olykor a kezemből üreget formáltam, és összetett hüvelykujjamon keresztül belefűjtam, ami olyan hangot adott ki, mely hasonlított a gerlek hangjához. Nevettem azon, hogy ilyenkor az egyik gerle, valószínűleg a bak, nagyon harcias pozíciót vett fel, sőt, egyszer meg is tépázta a nőtényt.

És végül elkészültem Armind szobrával. Ha jobba belegondolok, elmondhatom, hogy jelen sem voltam a születésekor. Ugyanis az egész folyamatból csak a csiszolásra emlékszem, minden más kitörlődött.

Kész, vége. Boldog lehet a pap, elkészült anyja síremléke. Boldog lehetek én, ledobtam Armind szobrának terhét. Sikerült megúsznom ép elmével. Lesoványodva, megkínózva, de kész vagyok. Egy leplet dobtam a szoborra, felmentem a fürdőszobába, és alaposan megmosakodtam. Órákig áztattam magamat a kádban, el is szenderedtem benne egy keveset. Istenem, milyen csönd honolt bennem! Pedig alapjában véve nem változott semmi, és mégis, valahogy minden több, de ugyanakkor kevesebb is volt egy kevéssel. Valamiként más íze lett az időnek, a magánynak, a gondolatoknak és az érzéseknek. Csöndesebbek lettek, sokkal többet mondóak, és így tovább. Alapjában véve nem voltam nagyon fáradt, sőt, egy keveset fel is voltam villanyozódva, de mégis pihennem kellett, kialudnom magamat. Akartam, hogy így legyen, hiszen szegény testemet alaposan meggyötörtem. Kezemen kérges lett a bőr, ujjaimat alig bírtam kiegyenesíteni, és a hátam is fájt, nehezen tudtam felállni.

Több mit huszonnégyszer órát aludtam egyhuzamban. Remek hangulatban ébredtem, és arra gondoltam, megmutatom szüleimnek a szobrot.

Pár pillanat múltán levettem a leplet Armindról. És csend lett a garázsban. Aztán apám megszólalt, nagyon rekedt hangon:

- Fiam, ez a szobor soha, de soha nem fog a pap anyjának a síremlékére kerülni. Értetted?

És kiment a garászból. Tanácstalanul álldogáltam ott. Jó, de akkor mi legyen? Mit akar az apám?

Másnap felhívta a papot. Elmondta neki, hogy elkészültem a munkával. De ő megtiltja nekem, hogy az alkotásom az ő tulajdonába kerüljön. A pap perrel fenyegetőzött. Apám viszont tudta, hogy semmiféle szerződést nem írtam alá megrendelőmmel. Nyugodt hangján elmondta, hogy hajlandó az általam felvett összeget megtéríteni, sőt, némi bánatpénzt is hozzátesz; a pap kénytelen volt beleegyezni.

Apám ezek után naponta több órát töltött a garázsban. Nem tudott betelni Armind szobrával. És egyszer csak azt mondta nekem, hogy fiam, innen még hiányzik valami. Megijedtem. Elrontottam valamit?

És apám fogta Kisfény faszobrát, és az angyal elé helyezte.

- Látod? - kérdezte tőlem huncut mosollyal.

Igen, láttam. Mindeddig Armind olyan volt, mint egy entitás, alkotás, mely nem tud önmagában létezni. S ahogy Kisfény szobra lábaihoz került, azonnal célja is lett: vigyázzanak egymásra, két külön létezés, mely szorosan összefügg. Két szobor, egymás legjobb barátai, hajlandóak feladni önön létüket, csak hogy egymásba olvadjanak. A könny is kiesett akkor, ott a szememből. Végül is ennyire egyszerű... Csak engedni kell, hogy a dolgok *meg történjenek*, és ostoba és korrupt az, ki a dolgok menetébe megpróbál beleszólni. Tele van valamiféle göggel, elméje zavaros és csaknem hitvány.

Egy hétre rá állítottuk ki a szobrot. Persze, sikerrel. És amikor az alkotási folyamatról kérdeztek, alig tudtam valamit kinyögni. Nehéz elmondani, hogy az épületek beszélni tudnak, és a kőoroszlánok tényleg tudnak örködni. Még ha játékosan is. De akkor se kezdj ki erejükkal.

Apám az összes vásárlót elutasította. Pedig én el szerettem volna adni Armind szobrát, hogy rendezsem anyagi helyzetemet, de apám nem engedte. Inkább jelentős pénzmennyiséget utalt át a számlámra, hogy elsápadtam szégyenemben, és véresre harapdáltam az ajkamat, mikor megtudtam. Sohasem tudom meg, hogy miért tette ezt.

Híres lettem, és ettől majdnem undorodtam. Estéimet azzal töltöttem, hogy elrejtöttem a kiállító terem egyik sarkában, és sokáig nézegettem Armind és Kisfény alakját. Miután lekapcsolták a villanyokat, és sötétség terült a teremre, a két szobor alakja mintha világított volna. Úgy éreztem, hogy végtelen szeretettel ölelik át egymást, ebből fakad a fény... Bár nem tudom, hiszen Armind soha többé nem beszélt hozzám.

Aztán az egyik késő délutánon nem mást, mint Esztert láttam a látogatók között. Istenem, órákig nézte a két szobrot, és még távolról is láttam, hogy sír. Jól ismerte a teremőrt, s az megengedte neki, hogy zárás után is a teremben maradjon. Ott ült hát, a két szoborral szemben, és egyre folytak a könnyei. Kis idő után egészen összegörnyedt a fájdalomtól. De nem mentem oda hozzá.

Aztán egyszer csak megszólalt. Egy kérdést tett fel hangosan, alig érthetően a könnyek és a fájdalom miatt. Egy egyszerű kérdést:

- Istenem, mi ez? Mi ez?...

Jött, hogy hangosan válaszoljak, de nem tehettem meg. Inkább magamban suttoztam el a választ:

- Ami kell... Ami kell Eszter, ez az, ami kell. És nem az, ami azért kell, mert kell.

Olyan óvatosan és halkán, ahogy csak tudtam, kimentem a teremből, ki az épületből. Hátrahagytam teremtményeimet, és egy keveset emlékeimet is. A parkba tartottam, nincs innen messze. Leültem, szemben a két kőoroszlánnal. A két gerlére gondoltam, eddig kibújhattak a tojásból a fiókák. És Anzelm szobrára gondoltam, és néztem apám oroszlánjait... És kényelmesen kinyújtottam a lábamat, a pad támfájára tettem a karomat, és némileg szomorú voltam.

Vigyázza más szobraimat.

Beethoven

Hadd haljon meg az Ige!

Mert az első gondolat tétele soha nem nehéz. Bonyolult az út, mi elvezet hozzá, ám mégis...

Pillanatok játékának tűnik...

Az első bekezdés a legszebb. Ám nyomában ott tülekedik a tehetetlenség. Mégis: mindent szétdob az Erő!

Az én teremő Erőm!

Hadd haljon meg az Ige!

Lassan, egészen lassan alkotom meg tételeimet. Magamhoz ölelem a múltat, és mindenható leszek fölötte. Így akasztom zugkocsmáitok füstjére piszkos gondolataimat. Így adom vissza gondolataitokat. Hiszen örömemben ti alkottok engem. Hiszen ti vagytok létem ereje. Így vagyok én nektek, általatok. Gúnyos ez? Igen. Perverz? Több. Elemi? Igen. Tehetetlen dühöngés? Több annál. Ezek az én szavaim, jegyeim bűzös kübli társaságában, süket zongora mellett. Mégis: ezek a ti szavaitok. Mondtam már: az első gondolat tétele a legkönnyebb. Így lesztek az én nagyszerű tehetetlenségem.

Ma nem jöttek értem, és ez nagyon megzavart. Azt hittem, hogy öt órakor indulunk, azonnal az uzsonna után, és akkor minden a helyén marad. Hét órára hazaérünk, leülhetek szobámban a gondosan megvetett ágyra, kezembe vehetem kedvenc könyvemet, és máris olvashatok, amíg csak el nem alszom. Aztán éjszaka valaki, vagy valakik, levetköztetnek és betakarnak, és én nyugodtan átalszom az éjszakát. Nem úgy, mint itt, az intézetben. Itt nem tudok aludni. Itt elkábítanak, és ezért nem tudok aludni.

Péntek, délután hat óra, és nem jöttek utánam. Ott üldögéltem az ablakban egészen hét óráig. Sokan odacsoportosult körém, és drukkoltak. Biztattak, ne aggódj, meglásd, jönni fognak. Hazamehetsz.

- Szerencsés vagy - mondta Pako -, te legalább a hétvégére hazamehetsz. Mi maradunk. Ez nem igazság. Nem így van, Lomek? - kiáltott át a termen Lomeknek.

Lomek ott ült a terem sarkában, és mint mindig, most is papírpoharakat készített. Ha elfogy a papír, dühbe gurul, s olyankor magánzárkába kell zárni, amíg meg nem érkezik Amina főnővér, és meg nem nyugtatja. Egyedül Amina főnővér tud bánni Lomekkel, egyedül ő tudja megnyugtatni. Többen is azt mondják, azért, mert Amina főnővér olykor lefekszik vele. Lomeknek van a legnagyobb pénisze közülünk. Olyan nő nincs, aki ne bukna erre, én tudom. De ezt mindenki tudja. És ez jó dolog. Mármint a nagy pénisz.

Lomek mondott valamit, de hogy mit, azt nem értette senki sem. Csak egy pillanatra emelte fel a fejét. Aztán tovább tűrte a papírt. Ő papírpoharakat készít.

Pako legyintett.

- Bolond - mormogta. Én tudtam, hogy irigykedik. Ő már tizenegy éve itt van, nem látogatja senki sem. Nincs is, ki látogassa, mert minden rokona, barátja halott. A kezelés költségeit abból a pénzből fizetik, amit az anyja hagyott rá. Az apám bankja kezeli a pénzt. Vagyonos ez a Pako, én tudom. Egész életében nem lesz gondja pénzre.

Hét óra körül lemasztam az ablakból. Na mindegy, ma nem fognak jönni. Odamentem Lomek asztalához, leültem, néztem, ahogy hajlítja a papírlapokat. Ügyesen csinálja. Belemerültem ujjai rutinos táncába, és nem foglalkoztam Pakóval, aki fel-alá ágált a teremben, és megpróbálta hülyeségekkel tömni az emberek fejét. Pako mindig ezt teszi. Elégedetlen az ellátással, a gyógyszerekkel, az orvosokkal, a vécékkel, sőt, még a betegekkel is. Olykor határozottan kikéri magának, hogy egyszerre zuhanyozzon velünk. És a második fogás mellé vörösbort követel. Persze tilos italt fogyasztani az intézetben. Pako mégis megtalálta a módját, hogy olykor némi alkoholhoz jusson. És ilyenkor éjszakánként annyira lerészegedik, hogy alig bírunk vele. Másnap alig bírja vonszolni magát. És a személyzet nem érti, hogy mi van Pakóval. Ő meg vigyorogva mondja el az ügyeletesnek, hogy azért ilyen, mert elitta az agyát az éjszaka.

Lomek a legcsendesebb közülünk. Soha nem beszél senkivel. Ha kérdezik, csak morog valamit, teljesen érthetetlenül. Eleinte nehéz volt ezt megszokni. Aztán idővel Lomek egyre érthetőbb lett. Tudjuk olvasni az érzéseit. Melyek eléggé bonyolultak, azt hiszem. Számára a reális világ nem létezik. Illetve igen, de nem úgy, mint nekem. Hú, ez nehéz, de azért megpróbálom elmagyarázni.

Szóval az egész onnan indul, hogy Lomeket egy őszi napon behozták az intézetbe. Október tizenhetedikén, igen. Semmiféle ellenkezést nem mutatott. Apja és anyja hozta. Apja szobrász, anyja nem dolgozik (pedig azt hiszem, hogy kellene dolgozzon, nem normális, ha valaki nem dolgozik; én például fogpiszkálókából szoktam különféle bárkákat, hajókat összeragasztani, aztán az egyik ápoló segítségével az Interneten árusítom, sikerült is eladjak a kilencvennyolcból négyet, eddig). Lomek is szobrász, ahogy később megtudtam. Legutóbbi munkájával kiállítások seregét nyerte meg, mégis szüleivel lakott. Nem értem. Én már tizenhét éves koromban elköltöztem otthonról, s egészen jó kis üzletet hoztam össze, motorcsónakokat forgalmaztam. Vásárlóim igazán gazdag és fontos emberek voltak. Úgyhogy jól éledegeltem, igen. De most hagyjuk.

Szóval behozták Lomeket, és Amina főnővér azonnal kegyeibe fogadta. Addig én voltam a kedvence. Lomek kiütött a nyeregből, a fenébe is! Akkor haragudtam rá, nagyon. De később elolvastam a szobrász élettörténetét. Valamelyik magazinban bukkantam rá; mindenféle újságokat hoznak ide, hogy szórakoztassanak minket.

Lomek eddig mindössze három szobrot faragott. Vagy kettőt, ahogy nézzük. Én egyiket sem láttam. Az első szobor valamiféle szerzetes szobra volt, nem jut eszembe a neve. A második szobor faszobor, egészen kicsike, láttam a képét az újságban, egy kislányt ábrázol. Kicsi fény a szobor neve. A harmadik szobor neve Armind, és egy angyalt ábrázol. Én nem hallottam ilyen nevű angyalról, és azt is hittem, hogy Lomek hibát követett el. És azért van az, hogy Lomek két szobrot faragott, hogy ne mondjak ellent magamnak, mert az a kicsi fényes szobor és Armind szobra párost alkot, mind a kettőt kiállítják, ahová elviszik. Armindot kőből faragta ki. És a kőszobor elé rakják azt a fényes szobrot, úgyhogy egy szobrot alkotnak, egybeolvadnak, azt mondták nekem. Én ezt egy ideig nem hittem.

Lomek azért került ide, mert elkezdett dolgozni egy újabb szobron, azt mondták nekem. Ezt Pako mondta, ő mindent tud itt mindenkiről. Valóságos történésze ennek a helynek. Még azt is tudja, hogy hány téglából építették az intézményt, hány ablaka van, milyen balesetek voltak az építéskor, mennyi pénzbe került az építőanyag, tényleg, mindent tud erről a helyről. De ha megkérdezed tőle, hogy mennyi tíz plusz negyvenegy, nem tud válaszolni.

Tehát Lomek azért került ide, mert újabb szobron kezdett dolgozni, és ki tudja, talán nem bírta a munkát. Csendesen üldögél a sarokban azóta is, papírpoharakat készít. És egyszer tett valami olyat, amit senki sem értett, és mindenkit nagyon elszomorított. Azóta nagyon tiszteljük Lomeket, Pako meg egyenesen a barátjának tartja magát. Pedig Pako senkivel sem barátkozik, soha. Mindenkiből gúnyt űz, olykor még magából is.

1997. január tizenkilencedikén történt, vasárnap, éppen ebédhez készültünk. Lomeket nem találtuk sehol sem, és ez mindenkit idegessé tett. El fogják halasztani az étkezést, ha Lomek nem kerül elő, és ez nem jó senkinek sem. Szörnyű, hogy a kis dolgok hogy fel tudják borítani a napok jól megszokott menetét.

Tanakodtunk, talán kellene szóljunk valamelyik ápolónak. Nem jó, ha elhalasztják az ebédet. Végül úgy döntöttünk, hogy megkeressük a szobrászt. Akkoriban még szabadon járkálhattunk az intézményben, napközben lemegettünk az udvarra, tehettünk mindent, ami kedvünkre volt. Mindössze annyit vártak el tőlünk, hogy pontosan betartsuk a programot. Az étkezéseket, a kezeléseket időpontját, a lefekvést, a felkelést, és így tovább. Különben azt tehettünk, amit akartunk, igen. Igen, így van.

Szétszéledtünk az intézet minden sarkába. Pako szervezte meg a keresést. Ő mindent meg szeret szervezni. Ő ilyen. Nekem az udvart jelöltem ki. Ott keressék Lomeket. Dühös voltam. Hideg van kint, nagyon hideg. Nekem meg semmi téli ruhám nincs - mondtam Pakónak. Vigyorgott, a szobájába vitt, egy pár bakancsot szedett elő.

- Aztán csend legyen - mondta.

Fogalmam sincs, honnan szerezte a bakancsot, tilos volt más öltözkében járnunk, mint mit az intézet adott.

Hát felhúztam a jó meleg lábbelit, magamra vettem Pako köpenyét is, és kimentem az udvarra. Több napja hullott a hó, hogy alig láttam valamit a sűrű pihéktől. Percekig bolyongtam az udvaron, nem láttam Lomeket sehol. Nagyon dühös voltam, ki is melegegtem, a nagy hóban nehéz volt a járás. Aztán gondoltam egyet, és hátramentem a kertbe. S ahogy közeledtem a kerthez, egyre idegenebb érzéseim voltak. Ezt nem tudom másként elmondani. Igen, idegen érzéseim lettek. Végül már szinte féltem, de valami azt mondta, hogy menj csak nyugodtan, nem lesz semmi bajod, sőt...

És akkor megláttam a szobrászt. Térdelt, arcát szorosan a térdéhez nyomta. Én nem értem, miként, de azt hiszem, hogy a testéből meleg áramolhatott ki, mert körülötte több méteres körzetben meg volt olvadva a hó. Sőt, ahogy a hópihéek hullottak lefele, Lomek közelében megolvadtak, és vízcseppek formájában estek a földre. Pedig olyan hideg volt azon a napon, mínusz tizennégy Celsius fok.

Hát én akkor nagyon megijedtem. Első gondolatom az volt, hogy visszarohanok, és szólok Pakónak, ő tudni fogja, hogy mit tegyek. Illetve mit tegyünk, igen. De azért kíváncsi is voltam, igen. És el is bambultam ott a gondolatok között, mikor Lomek megszólalt:

- Démenotar, gyere ide!

Azt hiszem, úgy nézett a háta mögé, hogy észre sem vettem. Vagy nem nézett rám, nem tudom. Jó, gondoltam, most odamegyek hozzá, és megmondom, hogy ne tegye ezt, mindenki ideges, készülni kell az ebédre, azt nem lehet elhalasztani, mert elrontja az egész napot. Nem szabad a napokat megbolygatni nyugalomukban, és ezt neki is tudnia kell. Ezt meg kell mondanom neki. Úgyhogy odamentem, mert ez fontos dolog, igen. De nem engedte, hogy szóhoz jussak. Felemelte az arcát, kiegyenesítette a derekát, de térdelve maradt.

- Tudod, mi teremtünk mindent - suttogta. Nekem erre az jutott eszembe, hogy ne, Lomek beszél, és egy kicsit csodálkoztam azon, hogy eddig erre nem gondoltam.

- Figyelj rám, Démenotar - suttogta tovább Lomek. - Figyelj rám. Nézd, mi teremtünk mindent. Mi vagyunk minden, és nincs rajtunk kívül semmi más. Ezért nem vagyunk egyedül soha, mert önön társai vagyunk önmagunknak, egymásnak...

És itt felemelte a kezét. Kicsit megriadtam, mi lesz, ha meg akar ütni? Ő olyan nagy ember, én alig érek a derekáig. Nem is tudok védekezni, meg is ölhet. Igen.

De Lomek nem támadni akart, hanem kinyújtotta karját, és alig néhány centire a megoldadt hó fölé helyezte. Ujjai szétálltak, karja kissé remegett.

- Tudom, hogy nem érted - suttogta. - De ne is értsd, csak nézd...

És lassan, egészen lassan elkezdte felemelni a karját. És ahogy emelte, kristálytisza jégoszlop követte a nagyon lassú mozdulatot, mintha Lomek tenyere mágnes lenne, és kivonzaná a földből a jégtömböt. Nem hittem a szememnek.

És a szobrász, anélkül, hogy hozzáért volna a méter magas jégtömbhöz, *formálni* kezdte a jeget. Ujjait alig-alig mozgatta, mintha simogatta volna a jeget, és az engedelmeskedett akaratának, mozdulatainak. Lassan formát öltött a jégtömb, és egy kisgyerek alakja állt előttünk, egy tökéletes jégszobor. Istenem, ez lehetetlen, gondoltam, és remegett bele a testem.

- Mindent mi teremtünk - suttogta Lomek -, mindent, mindent mi teremtünk. És az elemek annyira magányosak, hogy nem gondolunk rájuk... Pedig olyan szívesen engedelmeskednek törvényeinknek, és azért olyan szomorúak, mert teljesen elfeledkezünk róluk, teljesen. Érted, Démenotar? - kérdezte, és ekkor a jéggyerek arcára irányította mozdulatait, és ennek hatására a gyerek arca nagyon szomorúvá vált, és könnycseppek jelentek meg az arcon.

- Olyan magányosak az elemek, Démenotar, annyira magányosak... Éppen annyira, mint mi vagyunk egymásban... Nem figyelünk az elemekre Démenotar, mert nem figyelünk egymásra. Érted? Érted, Démenotar? - kérdezte egyre.

- Azt hiszem értem, Lomek... - mondtam. - Azt hiszem, értem...

És olyan szomorú lettem, hogy sírni kezdtem, pedig addig soha életemben nem sírtam. Végül már zokogtam, és jött, hogy megöleljem a szobrászt. És azt hiszem, hogy órákig álltunk ott, és néztük a szobrot, azt a szomorúan síró gyereket, mely alig néhány perc alatt született meg.

Végül: jaj, mennünk kell, túl sok ideje vagyunk idekint. Tekintettel kell lennünk másokra is. Teljesen felborul a napjuk. Sőt, eddig már fel is borult...

- Ne aggódj, Démenotar - mondta Lomek. - Most nincs idő. Most nincs idő... Most csak vagyunk, és ez mindennél tökéletesebb. Most önmagunk elemi erői vagyunk egymásban egymásnak.

Merem állítani, hogy akkor tökéletesen megértettek a szobrászt, és később elveszítettem ezt az érzést. Nem tudom, miért.

Nehezen állt fel, reszketett az egész teste. Mintha kimerült volna, legalábbis ezt üzenték mozdulatai. Könnyek folytak az arcán, nagyon boldogtalannak tűnt. És akkor tudtam, hogy miért boldogtalan, most nem tudom. Akkor tudtam, miért olyan szomorú és magányos Lomek. De nem sajnáltam őt, hanem szerettem. És azt hiszem, hogy akkor az volt a baj, hogy Lomeket túl sokáig nem szerette senki.

- Menjünk be, te kis törpe - mondta, ahogy mellém ért. - Menjünk be, és vessünk véget ennek a komédiának.

A kezét nyújtotta felém. És úgy mentünk be, hogy fogtuk egymás kezét. Mulatságos lehetett, ahogy ott mentünk: a hatalmas termetű szobrász és a kis törpe. Félttem egy kissé: eddig tűvé tettek értünk mindent, és meg fognak büntetni. Lomeknek lett igaza. Pako az ajtóban fogadott, és vigyorogva gratulált, hogy ilyen hamar megtaláltam Lomeket.

- Mehetünk ebédelni - dobta fel sipkáját a levegőbe.

Másoknak alig néhány percig voltunk kint a kertben.

Csendben és rendben folyt le az étkezés. A botrány csak másnap tört ki, amikor az egyik ápoló felfedezte a szobrot a kertben. Azonnal rájöttek, hogy Lomek készítette, s mivel a munka tökéletesnek bizonyult, az orvosok hibáztatták az ápolókat: miként volt lehetséges az, hogy egy beteg a fagyban, a hóban órákat tölt a kertben, és ők észre sem veszik. Ha tudták volna, hogy a szobor úgymond alig néhány perc alatt elkészült...

És megszigorították a szabályokat. Ezentúl csakis csoportosan mehettünk ki az udvarra, akkor is legalább egy ápoló velünk kellett tartson, és az intézetben sem lehettünk egyedül a szobánkban. És éjszakára is bezártak bennünket, pedig mindeddig ilyenre nem volt példa a Worth elmeógyógyintézetben.

Pako néhány nap múltán odaperdült hozzám, és kiszedte belőlem, hogy mi történt a kertben. Azt hittem, ki fog gúnyolni, nem ez történt. Nagyon komolyan hallgatott végig.

- Azt hiszem, tudom, hogy miről beszél a manus - mondta végül. - Nekem is volt ilyen érzésem, gondolatom - folytatta, és sem gúny, sem fontoskodás nem volt hangjában.

Néhány percig elgondolkodott.

- Tudod mit? - kérdezte aztán, és felcsillant a szeme. - Nevezzük mesterséges fizikának. Érted, törpe? Ez mesterséges fizika. Érted?

Hát, nem értettem. De hallgattam. Pako zseni volt. Agya úgy működött, hogy az apró dolgokban nem tudott érvényesülni (például mindig elfelejtett fogat mosni, s ha nem szólnak rá, hetekig nem cserél alsóneműt, és így tovább), de a nagy számok és a metafizika világában otthon volt. Olykor még az intézetben is felkeresték különféle fizikusok, matematikusok, és Pako kivétel nélkül lekezelte őket, és kapásból vágta rá a választ a legbonyolultabb kérdéseikre is, sőt, téziseiket azonnal kiforgatta. Fogalmam nincs, miként került ide. Igaz, már arra sem emlékszem, hogy én miként kerültem ide.

De hogy a szobrász miként emelte ki a jégtömböt a földből (maradjunk ennél a megfogalmazásnál), és miként formált belőle szobrot, arra Pako sem tudta a választ.

- Sejtéseim vannak - mondta, ha kérdeztem tőle. - De azt hiszem, hogy a te kis koponyád úgysem fogadná be ezeket a dolgokat. De hogy Lomek messze túl van itt mindenkin, az is biztos öregem. És hogy mit keres még itt, arról fogalmam sincs. Azt hiszem, ő választotta ezt az egészet, és valahogy mégsem. Fogod az adást? He? Vannak olyan dolgok, melyek meghaladnak minket, az általánosan elfogadott létezést.

- Végül is logikus a dolog... - folytatta aztán, és az asztalra könyökölt. Homlokát összeráncolta, szemében fény gyúlt ki. - Lomek sokkal könnyebben tudja ezt tenni, mert szobrász, anyaggal dolgozik, de végül is a teremtésről van szó, mit ahogy az író is teremt. Ő követ, agyagot, fát vagy tudomisént mit formál meg, az író meg leírja a gondolatokat, sőt, mások gondolatát is a magáénak hiszi, vagy észreveszi, hogy mit hisznek mások. Ilyesmik... Érted, Démenotar? Érted már? Neki egy kicsit könnyebb, mert már eleve a teremtés aktusát használja. Ez a különbség a fizikusok és a teremtés között - kuncogott.

És a fejemre csapott.

- Na, ennyi. Menjünk, harapjunk valamit.

Felállt az asztaltól, ki akart menni a szobából. Hirtelen visszafordult.

- A fizika kitolja magát, érted? - kérdezte, és hevesen gesztikulált, mintha hipnotizálni akart volna. - A fizika kitolja magát, sőt, már az a szó, hogy fizika, élettelené teszi ezt az egészet. Lomek az életről beszélt és beszél, és nem tett mást, mint parancsolt az elemeknek. Ez egészen mesészerű a te buksi fejednek, hehe. De így van. Valahogy tudja az elemeket, és ezért az elemek tudják őt. De ez is ellentmondásos. Szóval te sem érted, biztos.

Intettem, hogy bizony nem értem. Mérgesen legyintett:

- Eh, mindegy. Na, arról van szó, hogy minden olyan, mint amilyennek akarjuk. Fogalmi eltérések vannak csupán, az is a mi fejünkben. Fogod, ember? Te például azért vagy törpe, mert az akarsz lenni.

Dühbe gurultam. Még hogy én törpe akarok lenni?

- Na, mielőtt kivenéd belőlem a szuflát, inkább figyelj még ide egy keveset - kacagott, és ekkor meg is bocsátottam neki a kijelentést, mert tudtam, nem akar gúnyt űzni belőlem, nem akar megsérteni. - Tehát azért választod ezt az állapotot, igen, ezt az *állapotot*, hogy valami más légy. Persze ide bejön reinkarnáció, meg más *szarok* - és úgy vágta ki a szót, hogy szinte sértve éreztem magamat -, de az nem teljesen így van. Lomek azt mondta, hogy egy tudat részei vagyunk, más és más formában, sőt, egyszerre léteznek ezek a formák, mert nincs idő. Arról beszéltél, hogy úgy tűnt, órákig vagytok odakint a kertben. Én sem vagyok hülye, tudom, hogy azt a szobrot nem lehet néhány pillanat alatt elkészíteni. Érted? Szóval már akkor tudtam...

Itt pár pillanatig elhallgatott, merően nézett.

- Nézd, Démenotar - folytatta halkán, és nagyon komolyan. - Nem tudom elmagyarázni neked. Nem azért, mert nem vagy eléggé okos, hanem azért, mert ennek semmi köze sincs semmihez sem, amit tanultál. Ez mindennek ellentmond, látszólag, mert ilyen a természete. Ne nézz bolondnak, ember, mert kupán váglak. Szóval nem tudom elmagyarázni. Mert amit Lomek mondott, abban az is benne van, hogy egyszerre van szentség a világban és nincs semmi szentség. Lomek már nincs köztünk, érted? Szóval látod, hallod őt, de ő már nincs itt.

- De itt van...

Pako megrázta a fejét.

- Ő már ott van, ahol majd mindenki lenni fog. Nekünk ez időnek tűnik, neki nem az. Miként is fogalmazzam meg? Hát az úgy van - mondta, és láttam, hogy nagyon igyekszik megválogatni a szavait -, hogy biztonságba helyezte itt a testét, és ő elment.

- A pokolba is - dühödött fel. - Úgysem érted meg, minek a fenének dumáljak itt. Menj a francba! - kiáltott rám, és kirohant a teremből, bevágta az ajtót maga után.

Húha... Na most itt mi történt?

Pako ekkor kinyitotta az ajtót és ezt kiáltotta be:

- A szobrász már azelőtt készen van a munkájával, mielőtt egyáltalán nekifogna. És ez mindennel így van. Fogod az adást, bazdmeg?! - és ismét becsapta az ajtót, és elviharzott.

Hát így történt. Jól meséltem el? Nem tudom. Na jó, zavaros, igen.

És ezek után tényleg nem történt semmi különös. Sem én, sem Pako nem beszéltünk többé erről. Lomek meg nemhogy erről, hanem semmiről sem beszélt. Csak hajtogatta a papírt, papírpoharakat készített. Igen. Ennyi történt, minden ment tovább a maga útján.

Azon a hétvégén nem vittek haza a szüleim. Kedden derült ki, hogy miért nem. Kedden, igen, 2001. március hatodikán délben hivatott a kezelőorvosom. Némileg zavarban volt, szinte sajnáltam. Nekem szabad, igen.

Leültetett, limonádéval kínált. Az ápolót nem küldte ki, azt hitte, nem tűnik fel nekem. És elmondta, hogy meghalt az anyám. Nem baj, gondoltam magamban, nem baj. Ott van Berta néni, az öreg dajkám, ő majd helyettesíti az anyámat a hétvégéken. Pontosan tudja, hogy mire van szükségem. És sokra nincs szükségem. Aztán, mikor az orvos végezett velem, visszamentem a nagyterembe a többiek közé, és eltelt az a nap is. Nem volt semmi különös benne, igen.

Következő hétvégén apám értem jött. Szomorú volt, késett is, és ez megzavart egy keveset. Apám sohasem szokott késni, nagyon pontos ember. Dühös voltam rá a késésért, de nem szóltam semmit.

- Anyád meghalt, fiam - mondta, miután beültünk az autóba.

- Tudom, édesapám - válaszoltam. Mindig így szólítottam: édesapám. S ha viccelni akartam, akkor: öregúr.

Apám intett a sofőrnek, hogy indulhatunk. És elindultunk. És egész úton nem szóltunk egymáshoz. Szinte meg lehetett fogni a némaságot az autóban, olyannyira masszív volt. Igen.

Igazam lett, Berta néni tökéletesen ellátta anyám szerepét. Szeretem a dajkámat. Mindig pontos, nem siet el semmit, és nem fecseg a levegőbe. Mit is beszélek: néma. Ő néma.

Sokáig olvastam, aztán letettem a könyvet. Ez sohasem történt így. Eddig mindig belealudtam az olvasásba. Azt hiszem, hogy éjfél körül lehetett. Igen, éjfél volt. És élveztem, hogy nincsenek most bennem gyógyszerek, hogy kiüssék a tudatomat. Fel-alá sétáltam a szobában. Nekem van átalakítva ez a szoba, nekem, a törpének. Kicsi asztalok, kicsi székek, minden kisebb, hogy kényelemben legyek. Nincsenek testvéreim. Anyámék mindent megtettek, hogy minél nagyobb kényelemben legyen részem.

És ott, akkor annyira idegenül éreztem magamat! Annyira szerettem volna elmenni ebből az egészből! Annyira szerettem volna más helyeken lenni! Nem pedig visszamenni a szanatóriumba, indulás pontosan vasárnap tizenkét órakor, odaérünk kettő óra előtt négy vagy hat perccel. Annyira szerettem volna más lenni, ha úgy tetszik... Igen.

És megszöktem apámék házából, és megszöktem a szanatóriumból. Kinyitottam apám dolgozószobáját, kinyitottam a széfet, magamhoz markoltam jó sok csekket, és elmentem. Közben kuncogtam magamban: azért nyitottam ki, hogy becsukjam. Igen. És persze gondom volt arra is, hogy egy bőröndöt telepakoljak különféle ruhákkal. És tisztességesen felöltöztem. És vasárnap reggel a bankba siettem, és az nyitva is volt, és apám számláiról különféle pénzüsségeket utaltam az én számlámra. Loptam, persze. Nem is tudom, miért, mi kellett nekem. Akkor...

És mikor elegendő pénzem volt már, hogy soha ne legyenek anyagi gondjaim az életben, úgy döntöttem, hogy utazni fogok. Bejárom ezt a jó öreg földgolyót.

Naiv voltam egy kicsit, igen. Csak a szomszédos városig jutottam. Megszálltam egy olcsó hotelben, a szobát egy hétre vettem ki. Napközben a városban jártam. Bámultam csodáit, épületeit. Az emberek meg engem. Szerencsére nem sokat és nem sokan. És szerencsére apámék sem kaptak meg. Biztosan kerestek. A mai napig nem értem, miként nem jutottak el hozzám. Hiszen ott voltak a számlák, azokat lehetett követni. Na mindegy, valahogy megúsztam.

Azért mondtam le az utazásról, mert találkoztam egy lánnyal, és néhány nap után máris gyöngéd szálak kötöttek össze bennünket. Gyönyörű lány volt, életemben nem láttam szebbet. És az, hogy engemet, a törpét elfogadott, az hihetetlen volt. Szerencsésnek éreztem magamat, nagyon. És örültem, örültem neki, igen.

Két hét után összeköltöztünk. Egy padlásszobában húztuk meg magunkat, nem messze a város központjától. Alig jártunk ki a lakásból. A szomszédos öreg néni intézte a bevásárlást, a különféle számlák kifizetését, Anna néni. Mi valósággal úsztunk a boldogságban. Anna néni is azt hitte, hogy házások vagyunk, és nekem jól esett tetszelegni ebben a szerepben.

Édes Arminám minden reggel pontban hét órakor ébredt. Kávét főzött, s elkészítette a reggelit. Én még ágyamban feküdtem, mikor felszolgált (külön ágyban aludtunk, Armina sohasem engedte, hogy szexuálisan közeledjek hozzá, és ez eleinte bosszantott, ám végül elfogadtam; ez volt az ára, igen, ez volt az ára boldogságunknak, hogy nem léphettem szexuális kapcsolatra vele). Reggeli után zenét hallgattunk, és nagyon sokat beszélgettünk, olykor hosszasan csókolóztunk, és hosszasan játszottunk édesem macskájával, Mózival. Aztán ebéd, ebéd után egy kis pihenő, és olykor séta a városban, de ez utóbbi nagyon ritkán, és mindig kedvesem szabta meg az útvonalat. Voltaképpen teljesen átengedtem magamat neki, engedtem, hogy megszabja az életemet, boldogságunk menetét, nem csupán azért, mert tapasztalatlan voltam a szerelem terén, hanem azért is, mert módszeresen tudott gondolkodni, mindent módszeresen megtervezett, ezért nagyon jó volt úgy élni, hogy nincs semmiféle meglepetésszerű életvitelünkben.

És négy évig éltünk így, azt hiszem, hogy *áldottan* boldogan.

Aztán mindennek vége szakadt, brutálisan. Armina egy este közölte velem, hogy sürgős elintéznivalója van, és legyen olyan édes, hogy ne kérdezzek semmit sem, hanem engedjem, hogy útjára menjen, néhány óra múltán haza is tér, és akkor minden rendben lesz, többé sohasem hagy egyedül.

De reggel egyedül ébredtem, és Armina egész nap nem jelentkezett. Néhány percre még Anna nénihez is átmentem, hogy elüssöm az időt, az öregasszony szívesen fogadott. Mózit is magammal vittem, a macska idegesen járt fel-alá a néni kellemes otthonában, nem fogadta el a tejet sem, amit Anna néni töltött neki. Végül hazamentünk, és a nap hátralévő részében a hintaszékben ültünk. Órákon keresztül simogattam Mózit, de egyszer sem dorombolt a macska, mi több, olykor idegesen miákolni kezdett. Nyugtalanúsága rám is átragadt. Hol van a kedvesem?

Az éjszakát is kettesben töltöttük, Mózi mellettem aludt. Illetve csak én aludtam, a macska nem. És reggel sem volt semmi hír Armináról, pedig annyira reméltem, hogy kinyitom a szemem, és ott fekszik a mellettem lévő ágyon, mintha mi sem történt volna. És fel is készültem arra, hogy nem is teszek fel neki semmiféle kérdést, hogy hol volt, mit tett, miért nem jött haza idejében. Nem, én szeretem őt, s ezért nincs szükségem különféle kérdésekre, igen...

Még az ágyban feküdtem, amikor kopogtak az ajtón. Azt hittem, hogy élettársam jött haza, gyorsan magamra kaptam a hálóköpenyt, és amennyire kurta lábaimtól telt, szaladtam ajtót nyitni. De az ajtóban Anna néni állt, nem Armina, kezében újságot tartott. És kedvesen bevitt

a konyhába, és leültetett, elém helyezett egy pohár vizet, és azt mondta, hogy most legyek erős. És olvasni kezdett az újságból. Kiderült, hogy Armina meghalt, átvágott torokkal találták egy rossz hírű negyedben, az egyik félreeső utcában. És kiderült, hogy az utóbbi négy évben egy transzvesztitával éltem, egy férfivel, egy nagyon nőies férfivel. Aki, mielőtt találkoztunk volna, prostituálta magát. Az újság szerint azért gyilkolták meg, mert összetévesztették egy női prostituálttal, és az illető személy nem tudta lenyelni tévedését, hát szó nélkül végezett a transzvesztitával. Hát ez történt.

Először a döbbenet vett erőt rajtam, igen. Aztán később a kétségbeesés, igen. Aztán, miután eltelt néhány hét, és kikászálódtam az önsajnálataból, csak akkor kezdtem el gondolkodni, hogy néhai kedvesem miért is választotta ezt az utat. És rájöttem, hogy nem haragudhatok rá, hanem magamra haragudhatok a figyelmetlenség miatt. Micsoda óriási erőfeszítésbe kerülhetett neki leplezni, hogy férfi, miközben velem élt! És mi mindent meg nem tett, hogy ne rontsa el ezt az illúziót - bennem! És arra is rájöttem, hogy mennyire - szeretethetett, igen.

De akkor miért kellett ismét az utcára mennie? Miért? Aztán rájöttem a válaszra is: nem adhattam meg neki *azt*, mert lehet, hogy elveszít. És ez a legtragikusabb ebben az egészben, ha ugyan beszélhetünk tragédiáról. Igen, így van. Mert ez az egyetlen dolog, amiért hibáztatom. Igen. Mert lehet, hogy tovább szeretem akkor is, ha titka lelepleződik.

Valóban így lett volna? Erre sohasem fogom tudni a választ. S mivel nem fogom tudni a választ, magam is néhai kedvesem gyilkosává válok, egy keveset. Nehéz lesz így élni tovább. De ezentúl ez is az életem része, és ezért nem fogom megtagadni. Igen.

Azt hiszem, hogy továbbra is szeretni fogom őt.

... és évekig voltam egy különös, magányos állapotban, és nem kerestem a kapcsolatot senkivel sem, és nem tudtam, mihez kezdjek az életemmel. Nem beszélt hozzám senki és semmi, igen, egy szürke pont lettem egy padlásszobában, nem messze a város központjától. Lemondtam arról is, hogy utazzak, mert nem találtam értelmét semminek sem. Nem elégített ki semmi, hát akkor minek...

Aztán lassan rájöttem: csakis magam tehetek arról, hogy valami változzon az életemben. Hát könyveket vásároltam, olvasni kezdtem. És a könyvek elvezettek a zenéhez is, hát különféle lemezeket vásároltam, és igen, élvezni kezdtem Monteverdi, Mozart, Berlioz és az isteni Beethoven hangjait. De nem csak... Hallgattam más zenéket is, és mindent összeolvastam, igen... És ennek Anna néni nagyon örült, nagyon. És olyan jólesett öröme!

És nagyon vigyáztam Mózira, a kicsi, édes macskámra. Ő nem járt ki a házból.

És egy idő után rászoktam, hogy este hosszú sétákat tegyek a városban. Általában a központban maradtam, a történelmi épületek között, és órákig barangoltam a több-kevésbé megszokott útvonalakon. És egyik este felfedeztem, hogy az épületek beszélnek egymással, és magukkal, és ez az érzés ringatni kezdett, igen. És az épületek után következett az utak, a szökőkutak, a bokrok és a fák és a szobrok hangja, és hirtelen ott találtam magamat valamiféle pompás rendszerben, mely egyszerre rendszertelen, és tele van élettel, létezéssel, tele van a *van*-nal, és magányom egy csapásra elmúlt, örökre. Megértettem, hogy mit jelent az *örök* fogalma, bár be kell vallanom, hogy az értésnek vajmi kevés köze van ehhez. És egyre többet gondoltam Lomekre, a szobrászra, és Pakora, a zsenire. És egyre gyakrabban eszembe jutottak szavaik. Lomek tette, aktusa, és Pako magyarázata. Igen, már nem voltam egyedül.

És amikor ebben a városban is kiállították Armind és Kisfény szobrát, magam is elmentem a kiállításra. És néztem az angyalt és néztem a gyereket, és a könnyek folytak az arcomon. Nem

tudom, miért. Talán... talán azért, mert egyszerre lehetett örülni, és szomorúnak lenni a szobrok láttán. Két hétig volt kiállítva a szoborpáros, és én mindennap elmentem, hogy láthassam Lomek alkotását, teremtményeit. Nem voltam egyedül. Feltűnt, hogy ugyanezt tette egy középkorú nő is. Megpróbáltam beszélni vele. Csak annyit tudtam zavaros szavaiból megérteni, hogy együtt utazik a szobrokkal, bárhová is viszik azokat. Minden kiállításon ott van, képtelen elszabadulni a szobroktól, képtelen elszabadulni a szobrásztól.

Sajnáltam őt. Aztán elmondtam neki, hogy mi történt Lomekkel. Hogy a Worth intézetbe került. És elmeséltem azt a különös történetet is, mi köztem és a szobrász között történt meg. Tulajdonképpen elmondtam neki mindent, nem is tudom, hogy miért.

És a nő szemem láttára roskadt össze. Csak később értettem meg, hogy miért. Évek múltán kiderült, hogy Lomek élettársa volt, néhány éven keresztül. Nevére már nem emlékszem. Akkorra már számomra az a nő is Lomek alkotásai közé tartozott. A negyedik szobor. A dolgok olykor legalább annyira bonyolultak, mint egyszerűek. Igen.

Aztán lassan megöregedtünk, Mózi, a macska, és én, Démenotar, a törpe. És ekkor tettem egy utazást, életem első és utolsó utazását. Szüleim sírjához mentem el, ők már régen meghaltak. Akkorra már biztos voltam abban, hogy apám szándékosan nem kerestetett. Hogy miért, nem tudom. Miként azt sem tudom, hogy annak idején miért kerültem az elmeegógyintézetbe.

És elmentem a sírjukhoz, és Mózit is magammal vittem, édes kis macskámat. És ott álltunk a temetőben, szüleim sírja előtt. Hatalmas betontömbökből állt a síremlék, valaki cserepes muskátlikat helyezett a síremlékre, ez bosszantott is egy keveset. Nem messze egy kis patak. Oda ültünk le falatozni Mózival, azon a ragyogó március tizenkilencedikei napon. És nyugodtan falatoztunk, és körülöttünk nem volt egy teremtet lélek sem. És nyugodt voltam, és egy kicsit szomorú. Igen.

És Pakora és Lomekre gondoltam, mint annyiszor az utóbbi években. És már késő délután lett, mikor elindultunk Mózival a lakhelyünk fele. Öreg macskámat a karomban vittem. Még két napot töltöttünk ebben a városban, szülővárosomban, nem messze a Worth intézettől. Istenem, mi lett lakóival? Mi lett a szobrásszal, mi lett azzal az örült zsenivel?

És aztán hazamentünk. Jó otthon lenni. Nagyon jó...

Nincs ott semmi zavaró...

És nekifogtam a munkának. Hogy megfogalmazzam, papírra vessem a mesterséges fizika tételeit. Tisztában voltam azzal is, hogy Lomek és Pako nevetne ezen a próbálkozáson, és tisztában voltam azzal is, hogy munkámat nem tudom befejezni. De akkor is meg kell, hogy tegyem, meg kell próbáljam. Mert, hogy egy furcsa analógiával éljek: a szobrász is úgy faragta ki negyedik szobrát, hogy hozzá sem ért az anyaghoz.

Nincs sok időm hátra, azt hiszem. Igen... Nincs sok időm hátra...

Hol van már az a törpe, aki annyira ostoba volt abban a szanatóriumban...

Hol van az a törpe...

Mert nem éltem hiába. Annyit elértem, hogy tudom: nélkülem sokkal szegényebbek lennének az emberek, akiknek még nagyobb szükségük van a mesterséges fizikára, mint nekem valaha is volt, és lesz...

Démenotarra, a törpére, és a mesebeli negyvenedik szoba titkára...

2006. március 19.

Mesterséges fizika

... lehet annak már ötven éve is, azt hiszem, ha ugyan nem több. Akkor, amikor a színházban feküdt a deszkákon, a sötét előadóteremben, én meg szaladtam, hogy villanyt kapcsoljak, mert egy óra múltán előadás lesz. Ahogy ott szaladtam, véletlenül belerúgtam, emlékszem, még fel is sikoltottam a meglepetéstől, mire ő magához tért, ha ugyan szabad ezt a kifejezést használnom. És akkor én azt kérdeztem, hogy mit csinál itt, mire ő azt válaszolta, hogy semmit, csak fekszik a sötétben. És ő is megkérdezte: mit keresek itt, mire azt mondtam, hogy szaladok villanyt kapcsolni, mert mindjárt kezdődik az előadás. Ekkor ő nevetni kezdett, felkapott, és egy puszit nyomott a homlokomra, vette a kabátját, gyors léptekkel kiment a sötét teremből, és eltűnt. Soha többé nem láttam...

A rendező szavai után csend lett a kis teraszon.

Négymeletes kis tömbház, a város egyik félreeső, csendes negyedében. Délután öt óra. Meleg, nagyon meleg nyár, a forróságot alig enyhíti a ritka szél. Csak annyi ereje van, hogy olykor megemelje a csészék mellé dobott újság lapjait. Tétován, szinte tanácstalanul.

A kis úton, mi elvezet a tömbház kertjénél, jóformán semmi forgalom. S az út másik felén már mező terül el, és a mezőn túl egy gyönyörű temető. Tele fenyőfákkal, kedves kis bokrokkal, szinte játékos, selymes fűszálakkal. A rendező tekintete olykor megpihen a távoli temetőn. Holott nem akar ő az elmúlásról beszélni, mindössze az ott fellelhető nyugalom, a hűvös levegő vonzza oda olykor szűrös tekintetét. Nagyon beszédes szeme van: egyszerre tud simogatni, biztatni és szűrni, döfni. Ha olyan emlékek között idézik, melyek kedvesek lelkének, szeme olyanná változik, akár egy meleg, kék tenger, mélysége hívogató, de taszító is lehet.

Az újságíró harmincöt év körüli. Még lelkes, még akar, gondolta a rendező, tüdejét még nem rágta szét a nikotin, máját nem ölte meg az alkohol és a töméntelen kávé. Értelme is van, nem csak kérdezni tud, hanem mesélni is a kérdéseivel. Ezért is vállalta el a beszélgetést.

És most tanácstalan kisé.

Ki tudja, talán nem is kellett volna, hogy az íróra terelődjön a beszélgetés, akkor sokkal könnyebben lehetne folytatni.

- Tehát tényleg ön szerepel gyerekként abban az elbeszélésben... - mondja és kérdezi egyszerre az újságíró.

- Az Elfojtott sanzonokban? - kérdezi tétován a rendező. - Igen, igen, így van. Ott az a kis kölyök szerepel, aki akkoriban annyi mesét habzsolt fel, hogy végül nem tudta megkülönböztetni a mogyorófavesszőt a varázspálcától - és itt felnevetett, kissé gunyorosan. - Mintha létezne is varázspálca. Ám, ha nem is létezik, szükség van arra a gondolatra, hogy létezhet.

- Mit gondol, mit akart elmondani abban az írásban?

- Talán elsősorban nem is akart elmondani semmit sem. Az égvilágon semmit. Hanem lenyomatot készített valamiről, talán. Meg vagyok győződve, hogy az ott fellelhető személyek mind valóságosak, éltek is valamikor, talán néhányan most is életben vannak. S az is biztos, hogy közülük egy sem tartotta valami sokáig az íróval a kapcsolatot. Szétszéledtek a szélrózsa minden irányába... Ha lehet ilyet mondani. Végül is mindenkivel ez történik, nem? Ez is gyászunk, vagy éppenséggel örömünk lehet egymásban, vagy ha úgy tetszik, egy másikban.

De hogy valójában mit akart elmondani... Nem is önmagáról beszélt, hanem másokról, mások érzésvilágáról, elhallgatott vágyairól, azt hiszem. Nem felülemelkedés ez, hanem bukás, csak hogy nem az ő bukása, hanem mások bukása benne, őbenne, önmagukban. Így érthetőbb? Talán így érthetőbb... Nem lehet hibáztatni valakit, ha a vágytalanságban talál erőt, inkább arra kell gondolni, hogy mi vezette el oda. Úgy szebb maga az élet... Ne, ezt törölje, inkább írja azt, hogy úgy elviselhetőbb az élet... Várjon, ez sem jó... Nem, nem is tudok mit mondani. Talán ha hagynánk ezt még egy időre, nem tudom összeszedni a gondolataimat.

Várjon csak!

Írja ezt: úgy végre éppen annyi öröm lesz az életben, mint amennyit adni tudunk benne. És ha másoktól várjuk el örömeinket, akkor sem tévedünk, csak meg kell tanulnunk kezelni, hogy olykor olyan vágyakat hiszünk a magunkénak, melyek nem a miénk. És így alkotják meg a más vágyak, a mások vágyai a mi érzésvilágunkat. Kölcsönvettékké változunk, és elfeledkezünk valós vágyainkról. Különben az is lehet, hogy nincsenek is vágyaink, de bizonyos körülmények következtében azt hisszük, hogy vannak.

- Volt önnek ilyen érzése?

- Igen, természetesen. Önnek is volt, de ha nem jön rá, hogy mi ez, akkor felesleges is róla beszélni, higgye el nekem. Nézze, a várakozás ebben az összefüggésben abszurd jelleget ölt. Valamire, vagy valakire várni... És közben hallgatni önön vágyaink dübörgését. Látja, ez már függőség.

- De hiszen ön magányra ítéli az embert!

- Hohó! Hogyan, miként lehet ettől a gondolattól mindjárt a magánynál kötni ki? Ez inkább az ön vágyaira utal! Végeredményben ő semmi egyébről nem beszélt, mint mások vágyairól és az ő magányáról. Érthető ez? Mondja, érthető végre ez?

- Sokan azt fogták az elbeszélésre, hogy nem érthető.

- Természetesen. Ez mindennel így van. Felesleges is vesztegetni rá a szót. Megmaradt az elbeszélés egyik sora az emlékezetemben: *semmi egyéb ez, mint emanáció, melynek te is részese vagy, most, hogy ezeket a szavakat elolvastad*. Emanáció, vagyis kiáramlás, kisugárzás. Nevetnem kell - mondta a rendező, és itt mosolyogni kezdett -, de tudja, valahogy így érzek én is, mikor egy darabot rendezek, és aztán elvegyülök a nézők között, hogy együtt élvezzem velük a munkám eredményét. Munkám eredményét? Ha hiszi, ha nem, ott az én munkám csak egy *csúcserték*, hiszen szinte megszámlálhatatlanul sok ember munkája az ott, bármely előadásnál. Akárcsak ennél a csésze kávénál is

- De különbség azért csak van!

- Igen, van. De csak minőségbeli különbség van, semmi több. Tudja, mit mondott még az az író? - és itt csaknem megvetéssel lökte ki a szavakat. - Hogy egymás kisugárzásai vagyunk, semmi több.

- Szerintem téved, rendező úr.

- Bárcsak úgy lenne... Bárcsak úgy lenne.

... és ismét csend lett a kis teraszon. Mintha az eltűnt író fantomja jelent volna meg a két embernek, hogy végül már terhesnek érezték ezt a dög csöndet, mely ráfeküdt mindkettőjük lelkére, hogy már nyomasztotta őket. Aztán a rendező váratlanul kijelentette:

- Nem lehet így élni!

- Hogyan? Mit mondott? - kapta fel a fejét az újságíró

- Nem lehet így élni! Hogy eltűnt aztán? Kutassák fel a világ valamennyi elmeegógyintézetét, biztosan ott találják valamelyikben. Ó, a pokolba is, most dühös lettem! Pedig nem érdemli meg, sem ön, sem az az író. Kérem, töltsön nekem egy pohár vizet...

- Tudja - mondta, miután hosszú kortyokban kiitta a vizet, és letörölte gyöngyöző homlokát -, néha határozottan bosszant, hogy oly sokszor kérdeznek róla. Egyszer láttam, meg is ijedtem tőle, sokáig nem is tudtam, hogy kivel találkoztam, csak miután az a kérdéses elbeszélés megjelent. Mintegy tizenöt év után. Talán hiba is volt mondani, hogy én voltam az a gyerek benne. Akkor nem nyaggatnának annyit.

Az újságíró mintha nem is hallotta volna ezeket a szavakat. A következő kérdést tette fel:

- Mit gondol, megírta valaha is azt a darabot?

- Hát persze, hogy meg! Ott helyben, abban az elbeszélésben. De azóta is mindenki a tényleges drámát keresi, azt hitték, hogy papírra vetette. Megírtuk mi azt a darabot egymás-ban, minden pillanatban kiigazítjuk és minden pillanatban kicseréljük benne a karaktereket, gondosan igazgatjuk, s mindez ráadásul úgy történik, hogy észre sem vesszük. Érti?

- Azt hiszem, értem. Ő nem megy felsőbbrendű tudatról beszélt.

- Nem, nem arról beszélt. Hanem rólunk beszélt, magában. Meg vagyok győződve ugyanakkor, hogy azt hitte, hogyha művéről beszélnek így, az nem érte el a célját. És igaza is van. Ha ugyan volt célja annak az elbeszélésnek...

- Volt?

- Nem. A fene tudja, hogy mit akart írni a pasi. Inkább hagyjuk. Beszéljünk valami másról.

- És miről akar beszélni?

- Nem is tudom... Erről nem. Különbösen is, nevetséges azzal vádolni azt az író, hogy kivégezte a szeretőjét, és valami koldusasszonyt is. Ezt sohasem hiszem el.

- Pedig minden vizsgálat erre mutat.

- Nézze, ismertem azt a gazdag üzletembert, támogatta a színházat is, annak idején. S ha jól emlékszem, a fél város az ő birtokában volt. Találkoztam is vele, néhányszor. Olyan volt a tekintete, hogy ha rápillantott valakire, abba belefagyott a vér, érti? Az az író meg... olyan bársnyos volt, már amennyire emlékszem. Eh - intett dühösen -, nem is láttam, hiszen sötét volt... De a közelsége nagyon megnyugtató volt, és higgye el, a gyerekek nem tévednek, soha. Érti? Soha! És az a gyilkos... Annak jéghideg volt minden tette, csak így tudom kifejezni magamat. De ha az ember jobban megfigyelte, akkor észrevette: valami elkeseredett kielégületlenség következtében jöhetett létre benne ez.

- Mohóság...

- Nem, erről szó sincs. Nem, szó szerint ezt értem: elkeseredett kielégületlenség. Valami történhetett vele. Olykor az jut eszembe, ha arra a történetre gondolok, és összefűzöm vele az üzletembert, hogy ő egyfajta fintora lett a sorsnak: *egy mi lett volna, ha* személy. Tudja, ha nem veszít el valamit, akkor talán minden másként történik. Nem fagyott volna meg, nem tör valamiféle különös hatalomra. Örület... Mert volt benne valami melegség, igen, volt benne. És ezt csakis hosszas gondolkodás után vehette észre az ember.

- Arra nem gondol, hogy pontosan az íróról beszél, aki elveszített valamit, s ennek következtében jött létre ez a - miként is fogalmazzak - meghasonulás?

- Badarság uram, badarság! Sőt, hülyeség! Az író inkább öngyilkosságot követ el, mintsem valakit eltegyen láb alól. A maga értelmezésében az üzletember sem követett el semmiféle hibát, hanem...

- Vigyázzon, mit mond!...

- Jó, jó, tudom, higgye el. Tulajdonképpen a kérdés fontosságát mérlegelem, nem teszek semmi mást. Érti?

- Hogy az ön szavaival éljek: a publikum szereti az izmos botrányokat...

A rendező az újságíró szavába vágott:

- És hadd fejezzem be ön helyett: mert így tud borzongani saját nagyszerűségén. Nem így van? Önnek tudnia kell, bizonyos mértékben ebből él.

- Mintha másként mondta volna valamikor.

- Igen, másként mondtam, így: a publikum szereti a botrányokat, mert így megfélemezik saját problémáiról. Csakhogy sohasem gondoltam ezt komolyan.

- És most?

- Most? Most talán túl késő már... Holnaptól nyugdíjas vagyok, és már... mindegy lesz. Úgy döntöttem, vissza is vonulok, teljesen. Elég volt. Úgyhogy megőrizhetem az *elmondás* szabadságát. Már nem kell félnem, hogy valamit rám fognak, szavaimat kifacsarják. Most már jöhet a dicséret unalma, és fel is kell készülnöm erre - kuncogott a rendező. - Minden bizonnyal majd különféle okleveleket kapok, hogy milyen jól végeztem a munkámat, milyen sokat tettem a közösségért. És nevetnem kell, most. De akkor majd komolyan fogom venni, magam sem tudom, miért. Talán, mert nekem is szükség van a kapaszkodásra, mint bárki másnak.

- Igen, ez mindenkinek jogában áll.

- Akkor miért mondja? Ha ennyire természetes ez.

- Csak egyetérték önnel.

- S ha egyetért velem, akkor azt jelenti, hogy bizonyos mértékben ön is megélte ezt az állapotot. Annak az elbeszélésnek az állapotát.

- Az elfojtottakét?

- Hát persze...

- Olykor nem is tudom, mit gondoljak, higgyek. De azt hiszem, igaza van. Valamilyen formában ez mindenkiben tudatosodik. De mondja, akkor mi a legfontosabb, legalábbis ebben?

- Hogy pontosan ezt tanuljuk meg tisztelni. Ez a legfontosabb. De persze, senkinek sem fog sikerülni. Ó, de legalább megpróbáljuk, és ez már felér egy megváltással.

- Nagy szavakat használ...

- Akárcsak ön.

És néhány percig mindketten hallgattak. A rendező nem is tudta: most bosszankodjon, és dobja ki az újságíró, vagy folytassa az interjút. Ám annak hatására, hogy sokat vádolták türelmetlenséggel, úgy döntött, tovább folytatja.

Ezalatt az újságíró kényelmesen elterpeszkedett a fonott székben, arcát az égnek emelte. Valósággal magába gyűjti a napsugarakat, gondolta a rendező, s egy kicsit irigykedett is. Azért imponált neki az újságíró flegmatikus viselkedése.

- Szerintem a fizikai hasonlóság miatt tévesztik össze az újságíró és a gyilkos üzletembert - mondta végül a rendező.

- Meg a szinkronítás...

- Igen, így van. Az író évekkal azelőtt eltűnt a városból, sehogy a gyilkos megjelent volna. Higgyen nekem, eleinte én is azt hittem, hogy az író látom viszont benne. Aztán tévedtem. Különben is, nincs semmi tárgyi bizonyítéka

- Hát pontosan ezért ilyen könnyű.

- Ezzel egyetértek. De azt hiszem, ha nem gyilkol az az üzletember, akkor most senki sem ismerné az író. Régen elfelejtették volna az egészet. Ezért még most is veszik a könyveit. Kegyetlenül jó reklámfogás, semmi több.

- A törvény számára nem az...

- Gondolja, hogy valóban így van? Ezek szerint senki sem tévedhet, ha betartja az írott betű, szó, mondat értelmét.

- Talán ha az értelmet rosszul interpretálj...

- Ó, hagyjuk ezt.

- De akkor hol van most az író?

- Ezt pontosan tőlem kérdezi? Ennyi erővel akár attól a fától is kérdezheti, uram!

- Rendben, hagyjuk...

- Nos, talán ideje is lenne hagyni...

- És most, hogy visszavonul, mihez fog kezdeni?

A rendező mosolyogni kezdett:

- Megpróbálom nem mozgatni a szelet - mondta -, és megpróbálom átélni a mindennapok unalmas vasárnap délutáni érzését. Azt hiszem, sokat fogok olvasni, talán elmegyek egy keveset autókázni is, csak egy keveset.

- Semminemű szellemi aktivitásban nem akar részt venni?

- Nem.

- Miért?

- Mert nincs semmi értelme.

- Ezek szerint eddig sem volt sok értelme.

A rendező legyintett.

- Volt idő, mikor nagyon sok értelme volt, amikor tényleg hittem, hogy tettem valamit. Mondogattam is magamnak, hogy igen, ez az, most elkaptam. Most sikerült elmondani ezt, vagy azt, és aztán hónapokig örültem ennek az érzésnek, dolognak. Végül is, talán egész pályafutásom alatt az tartotta bennem a lelket, hogy sikerül kifejeznem önmagam. Megtalálom a rendező és a színészek között a tökéletes összhangot. És akkor minden rendben lesz. Annyira szerettem volna ezt, Istenemre mondom. Ki tudja, talán még most is hiszek benne... Igen, azt hiszem, így van, még most is hiszek benne.

- Ezt mondja az ünnepezt rendező, akit mindenhol körülrajongtak.

- Sztereotípiák vagyok, nem több és nem kevesebb. Sohasem sikerült elkapnom a tökéletes összhangot. Soha, érti?

- És honnan veszi ezt? Mármost úgy értem, kell legyen valami, amihez hasonlítsa ezt.

- Nos, van is... Olvasott a Budai várban történt tűzvészről?

- Melyik tűzvészről? Kissé sok volt ott.

A rendező türelmetlenül legyintett.

- A legutóbbiról, uram, a legutóbbiról! Mintegy harminc éve történt, azt hiszem.

- Á, a Molpag előadás alatt.

- Na látja. Nos, ott voltam azon az előadáson. A mai napig kiráz a hideg tőle.

- Elhiszem, azt elhiszem. A tűzvésznek több halálos áldozata is volt

- Hagyja a tűzvészt, uram! Az előadástól ráz ki a hideg, érti? És nem vagyok érzéketlen, hogy most ezt emelem ki, higgyen nekem, hiszen én is láttam az üvöltöző emberek haláltusáját, éreztem az égett hús bűdös szagát. És mégis, az előadás az, ami a legnagyobb hatást gyakorolta rám. Végül is: egyszerű a dolog... Fel tudja fogni ön, hogy micsoda előadás lehetett az, hogy észre sem vettük: lángokban áll minden. S mikorra észrevettük, egyesek számára túl késő lett.

Nos, ott tapasztaltam meg a tökéletességet, ha fogalmazhatok így. Amit Molpag tett, az isteni volt. Fenséges, tökéletes, de ugyanakkor mentes minden ilyen jelzőtől. Istenem, azok a hangok, azon az isteni hegedűn! Olykor az volt az érzésem, hogy magát Paganinit hallom... Persze, sohasem hallottam Paganinit játszani, de az ember mégis tudja, hogy miként hegedülhetett az ördögi mester. Hát ott tapasztaltam meg a tökéletességet, és a saját munkám alatt egyszer sem tudtam elkérni. Ugyan, voltak pillanatok, mikor azt hittem, igen, most megfogtam, most elkaptam, de később bebizonyosodott: tévedtem. Ismét tévedtem... És ez most elvezetett ide.

- Hogy visszavonul?

A rendező kesernyésen, ironikusan nevetett:

- Igen, hogy visszavonulok. Csak nekem nincs Kisfényem. Nem játszani tűnök el, mint Molpag. Hanem élvezni a hátra maradt, csendes órákat.

- Amália.

- Kicsoda?

- Amália. Ez volt Kisfénynek a neve. Csak a mester becázta Kisfénynek.

- Á, igen. Szinte el is felejtettem. Emlékszem, mily sokat hibáztatták Molpagot. Pedig semmit sem tett, mint végre elkezdett örülni.

- S közben megvonta a világtól a játékát.

- Én ezért nem haragszom rá. Inkább irigylem őt. És ön ismét elfeledkezik valamiről: az útról. Ismét. Hogy Molpag miért hagyta abba a koncertezést. Mert látja, olyan szimfóniát szerzett Kisfény születésnapjára, mely még Beethoven Kilencedikjét is majdnem-majdnem felülmúlja. És senki sem érti azt a művet. Mindenki csak sír, zokog, jajgat hallgatása alatt, és nem is tudja, hogy miért. Egyszerre örülünk és fájunk a mű hallgatása alatt.

Az újságíró önkéntelenül is dudorászni kezdte Molpag szimfóniáját, és a rendező némán hallgatta. Később titkon egy könnycseppet törölt ki kézfejével a szeme sarkából.

- Vajon mi történt Kisfénnyel? - kérdezte suttogva. Nem is kérdés volt ez.

Az újságíró ránézett, és akkor szinte sajnálta a hatalmas termetű embert.

- Elmúlt ő is - suttogta, mintegy válaszul. - Elmúlt, mint egy olyan lény, aki csak érzésekből áll, s ezért nem élhet ebben a világban. Különös ez, nem? Folytonosan érzésekről beszélünk, és maga a pusztaság érzés nem maradhat életben itt, talán sehol sem. Idegenkedés és elvárás. A kemény férfi és a gyöngéd nő legendája, rendező úr. S amikor megkapjuk a pusztaság érzéseket, lecsupaszítjuk azokat a mocskoktól, kristálytisztán állnak előttünk, akkor ellökjük azokat. Azt hiszem, itt, ebben a világban mindenki magára, és csakis magára van utalva. Senki nem bízhat senkiben sem, ha meg megjelenik a tiszta szeretet, akkor mindenki megrémül. Az emberek nem akarják, hogy szeressék őket. Ők azt akarják, hogy tetteiket szeressük. A különbség óriási. Hiszen a tett nem mindig az embert fejezi ki, az csak következmény. Látja, hogy miként lesz az az egyszerű kérdés, hogy miként vagy, hogyan érzed magad, minden értelmétől megfosztott? Látja? Hiszen nem tudunk válaszolni rá, tudja? Nem, lassan a legegyszerűbb kérdések lettek a legbonyolultabbak. Elfelejtettünk játszani. Vagy inkább: a játék virtuózai lettünk.

Lassan beköszöntött az este. Hűvös szél kezdett fújni, de ők észre sem vették.

- Mondja, szeretné, ha önnek is lenne egy Kisfénnyel? - kérdezte az újságíró.

A rendező összeresztette.

- Hogyan? Hogyan, Igen, persze. Én is szeretném, ha lenne egy Kisfénnyem. De nem hinném, hogy megérdemlem.

- Miért, ön szerint ki kell érdemelni a dolgokat?

- Igen is, meg nem is. De csak egy példával tudom ezt megértetni. Valamikor egy bárban ittam, már meglehetősen részeg voltam, mikor megláttam egy lányt, egy nagyon szomorú lányt a barátai körében. Azonnal feltűnt, hogy a barátok között is mennyire magányos. És nem engedte, hogy bárki is vegyen egy italt neki, és bárkit lerázott, aki közeledni próbált hozzá. Én éppen menni készültem. De akkor odaléptem a pincérhez, és azt mondtam neki, a lány minden fogyasztását írja az én számlámhoz, ám ne szóljon a lánynak, hogy ki fizette ki az italait. Tudja, miért tettem? Mert szerettem volna, ha a lány azt hiszi, hogy az emberek még mindig képesek arra, hogy úgy gondoskodjanak róluk, igaz szükség esetén, hogy nem várunk el helyette semmit. Igen, ezt akartam. Hogy sikerült-e ez, nem tudom. Talán igen; de azóta sem találkoztam azzal a lánnyal. Nem is akartam. De kellett nekem is az a hit, hogy gondoskodhatnak rólam, valaki, csak úgy, önmagamért, és nem önmagáért. Kell hogy higgyem: nem a tanítások végett vagyok tiszta, hanem az belőlem ered, fakad. Hát, ide fajult a hit kérdése.

- A hit kérdése?

- Igen, az. Amit csakis magunkban kell megkapnunk, hogy másokban is felfedezhessük. És tisztelhesünk. Valaki egyszer azt vágta a fejemhez, amikor kirohantam az egyház ellen, hogy a külsőségek nem fontosak, hanem az a lényeges, hogy a tömeg a szentség áhítatában milyen. Nos, én tudom. A tömeget a szentség állapotában lehet az egyik legjobban befolyásolni. És ez az, ami engem zavar.

- Hiszen ön is tömegekkel dolgozik!

- És micsoda ravasz felelősség *volt* ez! De erről nem akarok többet beszélni, hadd döntsön mindenki *magáért*.

- Végül is nem válaszolt a kérdésemre.

- De igen, válaszoltam. Csak bogozza ki nyugodtan a szavaim értelmét. Még annyit tennék hozzá, hogy mindent megtennék egy Kisfényért, és mindent meg is fogok tenni. Azért, hogy elérjem azt, ami már az enyém. Ó, tudom, ez bonyolult hangzik. Holott nem az... De volt már szó róla: a legegyszerűbb kérdések lettek a legbonyolultabbak. És tudja miért? Mert az egyszerű kérdések előtt nincsenek kérdések. És a legegyszerűbb kérdések után is, vagy *már*, csak következmények vannak. Tehát vannak dolgok, amik kellenek, és vannak, melyek valamiért kellenek.

- Igazat adok önnek.

- Ezt el is várom öntől - mosolygott a rendező hamiskásan. - Kérek még egy kis vizet. Ne haragudjon, önhöz van közelebb a kancsó. Igen, köszönöm.

És ismét néhány pillanatnyi szünet következett. Az újságíró szórakozottan kapargatott egy papírszeletet, a rendező a semmibe bámult, és egyre azon töprengett, hogy voltaképpen miért is vállalta el ezt a beszélgetést. Eh, legyen, gondolta aztán csaknem dühösen, és visszatette a vizespoharat a kicsiny kis asztalra. Az újságíró felnézett.

- Mondja, miért él ön egyedül?

- Nos, nem is olyan komplikált erre a válasz. Valahogy kimaradt a család az életemből.

- Csak ennyi?

- Igen... Mire vár? Valamiféle nagyon mély, és elfojtott érzelmekre vár tőlem? Ki tudja, ha keresgelnénk, talán találnánk is... Hiszen mondták, hogy aki keres, az talál.

- Ön most gúnyolódik velem.

- Csak bizonyos értelemben. Mert nincsen szükségem arra, hogy önt kigúnyoljam, higgye el.

- A gúny, mint szükségszerűség.

- Igen, olykor szükség van gúnyolni mást, magunkat.

- Senki sem tudja magát kigúnyolni.

- Csakis akkor tudunk másokat kigúnyolni, ha már önmagunk tárgya vagyunk a gúnyban.

- Némileg bonyolult ez...

- Egyáltalán nem bonyolult, hanem most teljesen felesleges erről beszélni.

- Talán ha visszatérnénk a család kérdésére.

- Nem engedtem annak a szükségszerűségnek, mert többször is visszaéltek benne. És ezért kihagytam az életemből. Olykor arra gondolok: remélem, érzik azt a kint, amit nekem okoztak néhányan. És olyankor gyűlölöm őket. Aztán máskor meg nem gyűlölök.

- És melyik a jobb állapot?

- Nem is lehet választani. Bosszantó mind a kettő. Bosszantó, és ezért üres a szükségszerűsége.

- De ez csak élet, rendező úr.

- Miért, mit gondol, eddig valami másról beszéltünk? - kérdezte gúnyosan a rendező. És gyorsan hozzátette: - De nem élhetünk mások szükségszerűségében. És mások szükségszerűségéért. Igaz, majdnem mindenki erre törekszik. Én is, ön is. Ebből is élünk, ez biztosítja a tetőt fejkünk fölé.

- És az érzelmi szükségszerűséggel mi lesz?

- Nos, az a kurvák ajándéka, és nem egy művelt nőé.

- Uram!

- Hagyja, kérem... Annyi ígéretet hallottam, ne tételje ön is egy újabbal...

- De ön gúnyt űz a legtisztább emberi érzésekből.

- Ó, elképesztően nagy szavak ezek! Milyen jó megpihenni az árnyékukban, nem? És milyen elképesztő, hogy olykor erre is szükség van, a fenébe is! Sőt, majdnem mindig erre van szükség! Mit gondol, miről papolt az a rohadt író?! Hát erről, uram, erről. És mi most itt ülünk a seggünkön ezen a kibaszott teraszon, és megpróbáljuk megfogalmazni a nagy igazságokat! Hát ez az, ami nevetséges uram, ez az! Látja? Így vagyunk most mások következményei! Így lettünk mások következményei, és ez ellen most minden idegszálam tiltakozik! Így vagyok szükségszerű terméke elcsépett érzelmeknek. Persze, nyugodtan lehetne azt is, mondani, hogy mást is választhattam volna. Ó, ostobák! Hiszen azt is tettem! És erre ilyen kérdéseket hallok! Nevetséges!

Ekkor már az asztalt csapkodta, hogy az recsegett bele, az egyik pohár legurult, összetört a terasz cementjén, a kancsóból a víz kilocsant.

- De hogy valami pszichológiai magyarázatot is adjak... Igen... Gyerekkoromban egy házban laktunk, nem messze innen... Igen... A város központja körül, mára már lebontották a házat. Na mindegy... Segített nekünk ott egy koldus. Tudja, fát vágott, felásta a kertet, más munkákat végezett a ház körül. Hatalmas termetű ember volt... És néma, legalábbis azt hittem, hogy az. Félttem tőle. Olyan bamba tekintete volt... Olyan vizes szeme... Mégis, a kisugárzása... mint valami erőszakos vadállaté, amely pusztán valami csaknem természetfeletti erővel uralkodik roppant erején... Anyám is félt tőle, ezért egyedül apám tartotta a koldussal a kapcsolatot. Enni vitt neki, nekiadta a lerúgott bakancsát, elnyűtt kabátjait, ingjeit... Évekig azt hittem, hogy néma az az ember... Évekig... Aztán, mikor nagybácska lettem, bátrabb, a háta mögé lopóztam, ahogy ott hasogatta a fát. És hallottam, hogy minden csapáskor ezt mondja: Tas, Reni, Vera. Érti, uram? Tas, Reni, Vera. E három név ritmusára vágta a fát. Egy csapás: Tas. Második csapás: Reni. Harmadik csapás: Vera.

Akkor még nem értettem, persze, hogy nem... Megrémültem, hogy valami gonosztevő lehet, aki valami szörnyű büntetbe bonyolódott bele... Tudja, a gyerekek hisznek ezekben a dolgokban... és igazuk is van...

Aztán eltűnt a koldus, soha többé nem jött hozzánk. Február lehetett, azt hiszem, csikorgó fagy. Szürke fagy, acélos fagy, sehol semmi hó, csak poros hideg... Iskolából jöttem haza. Letértem a szokásos útról, kedvem volt csavarogni egy keveset, holott nagyon fáztam. Ne, most ne kérdezzon semmit, kérem. És betévedtem egy sikátorba, nem messze a város központjától. Ön talán nem tudja, de akkoriban a központ tele volt sikátorral, valóságos labirintus. És az egyikben ott találtam a koldust, azt a hatalmas termetű embert. Kartonpapíron feküdt, egy elnyűtt pokróccal takarózott, amit apám adott neki. Azt sem tudtam, mit tegyek, nagyon megijedtem. De a kíváncsiság felülkerekedett a félelmen, közelebb léptem a koldushoz. Láttam, hogy összevizezte magát, a vizelet az ágyékára fagyott, átütött a pokrócon is. A halálán jár. Jól sejti, újságíró uram, a koldus előttem lehelte ki a lelkét. És egyedül én voltam ott mellette.

Ki tudja, mennyi ideig tartott a haláltusája... Én az utolsó órában érkeztem. Nem is vett észre. Nem is tudta, hogy van valaki mellette halálakor.

Hazarohantam. Anyáméknak semmit sem mondtam. Másnap nem tudtam iskolába menni, súlyos tüdőgyulladás vert le. Hetekig viaskodtam a halállal, akkoriban ugyancsak szűkében

voltunk a gyógyszereknek. De életben maradtam, valahogy. A felgyógyulás után rengeteget sírtam. Nem tudtam megfeledkezni a koldusról. És évek múltak el, ismét. Lassan megfeledkeztem róla. Azt is mondhatnám, hogy róluk... Addigra már kitaláltam, hogy Tas és Renáta a szerencsétlen gyermekei lehettek, Vera meg a felesége.

Az egyetemi évek alatt sokat másztam a hegyeket. Bepakoltam némi ennivalót, vettem a felszerelést, és napokra elmentem itthonról. Egyedül, így szerettem, kedveltem. Úgy ismerem a város körüli hegyeket, mint a tenyeremet - mutatott körbe a rendező széles mozdulattal.

- És történt, hogy az egyik vándorút alatt (mert félig tréfásan így neveztem ezeket a kóborlásokat) egy leégett házra bukkantam a hegyekben, egy alig megközelíthető helyen. Régen pusztíthatott itt a tűz, láttam a roncsokon. Olyan szomorúság uralkodott abban a kis völgyben, hogy összeszorult az embernek a szíve. Seholy egy madárhang, nem suhogtak a levelek, még a levegő is mintha mozdulatlan lett volna azon a helyen... Tétováztam, maradjak itt, vagy keressék más helyen éjszakai szállást. Végül úgy döntöttem, hogy maradok. Ledobtam a hátizsákot, némi kenyeret és füstölt kolbászt vettem elő, enni kezdtem. Mikor befejeztem, gondoltam, keresek egy forrást, mert kiürült a kulacsom. Otthagytam a hátizsákot, vettem a kulacsot. A tisztás széle fele tartottam. Ott biztosan lesz forrás. Közben meg eltöprengtem azon, hogy mi történhetett itt. De nem jutottam semmire. Aztán egyetlen pillanat alatt mindent megértettem.

Könnycsepp folyt végig a rendező arcán, észre sem vette.

- A tisztás végén egy sírra találtam. Közös sírra. Rajta tábla, nem fejfa, hanem tábla. Rajta felirat: Itt nyugszik Tas, Renáta, Vera, Vadokin családja. És alatta egy másik felirat, hogy kik temették el őket, egy hegymászócsoport, akik minden bizonnyal ismerték ezt a családot. Ha hiszi, ha nem térdre estem a sír előtt. Hát ez volt a titka a koldusnak, annak a hatalmas embernek. Azóta sem tudtam elfelejteni ezt. Nem is fogom soha, soha.

- Ott töltötte az éjszakát?

Révetegen nézett az újságíróra.

- Először azt gondoltam, hogy veszem a zsákomat, s eltűnök onnan. De a völgyecske szomorúsága, gyásza annyira magába fogadott... Nem messze a sírtól forrásra bukkantam, megtöltöttem a kulacsomat, visszamentem a ház mellé. Esteledett. Nem gyújtottam tüzet, elővettem a hálózsákot, belebújtam. Hamar elaludtam, a gyászos gondolatok ellenére. Éjszaka recsegésre ébredtem. Kinyitottam a szemem. A csillagok erős fénnel világítottak. Észrevettem, hogy nem messze tőlem egy medve fekszik. Persze megijedtem, mi lesz most velem. De a medve nem mozdult. Csak feküdt, és nézett. Életem leghosszabb percei voltak azok... Végül mégis elaludtam. Reggel a medvének nyoma sem volt. Gyorsan reggeliztem, és elmentem arról a helyről.

Hetekig maradtam a hegyekben, teljesen egyedül, de sohasem mentem vissza arra a helyre. Megpróbáltam megoldani ezt a rejtélyt, ha ugyan szabad ennek nevezni, de nem jutottam semmire... Lehet, hogy maga Vadokin gyújtotta föl a házat, bár ezt nem hinném... És lehet, hogy a tűzben életét veszítette a család. Nem tudom... Aztán arra a nyomorult koldusra gondoltam. Miért költözött ide a családjával, miért szakított meg minden kapcsolatot az emberekkel, hogy csak néhány hegymászó ismerte. A mai napig sem jöttem rá.

- És milyen nyomot hagyott ez önben.

- Bolond kérdés ez, mégis válaszolok rá, mert különös nyomot hagyott. A bizalmatlanság nyomát. Nem tudom, miért, de bizalmatlan lettem ezek után majdnem mindenkivel. Illetve tudom, hogy miért, de nem tudnám kifejezni.

- És ez lenne az a bizonyos magyarázat?

- Igen... Elégedjen meg ennyivel. Elégedjen meg.

- Megnyugodott valamennyire?

A rendező keserűen legyintett:

- Mondhatjuk így is... Tudja, olykor jó csak keserűnek maradni, és kész. Nem kell magyarázkodni.

- Értem.

- Igen. Igen, elhiszem, hogy érti.

Kissé meleg tekintettel nézett az újságíróra.

- Tudja, hogy miért hiszem el?

- Igen.

- Remek! - kiáltott fel a rendező, és nagyot nevetett. A szék karfájára csapott: - Jöjjön, készítsünk egy kis kávé! Jót tesz mindkettőnknek, felrázzuk ezt a poshadt beszélgetést!

- Kissé gyakran változik önnek a hangulata - jegyezte meg az újságíró.

- Ugyan! Miért kell mindig annak az állapotnak a rabja legyünk! Azért nem kell mindig élni csak bizonyos szükségszerűségeinkben. Érti ezt? Hagyja, ne is válaszoljon, felesleges. Teljesen felesleges.

Néhány percre a konyhába mentek, aztán visszatértek a gőzölgő poharakkal. És visszaültek a székekbe. Nézték az éjszakát.

Később az újságíró ezt kérdezte:

- Mondja, miért nevezte poshadtnak ezt a beszélgetést?

- Ó, nem is tudom... - válaszolta a rendező. - Valamennyire az... Pedig nem untat. És meg kellett történnie. Kell, hogy valami szent legyen abban, hogy visszavonulok - kuncogott -, és ez a beszélgetés is a záróaktushoz tartozik. Am ilyenkor az ember elvárja, hogy *mégis* történik majd valami nagyon nagy dolog. Legalább ebben... Persze, nem fog. Úgyhogy minden megy tovább a maga rendjén... A tanárok és a diákok holnap is iskolába mennek, a háziasszonyok, feleségek továbbra is főzni fognak, a szerelmesek tovább csalják egymást, a győzők győzni fognak, a vesztesek veszíteni, továbbra is fogják írni a pozitív gondolkodásról a könyveket, a különféle verseket, nacionalista újságcikkeket. Nem fog történni semmi különös.

Kortyolt a kávéból. És néhány percig hallgattak. Aztán a rendező megjegyezte:

- Mégis van valami nagyon szép ebben a dologban.

- És mi lenne az?

- Hogy elmondhattam.

És tovább ültek a teraszon.

Néhány szóban a könyvről

Amikor 2005. március közepén Vadokin vadjai megfogalmazódott bennem (enyhe túlzás, hiszen mindössze a cím jutott eszembe), nem gondoltam volna, hogy az az egyetlen elbeszélés (akkor még regényterv) egy olyan kötetet fog életre kelteni, mely a megtagadott érzésekről szól. Azokról az apró kis hangulatokról, melyeket talán észre sem veszünk.

Mintegy hónap múlt el, míg felvázoltam a kötetet. Megfogalmaztam a címeket, kilencet, sorrendbe helyeztem. Ezzel abba is hagytam mindent. Túlságosan zavart voltam, semhogy az Ötödik kézirattal foglalkozzak, ahogy magamban neveztem. Aztán írtam egy másik könyvet, alig három hét alatt, és megpróbáltam összeszedni minden épkézláb gondolatomat, hogy újabb munkához kezdjek. Nem tudtam pihenni. Nem mertem pihenni. Így született meg Vadokin vadjai augusztusban, s alig rá két hétre Kisfény története. Hogy mit akartam elmondani az új kötetrel, akkor még nem tudtam. Kissé idegen érzésvilág előtt álltam, s nemhogy tanács-talanul, hanem inkább félve vakargattam a fejem. Éreztem, időnek kell eltelnie, míg megértem azt a világot. Azt sem tudtam, hol keressem azokat az érzéseket, melyekkel ki tudom fejezni az Ötödik kézirat világát. Aztán megtaláltam, egy érzésben, melyet akkor tapasztaltam, mikor Kisfény történetét elolvasta egyik barátom. Néztam, hogy milyen reakciókat vált ki belőle a kézirat, és megértettem, hogy könnyei azért folynak arcán, mert bizonyos, őbenne megtagadott dolgokat érintettem meg azzal a történettel. És így lassan körvonalazódott bennem az Ötödik kézirat mondanivalója.

Hogy mi az, pontosan nem is tudom megfogalmazni. Talán csak annyi, hogy merjük elmondani gondolatainkat, ha meggyőződünk azok igaz voltáról. Ne fojtsuk vissza érzéseinket, és ne éljünk mások tükrében, ne higgyük mások vágyait magunkénak. Bár az a világ sokkal árnyaltabb, sokkal több a mondanivalója, azt hiszem.

A következő kézirat, az Angyaltér szinte villámszerűen érintett. A számomra száraz szerkesztésmód, mondatok, összefüggések egy olyan érzésből születtek, melyeket akkor éltem meg valaki társaságában. Túl sok volt akkoriban a hitvány összefüggés az életemben, túl sok volt a mesterséges túlbonyolítás, szükségem volt valami nagyon egyszerű érzésekre. Holott a túlbonyolításban is ott lappangott a potenciális öröm. Csak valahogy sohasem sikerült megtartani. Elérni igen. De megtartani soha.

Mindössze három kézirat volt készen a kötetből, és én máris kerestem a három kézirat között az összefüggéseket. Nem az értelmi, filozófiai összefüggéseket, hanem a történeti összefüggést. Szinte önkéntelenül tettem ezt. Bizonyos jeleket fel is fedeztem. Olykor nevetve gondoltam, íme, a szerző a saját kézírata rabja, sőt, értetlenkedik az fölött, amit ő fogalmaz meg. De nincs amit tenni, a karakterek (csúnya szó) tényleg külön életet akarnak élni, és fittyet hánynak a szerzőnek.

A Mesterségesen fokozott örömekben sem sikerült összekapcsolnom a történéseket, de az érzésvilágot - igen. Sikerült létrehoznom azt, hogy az első négy kézirat érzésvilága szorosan kapcsolódjon egymáshoz, és mégis, külön-külön lábon álljon. Igazán örültem annak a kis gyöngyszemnek, ami a Mesterségesen fokozott örömek... Bár ez az érzésvilág némileg nyugtalanná is tett. Nem voltam biztos benne, hogy ilyen érzéseket meg szabad fogalmazni, mi több, bizonyos helyzeteket úgy kezelni, hogy meg tudjam érteni ezeket az érzéseket. És nagyon a kézirat hatása alá kerültem. Ekkor már október közepe volt, és úgy éreztem, hogy lassan haladok az Ötödikkel. És ez nyugtalanná tett, még dühössé is egy keveset. Tényleg szükségem volt egy olyan történésre, mely - hogy így fogalmazzak - nagyon is életszagú.

Tálcán nyújtották felém. Ez volt a Gyermek és kutya. És ettől kezdődően minden megváltozott a kötetben. A maradék négy címből hármát eldobtam (Tömegsír; Mi lett veled, tábornokom; Árnyak poklomból), mindössze a Beethovent tartottam meg, melynek kezdő sorait már azon a napon papírra vettem, mikor a címeket sorrendbe helyeztem. És eldöntöttem, többé nem gondolkodom úgy a köteten, hogy előre megszabjam a kéziratok mondanivalóját. Hagytam, hogy az Ötödik megszüljön önmagát. És ez be is következett.

Egy kis presszóban beszélgettem egyik barátommal, mikor az Elfojtott sanzonok cím eszembe jutott. Kellemes nap, fontosabb a finom kávé és néhány simogatás, a közelség, mint az írás. És ez így is helyes. Akkor azt hittem, mindössze egy kézirat címe ez. De sikerült a címnek lázban tartania, és rájöttem: az Ötödik kézirat címet most már nyugodtan félretehetem. Hogy tréfásan fogalmazzak, elvégezte a feladatát. Elfojtott sanzonok. Ez a kötet címe lesz.

De előbb következett a Nyomorultak. Pillanatok műve, egyetlen érintés. És itt tűnt fel az a megfogalmazás, hogy *a negyvenedik szoba titka*. Talán nem érthető annyira, de amikor leírtam azt a mondatot, melyben benne van ez a néhány szó, akkor tárult fel előttem az Elfojtott sanzonok kötet minden értelme. Olyan mesék könyve, melyekben minden az apró történeteken és a kis kuncogásokon, meg az olvasó tapasztalatán múlik. Ott van - illetve akkor még *lesz* - egy kissé filozofikus világ, meg a történetek. Szinte külön lehet választani azokat. Sőt, lehet játszani az idővel is (a Beethoven kézirat valamikor 2030-ban fejeződik be, nem tartottam fontosnak magában az elbeszélésben ezt külön megjegyezni), mi több, olykor ki is lehet lépni belőle. Nem is olyan nehéz...

Démenotar, a pompás kis törpe története tehát ott kezdődik el, hiszen a Nyomorultak Démenotar tetteinek a következménye. Valami történik, a kis törpe kutatásai nem voltak hiábavalók, mert íme, szétáradtak a világban. Többek vagyunk, mint gondolnánk, gondoltam akkor. Szerencsére így is van, így is lett. Igaz, hogy a Nyomorultak egy olyan érzésből született, melyre nem szívesen emlékszem. Valóban felhívtak, és megkérdezték, hogy ki írta a Nyomorultakat; Victor Hugo könyvéről volt szó. Az a személy nem is tudta, hogy mennyire telibe találta azzal a telefonhívással az Elfojtott sanzonok érzését - bennem. Mert ebben a néhány szóban, ebben a kérdésben eszköze lettem valakinek, akihez egykor nagyon erős érzelmek fűztek, és akivel az életem szorosan összefonódott. Akkor csak egy rohadt eszköz voltam, lettem. Egy lexikon. A kényelmesség lexikona, telefonon bármikor elérhető.

És következett maga az Elfojtott sanzonok. Sokat nem akarok írni erről. Mindenesetre azon kézirat végett ismét felborult a büszkeség bilije, és az a személy, kinek könnyei úgymond ihlették addig a kötete, minden kapcsolatot megszakított velem. Hogy kissé öniróniával fogalmazzak, elkezdtem megélni az Elfojtott sanzonokat. Pontosan azt, amiről a kötet szól: tanuljunk meg túllépni olykor önmagunkon. Hiszen már mindenkinek volt olyan érzése, hogy elegendem van önmagamból. És ha ez tényleg így van, akkor nem is olyan nehéz.

Ám ott, az Elfojtott sanzonokban tárult fel előttem is egy olyan összefüggő világ, mely mélyének fenekét olyan *mélyen* határozom meg, ahogy csak akarom. És mikor befejezte aktusát az kézirat (itt értem a totális eltávolodást is attól a személytől), már pontosan tudtam, hogy mit akarok ettől a könyvtől.

Erről szól a Késő juttatások meséje, melyet 2006. január harmadikán fogalmaztam meg. Egy kis puhaság, álmodozás, némi sugárzás, gyöngédség, eltávolodás. Csak ennyi. Már ennek is örültem. Hiszen fontossága ennek vitathatatlan. És nagyon nehéz volt túllépni az előző elbeszélésen.

A Megtagadott tragédia voltaképpen felülemelkedés a köteten. Arról beszél, többek között, hogy mi lenne, ha a kis dolgokat engedjük kiteredélyesedni. És az a valóság, hogy egyre inkább hagyjuk. Hogy jó-e ez, vagy rossz? Nos, ennek eldöntése aligha tartozik rám. Nevet-séges is lenne magyarázkodni.

Armind története a kötet *leghirtelenebb* kézírata. Úgy jött, hogy alig győztem írni a szavakat, és mintegy két hétig éltem világában. Persze, hogy azt a kifejezést használom, hogy *úgy jött*, nos, ennek mintha valami „küldték” íze van. Nincs így. Egyáltalán nincs így. De felesleges magyarázkodni. S ami örömmel töltött el Armindban, hogy az egész kötet kezdte összefoglalni önmagát. Nem teljesen szándékos ez részemről, és jócskán igénybe is vett. Azért jó néhány karakter van itt... ebben az összefüggő érzésvilágban. De tényleg azt *kérték*, hogy foglaljam össze őket, hogy jobban, sőt, szebben kiteljesedjenek. Ez már február vége fele történt, és a több hónapos gondolkodás után eléggé intenzív életet éltek bennem ezek a karakterek. Olykor össze is keveredtek (tipikus példa ez a Kisfény karakter, aki mint létező személy is felbukkan a címadó elbeszélésben, de megjelenik Armind meséjében is, s ugyanakkor az én életemben is nagyon fontos szerepet töltött be, hiszen tudta nélkül hozzásegített megfogalmazni ezt a könyvet; olykor csak ennyin múlik).

És következett a Beethoven. Tényleg tartottam attól az elbeszéléstől. Démenotar világa nyugtalanná tett, idegen volt nekem is. Később meg annyira magával ragadott. De többet egy szót sem erről. Annyi legyen elég, hogy a könyvet maradéktalanul összefoglalta, akárcsak az utolsó kézirat. A mesterséges fizika.

Voltaképpen nincs szó úgynevezett visszatekintésről. Az Elfojtott sanzonok nagyjából összefoglalja azokat az érzéseket, melyekben részem volt, melyeket én is megteremtettem (mesterséges fizikám és mesterséges fizikánk), aztán bizonyos idő után csak szerzője lettem más életeknek, gondolatoknak. Ironikus volt ezt érezni, és olykor szomorúvá tett, hogy ilyen érzésekkel is rendelkezünk. Mi több, talán találóbb lenne úgy fogalmazni, hogy ilyen érzésekkel rendelkezünk, ám jóformán semmi figyelmet nem fordítunk rájuk. Bár ez sem a jó, a megfelelő megközelítés.

Annyi bizonyos, hogy ez a kötet nem születik meg, ha nem éreztem volna azt a gyűlöletet, fájdalmat, mit megfogalmaztam a Vadokin vadjaiban (vagyis inkább az az út, mi elvezetett Vadokinhoz). És az egész könyvben arra törekedtem, hogy feloldjam Vadokin gyűlöletét, fájdalmát, érthetőbbé tegyem Kisfény némaságát, filozófiát próbáltam létrehozni Démenotar személyében, teremteni akartam a szobrász személyével (Armind talán az egyetlen karakter a kötetben, mi semmi reális érzéshez nem kötődik, vagyis nem használtam fel senkit és semmit létrehozásához), a szerencsétlen kábítószerfüggő személyében próbáltam megszabadulni mások ígéretének tűzétől, és így tovább...

De hagyjunk valamit az olvasóra is...

-&-